

MANGRAI SAAN

Journal of Humanities and Social Sciences

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1
มกราคม - มิถุนายน 2567

No.12 Vol.1
January - June 2024

ISSN Print
2672 - 9113

ISSN Online
2673 - 0170

มังรายสาร วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สถาบันภาษาและกิจการต่างประเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Mangrai Saan Journal of Humanities and Social Sciences

Language Institute and Global Affairs, CRRU

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นสื่อกลางเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ประเภทบทความวิจัย และบทความวิชาการ ทางด้าน Social Sciences แยกเป็นสาขาย่อย ได้แก่ General Arts and Humanities, Language and Linguistics, Religious studies, Education, Cultural Studies และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเผยแพร่ผลงานวิชาการให้แก่อาจารย์ นักศึกษาและนักวิจัยทั้งในและนอกสถาบัน

ฉบับที่ตีพิมพ์

ฉบับที่ 1 ปีที่ 12 มกราคม - มิถุนายน 2567

บรรณาธิการอำนวยการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัชัย มุ่งไธสง

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.อดิสรณ์ ประทุมถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทัศน์ คล้ายสุวรรณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์

มหาวิทยาลัยพะเยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฏิพันธ์ อุทยานกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์กร รอดทรัพย์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Senior lecturer ดร.ศศิวิมล คล้ายคลึง

National University of Singapore

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฐมพงษ์ สุขเล็ก

มหาวิทยาลัยราชภัฏพบูลสงคราม

อาจารย์ ดร.วรรณวิรัตน์ ตุงคะเวทย์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

อาจารย์ ดร.สุภาวดี เพชรเกตุ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อาจารย์ ดร.กมลลภา นาคแทน

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

อาจารย์ ดร.ทัตพิชา สกุลสืบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

อาจารย์ ดร.รัชดา มาอากาศ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา (พิษณุโลก)

บทความที่ตีพิมพ์ในมังรายสาร วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้ผ่านการตรวจสอบเชิงวิชาการ
จากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านต่อบทความ
ทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความที่ปรากฏในวารสารฉบับนี้เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือว่าเป็นทัศนะ
และความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสาร
บทความที่ลงพิมพ์ในวารสารฯ เป็นลิขสิทธิ์ของสถาบันภาษาและกิจการต่างประเทศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

จากบรรณาธิการ

มังรายสาร วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นวารสารที่จัดอยู่ในกลุ่ม 1 ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai - Journal Citation Index Center : TCI) มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อกลางเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ประเภทบทความวิจัยและบทความวิชาการ ทางด้าน Social Sciences แยกเป็นสาขา ได้แก่ General Arts and Humanities, Language and Linguistics, Religious studies, Education, Cultural Studies และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเผยแพร่ผลงานวิชาการของอาจารย์ นักศึกษา และนักวิจัยทั้งในและนอกสถาบัน

วารสารฉบับนี้ จัดเผยแพร่ตีพิมพ์ ฉบับที่ 1 ปีที่ 12 ประจำเดือน มกราคม - มิถุนายน พ.ศ. 2567 ประกอบด้วยบทความ จำนวน 7 เรื่อง โดยเนื้อหาได้นำเสนอในเรื่องภาษา ได้แก่ การพัฒนานวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้ “ศิลปินด้านวรรณศิลป์” จังหวัดสุโขทัย การศึกษานามวลีแปลง “การ-” และ “ความ-” ในทำเนียบภาษางานวิชาการ ภาษาการรายงานข่าว และภาษาการเขียนวิจารณ์ การศึกษาคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนแคะในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ตามแนววรรณคดีชาตินิพนธ์ และการศึกษาความแตกต่างเชิงความหมายของคำว่า “神(shén)” และ “仙(xiān)” ส่วนเนื้อหาที่นำเสนอด้านของพฤติกรรม ได้แก่ พฤติกรรมสารสนเทศของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนเพื่อเสริมสร้างพลัมพลังในตนเองสำหรับประชากรผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชร และ เนื้อหาที่นำเสนอด้านวรรณกรรม ได้แก่ โครงสร้างของคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมคำขอ และ เลือดข้นคนจาง : การวิเคราะห์ผลกระทบที่เพศชายได้รับจากสังคมชายเป็นใหญ่

กองบรรณาธิการฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านผู้อ่านจะได้รับประโยชน์จากบทความ ที่นำเสนอในวารสารฯ ฉบับนี้ พร้อมทั้งสามารถนำไปพัฒนาองค์ความรู้ในเชิงวิชาการต่อไป สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการฯ ขอประชาสัมพันธ์สำหรับท่านที่มีบทความวิจัย หรือบทความวิชาการ ขอเชิญชวนส่งบทความเข้ารับการพิจารณาตีพิมพ์ ใน มังรายสาร วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในฉบับต่อ ๆ ไป

บรรณาธิการ
มิถุนายน 2567

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

การพัฒนานวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้ “ศิลปินด้านวรรณศิลป์” จังหวัดสุโขทัย
Development of innovative learning spaces involved in “Literary Artists”
of Sukhothai Province

1

ภาคภูมิ สุขเจริญ, สุวรรณี ทองรอด และ เพ็ญพิชญา เพ็งศรี มุฮาเน่น
Pakpoom Sookcharoen, Suwannee Thongrot and Penpitchaya Pengsri Myoehaenen

การศึกษานามวลีแปลง “การ-” และ “ความ-” ในทำเนียบภาษางานวิชาการ
ภาษาการรายงานข่าว และภาษาการเขียนวิจารณ์
The Study of The Nominalizers /kaan/ and /khwaam/ in Academic
Writing Language, News Reporting Language and Critical Writing Language
นพวรรณ เมืองแก้ว
Noppawan Muangkaew

28

การศึกษาคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนแคในอำเภอเบตง
จังหวัดยะลา ตามแนวบรรณศาสตร์ชาติพันธุ์
An Ethnosemantic Study of Chinese Food Terms Used among Thai-Hakka
Descendants in Betong District, Yala Province
นารีรัตน์ วัฒนเวฬุ
Nareerat Watthanawelu

43

การศึกษาความแตกต่างเชิงความหมายของคำว่า “神(shén)” และ
“仙(xiān)”
A Study of the Semantic Distinctions between the Terms
“shén” and “xiān”
วาริ ว่องวโรปกรณ์ และ ศิริพร นวมอารีย์
Wari Wongwaropakorn and Siriporn Nuamaree

61

พฤติกรรมสารสนเทศของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรม
ในตนเองสำหรับประชากรผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชร
Information behavior of public librarians to enhance self-active aging for
the elderly population in Kamphaeng Phet Province
โชคธำรงค์ จงจอหอ และ สุวิทย์ วงษ์บุญมาก
Chokthamrong Chongchorhor and Suwit Wongbunmark

77

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

โครงสร้างของคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมคำวซอ

The Structures of Men Terms in Khaosaw Literature

อนาวิน โอภาประภาสิต และ ภคภต เทียมทัน

Anawin Opaparakasit and Pakapot Thiamthan

93

เลียดชั้นคนจาง : การวิเคราะห์ผลกระทบที่เพศชายได้รับจากสังคมชายเป็นใหญ่

In Family We Trust: The analysis of the impact that men receive from a Patriarchy society

พันวัสสา แก้วกำเนิด, สิทธานุช พูลผล และ จตุวิทย์ แก้วสุวรรณ

Panvassa Kawkhumnard, Sitthanuch Poolphol and Chatuwit Keawsuwan

107

การพัฒนานวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้ “ศิลปินด้านวรรณศิลป์” จังหวัดสุโขทัย¹

ภาคภูมิ สุขเจริญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์

ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

pakpooms@nu.ac.th

สุวรรณี ทองรอด

อาจารย์ ดร.,

ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

suwanneet@nu.ac.th

เพ็ญพิชญา เพ็ญศรี มุฮาเน่น

อาจารย์

ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

penpitchayap@nu.ac.th

รับบทความ: 24 ตุลาคม 2566

แก้ไขบทความ: 6 ธันวาคม 2566

ตอบรับบทความ: 21 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อนำเสนอการใช้กระบวนการศึกษาท้องถิ่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศิลปินด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัย 2) เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์กลวิธีที่สร้างความโดดเด่นในผลงานด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัย และ 3) เพื่อสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปินจังหวัดสุโขทัย ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลในพื้นที่ในจังหวัดสุโขทัย ซึ่งผ่านการคัดกรองบุคคลจากภาคีเครือข่ายแล้ว

ผลการวิจัยด้านการใช้กระบวนการศึกษาท้องถิ่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศิลปิน ได้ข้อมูลศิลปินจำนวน 8 คน ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์กลวิธีที่สร้างความเด่นในผลงานของศิลปินด้านวรรณศิลป์ พบลักษณะเด่นด้านวรรณศิลป์ ได้แก่ การสรรคำ การเรียบเรียงคำ และการใช้สำนวนโวหาร ส่วน

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้ “ศิลปินด้านวรรณศิลป์” จังหวัดสุโขทัย ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริม ววน. และหน่วย บพท.ประจำปีงบประมาณ 2566

ลักษณะเด่นด้านเนื้อหาในวรรณกรรม พบว่ามีการเชื่อมโยงบริบทท้องถิ่น สภาพแวดล้อม และการประกอบอาชีพของศิลปินเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานให้โดดเด่นเป็นที่ยอมรับของท้องถิ่น

ผลการวิจัยด้านความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปินจังหวัดสุโขทัย พบว่า ได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายในพื้นที่อำเภอสวรรคโลก และระดับจังหวัดสุโขทัย เพื่อพัฒนานวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการเปิดหอศิลปินสุโขทัย การประพันธ์บทการแสดงนาฏยศิลป์ประเภทลิเกยาวชน และการถ่ายทอดประสบการณ์ พร้อมทั้งการฝึกทักษะการเขียนเชิงปฏิบัติการของศิลปินด้านวรรณศิลป์สู่เยาวชนผู้สนใจในจังหวัดสุโขทัย

คำสำคัญ : นวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้, ศิลปินด้านวรรณศิลป์, จังหวัดสุโขทัย

Development of innovative learning spaces involved in “Literary Artists” of Sukhothai Province

Pakpoom Sookcharoen

Assistant Professor, Ph.D., Lecturer

Department of Thai, Faculty of Humanities, Naresuan University

pakpooms@nu.ac.th

Suwannee Thongrot

Ph.D., Lecturer

Department of Thai, Faculty of Humanities, Naresuan University

suwanneet@nu.ac.th

Penpitchaya Pengsri Myoehaenen

Lecturer

Department of Thai, Faculty of Humanities, Naresuan University

penpitchayap@nu.ac.th

Received: October 24, 2023

Revised: December 6, 2023

Accepted: December 21, 2023

Abstract

The objectives of this research were to 1) present process of local study in order to collect and gather data involved in the literary artists of Sukhothai province, 2) analyze and synthesize devices which built masterpieces via the literary works mentioned and, 3) participate in local party networks in order to develop the innovative learning spaces associated with the Sukhothai artists. Qualitative research was employed to collect the data in Sukhothai province which had been assessed by the party networks already.

The result through the process of local study involved in combining the artists information received eight people. In terms of analyzing and synthesizing the devices, there were the outstanding literary devices as follows ; diction or selection of word, ordering word, and figures of speech. In terms of the content, it found that local contexts, environment, and artist occupations were connected in the text and also considered as a significant component in creating the masterpiece to receive the local recognition.

In terms of the participation of the party networks revealed that Sawankhalok and Provincial parties had attended and practically developed the innovative learning spaces by holding activities and exhibiting the artists hall of fame, composition of performative and dramatic arts in category of Li Kae Youth and conveying the artists' experiences, as well as providing a practical writing course taught by the artists for youths those who are interested in the Sukhothai literary works.

Keywords : Innovative Learning Spaces, Literary Artists, Sukhothai Province

บทนำ

จังหวัดสุโขทัยเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางด้านวัฒนธรรมของประเทศไทย และมีชื่อเสียงระดับโลก โดยขึ้นทะเบียนอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย พร้อมทั้งอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยและอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร เป็นมรดก ที่ทางองค์การยูเนสโก ประกาศให้ “อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร” ของไทยให้เป็นแหล่งมรดกโลกขึ้นทะเบียนมรดกโลกปี พ.ศ. 2534 นอกจากนี้ โบราณสถานอันเป็นแหล่งที่อุดมในด้านเรื่องราวประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมที่ยาวนานซึ่งน่าสนใจอย่างยิ่ง สุโขทัยยังโดดเด่นด้วยเรื่องวิถีชีวิตเป็นเมืองที่คนเติบโตมาพร้อมกับงานศิลปะในแขนงต่าง ๆ เช่น การทำสังคโลก การทอผ้าขึ้นตีนจก และงานลวดลายเฉพาะของทองสุโขทัย จนทำให้ยูเนสโก ประกาศผลการคัดเลือกเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ (Creative Cities Network) ประจำปี 2562 โดยจังหวัดสุโขทัยได้รับคัดเลือกเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ สาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (Crafts and Folk Art) โดยเป็น 1 ใน 66 เมืองจากทั่วโลก (ฐานเศรษฐกิจ, 2563)

จากข้อมูลเบื้องต้นจะเห็นได้ว่า จังหวัดสุโขทัยนับเป็นแหล่งเรียนรู้และเต็มไปด้วยข้อมูลด้านวัฒนธรรมที่น่าสนใจ และได้รับการยอมรับจากทั้งคนในประเทศ และนานาชาติ ทางด้านวัฒนธรรมที่มีความเฉพาะตัวควบคู่กับวิถีชีวิต ประวัติศาสตร์อันยาวนาน แต่การเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านวัฒนธรรมยังไม่ครบถ้วนในทุก ๆ ด้าน ยังคงขาดการรวบรวมฐานข้อมูลศิลปป็นด้าน จึงหมายถึง ผู้มีความสามารถในการสร้างสรรค์งานประพันธ์ที่แต่งอย่างมีศิลปะ ซึ่งมีหลากหลายแขนงย่อย เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น กวีนิพนธ์ สารคดี ทัศนศิลป์ และบทความ

ความสำคัญ ด้านวัฒนธรรมจึงเป็นพื้นที่ที่สำคัญที่การสร้างสรรค์องค์ความรู้ที่สั่งสมจากศิลปป็นด้านวรรณศิลป์นั้นแสดงให้เห็นถึงแนวทางซึ่งเป็นอัตลักษณ์ในงานเขียนของศิลปป็นด้านวรรณศิลป์นี้ จะส่งผลให้ทราบถึงกลวิธี แนวทางการสร้างสรรค์วรรณศิลป์ในวรรณกรรมที่ปรากฏออกมาสู่สายตาผู้บริโภคงานด้านวรรณศิลป์ ซึ่งในปัจจุบันจากการลงพื้นที่เพื่อค้นหาและจัดเก็บข้อมูลเบื้องต้นนั้นปรากฏทั้งศิลปป็นด้านวรรณศิลป์ที่มีชีวิตอยู่และล่วงลับไปแล้ว อันเป็นบุคคลที่รู้จักในท้องถิ่นส่วนใหญ่ อาทิ ภาคินัย กลริกขันธ์, นิคม รวยยาว, นิมิตร ภูมิถาวร, เทพศิริ สุขโสภา, ภาณุมาศ ภูมิถาวร และลอง จ้องรวี เป็นต้น ซึ่งตัวอย่างศิลปป็นด้านวรรณศิลป์เหล่านี้ยังเป็นที่รู้จักในวงแคบ หรือถูกมองข้ามจากคนในพื้นที่และสังคมไทย ด้วยอุปสรรคในการสร้างสรรค์งานวรรณกรรมสู่สังคมซึ่งมีส่วนกล่อมเกลา หล่อหลอม และสร้างสรรค์อารมณ์ที่ผ่านตัวอักษรด้านงานเขียนเฉพาะบุคคล บทบาทและการรู้จักศิลปป็นด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัยในปัจจุบันนี้มีการตอบรับที่น้อยลง เหตุผลส่วนใหญ่เกิดจากวัฒนธรรมสมัยนิยมที่หลากหลายส่งผลต่อการยอมรับของคนรุ่นใหม่ที่มีกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน

งานวิจัยนี้จึงเป็นอีกหนึ่งโครงการวิจัยที่จะช่วยค้นหาอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นของศิลปป็นด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัย เพื่อเห็นความเป็นตัวตนด้านกลวิธีการประพันธ์ของ “คนสุโขทัย” ที่เป็นนักเขียนได้กระจ่ายชัดยิ่งขึ้น และเป็นคลังข้อมูลท้องถิ่นที่ทั้ง ส่งผล ส่งเสริม เมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในด้านวรรณศิลป์แก่ผู้สนใจในทุกเพศ ทุกวัย ทุกสาขาอาชีพ ประกอบเป็นข้อมูลด้านวัฒนธรรมในส่วนที่ช่วยส่งเสริมความสำคัญของจังหวัดสุโขทัยแห่งนี้ อันเป็นพื้นที่สำคัญระดับชาติและสากล จากองค์กร UNESCO ที่ยกให้เป็นเมืองมรดกโลกด้านวัฒนธรรม และยังคงให้เป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ (Creative Cities Network) ประจำปี 2562

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อใช้กระบวนการศึกษาท้องถิ่น (Local Study) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศิลปินด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัย
2. วิเคราะห์และสังเคราะห์กลวิธีที่สร้างความโดดเด่นในผลงานด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัย
3. เพื่อสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ (Learning City) เกี่ยวกับศิลปินจังหวัดสุโขทัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

สำรวจและคัดเลือกศิลปินที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสุโขทัย หรือ ย้ายถิ่นฐานเข้ามาอาศัยอยู่ที่จังหวัดสุโขทัย มากกว่า 10 ปี เป็นผู้มีความสามารถในการสร้างสรรค์งานประพันธ์ที่แต่งอย่างมีศิลปะใน 3 แขนงย่อย ได้แก่ นวนิยาย เรื่องสั้น และกวีนิพนธ์ และเป็นที่ยอมรับจากพื้นที่ จำนวน 8 คน ได้แก่

1. จำลอง พรมเสน
2. เทพศิริ สุขโสภา
3. นิคม รวยยาว
4. นิมิตร ภูมิถาวร
5. ภาคินัย กสิรักษ์
6. ภาณุมาศ ภูมิถาวร
7. ทองเจือ สืบชมภู และ
8. สัณญา พานิชเวช

2. ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาดำเนินการวิจัยตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2565 ถึง 30 มิถุนายน พ.ศ. 2566

นิยามศัพท์เฉพาะ

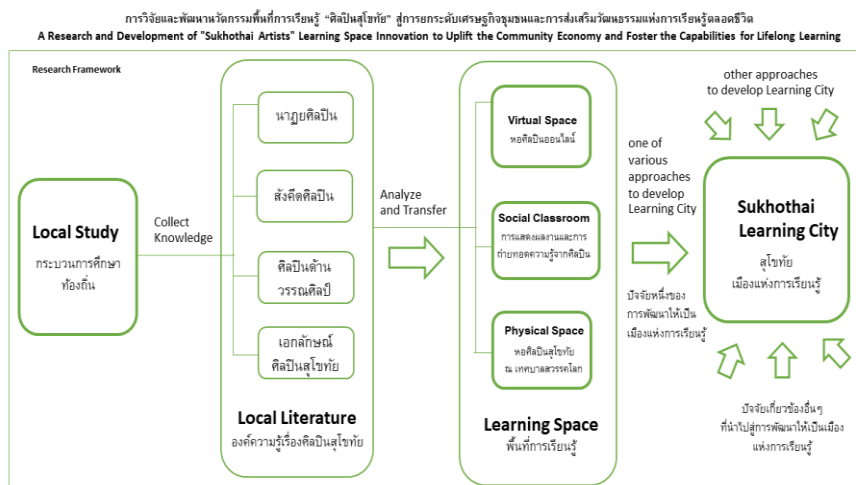
1. ศิลปิน หมายถึง ผู้มีความสามารถแสดงออกซึ่งคุณสมบัติทางศิลปะในด้านจิตรกรรม ประติมากรรม เป็นต้น และมีผลงานเป็นที่ยอมรับนับถือจากสถาบันทางศิลปะแห่งชาติ (มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2566)

2. วรรณศิลป์ หมายถึง ศิลปะของการเรียบเรียงถ้อยคำ (กุหลาบ มลลิกะมาศ, 2543) ในงานวิจัยนี้หมายถึงลักษณะวรรณศิลป์ด้านการสรรคำ การเรียบเรียงคำ และ การใช้สำนวนโวหาร

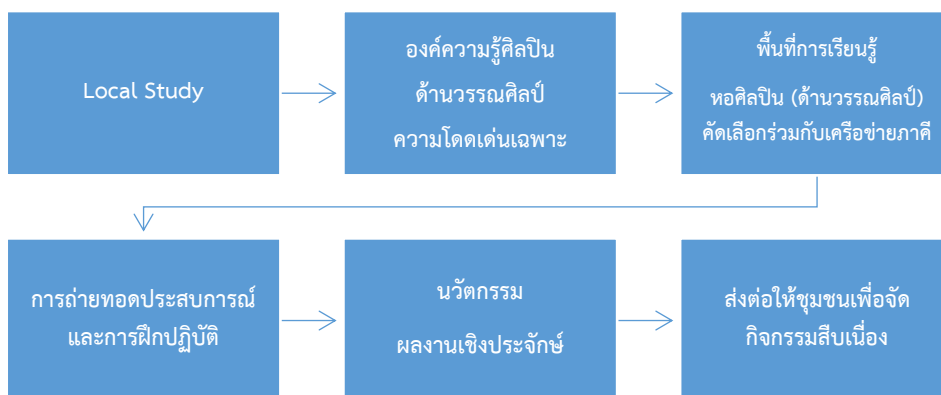
3. ศิลปินด้านวรรณศิลป์ หมายถึง ผู้มีความสามารถในการเขียนหรือสร้างสรรค์งานประพันธ์ที่แต่งอย่างมีศิลปะ ซึ่งมีหลากหลายแขนงย่อย เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น กวีนิพนธ์ สารคดี หัสดิ และบทความ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ดำเนินการวิจัยการพัฒนานวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้ “ศิลปินด้านวรรณศิลป์” จังหวัดสุโขทัย ตามกรอบแนวคิดต่อไปนี้

ภาพที่ 1 : แผนภาพสรุปแนวทางการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้ “ศิลปินสุโขทัย” (กรอบแนวคิดโครงการวิจัยร่มใหญ่)

ภาพที่ 2 : แผนภาพสรุปแนวทางการวิจัยและพัฒนาในพื้นที่การเรียนรู้ “ศิลปินด้านวรรณศิลป์” จังหวัดสุโขทัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและศึกษาข้อมูลบริบทพื้นที่จังหวัดสุโขทัย
2. เข้าร่วมประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างนักวิจัยในโครงการและนักวิจัยท้องถิ่นที่จัดขึ้นโดยชุดโครงการ เพื่อวางแผนการเก็บข้อมูลวิจัย
3. จัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ระหว่างนักวิจัยกับวิทยากรผู้รู้ในชุมชน (Key Informant) เพื่อหาข้อมูลตั้งต้นตามโจทย์วิจัย ได้แก่ รายชื่อและที่อยู่ติดต่อได้ของศิลปินด้านวรรณศิลป์ในจังหวัดสุโขทัย

4. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการเรียนรู้และเข้าถึงชุมชนด้วยด้วยเทคนิคการอ้างอิงต่อเนื่องปากต่อปาก (Snowball Sampling Technique) และการสัมภาษณ์ (Interview) โดยมุ่งเก็บข้อมูลตามทำเนียบศิลปินด้านวรรณศิลป์ที่รวบรวมได้และตามข้อตกลงในการเลือกศิลปินจากการทำกิจกรรมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

5. วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย
6. จัดกิจกรรมการถ่ายทอดกลวิธีที่โดดเด่นของศิลปิน และฝึกปฏิบัติ
7. สรุป อภิปรายผล และเสนอแนะการวิจัย

ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้นำเสนอผลการวิจัย 3 ในประเด็น ได้แก่ การใช้กระบวนการศึกษาท้องถิ่น (Local Study) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศิลปินด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัย วิเคราะห์และสังเคราะห์กลวิธีที่สร้างความโดดเด่นในผลงานด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัย และ วิเคราะห์การสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่ที่พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ (Learning City) เกี่ยวกับศิลปินจังหวัดสุโขทัย ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

1. การใช้กระบวนการศึกษาท้องถิ่น (Local Study) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศิลปินด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัย คณะผู้วิจัยสำรวจข้อมูลวรรณกรรมและลงพื้นที่สัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เทศบาลเมืองสวรรคโลก วัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย อปท. เครือข่ายเทศบาลเมืองสวรรคโลก นักวิชาการท้องถิ่น และผู้เกี่ยวข้องด้านวัฒนธรรมของจังหวัดสุโขทัย เพื่อรวบรวมข้อมูลศิลปินท้องถิ่นด้านวรรณศิลป์ และจัดทำข้อมูลเชิดชูเกียรติในหอศิลปิน จังหวัดสุโขทัย พบศิลปินท้องถิ่นด้านวรรณศิลป์ จำนวน 8 ท่าน ได้แก่ 1.จำลอง พรหมเสน 2.เทพศิริ สุขโสภา 3.นิคม รายยาว 4.นิมิตร ภูมิถาวร 5.ภาคินัย กสิรักษ์ 6.ภาณุมาศ ภูมิถาวร 7.ทองเจือ สืบชมภู และ 8.สัญญา พานิชยเวช ศิลปินดังกล่าว มีผลงานด้านวรรณศิลป์ ดังนี้

ตารางที่ 1 ศิลปินท้องถิ่นด้านวรรณศิลป์จังหวัดสุโขทัยและผลงานด้านวรรณศิลป์

ลำดับ	ศิลปินท้องถิ่นด้านวรรณศิลป์ จังหวัดสุโขทัย	ผลงานด้านวรรณศิลป์
1	จำลอง พรหมเสน	เป็นศิลปินที่โดดเด่นด้านวรรณศิลป์ประเภทงานเขียนร้อยกรอง พบผลงานด้านวรรณศิลป์ประเภทกวีนิพนธ์ จำนวน 6 เรื่องดังนี้ 1. รวมกวีนิพนธ์ "สายลมบุพกาล" ปี พ.ศ. 2557 2. รวมกวีนิพนธ์ "เกตุรามาหาล" ปี พ.ศ. 2558 3. รวมกวีนิพนธ์ "สวนดวงใจ" ปี พ.ศ.2559 4. รวมกวีนิพนธ์ "สวรรค(ละ)โลก" ปี พ.ศ. 2560 5. รวมกวีนิพนธ์ สองฝั่งแม่น้ำเก่า ปี พ.ศ. 2562 6. รวมกวีนิพนธ์ หมู่บ้านในม่านหมอก ปี พ.ศ. 2564
2	เทพศิริ สุขโสภา	เป็นศิลปินที่โดดเด่นด้านวรรณศิลป์ การเขียนบทละคร วรรณกรรม ฯลฯ พบงานสัมพันธ์กับด้านวรรณศิลป์ 8 เรื่อง ได้แก่

ลำดับ	ศิลปินท้องถิ่นด้าน วรรณศิลป์ จังหวัด สุโขทัย	ผลงานด้านวรรณศิลป์
		1. บึงหญ้าในป่าใหญ่ คนเขียนรูปประกอบ ร่างพระร่วง (เทพศิริ สุขโสภา, 2549) โลกร้อยสี ปู่ดื้อ เรือกบร้าว ภาพนิ่งชุด ขาวนาและปัญหาสิ่งแวดล้อม 2. บทละครเวทีเรื่อง อักลี้ จาเขียน บึงหญ้าป่าใหญ่ คนหกคน ศิลปินกับนางแบบ 3. เขียนเรื่องและวาดรูปชุด "โลกร้อยสี" "ปู่ดื้อ" นิทานผ่านเล่า "เรือกบร้าว" ฯลฯ ให้มูลนิธิเด็ก 4. เขียนบทละครเวทีสะท้อนปัญหาญี่ปุ่น-ไทย เรื่อง "อักลี้ จาเขียน" หลัง 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 5. วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง "บึงหญ้าป่าใหญ่" 6. นิยายเรื่อง "คนหกคน" 7. รวมบทความศิลปะหลายเล่ม 8. นวนิยายเรื่อง "ร่างพระร่วง" กับสำนักพิมพ์มติชน
3	นิคม รายยาว	เป็นศิลปินที่โดดเด่นด้านวรรณศิลป์ประเภทการเขียนนวนิยาย เรื่องสั้น และหนังสือสำหรับเด็ก พบหลายเรื่อง ดังนี้ นวนิยาย จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ 1. ตลิ่งสูง ชุงหนัก 2. ตะกวดกับคอบุ ปี พ.ศ.2526 3. ขอย่ารู้เลย (ลงพิมพ์ใน วิทยาสารปริทัศน์ ได้รับรางวัลที่สองของบริษัทองแมน ไทยวัฒนาพานิช) 4. ป้ายแห่งหมอกควัน รวมเรื่องสั้น จำนวน 1 เล่ม คือ คนบนต้นไม้ (รวมเรื่องสั้น หนังสือดี 100 เล่มที่คนไทยควรอ่าน ใช้นามปากกา นิคม กอบวงศ์ ลงพิมพ์ในหนังสือตะวัน) หนังสือสำหรับเด็ก 1. ของฝากแม่ 2. ปูเสฉวนในเปลือกหอยดินช้าง 3. เกาะโน 4. เราจะปลูกกันใหม่
4	นิมิตร ภูมิถาวร	เป็นศิลปินที่โดดเด่นด้านวรรณศิลป์ประเภทการเขียนเรียงความนวนิยาย และเรื่องสั้น ดังนี้

ลำดับ	ศิลปินท้องถิ่นด้าน วรรณศิลป์ จังหวัด สุโขทัย	ผลงานด้านวรรณศิลป์
		เรียงความ - เรื่อง "ความหลัง" ลงหนังสือพิมพ์โรงเรียน ขณะประกวดเรียงความของสมาคมศิษย์เก่าเรื่อง "พระร่วง" (2495) - เรื่อง "คนสวยของฉัน" ลงพิมพ์ในนิตรสารไทยโทรทัศน์ นวนิยาย - แต่คุณครูด้วยคมแฝก(ได้รางวัลและเป็นหนังสือเรียนและถูกสร้างเป็นภาพยนตร์) -แต่เรื่องจางด้วยเงาหัก - หนุ่มชานา -สาวชาวไร่ -ท้องนาสะเทือน (ถูกสร้างเป็นภาพยนตร์) -สร้อยทอง(ได้รางวัลและเป็นหนังสือเรียน) - หอมกลิ่นดอกอ้อ -ช่องเขาขาด -พ่อพวงมาลัย -กำนันโพธิ์เชิงชาย - กัดฟันสู้ -นักเลงบ้านไร่ -สายลมเสียงซอ - คนเฝ้าถ่าน(ได้รางวัลและเป็นหนังสือเรียน) -เสน่ห์บ้านนา - ผู้ใหญ่บ้านกลองยาว -สิงห์ลูกซอง -ศึกสองตระกูล - แผ่นดินลูกตะกั่ว -ลูกสาวนักเลง -กระสุนอัปยศ -สิงห์มอเตอริไซด์ - ดาวประจำเมือง -แผ่นดินชายดง -เมืองมืด เรื่องสั้น - มือที่เปื้อนชอล์ก - ดินที่เปื้อนโคลน - โลกที่ 5 - เหยียบฝุ่นชอล์ก - ไม้เรียวอันสุดท้าย - ครูใหญ่แก่ ๆ - นรกในโรงเรียน - กระดานดำกระดานรัก - ปล้นครูสาว - รอยเปื้อนของครูสาว - เรื่องสั้นชนบท - แม่ม่ายท้องนา - โรงเรียนนักเลง - โลกนี้คือโรงเรียน - หน้าที่เปื้อนดิน - ครูครับผมจน - คนนอกเครื่องแบบ - เด็กที่ครูไม่ต้องการ
5	ภาคินัย กลีรักษ์	เป็นศิลปินที่โดดเด่นด้านวรรณศิลป์ประเภทการเขียนบทความ บทกวี และนวนิยาย ดังนี้ รวมบทความของสำนักพิมพ์อักษรบ้านเทิง - ความรักกิดา(วันที่หมาติดปาก) - ไข้หวัดหมา(อาการัดจริต เป็นโรคติดต่อ) - สุนัขบุรุษ(ที่สุดในโลก) - เมื่อไหร่เธอกับฉันจะรวมกัน เป็น 'เรา' - รักจัด...กัดเจ็บ - กวนนักรักชะ

ลำดับ	ศิลปินท้องถิ่นด้าน วรรณศิลป์ จังหวัด สุโขทัย	ผลงานด้านวรรณศิลป์
		รวมบทกวีของสำนักพิมพ์ริมทะเล - ฉันอยากได้ความรักจากใครสักคน - คนรักที่เธอไม่ต้องการ...คือฉันที่ทรمانเพราะรักเธอ นวนิยายของสำนักพิมพ์ Hug Publishing 31วันมหัศจรรย์รักสมะนาว - ถึงนายจอมซ่าส์...แบบว่ารักจัง - สูตรรักสลั้วย...หัวใจสลั้วย นวนิยายของสำนักพิมพ์อักษรบ้านึง Post love พัดโบกกับของขวัญ ณ วันรักคืนใจ นวนิยายของสำนักพิมพ์ Sofa Publishing - ปมรักรอยอดีต - นางชฎา - The shoes ...รองเท้าอาถรรพ์ - Lift ลิฟต์ซ่อนศพ - โรงแรมศพ - The Dome เคาหาสน์ สาปสยอง - WARD ห้องคลอตรณะ - Mirror กระจกล้งตาย - Haunted อาถรรพ์เรือนล้นทม - Apartment อพาร์ทเมนต์ ชั้น 9 ห้องเช่าเช่าขวัญ (รวมนักเขียน) - Theater ติดตัวไปตาย - Stairs 12 ชั้น...บันไดผี - Reallity ท้าคนเป็นเห็นคนตาย - Holy ศพ-เซ่น-ศาล - Bunraku บันรากุ...หน้ากาฆาตกรรม - Porcelain พอร์ซเลน...ตุ๊กตาฆาตกรรม - Apsara สาปอัปสร - Dreamland สวนสนุก...แดนนรก - Wedding น้ำสังข์อาบศพ - Museum พิพิธภัณฑ์ หุ่น-หุ่น-หัว - ซินเดอเรลล่ารองเท้าแตะ - Grave บ้านพญาสัตบรรณ - Touch ต่อดัดสัมผัสผวา - Diet ขนมหสมศพ - Sleep หลับ-เป็น-ตาย - ร้ายชิงรัก - Cage หอสังหาร - สูตรหวานจากรัก - Kill ร่วมห้องต้องฆ่า - Neighbor บ้านข้าง โลงเคียง - นางครวญ - นางแค้น - นางคุก - บ่วงสไป

ลำดับ	ศิลปินท้องถิ่นด้าน วรรณศิลป์ จังหวัด สุโขทัย	ผลงานด้านวรรณศิลป์
		35. Ticket ตีตัวตายโหง 37. Lost land เกาะที่ถูกลืม 39. PHUB ถวิล 41. Always เรือนร่มจั่ว 43. ตีสามสามสิบ (รวมนักเขียน) 45. ร่ม-เย็น-เป็น-ศพ 47. วัน-ขึ้น-คืน-ศพ 49. ถี-ลับ-หลอน (รวมนักเขียน) 51. Goodnight Butterfly ลาดายสวัสดี 53. Paper Note สร้างเสริมประศพการณ์ชีวิต 55. My Idol จับมือไว้...แล้ว 'ตาย' ด้วยกัน 57. 7 วันหลังความตาย (รวมนักเขียน) 59. One Day หนึ่งวันก่อนฉันตาย (อีกครั้ง) (รวมนักเขียน) 61. Pinky Bunraku อาชญากรสี่ชมพู 63. The Hole รุส่องศพ 65. 7 วันจองเมรุ 67. นอนกับผี (รวมนักเขียน)
		36. Time หมุนเวลาตาย 38. รอยรักเรือนแรม 40. ดารันดา 42. ทศชาติ (รวมนักเขียน) 44. มั่ง-มี-ศรี-ศพ 46. อยู่-ดี-มี-ศพ 48. ตีสามสามสิบ (รวมนักเขียน) 50. ฆาตกาล Hundred years 52. ปราศจากปาหนัน 54. ศพกระซิบ 56. Helliday ศพสันต์วันหยุด 58. โลงลิเก 60. 9 คืนจองเวร 62. คืน-กัก-ตาย (รวมนักเขียน) 64. รรรรร (ระ-รัน-รอน) 66. คน-ผี-พิธี-กรรม (รวมนักเขียน) 68. ฆฎานาง
6	ภาณุมาศ ภูมิถาวร	เป็นศิลปินที่โดดเด่นด้านวรรณศิลป์ประเภทการเขียนนวนิยาย เรื่องสั้น และสารคดี พบหลายเรื่อง ดังนี้ เรื่องสั้น 1. รวมเรื่องสั้นชุด สงกรานต์ที่บ้านเกิด ในปี พ.ศ. 2534 2. สหาย 3. ปิ่นเป้ และเปลผ้าใบ นวนิยาย 1. ไม่สิ้นเสียงไพร 2. แสงทองเหนือขอบฟ้า 3. ฝนดับไฟ 4. เกี้ยวบาวนาจอก

ลำดับ	ศิลปินท้องถิ่นด้าน วรรณศิลป์ จังหวัด สุโขทัย	ผลงานด้านวรรณศิลป์
		5. ศึกเขาค้อ 7. สนิมทองคำ 9. ไหมแม่ 11. แนวหลังกระสอบทราย 13. พ่อของวนา 15. เรือกลับบัว 6. จากวันจันทร์ของชีวิต... วันศุกร์ต้องมาถึง 8. ความลับของเด็กเกร 10. ทางแยกข้างหน้ามีอุบัติเหตุ บ่อยครั้ง 12. พยานปากเอก 14. ภาพอาถรรพณ์ 16. เมดูซา...ของขวัญจากสายน้ำ
		สารคดี 1. ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ คู่ชีวิตผู้ก่อตัวพัฒนาประชาธิปไตย 2. ช่างป่าต้นคนสุพรรณ มนัส โอภากุล 3. อหังการของหัวใจที่ร่างกายมีอาจกักขัง ชีวิตทนง
7	ทองเจือ สืบชมภู	เป็นศิลปินที่โดดเด่นด้านวรรณศิลป์ประเภทการประพันธ์บทร้อยกรอง คำขวัญ เพลงพื้นบ้าน และปณิณกะคดี ดังนี้ 1. พระร่วงกวีวิจนะ 2. ประวัติและอภินิหารพระแม่ย่าสุโขทัย 3. นาฏการหลังมหาสงครามเอเชียบูรพา) 4. บทสวดสรัญญะสดุดีพ่อขุนรามคำแหงมหาราช 5. คำขวัญเชิญพระบรมรูปพ่อขุนรามคำแหงมหาราช 6. เสนอทิพย์บุษนิยักรักแก้ว
8	สัญญา พานิชยเวช	เป็นศิลปินที่โดดเด่นด้านวรรณศิลป์ ด้านการเขียนบทกวี บทเพลง การ เขียนนิทาน นวนิยายและความเรียง ดังนี้ 1. บทกวีความทรงจำที่จำไม่ได้ 2. เพลงหม่นบนรอยเก่า 3. เพลงดอกไม้ 4. นิทานเรื่องพระจันทร์ชี้เหงา 5. นวนิยายเรื่องอยากให้หัวใจมีใครสักคน 6. ความเรียงเรื่องอยู่บ้านนาด้วยรัก

2. วิเคราะห์และสังเคราะห์ทักวิถีที่สร้างความโดดเด่นในผลงานด้านวรรณศิลป์ ของจังหวัดสุโขทัย

ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลของศิลปินด้านวรรณศิลป์ที่มีความโดดเด่นทั้ง 8 ท่าน
 ปรากฏลักษณะเด่นด้านวรรณศิลป์ในผลงานของศิลปินจังหวัดสุโขทัยภาพรวมใน 3 ประเด็น ได้แก่
 การสรรคำ การเรียบเรียงคำ และ การใช้สำนวนโวหาร และ ลักษณะเด่นด้านเนื้อหาพบว่า มี 2 ประเด็น ได้แก่

ลักษณะเด่นด้านการเลือกใช้ชีวิต เรื่องใกล้ตัว ประสบการณ์ในการสร้างสรรค์วรรณกรรม และลักษณะเด่นด้านภาพสะท้อนสังคมความเป็นสุขุขทัยที่ศิลปินนำเสนอ รายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ลักษณะเด่นด้านวรรณศิลป์

การศึกษาลักษณะเด่นด้านวรรณศิลป์ที่พบในผลงานวรรณกรรมของศิลปินท้องถิ่นสุขุขทัย ได้แก่ 1. จำลอง พรมเสน 2. เทพศิริ สุขโสภา 3. นิคม รวยยาว 4. นิมิตร ภูมิถาวร 5. ภาคินัย กลีรักษ์ 6. ภาณุมาศ ภูมิถาวร 7. ทองเจือ สืบชมภู และ 8. สัญญา พานิชยเวช ศึกษาใน 3 ประเด็น ได้แก่ การสรรคำ การเรียบเรียงคำ และ การใช้สำนวนโวหาร โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ในภาพรวม ดังนี้

2.1.1 การสรรคำ

การสรรคำ เป็นการเลือกคำที่สื่อมุมมอง ความคิด อารมณ์ บรรยากาศ เหตุการณ์ ที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและฐานะบุคคล และมุ่งสร้างความงามด้านเสียง โวหาร และรูปแบบคำประพันธ์ จากการศึกษาพบว่าศิลปินท้องถิ่นจังหวัดสุโขทัยเลือกสรรคำ 3 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำไวพจน์ การซ้ำคำ การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) **การใช้คำไวพจน์** คือ การนำคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรือเหมือนกันเพื่อสื่อความหมายและย้ำความ จากการศึกษาพบว่าศิลปินท้องถิ่นจังหวัดสุโขทัย มีการใช้กลวิธีดังกล่าวในงานประพันธ์สะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นที่วรรณศิลป์ทั้งดงาม เช่น งานเขียนเรื่อง สองฝั่งแม่น้ำเก่า ของ ลอง จ้องรวี หรือ จำลอง พรมเสน (2563) มีการใช้คำไวพจน์ “สูญ-สิ้น” สูญ หมายถึง ทำให้หายสิ้นไป, ที่หมดไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) สิ้น หมายถึง หมด, จบ หรือตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) “ซัย-ชนะ” ซัย หมายถึง การชนะ, ความชนะ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ชนะ หมายถึง ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งพ่ายแพ้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) “พ่าย-แพ้” พ่าย หมายถึง หนีไป, แพ้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) และ แพ้ หมายถึง สู้นไม่ได้, ทนไม่ได้, ตรงกันข้ามกับ ชนะ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) การใช้คำดังกล่าวสื่อสารในงานเขียน เพื่อย้ำความคิดและสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจและรับรู้ถึงความสูญเสีย การแพ้ และการมีชัยชนะ ดังตัวอย่าง

“...การแพ้กั้แค่คัดและตัดสิน
แพ้กั้แค่เห็นธรรมใช้จ่าน
การพ่ายแพ้แค่เป็นศิลปะ
อุปโลกนโลกในรูปอุปาทาน

ใช้สูญสิ้นคั่นดับอย่าสับสน
ยอมเพื่อยลและยินจิตวิญญาน
ซัยชนะแค่คำเพรียกใช้เรียกขาน
มิใช่การซิวัดที่ชัดเจน”

(จำลอง พรมเสน, สองฝั่งแม่น้ำเก่า, 2563)

นอกจากนี้ ในงานเขียนเรื่อง ไช่ฮ่อนกำสรวล ของ ภาณุมาศ ภูมิถาวร (2562) พบการใช้คำไวพจน์ ดังตัวอย่าง

“..พระสังฆราชอ่านข้อความในจดหมายที่มีเพียงสองบรรทัดให้ที่ประชุมฟัง เจ้าคุณตึกเทียบ ตกตะลึงพริ้งเพริด เหมือนนั่งอยู่ในเรือท่ามกลางพายุซัดกระหน่ำ เรือน้อยกำลังจะอัปปาง ดำดิ่งสู่ก้นทะเลลึก ที่ประชุมเฝ้าจับจ้องจนแทบได้ยินเสียงดอกบัวในสระคลี่กลีบรับอรุณ สีหน้ากรรมการแต่ละองค์แดงก่ำ เกร็งเครียด จนเส้นเลือดข้างขมับเต้นตุบ เหมือนผู้พิพากษาขึ้นนั่งบัลลังก์ ต้องตัดสินคดีที่ทรงความหมายพอจะ **สั่นสะเทือน** ไช่ฮ่อนทั้งเมือง ทำเวียดนามได้ทุกตารางนิ้วให้ **โศกกำสรวล** อย่างไม่เคยปรากฏ นับตั้งแต่สร้างประเทศขึ้นมา...”

(ภาณุมาศ ภูมิถาวร, ไช่ฮ่อนกำสรวล, 2562)

จากตัวอย่างพบการใช้คำไวพจน์ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน ได้แก่ คำว่า “ตะลึง-เพริด” ตะลึง หมายถึง อาการที่ชงกั้งนั่งอึ้งไปชั่วขณะหนึ่งเพราะคาดไม่ถึง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) เพริด หมายถึง กระเจิดกระเจิง, เติลิดไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) คำดังกล่าวเน้นย้ำความคิดและสื่อความหมายเกี่ยวกับกิริยาอาการของตัวละครที่แสดงการตกใจ หรือตะลึงลืมตัว “สั่น-สะเทือน” สั่น หมายถึง ไหวถี ๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) สะเทือน หมายถึง อาการสั่นไหวเพราะถูกกระทบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) สื่อความหมายให้เข้าใจและเห็นภาพของความทุกข์ความไม่สบายใจของตัวละคร “โศก-กำสรวล” โศก หมายถึง ความทุกข์, ความเศร้า, ความเดือดร้อนใจ, ร้องไห้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) กำสรวล หมายถึง โศกเศร้า, คร่ำครวญ, ร้องไห้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) เน้นย้ำและสื่อให้เห็นถึงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครที่กำลังเศร้าเสียใจ การใช้คำไวพจน์ในบริบทข้างต้นนอกจากเน้นย้ำความคิดและสื่อความหมายแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นด้านวรรณศิลป์ของศิลปินท้องถิ่นสุโขทัยที่เลือกสรรคำสื่อความหมายและความงามในบทประพันธ์ที่มีชั้นเชิงส่งผลกระทบต่ออารมณ์ของผู้อ่าน

2) การซ้ำคำ คือ การใช้คำเดียวกันกล่าวซ้ำกันหลายแห่งในงานประพันธ์ เพื่อเน้นย้ำความหมายและความหนักแน่นของสารที่ผู้เขียนนำเสนอ (ธเนศ เวศรภักดา, 2549) จากการศึกษพบว่าศิลปินท้องถิ่นสุโขทัยใช้กลวิธีดังกล่าวสร้างสรรค์ในงานเขียนสะท้อนให้เห็นความงามเชิงวรรณศิลป์ เช่นงานเขียนเรื่อง บึงหญ้าป่าใหญ่ ของ เทพศิริ สุขโสภา (2560) พบการซ้ำคำดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ฤดูไหนหรือ อะไร ๆ ก็จืดไฟ ไฟจะลุกไปทั่ว มีไฟทุกสี สีเขียวทองอ่อน สีฟ้า สีดำ สีคราม สีม่วง สีลาย ๆ ไม่ใช่มีแต่ไฟสีส้ม ๆ แดง ๆ อย่างเดียวนี้ แล้วก็ไม่ใช่มีแต่ไฟร้อน ๆ เท่านั้น ยังมีไฟเย็น ไฟหนาว ไฟอุ่น ก็แล้วแต่ว่าใครจะอยากใช้ไฟแบบไหน หน้าหนาวก็ใช้ไฟอุ่น หน้าร้อนก็ใช้ไฟเย็น เปลวของมันก็มีหลายแบบลูกเป็นฝอย ๆ ...”

(เทพศิริ สุขโสภา, บึงหญ้าป่าใหญ่, 2560)

จากตัวอย่างพบการซ้ำคำว่า “ไฟ” เพื่อสื่อความหมายและเน้นย้ำประเด็นเกี่ยวกับไฟที่ผู้เขียนสื่อสารมายังผู้รับสาร นอกจากนี้ยังพบการซ้ำคำด้วยการใช้เครื่องหมายไ้มยมก “ๆ” เช่นคำว่า “ส้ม ๆ” “แดง ๆ” “ร้อน ๆ” “ฝอย ๆ” เพื่อสื่อให้เกิดความเข้าใจและรับรู้ถึงสีของไฟ ลักษณะหรือรูปร่างของเปลวไฟ และสีของไฟ การซ้ำคำจึงเป็นกลวิธีสรรคำที่สื่อความงามทางวรรณศิลป์

3) การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ คือ การใช้คำที่ให้ความรู้สึกสมจริง เลียนเสียงของสรรพสิ่ง ช่วยให้เกิดความรู้สึกนึกคิด และกระตุ้นให้เกิดจินตภาพ (image) (ชำนาญ รอดเหตุภัย, 2519) จากการศึกษพบว่าศิลปินท้องถิ่นสุโขทัยใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติในการสร้างสรรค์ตัวบท สื่อความหมาย ความงามและสร้างจินตภาพแก่ผู้อ่าน ดังเช่นงานเขียนเรื่อง ตลิ่งสูง ชุงหนัก ของ นิคม รายยวา (2547) ดังตัวอย่าง

“...ลูกเปิดส่งเสียงก๊อบก๊อบตลอดเวลา เดินเตาะเตาะโยกตัว ขนละเอียดปุกปุยเหมือนสำลี เวลามันกระพือปีกเล็ก ๆ มองดูคล้ายตั้งเนืองออกน่าขบขัน ไล่เดือนที่ไผ่ล่อออกมาเป็นเส้นยาว ลูกเปิดบางตัว คาบปลายไผ่เดือนคนละด้าน และพยายามดิ่งกันไปดิ่งกันมา เหมือนเล่นซึกเย่อ จนไล่เดือนขาด ล้มหงายตื่น ซึ่ฟ้า...”

(นิคม รายยวา, ตลิ่งสูง ชุงหนัก, 2547)

จากตัวอย่างพบการใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติของลูกเบ็ดที่ส่งเสียงร้อง “ก๊ีบก๊ีบ” การใช้คำดังกล่าวช่วยสร้างจินตภาพให้ผู้อ่านเข้าใจและรับรู้ถึงลักษณะของเสียงลูกเบ็ด

ผลการวิเคราะห์ลักษณะวรรณศิลป์ด้านการสรรคำ อาทิ การใช้คำโวพจน์ การซ้ำคำ การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ ยังพบในผลงานประเภทกวีนิพนธ์ นวนิยาย เรื่องสั้นของศิลปินท่านอื่น ได้แก่ นิคม รายยา นิมิตร ภูมิถาวร ภาคินัย กสิรักษ์ ทองเจือ สืบชมภู สัญญา พานิชยเวช สะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นการใช้ภาษาที่แสดงลักษณะทางวรรณศิลป์จากผลงานของศิลปินท้องถิ่นจังหวัดสุโขทัยได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.1.2 การเรียบเรียงคำ

การเรียบเรียงคำ คือ การจัดวางคำที่เลือกสรรแล้วให้มาเรียงร้อยกันอย่างต่อเนื่องตามจังหวะ ตามโครงสร้างภาษา หรือตามฉันทลักษณ์ ซึ่งมีหลายวิธี ได้แก่ การจัดลำดับความคิดหรือถ้อยคำจากสิ่งสำคัญจากน้อยไปมาก จนถึงสิ่งสำคัญสูงสุดอันเป็นจุดสุดชั้น จัดลำดับความคิดหรือถ้อยคำจากสิ่งสำคัญน้อยไปหามาก แต่กลับหักมุมความคิดผู้อ่านเมื่อถึงจุดสุดชั้น จัดลำดับคำให้เป็นคำถามแต่ไม่ต้องการคำตอบหรือมีคำตอบอยู่ในตัวคำถามแล้ว คณะผู้วิจัยพบว่าศิลปินท้องถิ่นสุโขทัยเรียบเรียงถ้อยคำได้อย่างสละสลวย เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความหมาย เนื้อหาและความคิดที่ศิลปินสื่อสารในตัวบท ยกตัวอย่างเช่น สัญญา พานิชยเวช (2556) เรื่อง กระท้อนนา ฟาฝน และคนรัก มีลักษณะโดดเด่นในด้านเรียบเรียงคำ โดยมีการจัดวางคำมาเรียงร้อยกันอย่างต่อเนื่องตามจังหวะ ความว่า

“บางคนละวางความฝันสลาย

บางคนยังรำรวยความไฝฝัน

บางเรายังค้นหาทั้งและกัน

พบบ้างไหมใจนั้น พบฝันใด

หรือนี่คือห้องหัวใจฉัน

ยิ่งฝ่าฟัน ยิ่งค้นหา ยิ่งค้นหา

ยิ่งใกล้ฝัน ยิ่งใกล้บ้าน ยิ่งทำทนาย

บางคิดถึงยังทำร้าย ได้ปึกรัก”

(สัญญา พานิชยเวช, กระท้อนนา ฟาฝน และคนรัก, 2556)

บทกวีข้างต้นแสดงให้เห็นว่าศิลปินมีการเรียบเรียงคำให้สัมผัสและคล้องจอง ดังข้อความที่ว่า (บางคนละวางความฝันสลาย บางคนยังรำรวยความไฝฝัน บางเรายังค้นหาทั้งและกัน) (ยิ่งฝ่าฟัน ยิ่งค้นหา ยิ่งค้นหา) (ยิ่งใกล้ฝัน ยิ่งใกล้บ้าน ยิ่งทำทนาย) ก่อให้เกิดความงามทางวรรณศิลป์ และสื่อความหมายให้ผู้อ่านตีความ เนื้อหาได้อย่างกระจ่างชัด ทั้งนี้ จากการวิจัยพบว่าผลงานของศิลปินท้องถิ่นสุโขทัยทุกคนมีการเรียบเรียงคำในผลงานเพื่อเชื่อมความในถ้อยคำ ก่อให้เกิดความงามทางวรรณศิลป์ในตัวบท

2.1.3 การใช้สำนวนโวหาร

การใช้สำนวนโวหาร คือ การเขียนเพื่อเรียบเรียงข้อความให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ผลการวิจัยพบการใช้โวหารในผลงานของศิลปินท้องถิ่นสุโขทัย 2 ประเภท ได้แก่ อุปมาโวหาร และพรรณนาโวหาร ปรากฏผลการศึกษาดังนี้

1) **อุปมาโวหาร** คือ โวหารที่นำสิ่งที่คล้ายคลึงกันมาเปรียบเพื่อให้เกิดความชัดเจน ด้านความหมาย ด้านภาพ และเกิดอารมณ์ ความรู้สึกชัดเจนมากยิ่งขึ้น จากการวิเคราะห์ผลงานของศิลปินท้องถิ่นสุโขทัยพบว่ามีการใช้อุปมาโวหารสื่อสารให้เห็นการเปรียบเทียบ ดังตัวอย่างการใช้อุปมาโวหารในนวนิยายเรื่อง ตลิ่งสูง ชุงหนัก ของนิคม รายวา (2547) ความว่า

“...หมอประจำตำบลเอานิ้วบีบห้ามเลือดจากฝ่าเท้าไว้ แต่มันยังคงไหลออกมาเรื่อย ๆ แผลเปิดอ้าเหมือนปากเด็ก ฝ่าจากกลางตีนซ้ายออกมาใต้ตาตุ่ม มีกะลมังขนาดย่อมรองเลือด กว่ามันจะหยุดไหลก็แจ้งแล้ว เขานอนชมตัวซัดจนเหลืองอยู่นานหลายเดือน...”

(นิคม รายวา, ตลิ่งสูง ชุงหนัก, 2547)

จากตัวอย่างพบการใช้โวหารประเภทอุปมาเปรียบเทียบความคล้ายคลึงกันระหว่างลักษณะของแผลที่เปิดอ้ากับปากของเด็กเพื่อสื่อจินตภาพให้ผู้รับสารเข้าใจและรับรู้ถึงลักษณะของบาดแผลของตัวละคร

“...ลูกเปิดส่งเสียงก๊อบก๊อบตลอดเวลา เดินเตาะแตะโยกตัว ขนละเอียดปุกปุยเหมือนสำลี เวลามันกระพือปีกเล็ก ๆ มองดูคล้ายดั่งเงือกน่านขบขัน ไล่เดือนที่ไหลออกมาเป็นเส้นยาว ลูกเปิดบางตัวคาบปลายไล่เดือนคนละด้าน และพยายามดิ่งกันไปดิ่งกันมา เหมือนเล่นซึกเย่อ จนไล่เดือนขาด ล้มหงายตื้นชี้ฟ้า...”

(นิคม รายวา, ตลิ่งสูง ชุงหนัก, 2547)

ตัวอย่างข้างต้นพบการใช้โวหารประเภทอุปมาที่แสดงการเปรียบเทียบขนของลูกเปิดที่ปุกปุยกับลักษณะของสำลี นอกจากนี้ยังพบการเปรียบเทียบลักษณะปีกของลูกเปิดที่มีลักษณะคล้ายกับดั่งเงือก และการบรรยายเชิงอุปมาถึงพฤติกรรมอาการของลูกเปิดที่คาบไล่เดือนดิ่งกันไปมาเหมือนการเล่นซึกเย่อ การใช้โวหารอุปมานอกจากแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเหมือนอีกสิ่งหนึ่งแล้วยังสะท้อนให้เห็นความสามารถในเชิงวรรณศิลป์ของศิลปินท้องถิ่นสุโขทัยที่มีการใช้อุปมาสื่อความหมายและจินตภาพในงานเขียน

2) **พรรณนาโวหาร** คือ การเรียบเรียงข้อความโดยให้รายละเอียดเกี่ยวกับ บุคคล สิ่งของ ธรรมชาติ สภาพแวดล้อม ตลอดจนความรู้สึกต่าง ๆ ของผู้เขียน โดยเน้น ให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ ความรู้สึกร่วมกับผู้เขียน จากการวิเคราะห์ผลงานของศิลปินท้องถิ่นสุโขทัยพบว่ามีการใช้พรรณนาโวหารสื่อสารในตัวบทเพื่อให้ผู้อ่านรับรู้ถึงสภาพของสิ่งแวดล้อม ตลอดจนบริบททั่วไปในเรื่องได้อย่างกระจ่างชัด ดังตัวอย่างการใช้พรรณนาโวหารในเรื่องสั้นลาดตระเวนสุดท้าย ของ ภาณุมาศ ภูมิถาวร (2545) ความว่า

“...ดอกสาปเสือปลิวอ่อนด้วยแรงระเบิดอีกครั้ง ปุยหนึ่งของมันทั้งตัวข้า ๆ ลงบนใบหน้าอาบเลือดของนักรบเขาค้อ...ราวจะจูบล...”

(ภาณุมาศ ภูมิถาวร, ลาดตระเวนสุดท้าย รวมเรื่องสั้นชุดสหาย, 2545)

จากตัวอย่างปรากฏการใช้พรรณนาโวหารนำเสนอให้เห็นถึงลักษณะการเคลื่อนไหวของดอกสาปเสือที่ปลิวลม โดยใช้คำแสดงภาพ “ทั้งตัวข้า ๆ ” เพื่อพรรณนาให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพมองเห็นลักษณะของดอกสาปเสือที่มีขนาดเล็ก เบา และปลิวไปตามสายลม

นอกจากนี้ยังพบการใช้พรรณนาโวหารในนวนิยายเรื่อง ตีลังสูง ชุงหนัก ของ นิคม รายยวา (2547) ดังนี้

“...แอะจะไปแถวดินขึ้น บริเวณข้างบ้านที่มีน้ำเตจากครัวทิ้งลงมา ไล่เดือนขอบดินเย็น พอแกปึกเสียมลงไป ลูกเปิดก็เข้าล้อมจมองไม่เห็นใบเสียม แกงัดดินขึ้น มันจะยื่นปากลงคาบไล่เดือนที่กำลัง เลื้อยหนีพัลวัน แกขุดดินไปเรื่อย ๆ จังเป็นก้อนทุบจนแตกให้ไล่เดือนกระจ่ายออกมา...”

(นิคม รายยวา, ตีลังสูง ชุงหนัก, 2547)

ตัวอย่างข้างต้นพบการพรรณนาถึงลักษณะกิริยาอาการของไล่เดือนที่กำลังเลื้อย อย่างอุตุลุด พัวพันกันจนยุ่งเหยิง ดังการใช้คำแสดงภาพของไล่เดือน “พัลวัน” และพบการใช้คำแสดงภาพสื่อ การพรรณนาถึง ลักษณะของไล่เดือนที่กระจัดกระจายจากการขุดดิน ดังคำว่า “กระจ่ายออกมา”

การใช้พรรณนาโวหารยังพบในนวนิยายเรื่องนางแค้น ของ ภาคนิย (2562) ดังข้อความ

“...ร่างของซินดี้ค่อย ๆ เดินลงมาจากเวทีการแสดงอย่างช้า ๆ ตรงมายังเก้าอี้ที่แม่บ้านนั่ง ตัวแข็งทื่ออยู่ แม้จิตใจจะสั่งให้วิ่งหนีออกไปจากที่ตรงนั้น ทว่าร่างกายกลับยังคงนั่งอยู่ตรงที่เดิม ดวงตาทั้งสอง ข้างเอ๋อล้นไปด้วยน้ำตาแห่งความหวาดกลัว ตัวสั่นยิ่งกว่าลูกนกที่ตกน้ำเสียอีก ครั้นเมื่อร่างของซินดี้เดินมา หยุดตรงหน้าของแม่บ้านแล้ว ระยะห่างระหว่าง ‘คน’ กับ ‘ผี’ จึงใกล้กันแค่เพียงเอื้อมมือ สาวประเภทสอง ร้องลิปซิงค์เพลงท่อนฮุคต่อ ด้วยสีหน้าเจ็บปวดรวดร้าว มือข้างหนึ่งเอื้อมมาหาอีกฝ่าย มันใกล้ราวกับจะสามารถคว้าเอาหัวใจของแม่บ้านตรงหน้าออกมาได้อย่างง่ายดาย...”

(ภาคนิย, นางแค้น, 2562)

จากข้อความตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่า ผู้เขียนมีการใช้พรรณนาโวหารบรรยายถึง ความรู้สึกของตัวละคร “แม่บ้านนั่งตัวแข็งทื่อ” “ดวงตาทั้งสองข้างเอ๋อล้นไปด้วยน้ำตาแห่งความหวาดกลัว” การใช้คำว่า “นั่งตัวแข็งทื่อ” “ดวงตา...เอ๋อล้นไปด้วยน้ำตา” เป็นการพรรณนาให้เห็นภาพของห้วงอารมณ์ และพฤติกรรมของตัวละครที่มีความหวาดกลัว และตกใจ จึงสะท้อนให้เห็นลักษณะทางวรรณศิลป์ ในการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินท้องถิ่นสุโขทัย

2.2 ลักษณะเด่นด้านเนื้อหา

คณะผู้วิจัยพบว่า ศิลปินด้านวรรณศิลป์ทั้ง 8 ท่านนี้ เลือกใช้ความเป็นตัวตนของการเป็น “คนสุโขทัย” ซึ่งนับเป็นลักษณะทางจินตภาพที่ศิลปินได้นำมาใช้ประกอบกับงานเขียนได้อย่างลงตัว และโดดเด่น หลายท่านมีภูมิสำเนายึดพื้นฐานจากท้องถิ่นอื่น แต่ก็มาตั้งรกรากภายหลังมาประยุกต์ใช้กับงานเขียน อย่างน่าสนใจ อันเป็นการตอกย้ำความสำคัญที่โดดเด่นของสุโขทัย ลักษณะเด่นด้านเนื้อหาพบว่ามี 2 ประเด็น ได้แก่ ลักษณะเด่นด้านการเลือกใช้วิถีชีวิต เรื่องใกล้ตัว ประสบการณ์ในการสร้างสรรค์วรรณกรรม และ ลักษณะเด่นด้านภาพสะท้อนสังคมความเป็นสุโขทัยที่ศิลปินนำเสนอ รายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 ลักษณะเด่นด้านการเลือกใช้วิถีชีวิต เรื่องใกล้ตัว ประสบการณ์ในการสร้างสรรค์ วรรณกรรม พบ 2 ลักษณะ คือ การสร้างฉากโดยใช้สถานที่อันเป็นแหล่งธรรมชาติในท้องถิ่นที่ศิลปินอาศัยอยู่ และ การนำวัฒนธรรมท้องถิ่นตนมานำเสนอเรื่องราวในวรรณกรรม ดังนี้

1) การสร้างฉากโดยใช้สถานที่อันเป็นแหล่งธรรมชาติในท้องถิ่นที่ศิลปินอาศัยอยู่ จากการศึกษาเนื้อหาในวรรณกรรมพบการใช้ฉากที่เกี่ยวกับธรรมชาติพื้นถิ่นจังหวัดสุโขทัยเชื่อมโยงในเนื้อหา คือ 1) การใช้แม่น้ำยมในการสร้างเรื่องราว ดังใน บทกวีเรื่อง สายลมบุพกาล ของ ลอง จ้องรวี (2557) ได้นำเสนอภาพวิถีชีวิตของคนริมแม่น้ำยมที่ได้อาศัยทรัพยากรในดิน สิ้นในน้ำ มาหล่อเลี้ยงชีวิตของตนให้งอกงาม แสดงให้เห็นถึงชีวิตที่เรียบง่ายแต่แฝงไปด้วยความภาคภูมิใจในใจความเป็นคนกรุงเก่าสุโขทัย 2) การพรรณนา โดยใช้ธรรมชาติเป็นฉาก ดังในนวนิยายเรื่อง บึงหญ้าในป่าใหญ่ ของเทพศิริ สุขโสภา (2560) ได้เปิดเรื่องด้วยการพรรณนาถึงธรรมชาติหรือป่าในหมู่บ้าน เช่น ย่างเข้าฤดูฝน ต้นอะไร ๆ ก็พากันรีบงอก แตกใบอ่อน ๆ ออกมาจากดินไม่มีที่ว่าง หลังจากฝนสาดซัดพื้น ปลุกเมล็ดพันธุ์ต่าง ๆ ที่นอนฝังดินให้ตื่นขึ้นมาโปงหน่อแตกใบ ทุกหนทุกแห่งเต็มไปด้วยลูกพืชแย่งกันขึ้น พวกลูกมะขามเทศ ทั้งมะขามเปรี้ยวก็เขียวพริบเป็นลานอยู่เต็มได้ ต้นแม่ของมัน (เทพศิริ สุขโสภา, 2560) แสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติที่ผู้เขียนต้องการบอกเล่าแก่ผู้อ่าน และในนวนิยายเรื่อง เมศุชา...ของขวัญจากสายน้ำ ของ ภาณุมาศ ภูมิถาวร (2550) ได้นำเสนอเรื่องราว แมงกะพรุนน้ำจืด สัตว์ดึกดำบรรพ์ที่ปัจจุบันถูกรุกรานจากน้ำมือของมนุษย์จนเหลือจำนวนน้อยลง

2) การนำวัฒนธรรมท้องถิ่นตนมานำเสนอเรื่องราวในวรรณกรรม พบ 4 ประเด็น ได้แก่ 1) วิถีชีวิต และเรื่องราวในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 2) พระเครื่องของท้องถิ่น 3) สิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อที่ส่งผ่านรุ่นสู่รุ่น และ 4) ความเชื่อดั้งเดิมเรื่องผี ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

2.1) วิถีชีวิต และเรื่องราวในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของจังหวัดสุโขทัย พบในผลงานหลายเรื่อง อาทิ บทกวี สุนทรวใจ ของ ลอง จ้องรวี (2559) ได้นำเสนอภาพประทับใจอันเกิดจากวิถีชีวิตดั้งเดิมที่เรียบง่ายในชุมชนท้องถิ่นบ้านเกิดของกวี ผู้คนหาข้าวปลาอาหารจากพืชผักสวนครัวที่มีอยู่มากมายริมรั้วบ้าน มีการแลกเปลี่ยนข้าวปลาอาหารแบบชุมชนบุพกาล ภาพข่าวของเครื่องใช้สมัยก่อนซึ่งเป็นความทรงจำอันล้ำค่า ตลอดจนการพักผ่อนหย่อนใจจากมหรสพพื้นบ้าน บทกวี สองฝั่งแม่น้ำเก่า ของ ลอง จ้องรวี (2563) ได้นำเสนอความทรงจำในวัยเยาว์ของผู้เขียนที่มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีครอบครัวที่รักใคร่กลมเกลียวและมีความรักต่อแผ่นดินเกิด นอกจากนี้ยังพบในนวนิยายเรื่อง หนุ่มชาวนา ของ นิมิตร ภูมิถาวร (2539) ได้นำเสนอความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายและบริสุทธิ์ของชาวนา ให้ความรู้ในเรื่องการทำนา ปัญหาและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชาวนาตลอดทั้งให้คุณธรรมในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ พี่งพาอาศัยกัน การนำวิถีชีวิตและเรื่องราวในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของจังหวัดสุโขทัยยังพบในงานบทประพันธ์เรื่อง พระร่วงกวีวิจนะ ว่าด้วยเรื่องประวัติศาสตร์และตำนานเกี่ยวกับกรุงสุโขทัย แต่งด้วยคำประพันธ์ทุกชนิด ของทองเจือ สืบชมภู (2566) มีวัตถุประสงค์ในการฟื้นฟูสายเลือดไทยและอนุรักษ์วรรณกรรมไทย

2.2) พระเครื่องของท้องถิ่น พบในนวนิยาย เรื่อง ร่างพระร่วง ของ เทพศิริ สุขโสภา (2549) ได้นำเสนอเรื่องราวความเชื่อในการสืบทอดพระพุทธศาสนาด้วยการสร้างพระเครื่องนั้นบิดเบี่ยงไปจากความเชื่อแบบเดิม ทำให้กลายเป็นเรื่องระหว่าง ไสย กับ พุทธ โดยเด็กชายดอนผู้ที่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ แต่เมื่อพบพระจึงได้สนใจอยู่กับพระเครื่องจนคิดว่าตนเองนั้นเป็นผู้มีวิชาความรู้ด้านนี้ เมื่อโตขึ้นเป็นอาจารย์ดอนจึงถือได้ได้รับความน่าเชื่อถือว่าเป็นเซียนด้านพระเครื่อง เพียงแค่ชายตามองก็สามารถตัดสินได้ ซึ่งพระเครื่องนั้นเป็นประติมากรรมทั้งงดงามและมีคุณค่าอย่างมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ผู้เขียนจึงได้นำเรื่องพระเครื่องเข้ามาสร้างเป็นนวนิยายได้อย่างลงตัว

2.3) สิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อที่ส่งผ่านรุ่นสู่รุ่น พบในงานเขียนสารคดี ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำจังหวัดสุโขทัย เรื่อง ประวัติและอภินิหารพระแม่ย่าสุโขทัย สิ่งลี้ลับของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ของ ทองเจือ สืบชมภู (2566) ได้นำเสนอเรื่องราวของ พระแม่ย่า

2.4) ความเชื่อดั้งเดิมเรื่องผี อันเป็นความเชื่อของคนไทยในทุกท้องถิ่นก่อนจะมีศาสนา พบในวรรณกรรมเชิงสร้างสรรค์ ผลงานของ ภาคินัย กลีรักษ์ ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่นำเสนอเรื่องราวและความเชื่อเรื่องผีและสิ่งลึกลับเป็นหลัก ได้แก่ นวนิยาย เรื่อง นางขงู ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2551) ได้เสนอเรื่องความน่ากลัวของวิญญาณที่มาพร้อมกับเสียงวงปีพาทย์นางหงส์ นวนิยาย เรื่อง โรงมหรสพ ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2559) ได้นำเสนอเรื่องวิญญาณนางจิ้งที่ร้ายราอยู่ในโรงมหรสพ นวนิยาย เรื่อง The Dome เคหาสน์สาปสยอง ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2558) ได้นำเสนอเรื่องราวของหุ่นกระบอก นวนิยาย เรื่อง WARD ห้องคลอตรณะ ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2552) ได้นำเสนอความเชื่อคนเกิดวันอาทิตย์ มักมีจิตสื่อสารกับคนท้อง "ว่ากันว่า ถ้ายามใดได้ใกล้ชิดรีมีครรรค์ มักจะได้เห็นวิญญาณรอบตัว นวนิยาย เรื่อง Mirror กระชกสังคาย ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2555) ได้นำเสนอเรื่องราวคนเกิดวันจันทร์...ที่มักมีจิตสื่อสารกับกระชกเงาว่ากันว่า ยามใดได้ใกล้กระชกหลังเที่ยงคืน...มักจะเจอ 'สิ่งเร้นลับ นวนิยาย เรื่อง Haunted อาคารพรเือนล้นทม ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2553) ได้นำเสนอเรื่องราวคนเกิดวันอังคารที่มักมีจิตสื่อสารกับท้องน้ำ นวนิยาย เรื่อง Theater ตีตัวไปตาย ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2558) ได้นำเสนอเรื่องราวของคนที่เกิดวันพุธที่มักมีจิตสื่อสารกับงานศพว่ากันว่าหากได้ไปงานศพ ดวงวิญญาณที่ไม่ได้รับเชิญจะตามกลับมาด้วย

นอกจากนี้ความเชื่อเกี่ยวกับผียังปรากฏในนวนิยายเรื่อง Stairs 12 ชั้น...บันไดผี ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2556) ได้นำเสนอเรื่องราวคนที่เกิดวันพฤหัสบดีที่มักมีจิตสื่อสารกับบันไดบ้าน นวนิยาย เรื่อง Reallity ทำคนเป็นเห็นคนตาย ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2553) ได้นำเสนอเรื่องราวของคนวันศุกร์ที่มักมีจิตสื่อสารกับแหล่งน้ำ นวนิยาย เรื่อง Holy ศพ-เซน-ศาล ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2561) ได้นำเสนอเรื่องราวคนเกิดวันเสาร์ที่มักมีจิตสื่อสารกับศาลพระภูมิ นวนิยาย เรื่อง Apsara สาปอัสรา ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2563) ได้นำเสนอเรื่องราวความเชื่อในอดีตชาติ นวนิยาย เรื่อง Museum พิพิธภัณฑ์หุ่น-หุ่น-หัว ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2555) ได้นำเสนอเรื่องราวตามความเชื่อของคนโบราณหุ่นขี้ผึ้งต้องสร้างจากคนตายเท่านั้น หากยังต้องสร้างจากคนเป็นจะเกิดอาเพศ นวนิยาย เรื่อง Sleep หลับ-เป็น-ตาย ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2556) ได้นำเสนอเรื่องราวยันต์เข้าฝัน สำหรับพิธีกรรมโบราณลึกลับหรือสิ่งนี้จะป็นสิ่งที่ทำให้คนรอบกายของเขาพากันหลับไม่ตื่น นวนิยาย เรื่อง นางครวญ ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2560) ได้นำเสนอเรื่องราวของมักกะสึผล และนวนิยาย เรื่อง นางคุก ของ ภาคินัย กลีรักษ์ (2560) ได้นำเสนอเรื่องราวของอดีตชาติ

2.2.2 ลักษณะเด่นด้านภาพสะท้อนสังคมความเป็นสุขที่ยึดที่ศิลปินนำเสนอ พบ 6 ประเด็น ได้แก่ 1) ความยากลำบากและฐานะทางเศรษฐกิจ 2) ปัญหาทางเพศ 3) ศีลธรรมในสังคม 4) ภาพสะท้อนชีวิตของครู 5) ภาพสะท้อนเหตุการณ์สงคราม และ 6) ภาพสะท้อนปัญหาสิ่งแวดล้อม รายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ความยากลำบากและฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นการนำมุมมองด้านสภาพความยากจน ลำบากซึ่งเป็นบริบทพื้นฐานของสังคมจังหวัดสุโขทัยมาถ่ายทอดในวรรณกรรม ดังนวนิยายเรื่อง นวนิยายเรื่อง สร้อยทอง ของนิมิตร ภูมิถาวร (2517) ได้นำเสนอเรื่องราวของความแตกต่างทางชนชั้นของบุคคล นวนิยายเรื่อง กัดพันผู้ ของนิมิตร ภูมิถาวร (2520) ได้เสนอเรื่องราวที่มีร่างกายไม่แข็งแรง แต่มีพลังใจในการต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิต นวนิยายเรื่อง แนวหลังกระสอบทราย ของ ภานุมาศ ภูมิถาวร (2545) ได้นำเสนอเรื่องราววิถีชีวิตชนบทได้อย่างเห็นภาพ นวนิยายเรื่อง อยู่บ้านนาด้วยรัก ของ สัญญา พานิชเวช (2554) ได้นำเสนอเรื่อง บอกเล่าห้วงเวลาของชีวิตที่ผู้เขียนได้พบเจอ จากจุดเริ่มต้นนักเขียน กวีบ้านทุ่งวิถีชีวิตในแถบอีสาน จนกระทั่งการมาใช้ชีวิตเล่าเรียน ทำงาน เผชิญอุปสรรคปัญหาจนถึงแรงเหวี่ยงแห่ง

โชคชะตาพาให้เขาโยกย้ายตัวเองจากลุ่มแม่มูล สู่แม่น้ำชี พเนจรสู่แม่น้ำปิง กระทั่งจบลงที่ลุ่มน้ำยม ที่ซึ่งมีมิตร
งามน้ำใจดีคอยดูแล

2) ปัญหาทางเพศ เป็นการนำเสนอปัญหาที่เกี่ยวกับการค้าประเวณี การผิด
ศีลธรรมทางเพศที่เกิดขึ้นในจังหวัดสุโขทัยมานำเสนอในวรรณกรรมและงานเขียน ดังบทกวีเรื่อง สายลมบุพ
กาล ของ ลอง จ้อยรวี (2557) บรรพ์ที่ 2 : วันวานของอนาคต” เสนอสภาพสังคมด้าน การศึกษาในปัจจุบัน
ทั้งปัญหานักเรียนค้าประเวณี หรือทำงานในสถานที่ที่หมิ่นต่อบรรทัดฐานทางศีลธรรม และสารคดีเรื่อง ศิลปิน
กับนางแบบ ของ เทพศิริ สุขโสภา (2548) ได้นำเสนอเรื่องราวของการวาดภาพนู้ด

3) ศีลธรรมในสังคม เป็นการนำปัญหาด้านศีลธรรมที่เคยเกิดขึ้นในจังหวัดสุโขทัย
มาถ่ายทอดในงานเขียน ดังตัวอย่างนวนิยายเรื่อง ตีลังสูง ชุงหนัก ของ นิคม รายยวา (2547) ได้นำเสนอ
เรื่องราวของคนที่แสวงหาความหมายและคุณค่าของชีวิต และพบว่าทุกคนมีการเกิดและความตายอย่างละ
หนึ่งหนเท่ากัน และนวนิยายเรื่อง ฝนดับไฟ ของ ภาณุมาศ ภูมิถาวร (2548) ได้นำเสนอเรื่องราวของสังคม
ที่ยังหลงเวียนวนและติดอยู่ในวังวนของลาภ ยศ สรรเสริญอย่างถอนตัวไม่ขึ้น จนพร้อมที่จะทำลายทำร้าย
ทุกคนที่กั้นขวางหนทางของตน

4) ภาพสะท้อนชีวิตของครู เป็นการถ่ายทอดมุมมองชีวิตเกี่ยวกับอาชีพครูผ่าน
วรรณกรรม ดังผลงานนวนิยาย เรื่อง แต่คุณครูด้วยคมแฝก ของ นิมิตร ภูมิถาวร (2518) ได้นำเสนอเรื่องราว
ของคณะครูแห่งโรงเรียนบ้านโคกต้องต่อสู้กับอำนาจมืดอย่างนายกลด เศรษฐีเงินกู้หน้าเลือด จนสุดท้ายนายกล
ดยอมกลับใจเป็นคนดี นวนิยายเรื่อง หอมกลิ่นดอกอ้อ ของนิมิตร ภูมิถาวร (2518) ได้เสนอเรื่องราวของครู
ดอกอ้อ ที่ต้องให้ความรู้และเปลี่ยนทัศนคติของคนในพื้นที่ห่างไกลให้เท่าทันสังคมเมือง นวนิยายเรื่อง สายลม
เสียงขอ ของนิมิตร ภูมิถาวร (2522) ได้นำเสนอเรื่องราวของครูตัวผู้สอนวิชาดนตรีไทยและมีข้อดั่งคันงาม
เป็นทรัพย์สินมีค่ามากกว่าสิ่งอื่นใดบนโลกนี้

5) ภาพสะท้อนเหตุการณ์สงคราม เป็นการนำเสนอเหตุการณ์เกี่ยวกับภัยสงครามมา
เชื่อมโยงและถ่ายทอดในผลงานวรรณกรรม พบในนวนิยายเรื่อง เกี้ยวบานาจอก ของ ภาณุมาศ ภูมิถาวร
(2546) ได้นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับบานาจอกว่าด้วยชีวิตเด็กน้อยชาวเวียดนามในภาคอีสาน สมัยช่วงสงคราม
เวียดนาม ซึ่งต้องเผชิญความกดดันทั้งจากคนไทย และทหารอเมริกาที่มาตั้งค่าย เป็นปัญหาชนกลุ่มน้อย
ในประเทศไทย

6) ภาพสะท้อนปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นการนำเสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับปัญหา
สิ่งแวดล้อมที่เคยเกิดขึ้นในจังหวัดสุโขทัยและภาคเหนือของประเทศไทยมานำเสนอในวรรณกรรมเพื่อปลูก
จิตสำนึกให้ผู้อ่านตระหนักถึงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบในนวนิยายเรื่อง สนิมทองคำ ผลงาน
ของ ภาณุมาศ ภูมิถาวร (2554) ได้นำเสนอเรื่องราวการปลูกจิตสำนึกพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ที่หยิบยกเอาปัญหา
สารพิษตกค้างในแหล่งน้ำธรรมชาติ จากอุตสาหกรรมเหมืองทองคำทางภาคเหนือมาตีแผ่พร้อมเผยให้เห็น
เบื้องหลังความร่ำรวยและผลประโยชน์แอบแฝงของเจ้าหน้าที่รัฐ นวนิยายเรื่อง ภาพอาถรรพณ์ ของ ภาณุมาศ
ภูมิถาวร (2546) ได้นำเสนอเรื่องราวการปลูกจิตสำนึกที่ตึงต้ามให้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้ยาวชน

จากการศึกษาสะท้อนให้เห็นลักษณะที่โดดเด่นด้านวรรณศิลป์ของศิลปินสุโขทัยทั้ง
8 ท่าน แสดงให้เห็นความสามารถ การเลือกใช้ภาษาที่สละสลวย งดงาม และใช้สภาพแวดล้อมอันเป็น
ลักษณะจินตภาพในการรังสรรค์งานให้ปรากฏเป็นที่ยอมรับทั้งคนในท้องถิ่น ตลอดจนบุคคลทั่วไป ส่งเสริม
ชื่อเสียง คุณภาพของงานวรรณศิลป์อันเป็นแบบอย่างทั้งด้านการสรรคำ การเรียบเรียงคำและการเลือกใช้

สำนวนโวหารประกอบงานเขียนได้อย่างละเอียดละไม เหมาะสมกับการเป็นต้นแบบด้านวรรณศิลป์ที่จัดเป็นศิลปินด้านวรรณศิลป์ที่ปรากฏทั้งประวัติและผลงานโดดเด่นในหอศิลป์สุโขทัย

1. การสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ (Learning City) เกี่ยวกับศิลปินจังหวัดสุโขทัย

การลงพื้นที่เพื่อจัดทำงานวิจัยเกี่ยวกับศิลปินด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัยในครั้งนี้ นอกจากจะได้ข้อมูลของศิลปิน ศึกษาผลงานอัตลักษณ์ของการเป็นศิลปินด้านวรรณศิลป์ที่ประสบความสำเร็จ สร้างชื่อเสียงให้กับตนเอง จังหวัดสุโขทัย และประเทศไทยแล้ว การลงพื้นที่ปฏิบัติงานยังได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายในพื้นที่อำเภอสวรรคโลก และระดับจังหวัดสุโขทัย เพื่อร่วมมือกันขับเคลื่อนงานวิจัยเชิงพื้นที่ในครั้งนี้พัฒนาให้เป็นรูปธรรม ระดมความคิด ความเห็นร่วมกัน ภาคีเครือข่ายสำคัญในครั้งนี้ ได้แก่

- 1) เทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย
- 2) หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ วัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย ททท.สุโขทัย อพท. สพฐ. กศน.
- 3) หน่วยงานภาคเอกชนและประชาชน ได้แก่ หอการค้า สโมสรโรตารี โรงเรียนบ้านไร่

ความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายข้างต้น ได้พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ (Learning City) โดยเปิดหอศิลป์สุโขทัย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งผลจากงานวิจัยช่วงแรก ในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2566 มีการออกร้านของศิลปิน กิจกรรมการแสดงความสามารถด้านศิลปวัฒนธรรมของคนในพื้นที่อำเภอสวรรคโลก การแสดงนาฏศิลป์ประเภทลิเกเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปินจังหวัดสุโขทัย

สืบเนื่องจากกิจกรรมการเปิดหอศิลป์ คณะผู้วิจัยและภาคีเครือข่ายเล็งเห็นการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้จากศิลปินด้านวรรณศิลป์ จึงกำหนดจัดกิจกรรมต่อเนื่องโดยการถ่ายทอดความรู้ของศิลปินด้านวรรณศิลป์สู่ชุมชนเพื่อสร้างทักษะและความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่นให้เพิ่มมากขึ้นเป็นกิจกรรมที่ตามมา โดยการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ จัดให้กับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลสวรรคโลก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีความสนใจในการสร้างสรรค์งานประพันธ์ร้อยกรอง ได้รับความอนุเคราะห์จากศิลปิน คือ ครูจำลอง พรมเสน (ลอง จ้องรี) ในการถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้ และร่วมฝึกปฏิบัติในวันศุกร์ที่ 23 มิถุนายน 2566 ณ โรงเรียนเทศบาลสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ศิลปินร่วมคัดเลือกผลงานประพันธ์เพื่อรับรางวัลที่ระลึก สร้างกำลังใจให้กับนักเรียนที่ร่วมกิจกรรม ส่งผลต่อความภูมิใจของคนในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้ศิลปินด้านวรรณศิลป์จังหวัดสุโขทัย มุ่งวิเคราะห์ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การใช้กระบวนการศึกษาท้องถิ่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศิลปินด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัย 2) วิเคราะห์และสังเคราะห์กลวิธีที่สร้างความโดดเด่นในผลงานด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัย และ 3) เพื่อสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปินจังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยด้านการใช้กระบวนการศึกษาท้องถิ่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศิลปิน ได้ข้อมูลศิลปินจำนวน 8 คน ได้แก่ 1. จำลอง พรมเสน 2. เทพศิริ สุขโสภา 3. นิคม รายยาว 4. นิมิตร ภูมิถาวร 5. ภาคินัย กสิรักษ์ 6. ภาณุมาศ ภูมิถาวร 7. ทองเจือ สืบชมภู และ 8. สันญา พานิชยเวช ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์กลวิธีที่สร้างความโดดเด่นในผลงานด้านวรรณศิลป์ของจังหวัด

สุโขทัย พบลักษณะเด่นด้านวรรณศิลป์ ได้แก่ การสรรคำ การเรียบเรียงคำ และการใช้สำนวนโวหาร ส่วนลักษณะเด่นด้านเนื้อหาในวรรณกรรม พบว่ามีการเชื่อมโยงบริบทท้องถิ่น สภาพแวดล้อม การประกอบอาชีพแทรกในตัวบทวรรณกรรมเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังมีการถ่ายทอดประสบการณ์ กลวิธีที่โดดเด่นจากศิลปินด้านวรรณศิลป์ท้องถิ่น พร้อมทั้งสร้างนวัตกรรมจากการฝึกปฏิบัติจริง ให้เข้าถึงกลวิธีอันเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์งานเขียนให้กับเยาวชนพื้นถิ่นที่สนใจ ส่งต่อกิจกรรมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายด้วยรูปแบบกิจกรรมที่สัมพันธ์กับบริบทของพื้นที่จังหวัดสุโขทัยในโครงการต่าง ๆ ที่นำมาสร้างเป็นนวัตกรรมที่เป็นรูปธรรมคือ หอศิลป์สุโขทัย การร่วมมือกับภาคีเครือข่าย การลงพื้นที่เพื่อการถ่ายทอดความรู้ การสร้างแรงบันดาลใจให้กับประชาชนในท้องถิ่นด้านวรรณศิลป์นำมาสร้างเป็นนวัตกรรมที่เป็นรูปธรรมคือ หอศิลป์สุโขทัย การร่วมมือกับภาคีเครือข่าย การลงพื้นที่เพื่อการถ่ายทอดความรู้ การสร้างแรงบันดาลใจให้กับประชาชนในท้องถิ่นด้านวรรณศิลป์สัมพันธ์กับกิจกรรมทางวัฒนธรรมของโครงการเทศบาลเมืองสวรรคโลกต่อไป

2. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเชิงพื้นที่ในโครงการวิจัย “การพัฒนานวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้ศิลปินด้านวรรณศิลป์จังหวัดสุโขทัย” นี้ นับเป็นโครงการย่อยภายใต้โครงการใหญ่ที่ต้องการพัฒนานวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้ศิลปินในทุกแขนงของจังหวัดสุโขทัย เนื่องด้วยคณะวิจัยได้เล็งเห็นความน่าสนใจและขีดความสามารถที่จะร่วมมือกับภาคีเครือข่ายเพื่อจะร่วมพัฒนาพื้นที่ศูนย์กลางของโครงการวิจัยนี้ที่ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย การพิจารณาพื้นที่อำเภอสวรรคโลก เป็นพื้นที่หลักในการจัดตั้งหอศิลป์นั้น ส่งผลสืบเนื่องจากข้อมูลและวัฒนธรรมด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยนับเป็นจังหวัดที่ได้รับการรับรองเป็นมรดกโลกจากองค์การยูเนสโก ซึ่งได้รับความสนใจทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่ต้องการพื้นที่เรียนรู้ ชื่นชม และต้องการสัมผัสความเป็นไทยผ่านศิลปะแขนงต่าง ๆ และหากกล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของสุโขทัย มักจะคุ้นชินกับอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ซึ่งตั้งอยู่ที่ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย และ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย เป็นสถานที่หลักในการเดินทางมาท่องเที่ยว หากศึกษาจากแผนที่จังหวัดสุโขทัยแล้วนั้น อำเภอสวรรคโลก เป็นพื้นที่ที่อยู่ระหว่างกลางในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งต้องเดินทางผ่าน และเพื่อเป็นเส้นทางในการท่องเที่ยวที่ดึงดูดความสนใจระหว่างเส้นทาง ประกอบกับพื้นที่จังหวัดสุโขทัยไม่ได้มีชื่อเสียงเพียงอุทยานประวัติศาสตร์เท่านั้น ข้อมูลเชิงการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมในแขนงอื่น ๆ ล้วนเป็นแหล่งข้อมูลที่น่าสนใจ สามารถผลักดันให้มีส่วนร่วมกับการเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย ให้เห็นวัฒนธรรมในหลากหลายด้าน หลากหลายมิติเพิ่มมากขึ้น

ศิลปินด้านวรรณศิลป์ก็นับเป็นข้อมูลหนึ่งที่ส่งเสริม เติบโตให้ข้อมูลด้านวัฒนธรรมของสุโขทัยครบถ้วนในการศึกษาเชิงวัฒนธรรม ประกอบกับเมื่อลงพื้นที่จังหวัดสุโขทัยด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย มีข้อสังเกตที่น่าสนใจอย่างมากว่า พื้นที่จังหวัดสุโขทัยนั้นเป็นพื้นที่ที่มีศิลปินที่มีชื่อเสียงระดับชาติเกิดหรือย้ายถิ่นฐานมาพำนักอยู่มากมาย จึงมีนัยสำคัญบางประการเชิงพื้นที่ สภาพแวดล้อม หรือผลงานของศิลปินด้านวรรณศิลป์นั้น มีเหตุผลใดบ้างที่พื้นที่จังหวัดสุโขทัยจึงเป็นพื้นที่ที่มีศิลปินเหล่านี้อยู่

การใช้กระบวนการศึกษาท้องถิ่น (Local Study) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศิลปินด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัยเป็นวัตถุประสงค์แรกของงานวิจัยนี้ ด้วยการลงภาคสนามเพื่อรวบรวมรายชื่อข้อมูลของศิลปินด้านวรรณศิลป์ในขั้นต้น ว่ามีใครบ้าง ผลงานที่ปรากฏสู่สาธารณชนอยู่ในรูปแบบใด มีลักษณะงานเขียนในทิศทางใด ซึ่งการจัดเก็บข้อมูลในครั้งนี้ พบศิลปินด้านวรรณศิลป์ที่จะนำประวัติ ผลงานซึ่งมีความน่าสนใจเข้านำเสนอ เชิดชูในหอศิลป์สุโขทัย ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งของโครงการวิจัยใหญ่

จำนวน 8 คน ได้แก่ จำลอง พรมเสน เทพศิริ สุขโสภา นิคม รวยวา นิมิตร ภูมิถาวร ภาคินัย กลีรักษ์ ภาณุมาศ ภูมิถาวร ทองเจือ สืบชมภู และ สัญญา พานิชยเวช ซึ่งเป็นข้อมูลเบื้องต้นจากจำนวนที่มีมากกว่านี้ แต่เพื่อนำเสนอในหอศิลป์สุโขทัย ประกอบกับการคัดเลือกกลุ่มแรกที่ได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย จึงปรากฏ ศิลปินด้านวรรณศิลป์ 8 คนที่นำเสนอเบื้องต้น

พื้นที่ใดที่ปรากฏศิลปินที่มีความสามารถที่โดดเด่นจนได้รับรางวัลประกาศเกียรติคุณระดับสังคม นั้น นับว่าเป็นเรื่องที่น่าชื่นชมยินดีของคนในท้องถิ่น สร้างความภาคภูมิใจให้กับตัวบุคคลและท้องถิ่น อันเป็นส่วนประกอบในการสร้างแรงบันดาลใจ ความภูมิใจซึ่งสามารถกำหนดพฤติกรรมของสังคมได้ ตรงกับงานวิจัยของ โปรตปราน ศิริพร พัทธราภรณ์ เกษะประกรและชุตินา เกศดาญรัตน์ (2557) ว่า “ปัจจุบันศิลปินของไทย นับว่าได้รับความนิยมจากกลุ่มวัยรุ่นเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีลักษณะอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเปี่ยมไปด้วยความสามารถที่หลากหลาย มีพฤติกรรมที่สร้างแรงดึงดูดใจ อีกทั้งยังเป็นต้นแบบในการสร้างแรงบันดาลใจในด้านต่าง ๆ ให้ได้ยึดถือและปฏิบัติตาม จากการรับรู้ บทบาทของศิลปินในช่วงต้นส่งผลให้กลุ่มวัยรุ่นเกิดความหลงใหลและประทับใจ” แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของศิลปินต่อคนในสังคม หรือผู้ติดตาม ซึ่ง ศิลปินด้านวรรณศิลป์ของสุโขทัยที่รวบรวมเพื่อเชิดชูเกียรติในหอศิลป์จังหวัดสุโขทัยในครั้งนี้ เป็นตัวอย่างที่สมควรยกย่องและช่วยกันเผยแพร่ผลงานเพื่อเป็นแรงจูงใจในการคิด สร้างสรรค์งานเพื่อเป็นแนวทางสู่ความสำเร็จของคนในทุกเพศทุกวัยได้

สุโขทัยถึงแม้จะเป็นเพียงจังหวัดหนึ่งจากทั้งหมด 77 จังหวัดของประเทศไทย แต่กลับเป็นภูมิสำเนาที่กำเนิดศิลปินด้านวรรณศิลป์จำนวนมากที่ประสบความสำเร็จ มีชื่อเสียงระดับชาติ ซึ่งถือว่ามีนัยสำคัญต่อการผลิตศิลปินหรือการย้ายภูมิสำเนาเข้ามาอาศัยอยู่เป็นระยะเวลานาน จากการศึกษามูลเหตุปัจจัยการหล่อหลอมงานด้านวรรณศิลป์ของศิลปินทั้ง 8 คนนี้ จะเห็นได้ว่า สภาพแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัยล้วนแต่เป็นปัจจัยต้น ๆ ที่สร้างการมองเห็น สร้างจินตนาการของศิลปินนั้น ๆ ให้สร้างสรรค์งานวรรณศิลป์ออกสู่สังคมอย่างชัดเจน อาทิ สภาพแวดล้อมภูมิสำเนาเกิดที่ จำลอง พรมเสน ได้ยึดเป็นภาพพื้นหลังของบทกวีนิพนธ์ ได้แก่ แม่น้ำ ป่าเขา หรือ อาชีพที่ศิลปินทำอยู่ประกอบกับข้อมูลรอบตัวในจังหวัดสุโขทัยเป็นข้อมูลพื้นฐานที่นำมาสร้างสรรค์งานวรรณศิลป์ เช่น ทองเจือ สืบชมภู และ นิมิตร ภูมิถาวร สร้างสรรค์งานวรรณศิลป์จากอาชีพครู และเรื่องราวทางวัฒนธรรมเป็นหลัก นอกจากนั้น การศึกษาเฉพาะทางยังส่งอิทธิพลให้ศิลปินสร้างสรรค์ผลงานผสมผสานกับศิลปกรรมที่ตนถนัดผนวกกับงานด้านวรรณศิลป์อีกด้วย ได้แก่ เทพศิริ สุขโสภา ที่จบการศึกษาช่างศิลป์มาผสมผสานกับงานวรรณศิลป์ นอกจากมูลเหตุต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น การอ่านข้อมูล การมองเห็นปัญหาต่าง ๆ จากสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ถูกนำมาเรียงร้อยสร้างสรรค์เป็นงานวรรณศิลป์เพื่อส่งต่อมุมมองให้กับผู้เสพวรรณกรรม ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่เป็นปัจจัยการถ่ายทอดงานจากศิลปินออกมาในรูปแบบการสะท้อนสังคม ปัญหาออกมา ซึ่งได้แก่ นิคม รวยวา กับ ภาณุมาศ ภูมิถาวร และ ประเด็นสุดท้ายเกิดจากความชื่นชอบส่วนบุคคลนำมาสร้างสรรค์เป็นงานวรรณศิลป์ ได้แก่ ภาคินัย กลีรักษ์ และ สัญญา พานิชยเวช

มูลเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่นำเสนอมาล้วนเป็นกลวิธีที่สร้างความโดดเด่นของศิลปินให้เป็นที่ยอมรับ มีชื่อเสียง ส่งต่อสู่ความภาคภูมิใจของตัวศิลปินและของท้องถิ่น และควรพัฒนาส่งต่อสู่คนในสังคมต่อไปให้เห็นถึงแนวทางในการสร้างสรรค์วรรณศิลป์ที่มีต้นแบบคือศิลปินด้านวรรณศิลป์ที่นำมาเชิดชูเกียรติทั้ง 8 คนนี้ โดยสามารถนำผลงานมาศึกษา เพื่อให้เห็นตัวอย่างของการเลือกใช้คำ การสรรคำ การเรียบเรียง การใช้โวหาร ประกอบงานวรรณศิลป์ทั้งดงาม เหมาะสม เพื่อเป็นทิศทางในการสร้างสรรค์งานด้านวรรณศิลป์ให้เป็นที่ยอมรับในสังคมเช่นศิลปินทั้ง 8 ท่าน รวมทั้งประเด็นการใช้ “จินตภาพ” ของนักเขียนเป็นส่วนหนึ่งในการ

รังสรรค์ผลงานให้เข้าถึง แยกย่อย และชัดเจนกับผู้อ่าน อันนำไปสู่ความสำเร็จด้านวรรณศิลป์ของศิลปินได้อย่างน่าภาคภูมิใจ

ว่าการจะเผยแพร่ข้อมูลด้านวรรณศิลป์เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและเป็นตัวอย่างในการสร้างสรรค์ผลงานตามศิลปินที่ประสบความสำเร็จในท้องถิ่นนั้น คณะผู้วิจัยเพียงคนเดียวอาจจะไม่เผยแพร่ได้อย่างทั่วถึงหรือไม่มากนัก เพื่อประโยชน์ของประชาชนประกอบกับความร่วมมือทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ในวงกว้าง และการต่อยอดด้านวิชาการที่สามารถพัฒนาให้ก้าวหน้า เป็นจริงได้นั้น ความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในท้องถิ่นจึงเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะสร้างประโยชน์ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างกว้างขวางรวดเร็ว ในพื้นที่พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ (Learning City) และเมื่อมีเครือข่ายเพื่อเผยแพร่ในวงกว้าง เป็นที่ยอมรับ มีการจัดกิจกรรมเพื่อนำความรู้จากศิลปินด้านวรรณศิลป์ต้นแบบมาถ่ายทอดสู่สังคม ก็จะเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่สามารถนำไปสู่การยกระดับเศรษฐกิจของพื้นที่และความภูมิใจของคนในท้องถิ่นเพิ่มขึ้นได้ เครือข่ายภาคีที่สำคัญในการร่วมมือกับคณะผู้วิจัยในครั้งนี้ นอกเหนือจากกองทุนส่งเสริม ววน. และหน่วย บพท. ในกรุณาให้ทุนในการสร้างประโยชน์ต่อท้องถิ่นแล้วนั้น ยังได้รับความร่วมมือจากเทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย วัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย ททท.สุโขทัย อพท. สพฐ. กศน. หอการค้า สโมสรโรตารี และโรงเรียนบ้านไร่ นับเป็นความร่วมมือที่ส่งผลในวงกว้าง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการหลักที่นอกจากจะร่วมมือ ระดมความคิดด้านการเก็บข้อมูล เผยแพร่ด้านศิลปินของจังหวัดสุโขทัยแล้วนั้น การรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำหอศิลป์จังหวัดสุโขทัย ณ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ก็ได้เปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งรวบรวมข้อมูลของศิลปินในด้านต่าง ๆ ของจังหวัดสุโขทัย ซึ่งเป็นจังหวัดที่สำคัญอย่างยิ่งด้านวัฒนธรรม และเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวในฐานะเป็นเมืองมรดกโลก และเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ สาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (Crafts and Folk Art)

การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวรรณศิลป์ที่คณะผู้วิจัย ระดมความคิดคัดเลือกศิลปินด้านวรรณศิลป์ของจังหวัดสุโขทัยในการวิจัยระยะแรก พัฒนาต่อมาถึงการสร้างประโยชน์ให้กับประชาชนในท้องถิ่นระยะต่อมา คือ การถ่ายทอดองค์ความรู้จากศิลปินด้านวรรณศิลป์ในวันศุกร์ที่ 23 มิถุนายน 2566 ณ โรงเรียนเทศบาลสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย โดย ครูจำลอง พรหมแสน (ลอง จ้องรวี) เป็นศิลปินที่มาร่วมถ่ายทอดความรู้และฝึกปฏิบัติด้านการแต่งกวีนิพนธ์ให้กับนักเรียนผู้สนใจ และยังมีการคัดเลือกผลงานที่สร้างสรรค์โดดเด่น เพื่อมอบรางวัลเป็นของที่ระลึก เพื่อสร้างกำลังใจให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมอีกด้วย

โครงการวิจัยนี้จึงตอบโจทย์การพัฒนานวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้ “ศิลปินด้านวรรณศิลป์” จังหวัดสุโขทัย ที่ได้ทั้งข้อมูลศิลปินด้านวรรณศิลป์ ส่งต่อเป็นนวัตกรรมที่เป็นรูปธรรมคือ หอศิลป์สุโขทัย การร่วมมือกับภาคีเครือข่าย การลงพื้นที่เพื่อการถ่ายทอดความรู้ การสร้างแรงบันดาลใจให้กับประชาชนในท้องถิ่นด้านวรรณศิลป์ และที่สำคัญเป็นแนวทางในการช่วยอนุรักษ์ข้อมูลด้านวัฒนธรรมที่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริงให้กับสังคมที่สามารถพัฒนาต่อยอดด้านวัฒนธรรมสืบต่อไปได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการศึกษาพบประเด็นเสนอแนะการวิจัย คือ ควรมีการสำรวจข้อมูลศิลปินต้นแบบด้านวรรณศิลป์ในจังหวัดสุโขทัยเพิ่มเติม อีกทั้งควรมีการต่อยอดการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการและแสดงผลงานเพิ่มเติมและควรมีการศึกษาการพัฒนานวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้ “ศิลปินด้านวรรณศิลป์” ในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเป็นฐานข้อมูลศิลปินและสร้างนวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้ประจำท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2543). *วรรณคดีวิจารณ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชำนาญ รอดเหตุภัย. (2519). *สัมมนาการใช้ภาษาไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: การสยาม.
- ฐานเศรษฐกิจ. (2563). “สุโขทัย” คว่ำเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ยูเนสโก. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2564, จาก <https://www.thansettakij.com/content/strategy/418131>.
- ทองเจือ สืบชมภู. (2566). *นางทองเจือ สืบชมภู*. สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม 2566, จาก <http://www.info.ru.ac.th/province/sukhotai/tongjue.htm>.
- เทพศิริ สุขโสภา. (2548). *สารคดีเรื่อง ศิลปินกับนางแบบ*. กรุงเทพฯ : มติชน.
- เทพศิริ สุขโสภา. (2549). *ร่างพระร่วง*. กรุงเทพฯ : มติชน.
- เทพศิริ สุขโสภา. (2560). *ปึงหย้าป่าใหญ่*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: มติชน.
- ธเนศ เวศร์ภาดา. (2549). *หอมโลกรวรรณศิลป์*. กรุงเทพฯ: ปาเจรา.
- นิคม รายยาว. (2547). *ตลิ่งสูง ชุงหนัก*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: หนังสือรูปรี.
- นิมิตร ภูมิถาวร. (2517). *สร้อยทอง*. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- นิมิตร ภูมิถาวร. (2518). *แต่คุณครูด้วยคมแฝก*. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- นิมิตร ภูมิถาวร. (2518). *หอมกลั่นดอกอ้อ*. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- นิมิตร ภูมิถาวร. (2520). *กัดฟันสู้*. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- นิมิตร ภูมิถาวร. (2522). *สายลมเสียงขอ*. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- นิมิตร ภูมิถาวร. (2539). *หนุ่มช้วน*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- โปรดปราน ศิริพร, พัทธภรณ์ เกษะประก และ ชุตินา เกศดาญรัตน์. (2557). *การรับรู้เกี่ยวกับตัวตนของวัยรุ่น บทบาทและอัตลักษณ์ของศิลปินไทย ทักษะคิด และพฤติกรรมการเล่นแบบในเขตกรุงเทพมหานคร*. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 52: สาขาศึกษาศาสตร์, สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (หน้า 545-552).
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2551). *นางชฎา*. กรุงเทพฯ : โซฟา พับลิชชิ่ง.
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2552). *WARD ห้องคลอสมรณะ*. กรุงเทพฯ : โซฟา พับลิชชิ่ง.
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2553). *Haunted อาถรรพ์เรือนล้นทม*. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์.
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2553). *Reality ท้าคนเป็นเห็นคนตาย*. กรุงเทพฯ : โซฟา พับลิชชิ่ง.
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2555). *Mirror กระแฉกสังต*. กรุงเทพฯ : โซฟา พับลิชชิ่ง.
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2555). *Museum พิพิธภัณฑ์หุ่น-หุ่น-หัว*. กรุงเทพฯ : โซฟา พับลิชชิ่ง.
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2556). *Sleep หลับ-เป็น-ตาย*. กรุงเทพฯ : ก้าวกระโดด.
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2556). *Stairs 12 ชั้น...บันไดผี*. กรุงเทพฯ : โซฟา พับลิชชิ่ง.
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2558). *The Dome เคาสน์สาปสยอง*. กรุงเทพฯ : ก้าวกระโดด.
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2558). *Theater ดีตัวไปตาย*. กรุงเทพฯ : โซฟา พับลิชชิ่ง.
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2559). *โรงมหรศพ*. กรุงเทพฯ : ก้าวกระโดด.
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2560). *นางครวญ*. กรุงเทพฯ : ก้าวกระโดด.
- ภาคนัย กสิรักษ์. (2560). *นางคุก*. กรุงเทพฯ : ก้าวกระโดด.

- ภาคินัย กสิรักษ์. (2561). *Holy ศพ-เซ่น-ศาล*. กรุงเทพฯ : ก้าวกระโดด.
- ภาคินัย กสิรักษ์. (2562). *นางแค้น*. กรุงเทพฯ: Amp A Book.
- ภาคินัย กสิรักษ์. (2563). *Apsara สาปอัปสร*. กรุงเทพฯ : โซฟา พับลิชชิ่ง.
- ภาณุมาศ ภูมิถาวร. (2545). *ลาดตระเวนสุดท้าย รวมเรื่องสั้นชุดสหาย*. กรุงเทพฯ: ปณณมา.
- ภาณุมาศ ภูมิถาวร. (2546). *เกี่ยวบาวนาจอก*. กรุงเทพฯ : มิ่งมิตร.
- ภาณุมาศ ภูมิถาวร. (2546). *ภาพอาถรรพณ์*. กรุงเทพฯ : มิ่งมิตร.
- ภาณุมาศ ภูมิถาวร. (2554). *สนิมทองคำ*. กรุงเทพฯ : มิ่งมิตร.
- ภาณุมาศ ภูมิถาวร. (2562). *ไข่มุกอันกำสรวล*. กรุงเทพฯ: ปณณมา.
- ภาณุมาศ ภูมิถาวร. (2545). *แนวหลังกระสอบทราย*. กรุงเทพฯ : มิ่งมิตร.
- ภาณุมาศ ภูมิถาวร. (2548). *ฝนดับไฟ*. กรุงเทพฯ : มิ่งมิตร.
- ภาณุมาศ ภูมิถาวร. (2550). *เมดูซา...ของขวัญจากสายน้ำ*. กรุงเทพฯ : มิ่งมิตร.
- มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2565). *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 37 เรื่องที่ 3 ศิลปินแห่งชาติ*. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2565 จาก <https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=37&chap=3&page=t37-3-suggestion.html>.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- ลอง จ้องรวิ. [นามปากกา]. (2557). *สายลมบุพกาล*. สุโขทัย : โรงนาบ้านไร่.
- ลอง จ้องรวิ. [นามปากกา]. (2559). *สวนดวงใจ*. กรุงเทพฯ : โรงนาบ้านไร่.
- ลอง จ้องรวิ. [นามปากกา]. (2563). *สองฝั่งแม่น้ำเก่า*. สุโขทัย: โรงนาบ้านไร่.
- สัญญา พานิชเวช. (2554). *อยู่บ้านนาด้วยรัก*. กรุงเทพฯ : กากะเียย.
- สัญญา พานิชเวช. (2556). *กระท่อมนา ฟ้าฝน และคนรัก*. สุโขทัย : โรงนาบ้านไร่.

การศึกษานามวลีแปลง “การ-” และ “ความ-” ในทำเนียบภาษา งานวิชาการ ภาษาการรายงานข่าว และภาษาการเขียนวิจารณ์¹

นพวรรณ เมืองแก้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์

คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

noppawan.m@psu.ac.th

รับบทความ: 12 กุมภาพันธ์ 2567

แก้ไขบทความ: 20 มีนาคม 2567

ตอบรับบทความ: 7 พฤษภาคม 2567

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาโครงสร้างและความซับซ้อนรวมทั้งวัตถุประสงค์ในการใช้นามวลีแปลง “การ-” และ “ความ-” ในทำเนียบภาษา 3 ประเภท งานวิจัยนี้วิเคราะห์โดยใช้กรอบแนวคิดโครงสร้างและความซับซ้อนของนามวลีแปลงในภาษาไทย โดยเก็บข้อมูลคำว่า “การ-” และ “ความ-” จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ โดยเลือกกลุ่มข้อมูลจากทำเนียบภาษา 3 ประเภท ได้แก่ 1) ภาษางานวิชาการ 2) ภาษาการรายงานข่าว และ 3) ภาษาการเขียนวิจารณ์ เก็บข้อมูลประเภทละ 200 ตัวอย่าง จำนวน 2 คำ รวมเป็น 1,200 ตัวอย่าง ผลการวิจัยจากข้อมูลโครงสร้างนามวลีแปลง “การ-” และ “ความ-” พบรูปแบบโครงสร้างที่หลากหลาย แบ่งลักษณะโครงสร้างออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) โครงสร้างแบบพื้นฐาน 2) โครงสร้างที่เริ่มมีความซับซ้อน และ 3) โครงสร้างที่มีความซับซ้อนมาก ในส่วนการวิเคราะห์ด้านวัตถุประสงค์ของการใช้นามวลีแปลง “การ-” และ “ความ-” ในทำเนียบภาษา 3 ประเภท พบการใช้นามวลีแปลงทั้งสองคำนี้ในวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อทำให้เป็นนามธรรม ลดความเป็นปัจเจก เปลี่ยนให้เป็นความหมายทั่วไป 2) เพื่อซ่อนเร้นผู้กระทำในเหตุการณ์ที่อ้างถึง และ 3) เพื่อสร้างมโนทัศน์ที่เน้นไปยังการรวมเอาองค์ความรู้หรือทฤษฎีต่าง ๆ มากล่าวถึงอย่างเป็นทั่วไป

คำสำคัญ : ทำเนียบภาษา, งานวิชาการ, การรายงานข่าว, การเขียนวิจารณ์

¹ งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากเงินรายได้วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประจำปีงบประมาณ 2562 รหัสโครงการ LAM6203031S

The Study of The Nominalizers /kaan/ and /khwaam/ in Academic Writing Language, News Reporting Language and Critical Writing Language

Noppawan Muangkaew

Assistant Professor, Lecturer

Faculty of Liberal Arts and Management Sciences,

Prince of Songkla University

noppawan.m@psu.ac.th

Received: February 12, 2024

Revised: March 20, 2024

Accepted: May 7, 2024

Abstract

The purpose of this research was to study the structure and complexity, as well as the objectives of the use of the nominalizers "kaan-" and "Khwaam-" in 3 types of Register. This research analyzed using the framework of the structure and complexity of transformed noun phrases in Thai language. Data on the nominalizers "kaan-" and "khwaam-" were collected from Thai National Corpus. Three types of data from the Thai National Corpus were selected: 1) Academic writing language, 2) News reporting language, and 3) Critical writing language. 200 samples of each type were selected for 2 words, totaling 1,200 samples. The results from the data on the structure of the nominalizers “kaan-” and “khwaam-” shown a variety of structural patterns. The structural characteristics were divided into 3 major groups, namely 1) basic structures 2) complex structures and 3) very complex structures. In the analysis of the objectives of the use of transformed the nominalizers "kaan-" and "khwaam-" in 3 types of Register, it was found that the use of these two transformed the nominalizers had 3 objectives: 1) to abstract reduce individuality transformed into a generalized meaning 2) to hide the perpetrators of the events referred to, and 3) to create a concept that emphasizes the generalization of knowledge or theories.

Keywords : Register, Academic writing, News reporting, Critical writing

บทนำ

จากการสำรวจโดยคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (Thai Nation Corpus: TNC) คำว่า “การ” และ “ความ” เป็นคำที่ปรากฏในรายการคำที่มีความถี่สูงสุด 5,000 คำแรก กล่าวคือ คำว่า “การ” เป็นคำที่ใช้ในความถี่สูงสุดเป็นอันดับ 2 และคำว่า “ความ” เป็นอันดับ 17 ข้อมูลดังกล่าวเป็นที่น่าสังเกตว่า ในการใช้ภาษาไทยปัจจุบัน มีการใช้ภาษารูปแบบหนึ่งซึ่งปรากฏใช้มากในชีวิตประจำวัน ทั้งในภาษาพูดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาษาเขียน นั่นคือ การใช้ “การ” และ “ความ” นำหน้าคำกริยาหรือคำนามเพื่อทำให้เป็นนามวลี เช่น การเรียนรู้ การพัฒนา การวิ่ง การเงิน การคลัง การปิโตรเลียม การบัญชี ความสมดุล ความพอใจ ความยินดี ฯลฯ (กิมพลีชัย เตชะราชันย์, 2558) ลักษณะของการใช้ภาษาดังกล่าวทำให้เห็นถึงปรากฏการณ์ทางภาษาที่มีความน่าสนใจของนามวลีในภาษาไทย

วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์ (2537) อธิบายว่า การใช้ “การ” เปลี่ยนฐานะประโยคเป็นนามวลีและทำหน้าที่อย่างนามวลีในประโยค เช่น เป็นประธานหรือกรรมเป็น “ลักษณะใหม่” ในภาษาไทย เนื่องจากก่อนที่ประโยคจะถูกเปลี่ยนฐานะเป็นนามวลี ประโยคสื่อความว่า “ใครทำอะไร” ซึ่งกล่าวถึง “บุคคล” และ “กริยาที่บุคคลกระทำ” แต่เมื่อถูกเปลี่ยนเป็นนามวลี ความหมายทั้งสองประการนี้จะลดลงไป กลายเป็นการเน้นที่ “การกระทำ” ซึ่งมีความหมายเชิงนามธรรมมากกว่า เช่น ประโยค “เขาเป็นคนตรงต่อเวลา” ถูกลดฐานะเป็นนามวลี “การตรงต่อเวลาของเขา” หรือ “การที่เขาเป็นคนตรงต่อเวลา” เป็นต้น ซึ่งนอกจากคำเหล่านี้จะมีหน้าที่แปลงเป็นนามวลีแล้วยังช่วยทำให้ประโยคสื่อความได้หลากหลายมากขึ้น

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537) กล่าวว่า การใช้นามวลี “การ” และ “ความ” ทำให้ภาษาไทยฟังดูพุ่มพวยและเยิ่นเย้อแต่การใช้เช่นนี้ก็มักจะถือว่าเป็นภาษาไทยที่ถูกต้องถ้าหากใช้ในสถานการณ์ที่เป็นทางการหรือการกล่าวที่ต้องการภาษาที่ฟังดูอลังการและไม่ธรรมดา สองคำนี้ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง เป็นหน้าที่ใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้นในภาษาไทย เพราะอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ทำให้ภาษาไทยสัมผัสกับภาษาอังกฤษ เช่น การมีวารสารทางวิชาการภาษาไทย นิตยสารและหนังสือพิมพ์ การแปลนวนิยายจากภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย เป็นต้น อิทธิพลทางการใช้ภาษาเหล่านี้เกิดขึ้นในทำเนียบภาษาต่าง ๆ และใช้ถ่ายทอดและแสดงออกความรู้ความคิดใหม่ ๆ จากโลกตะวันตกเป็นภาษาไทย

การศึกษาคำว่า “การ” และ “ความ” ในอดีตมีหลายลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษากำเนิดและพัฒนาการของการแปลงเป็นนามวลีของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537) ที่เน้นการศึกษาการแปลงนามวลีในภาษาไทยในรูปแบบต่าง ๆ มุ่งตอบคำถามวิจัยในส่วนของพัฒนาการที่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงสังคม รวมถึงกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง “การ-” และ “ความ-” ในภาษาไทยของกิมพลีชัย เตชะราชันย์ (2558) ที่ศึกษาพัฒนาการของคำทั้งสองคำนี้ในด้านวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ และสรุปกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำทั้งสองคำนี้ โดยใช้การศึกษาข้ามสมัย (Diachronic Approach) ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสมัยปัจจุบัน

งานวิจัยข้างต้นที่ได้ศึกษานามวลีแปลง “การ-” และ “ความ-” ในหลายมิตินั้น ต่างได้ระบุไว้ในข้อเสนอแนะอย่างชัดเจนว่า นอกจากในแง่ของพัฒนาการแล้ว ผลงานที่ศึกษาการใช้นามวลีแปลง “การ-” และ “ความ-” ในประเด็นอื่น ๆ ทางภาษาศาสตร์ค่อนข้างน้อย จึงน่าจะมีการศึกษาเพิ่มเติม เช่น ในด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ของการใช้ภาษาประเภท (Genre) ต่าง ๆ หรือทำเนียบภาษาอื่น ๆ เช่น นามวลีแปลงมีรูปแบบการปรากฏหรือการจัดเรียงความอย่างไร หรือนามวลีแปลงถูกใช้เพื่อวัตถุประสงค์อะไรในการสื่อสารแต่ละประเภท เป็นต้น ผู้วิจัยเห็นว่า ประเด็นดังกล่าวมีความน่าสนใจศึกษา ทำให้เห็นแง่มุมของการใช้

นามวลีแปลง "การ-" และ "ความ-" ในแหล่งข้อมูลภาษาประเภทต่าง ๆ ที่รอบด้านมากยิ่งขึ้น ทั้งยังทำให้เข้าใจลักษณะภาษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างการปรากฏของนามวลีแปลง "การ-" และ "ความ-" ในทำเนียบภาษา 3 ประเภท
2. เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์ของการใช้นามวลีแปลง "การ-" และ "ความ-" ในทำเนียบภาษา 3 ประเภท

ขอบเขตในการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลคำว่า "การ-" และ "ความ-" จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (Thai National Corpus) โดยเลือกกลุ่มข้อมูลจากทำเนียบภาษา 3 ประเภท ได้แก่ 1) ภาษางานวิชาการ 2) ภาษาการรายงานข่าว และ 3) ภาษาการเขียนวิจารณ์ โดยเลือกเก็บข้อมูลประเภทละ 200 ตัวอย่าง จำนวน 2 คำ รวมเป็น 1,200 ตัวอย่าง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. การแปลงเป็นหน่วยนามในภาษาไทย

นวรรณ พันธุมธา (2549) กล่าวถึงการแปลงให้เป็นนามวลีในบทที่ว่าด้วย การแปลงเป็นหน่วยนามว่า "ถ้าสังเกตประโยคที่ใช้กันปัจจุบันนี้จะพบว่ามีหน่วยนามชนิดหนึ่งซึ่งมีส่วนประกอบเป็นคำนาม หรือนามวลี คำนามหรือนามวลีนั้น เกิดขึ้นจากการเติมคำว่า "การ" หรือ "ความ" หรือ "ที่" หน้าคำกริยา หรือประโยค เราอาจเรียกกระบวนการที่เปลี่ยนคำกริยาหรือประโยคให้เป็นหน่วยนามนี้ได้ว่า "การแปลงเป็นหน่วยนาม" นอกจากนี้ ยังได้ตั้งข้อสังเกตว่า "หน่วยนามที่เกิดจากการแปลงเป็นหน่วยนามนี้จะเป็นที่นิยมขึ้นเรื่อย ๆ" และแบ่งการเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดจากการแปลงเป็นหน่วยนามไปตามลำดับ ดังนี้

1) การแปลงกริยาหลักเป็นหน่วยนาม อาจมีการเปลี่ยนแปลงในประโยค เช่น แปลงคำกริยาหลักให้เป็นคำนามโดยเติมคำว่า "การ" หรือ "ความ" และเติมคำกริยาหน้าคำนามนั้น คำกริยาที่เติมมักจะ เป็นคำว่า "มี" "ทำ" หรือ "ได้รับ" ตัวอย่าง ก.เขาพอใจเป็นอย่างยิ่ง ข.เขาได้รับความพอใจเป็นอย่างยิ่ง "พอใจเป็นอย่างยิ่ง" กลายเป็น "ได้รับความพอใจเป็นอย่างยิ่ง" ซึ่งประกอบด้วยหน่วยกริยา "ได้รับ" และหน่วยนาม "ความพอใจเป็นอย่างยิ่ง"

2) การแปลงกริยาขยายเป็นหน่วยนาม อาจมีการเปลี่ยนแปลงในประโยค เช่น แปลงคำกริยาขยายให้เป็นคำนามโดยเติมคำว่า "ความ" เติมคำเชื่อมซึ่งมักจะเป็นคำว่า "ด้วย" หน้าคำนามนั้น ตัวอย่าง ก.เขาอดทนทำงาน ข.เขาทำงานด้วยความอดทน "อดทนทำงาน" กลายเป็น "ทำงานด้วยความอดทน" ซึ่งประกอบด้วยหน่วยกริยา "ทำงาน" และหน่วยนาม "ด้วยความอดทน"

3) การแปลงประโยคเป็นหน่วยนาม การเปลี่ยนแปลงในประโยคคือ มีการเติมคำว่า "การ" หรือ "การที่" หน้าประโยค ตัวอย่าง ก.เขาทะเลาะกันทุกวันน่ารำคาญ ข.การที่เขาทะเลาะกันทุกวันน่ารำคาญ ประโยค ข. ประกอบด้วยหน่วยนาม "การที่เขาทะเลาะกันทุกวัน" และหน่วยกริยา "น่ารำคาญ"

2. โครงสร้างและความซับซ้อนของนามวลีแปลงในภาษาไทย

ธารทอง แจ่มไพบูลย์ และวิโรจน์ อรุณมานะกุล (2559) ศึกษาความซับซ้อนของนามวลีแปลงดัชนีบ่งชี้ความยากง่ายของตัวบท: กรณีศึกษาหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 งานวิจัยนี้เสนอวิธีการวัดความยากง่ายเชิงวากยสัมพันธ์ผ่านโครงสร้างนามวลีแปลงในภาษาไทยคือ การ- และความ- เมื่อพิจารณาในมิติของรูปศัพท์ที่ปรากฏตามหลังตัวบ่งชี้นามวลีแปลงทั้งสองพบว่า มีจำนวนคำปรากฏรวมเพิ่มมากขึ้นตามระดับชั้นที่สูงขึ้น มีความหลากหลายของคำมากขึ้น แต่ก็เห็นว่านามวลีแปลง การ- และความ- มีคำที่ใช้เป็นประจําอยู่จำนวนหนึ่ง จากการศึกษาในภาพรวม พบโครงสร้างของนามวลีทั้งสิ้น 33 รูปแบบ พื้นฐาน 8 รูปแบบ เริ่มซับซ้อน 13 รูปแบบ และซับซ้อนมาก 12 รูปแบบ บางรูปแบบพบทุกระดับชั้นและบางรูปแบบพบเพียงบางระดับชั้น ในด้านความซับซ้อนของนามวลีแปลงนั้น พบว่ากลุ่มที่มีความซับซ้อนมากค่อย ๆ เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ ตามระดับชั้นที่สูงขึ้น

3. ทำเนียบภาษา

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2550) กล่าวว่า “ทำเนียบภาษา” เป็นคำที่ มล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ คิดขึ้นเพื่อใช้แทนคำภาษาอังกฤษ คำว่า “register” หมายถึง วิธภาษาที่แตกต่างจากวิธภาษาอื่น ๆ โดยการใช้ เช่น ใช้ต่างกันตามหน้าที่ สถานการณ์ วัตถุประสงค์ และแวดวงอาชีพ ดังนั้น ภาษาที่ใช้ในสถานการณ์ที่เป็นทางการก็จัดว่าเป็นทำเนียบภาษา เช่นเดียวกับภาษาโฆษณาและภาษาที่ใช้ในการเสนอข่าวกีฬา ทำเนียบภาษากับภาษาย่อยเป็นประเภทของภาษาในมิติที่ต่างกัน ภาษาย่อยเป็นลักษณะภาษาจากมุมมองของผู้พูด ผู้พูดต่างกันก็ทำให้ทำให้ภาษาต่างกัน ในขณะที่ทำเนียบภาษาเป็นการพิจารณาจากลักษณะการใช้ ดังนั้น ผู้พูดกลุ่มเดียวกันอาจใช้ทำเนียบภาษาต่างกันได้ หรือทำเนียบภาษาเดียวกันก็อาจต่างกันจากลักษณะของตัวผู้พูดก็ได้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคำว่า “การ-” และ “ความ-” เช่น การแปลงเป็นหน่วยนามในภาษาไทย การกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทย ทำเนียบภาษา เป็นต้น
2. เก็บข้อมูลคำว่า “การ-” และ “ความ-” จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ โดยเลือกกลุ่มข้อมูลจากทำเนียบภาษา 3 ประเภท ได้แก่ 1) ภาษางานวิชาการ 2) ภาษาการรายงานข่าว และ 3) ภาษาการเขียนวิจารณ์ โดยเลือกเก็บข้อมูลประเภทคำละ 200 ตัวอย่าง จำนวน 2 คำ รวมเป็น 1,200 ตัวอย่าง
3. วิเคราะห์โครงสร้างในการปรากฏของนามวลีแปลง “การ-” และ “ความ-” ในภาษางานวิชาการ 2) ภาษาการรายงานข่าว และ 3) ภาษาการเขียนวิจารณ์ โดยพิจารณาจากจำนวนคำในหน่วยฐานของ “การ-” และ “ความ-” และแสดงเป็นคำร้อยละ เพื่อวิเคราะห์ความซับซ้อนของโครงสร้างแต่ละรูปแบบ
4. วิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการใช้นามวลีแปลง “การ-” และ “ความ-” ในภาษางานวิชาการ 2) ภาษาการรายงานข่าว และ 3) ภาษาการเขียนวิจารณ์ โดยพิจารณาจากความหมายในเชิงบริบทเมื่อเกิดการใช้คำดังกล่าว
5. นำเสนอผลการวิจัย สรุปและอภิปรายผลการวิจัยรวมทั้งข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยนามวลีแปลง “การ-”

1. โครงสร้างของนามวลีแปลง “การ-”

การนับจำนวนคำในโครงสร้างของหน่วยนามวลีแปลงอาจสามารถวัดความซับซ้อนของโครงสร้างนามวลีแปลงได้ในเบื้องต้น เมื่อนับจำนวนคำทั้งหมดได้แล้วจึงจะหาค่าสัดส่วนเป็นร้อยละในแต่ละทำเนียบภาษาเพื่อใช้สะท้อนความซับซ้อนของโครงสร้างนามวลีแปลง “การ-” ในแต่ละทำเนียบภาษาได้

ตารางที่ 1 การนับจำนวนคำในโครงสร้างของหน่วยนามวลีแปลง “การ-” ในแต่ละทำเนียบภาษา

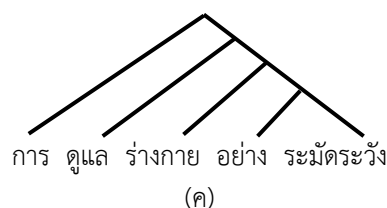
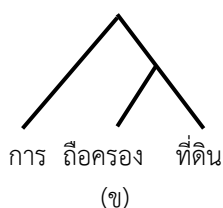
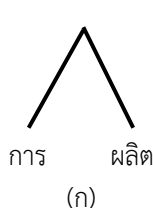
ทำเนียบภาษา	จำนวนคำในหน่วยฐาน				ร้อยละ			
	1-2	3-4	5-9	>10	1-2	3-4	5-9	>10
❶ ภาษางานวิชาการ	36	50	100	14	18	25	50	7
❷ ภาษากการรายงาน ข่าว	72	76	50	2	36	38	25	1
❸ ภาษาเขียนวิจารณ์	90	72	30	8	45	36	15	4

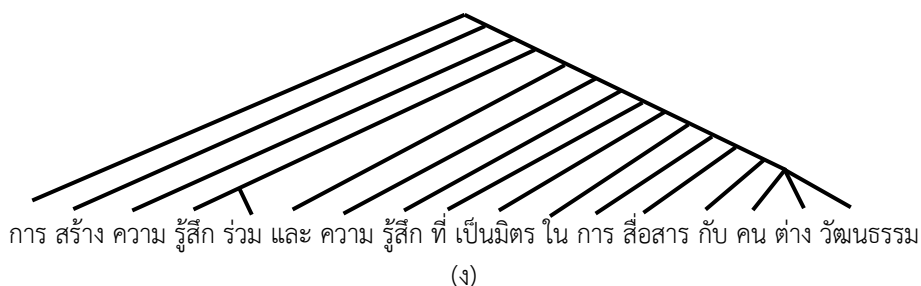
ที่มา: ผู้วิจัย

เมื่อพิจารณาจำนวนคำในโครงสร้างของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง “การ-” จะพบว่า โครงสร้าง การ- ในกลุ่มภาษางานวิชาการส่วนใหญ่มีจำนวน 5-9 คำ ในขณะที่กลุ่มภาษากการรายงานข่าวมีจำนวนอยู่ในช่วง 3-4 คำ ส่วนในกลุ่มภาษาเขียนวิจารณ์จะมีโครงสร้าง การ- ในจำนวน 1-2 คำ ผลการวิเคราะห์ในส่วน of จำนวนคำแสดงให้เห็นว่า จำนวนคำในโครงสร้าง การ- ที่ปรากฏในกลุ่มภาษาเขียนวิจารณ์มีจำนวนน้อยที่สุด ความซับซ้อนในเชิงจำนวนคำจึงน้อยที่สุดด้วยเช่นกัน

2. ความซับซ้อนในโครงสร้างของนามวลีแปลง “การ-”

ลักษณะความซับซ้อนในโครงสร้างนามวลีแปลง “การ-” สามารถจำแนกออกได้หลายแบบ เช่น หน่วยฐานเป็นหน่วยกริยาหรือหน่วยนามเดี่ยว ๆ เช่น การผลิต การกระทำ เป็นต้น หน่วยฐานมีลักษณะเป็นสำนวน เช่น การถือครองที่ดิน การประนีประนอม การยืมจมูกคนอื่นหายใจ การลองผิดลองถูก เป็นต้น หน่วยฐานนำหน้าด้วยคำว่า “ที่” และมีประโยคตามมา เช่น การที่เขาเฝ้าดูดวงดาวก่อนตะวันขึ้น เป็นต้น นอกจากนี้ จากข้อมูลโครงสร้างนามวลีแปลง “การ-” ยังพบความซับซ้อนมากขึ้นอีก กล่าวคือ ส่วนขยายที่ปรากฏร่วมกับนามวลีแปลงรวมเป็นนามวลีแปลงที่มีขนาดใหญ่และซับซ้อนมากขึ้น เช่น

เมื่อพิจารณาโครงสร้างนามวลีแปลงจากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นว่า โครงสร้างภายในนามวลีแปลงแต่ละตัวอย่างมีความซับซ้อนที่ต่างกัน กล่าวคือ ภาพ (ก) มีความซับซ้อนน้อยที่สุด มีลักษณะเป็นพื้นฐานและอาจทำความเข้าใจได้ง่ายที่สุด ในขณะที่ นามวลีแปลงในภาพ (ง) มีความซับซ้อนมากที่สุดเนื่องจากมีองค์ประกอบภายในที่มีส่วนขยายซ้อนทับหลายส่วน อาจส่งผลให้ผู้รับสารจำเป็นต้องใช้เวลาในการประมวลผลความเข้าใจนานขึ้นเพื่อทำความเข้าใจความหมายได้อย่างถูกต้อง

จากการศึกษาในภาพรวม พบโครงสร้างของนามวลีแปลง การ- ทั้งสิ้น 12 รูปแบบ แบ่งเป็น 1) โครงสร้างแบบพื้นฐาน 3 รูปแบบ 2) โครงสร้างที่เริ่มมีความซับซ้อน 5 รูปแบบ และ 3) โครงสร้างที่มีความซับซ้อนมาก 4 รูปแบบ บางรูปแบบพบในทุกทำเนียบภาษาและบางรูปแบบพบเพียงบางระดับทำเนียบภาษาเท่านั้น

ตารางที่ 2 โครงสร้างของนามวลีแปลง “การ-” 12 รูปแบบที่ปรากฏในแต่ละทำเนียบภาษา

โครงสร้าง	ที่	รูปแบบ	①	②	③
			ภาษา งาน วิชาการ	ภาษา การ รายงาน ข่าว	ภาษาเขียน วิจารณ์
พื้นฐาน	1	[การ + กริยา/วิเศษณ์/นาม]	✓	✓	✓
	2	[การ + [กริยา + นาม]]	✓	✓	✓
	3	[การ + [กริยา/วิเศษณ์ + คำขยาย]]	✓	✓	✓
เริ่มซับซ้อน	4	[การ + [กริยา + นามวลี]]	✓	✓	✓
	5	[การ + [กริยาวลี + นาม]]	✓	✗	✗
	6	[การ + กริยาเรียง]	✓	✓	✓
	7	[การ + [กริยาวลี + นามวลีแปลงแบบพื้นฐาน]]	✓	✓	✓
	8	[การ + กริยา/วิเศษณ์ + นามวลี + บุพบทวลี]	✓	✓	✗
ซับซ้อนมาก	9	[การ + กริยาวลี + ส่วนของประโยค]	✓	✓	✓
	10	[การ + กริยาวลี/วิเศษณ์วลี + ส่วนเติมเต็มที่ซับซ้อน]	✓	✓	✓

11	[การ + กริยาวลี + นามวลีที่มีความซับซ้อน]	✓	✓	✓
12	[การที่ + ประโยค]	✓	✓	✗

ที่มา: ผู้วิจัย

จากข้อมูลจะเห็นได้ว่า รูปแบบโครงสร้างทั้งหมด 12 รูปแบบนั้น มีบางรูปแบบพบในทุกทำเนียบภาษาและบางรูปแบบพบเพียงบางระดับทำเนียบภาษาเท่านั้น กล่าวคือ ปรากฏในทำเนียบภาษางานวิชาการรวม 12 รูปแบบ ปรากฏในทำเนียบภาษาการรายงานข่าวรวม 11 รูปแบบ และปรากฏในทำเนียบภาษาการเขียนวิจารณ์ รวม 9 รูปแบบ

เมื่อพิจารณาระดับความซับซ้อนจากข้อมูลทั้งหมดพบว่า โครงสร้างที่เป็นพื้นฐานปรากฏอยู่ในทุกทำเนียบภาษา ในขณะที่โครงสร้างที่เริ่มมีความซับซ้อนบางรูปแบบ เช่น [การ + [กริยาวลี + นาม]] จะไม่ปรากฏในทำเนียบภาษาการรายงานข่าวกับทำเนียบภาษาการเขียนวิจารณ์ และโครงสร้าง [การ + กริยา/วิเศษณ์ + นามวลี + บุพบทวลี] จะไม่ปรากฏในข้อมูลทำเนียบภาษาการเขียนวิจารณ์ และเมื่อพิจารณาโครงสร้างที่มีความซับซ้อนมากในรูปแบบ [การที่ + ประโยค] จะไม่ปรากฏในทำเนียบภาษาการเขียนวิจารณ์

3. วัตถุประสงค์ของการใช้นามวลีแปลง “การ” ในทำเนียบภาษา 3 ประเภท

1) วัตถุประสงค์เพื่อทำให้เป็นนามธรรม ลดความเป็นปัจเจก เปลี่ยนให้เป็นความหมายทั่วไป

เมื่อพิจารณาความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 พบว่า เดิมคำว่า “การ” มีความหมายว่า “งาน, สิ่งหรือเรื่องที่ทำ” และเมื่อได้กลายมาเป็นคำที่ปรากฏอยู่หน้าคำกริยาก็คจะทำให้คำกริยานั้นกลายเป็นคำนามด้วยความหมายดั้งเดิมของมัน จึงอาจกล่าวได้ว่า เมื่อกริยาวลีเข้ามาอยู่ในโครงสร้างนามวลีแปลง การ- แล้ว จะดูดซับเอาความหมายของงานหรือสิ่งหรือเรื่องที่เข้าไปด้วย จึงกลายเป็นนามวลีแปลงไปโดยปริยาย ดังนั้น กริยาวลีที่เป็นลักษณะอาการหรือการกระทำจึงเปลี่ยนแปลงไปเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับงานหรือสิ่งหรือเรื่องที่ต้องทำด้วยโครงสร้างนามวลีแปลง การ- ได้อย่างชัดเจน

ตัวอย่าง “การหย่าร้างของพ่อแม่”

จากตัวอย่างนี้มาจากกริยาวลี “หย่าร้าง” เมื่ออยู่ในโครงสร้างนามวลีแปลง การ- จึงได้เปลี่ยนแปลงเป็นนามธรรมคือ เรื่องหรือเหตุการณ์หย่าร้างของพ่อแม่

ตัวอย่าง “การดูแลร่างกายอย่างระมัดระวัง”

จากตัวอย่างนี้มาจากกริยาวลี “ดูแลร่างกายอย่างระมัดระวัง” เมื่ออยู่ในโครงสร้างนามวลีแปลง การ- จึงได้เปลี่ยนแปลงเป็นนามธรรมคือ งานที่ดูแลร่างกายอย่างระมัดระวัง

ตัวอย่าง “การติดตามรถเป้าหมาย”

จากตัวอย่างนี้มาจากกริยาวลี “ติดตามรถเป้าหมาย” เมื่ออยู่ในโครงสร้างนามวลีแปลง การ- จึงได้เปลี่ยนแปลงเป็นนามธรรมคือ งานติดตามรถเป้าหมาย

2) วัตถุประสงค์เพื่อซ่อนเร้นผู้กระทำในเหตุการณ์ที่อ้างถึง

ในส่วนข้างต้นที่นามวลีแปลง การ- มีหน้าที่ในการเปลี่ยนแปลงให้เหตุการณ์มีความหมายทั่วไปเป็นนามธรรมและลดความเป็นปัจเจก ลักษณะดังกล่าวส่งผลให้การสื่อความหมายสามารถกระทำได้โดยไม่ต้องระบุประธานหรือรายละเอียดของเหตุการณ์เพื่อแสดงถึงความเป็นธรรมปราศจากการณ์และตัวตนในการนำเสนอ

ตัวอย่าง “ถ้าหากว่าการคลีคลายไม่ประสบผลสำเร็จ”

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า ในข้อความนี้เน้นไปยังเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่มีลักษณะของการรายงานข้อมูลทั่วไปด้วยนามวลีแปลงแทนการระบุเหตุการณ์ที่เฉพาะเจาะจง เช่น ประธานบริษัท/ตำรวจ คลีคลายเรื่องราวแล้วไม่สำเร็จ เป็นต้น

ตัวอย่าง “การสูญเสียญาติซึ่งรักใคร่ประหนึ่งพี่ชาย”

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า ในข้อความนี้เน้นไปยังเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่มีลักษณะของการรายงานข้อมูลทั่วไปด้วยนามวลีแปลงแทนการระบุเหตุการณ์ที่เฉพาะเจาะจง เช่น ผู้ใหญ่บ้าน/ข้าพเจ้า สูญเสียญาติคนซึ่งรักมากเหมือนพี่ชายแท้ ๆ เป็นต้น

ตัวอย่าง “ถือเป็นการแก้แค้นภรรยาไปด้วย”

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า ในข้อความนี้เน้นไปยังเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่มีลักษณะของการรายงานข้อมูลทั่วไปด้วยนามวลีแปลงแทนการระบุเหตุการณ์ที่เฉพาะเจาะจง เช่น สามี/อดีตสามีแก้แค้นภรรยา

3) วัตถุประสงค์เพื่อสร้างมโนทัศน์

การเปลี่ยนแปลงให้เหตุการณ์มีความหมายทั่วไปเป็นนามธรรมและลดความเป็นปัจเจก รวมถึงการไม่ต้องระบุประธานหรือรายละเอียดของเหตุการณ์เพื่อลดความเป็นตัวตนในการนำเสนอเหล่านี้ล้วนช่วยในการสร้างมโนทัศน์ (conceptualization) การสร้างมโนทัศน์นี้เน้นไปยังการรวมเอาองค์ความรู้หรือทฤษฎีต่าง ๆ มากล่าวถึงอย่างเป็นทั่วไปหรือหมายรวม ผู้วิจัยพบการใช้นามวลีแปลง “การ-” ในวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้นในข้อมูลทำเนียบภาษาทั้ง 3 ประเภท เช่น การก่อวินาศกรรม การขนส่ง การครัว การคลัง การจราจร การจัดการ การจัดสรร การต่างประเทศ การตาย การทะเบียนราษฎร การบ้าน การบ้านการเมือง การบ้านการเมือง การปฏิรูป การประกอบ การประกันภัย การยุบสภา การสมรส การสื่อสาร การออกเสียงประชามติ การเงิน การเปิดอภิปรายทั่วไป การเมือง การเรือน การแผ่รังสี การไต่สวนมูลฟ้อง เป็นต้น

ผลการวิจัย นามวลีแปลง “ความ-”

1. โครงสร้างของนามวลีแปลง “ความ-”

การนับจำนวนคำในโครงสร้างของหน่วยนามวลีแปลงอาจสามารถวัดความซับซ้อนของโครงสร้างนามวลีแปลงได้ในเบื้องต้น เมื่อนับจำนวนคำทั้งหมดได้แล้วจึงจะหาค่าสัดส่วนเป็นร้อยละในแต่ละทำเนียบภาษาเพื่อใช้สะท้อนความซับซ้อนของโครงสร้างนามวลีแปลง “ความ-” ในแต่ละทำเนียบภาษาได้

ตารางที่ 3 การนับจำนวนคำในโครงสร้างของหน่วยนามวลีแปลง “ความ-” ในแต่ละทำเนียบภาษา

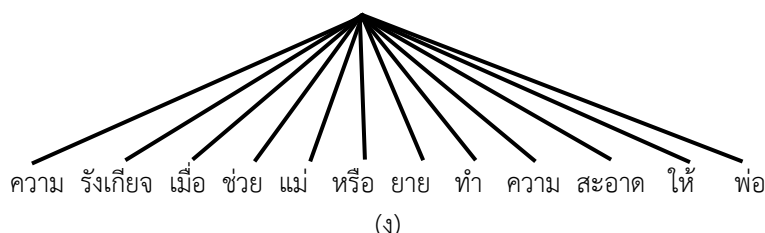
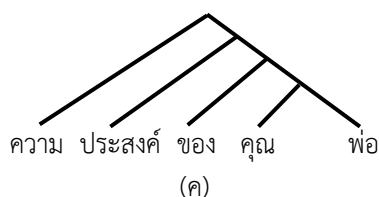
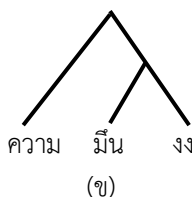
ทำเนียบภาษา	จำนวนคำในหน่วยฐาน				ร้อยละ			
	1-2	3-4	5-9	>10	1-2	3-4	5-9	>10
❶ ภาษางานวิชาการ	98	42	54	6	49	21	27	3
❷ ภาษาการรายงานข่าว	140	50	10	0	70	25	5	0
❸ ภาษาเขียนวิจารณ์	128	58	14	0	64	29	7	0

ที่มา: ผู้วิจัย

เมื่อพิจารณาจำนวนคำในโครงสร้างของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง “ความ-” จะพบว่า โครงสร้าง ความ- ทั้งในกลุ่มภาษางานวิชาการ กลุ่มภาษาการรายงานข่าว และภาษาเขียนวิจารณ์จะมีโครงสร้าง ความ- จะมีจำนวนคำส่วนใหญ่ในโครงสร้างอยู่ที่ 1-2 คำ และเมื่อจำนวนคำน้อย อาจทำให้ความซับซ้อนในเชิงจำนวนคำน้อยด้วย อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสัดส่วนร้อยละของจำนวนคำ 1-2 คำจะพบว่า มีจำนวนน้อยในกลุ่มภาษางานวิชาการและเพิ่มจำนวนขึ้นในกลุ่มภาษาการรายงานข่าวและต่อเนื่องไปยังกลุ่มภาษาเขียนวิจารณ์ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สัมพันธ์กันกับการปรากฏของจำนวนคำในช่วง 5-9 คำ ซึ่งพบในกลุ่มภาษางานวิชาการในจำนวนมาก อาจกล่าวได้ว่า โครงสร้าง ความ- ในกลุ่มภาษางานวิชาการเป็นกลุ่มข้อมูลที่มีความซับซ้อนในจำนวนคำมากที่สุด

2. ความซับซ้อนในโครงสร้างของนามวลีแปลง “ความ-”

ลักษณะความซับซ้อนในโครงสร้างนามวลีแปลง “ความ-” สามารถจำแนกออกได้หลายแบบ เช่น หน่วยฐานเป็นหน่วยกริยาหรือหน่วยนามเดี่ยว ๆ เช่น ความดัน ความสามัคคี เป็นต้น หน่วยฐานมีลักษณะเป็นสำนวน เช่น ความเป็นความตาย เป็นต้น นอกจากนี้ จากข้อมูลโครงสร้างนามวลีแปลง “ความ-” ยังพบความซับซ้อนมากขึ้นอีก กล่าวคือ ส่วนขยายที่ปรากฏร่วมกับนามวลีแปลงรวมเป็นนามวลีแปลงที่มีขนาดใหญ่และซับซ้อนมากขึ้น เช่น

เมื่อพิจารณาโครงสร้างนามวลีแปลงจากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นว่า โครงสร้างภายในนามวลีแปลงแต่ละตัวอย่างมีความซับซ้อนที่ต่างกัน กล่าวคือ ภาพ (ก) มีความซับซ้อนน้อยที่สุด มีลักษณะเป็นพื้นฐานและอาจทำความเข้าใจได้ง่ายที่สุด ในขณะที่ นามวลีแปลงในภาพ (ง) มีความซับซ้อนมากที่สุดเนื่องจากมีองค์ประกอบภายในที่มีส่วนขยายซ้อนทับหลายส่วน อาจส่งผลให้ผู้รับสารจำเป็นต้องใช้เวลาในการประมวลผลความเข้าใจนานขึ้นเพื่อทำความเข้าใจความหมายได้อย่างถูกต้อง

จากข้อมูลโครงสร้างนามวลีแปลง “ความ-” ทั้ง 1) ภาษางานวิชาการ 2) ภาษาการรายงานข่าว และ 3) ภาษาการเขียนวิจารณ์ พบรูปแบบโครงสร้างที่หลากหลาย ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งลักษณะโครงสร้างออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) โครงสร้างแบบพื้นฐาน 2) โครงสร้างที่เริ่มมีความซับซ้อน และ 3) โครงสร้างที่มีความซับซ้อนมาก มีรายละเอียด ดังนี้

จากการศึกษาในภาพรวม พบโครงสร้างของนามวลีแปลง ความ- ทั้งสิ้น 13 รูปแบบ แบ่งเป็น 1) โครงสร้างแบบพื้นฐาน 3 รูปแบบ 2) โครงสร้างที่เริ่มมีความซับซ้อน 5 รูปแบบ และ 3) โครงสร้างที่มีความซับซ้อนมาก 5 รูปแบบ บางรูปแบบพบในทุกทำเนียบภาษาและบางรูปแบบพบเพียงบางระดับทำเนียบภาษาเท่านั้น

ตารางที่ 4 โครงสร้างของนามวลีแปลง “ความ-” 13 รูปแบบที่ปรากฏในแต่ละทำเนียบภาษา

โครงสร้าง	ที่	รูปแบบ	①	②	③
			ภาษา งาน วิชาการ	ภาษา การ รายงาน ข่าว	ภาษาเขียน วิจารณ์
พื้นฐาน	1	[ความ + กริยา/วิเศษณ์/นาม]	✓	✓	✓
	2	[ความ + [กริยา + นาม]]	✓	✓	✓
	3	[ความ + [กริยา/วิเศษณ์ + คำขยาย]]	✓	✓	✓
เริ่มซับซ้อน	4	[ความ + [กริยา + นามวลี]]	✓	✓	✓
	5	[ความ + [กริยาวลี + นาม]]	✓	✓	✓
	6	[ความ + กริยาเรียง]	✓	✓	✓
	7	[ความ + [กริยาวลี + นามวลีแปลงแบบพื้นฐาน]]	✓	✓	✓
	8	[ความ + กริยา/วิเศษณ์ + นามวลี + บุพบทวลี]	✓	✓	✓
ซับซ้อนมาก	9	[ความ + กริยาวลี + ส่วนของประโยค]	✓	✓	✓
	10	[ความ + กริยาวลี/วิเศษณ์วลี + ส่วนเติมเต็มที่ซับซ้อน]	✓	✓	✓
	11	[ความ + กริยาวลี + นามวลีที่มีความซับซ้อน]	✓	✓	✓
	12	[ความที่ + ประโยค]	✓	✓	×

13	[ความ + กริยาวลี/วิเศษณ์วลี + บุพพท + นามวลีแปลงที่มีความซับซ้อน]	✓	×	×
----	---	---	---	---

ที่มา: ผู้วิจัย

จากข้อมูลจะเห็นได้ว่า รูปแบบโครงสร้างทั้งหมด 13 รูปแบบนั้น มีบางรูปแบบพบในทุกทำเนียบภาษาและบางรูปแบบพบเพียงบางระดับทำเนียบภาษาเท่านั้น กล่าวคือ ปรากฏในทำเนียบภาษางานวิชาการรวม 13 รูปแบบ ปรากฏในทำเนียบภาษาการรายงานข่าวรวม 12 รูปแบบ และปรากฏในทำเนียบภาษาการเขียนวิจารณ์ รวม 11 รูปแบบ

เมื่อพิจารณาระดับความซับซ้อนจากข้อมูลทั้งหมดพบว่า โครงสร้างนามวลีแปลงที่เป็นพื้นฐานปรากฏอยู่ในทุกทำเนียบภาษา ในขณะที่โครงสร้างที่มีความซับซ้อนมากบางรูปแบบ เช่น [ความ + กริยาวลี/วิเศษณ์วลี + บุพพท + นามวลีแปลงที่มีความซับซ้อน] จะไม่ปรากฏในทำเนียบภาษาการรายงานข่าวกับทำเนียบภาษาการเขียนวิจารณ์ ในขณะที่โครงสร้าง [ความที่ + ประโยค] จะไม่ปรากฏในข้อมูลทำเนียบภาษาการเขียนวิจารณ์

3. วัตถุประสงค์ของการใช้นามวลีแปลง “ความ-” ในทำเนียบภาษา 3 ประเภท

1) วัตถุประสงค์เพื่อทำให้เป็นนามธรรม ลดความเป็นปัจเจก เปลี่ยนให้เป็นความหมายทั่วไป

เมื่อพิจารณาความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 พบว่า เดิมคำว่า “ความ-” มีความหมายว่า “เรื่อง, อาการ, คดีที่ฟ้องร้องกันในศาล” และเมื่อได้กลายมาเป็นคำนำหน้ากริยาหรือวิเศษณ์เพื่อแสดงสภาพก็จะทำให้คำกริยาหรือวิเศษณ์นั้นกลายเป็นคำนามด้วยความหมายดั้งเดิมของมัน จึงอาจกล่าวได้ว่า เมื่อกริยาวลีเข้ามาอยู่ในโครงสร้างนามวลีแปลง ความ- แล้ว จะดูดซับเอาความหมายของเรื่องหรืออาการเข้าไปด้วย จึงกลายเป็นนามวลีแปลงไปโดยปริยาย ดังนั้น กริยาวลีที่เป็นลักษณะอาการหรือการกระทำจึงเปลี่ยนแปลงไปเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับหัวเรื่องด้วยโครงสร้างนามวลีแปลง ความ- ได้อย่างชัดเจน

ตัวอย่าง “ความหนาแน่นของพลังงาน”

จากตัวอย่างนี้แต่เดิมเป็นประโยคที่แสดงความละเอียดของเหตุการณ์คือ “พลังงานหนาแน่น” แต่เมื่ออยู่ในโครงสร้างนามวลีแปลง ความ- จึงได้เปลี่ยนแปลงเป็นนามธรรมคือ เรื่องหรือเหตุการณ์ของพลังงานที่กล่าวถึงความหนาแน่น

ตัวอย่าง “ความเด่นของภาพประดับห้อง”

จากตัวอย่างนี้แต่เดิมเป็นประโยคที่แสดงความละเอียดของเหตุการณ์คือ “ภาพประดับห้องโดดเด่น” แต่เมื่ออยู่ในโครงสร้างนามวลีแปลง ความ- จึงได้เปลี่ยนแปลงเป็นนามธรรมคือ เรื่องหรือเหตุการณ์ที่กล่าวถึงลักษณะที่โดดเด่นของภาพประดับห้อง

ตัวอย่าง “ความช่วยเหลือจากพ่อแม่”

จากตัวอย่างนี้แต่เดิมเป็นประโยคที่แสดงความละเอียดของเหตุการณ์ เช่น “พ่อแม่ช่วยเหลือลูก” แต่เมื่ออยู่ในโครงสร้างนามวลีแปลง ความ- จึงได้เปลี่ยนแปลงเป็นนามธรรมคือ เรื่องหรือเหตุการณ์ของพ่อแม่ที่ช่วยเหลือลูก

2) วัตถุประสงค์เพื่อซ่อนเร้นผู้กระทำในเหตุการณ์ที่อ้างถึง

ในส่วนข้างต้นที่นามวลีแปลง ความ- มีหน้าที่ในการเปลี่ยนแปลงให้เหตุการณ์มีความหมายทั่วไปเป็นนามธรรมและลดความเป็นปัจเจก ลักษณะดังกล่าวส่งผลให้การสื่อความหมายสามารถกระทำได้โดยไม่ต้องระบุประธานหรือรายละเอียดของเหตุการณ์เพื่อแสดงถึงความเป็นธรรมปราศจากอารมณ์และตัวตนในการนำเสนอ

ตัวอย่าง “ความน่าสะพรึงกลัวที่จะถูกทอดทิ้ง”

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า ในข้อความนี้เน้นไปยังเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่มีลักษณะของการรายงานข้อมูลทั่วไปด้วยนามวลีแปลงแทนการระบุเหตุการณ์ที่เฉพาะเจาะจง เช่นเหยื่อผู้เคราะห์ร้าย/เด็กกำพร้าสะพรึงกลัวเหตุการณ์ที่จะถูกทอดทิ้ง เป็นต้น

ตัวอย่าง “ความมุ่งมั่นในการทำงาน”

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า ในข้อความนี้เน้นไปยังเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่มีลักษณะของการรายงานข้อมูลทั่วไปด้วยนามวลีแปลงแทนการระบุเหตุการณ์ที่เฉพาะเจาะจง เช่น ฉันมุ่งมั่นในการทำงานมาก เป็นต้น

ตัวอย่าง “ความเป็นผีการพนันไม่ได้ลดลงเลย”

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า ในข้อความนี้เน้นไปยังเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่มีลักษณะของการรายงานข้อมูลทั่วไปด้วยนามวลีแปลงแทนการระบุเหตุการณ์ที่เฉพาะเจาะจง เช่น ลูกน้องของเขาเป็นผีพนันด้วย

3) วัตถุประสงค์เพื่อสร้างมโนทัศน์

การเปลี่ยนแปลงให้เหตุการณ์มีความหมายทั่วไปเป็นนามธรรมและลดความเป็นปัจเจก รวมถึงการไม่ต้องระบุประธานหรือรายละเอียดของเหตุการณ์เพื่อลดความเป็นตัวตนในการนำเสนอเหล่านี้ล้วนช่วยในการสร้างมโนทัศน์ (conceptualization) การสร้างมโนทัศน์นี้เน้นไปยังการรวมเอาองค์ความรู้หรือทฤษฎีต่าง ๆ มากล่าวถึงอย่างเป็นทั่วไปหรือหมายรวม ผู้วิจัยพบการใช้นามวลีแปลง “ความ-” ในวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้นในข้อมูลทำเนียบภาษาทั้ง 3 ประเภท เช่น ความคิด ความชอบ ความชื่น ความถ่วง ความถ่วงจำเพาะ ความถี่ ความผิดซึ่งหน้า ความผิดลหุโทษ ความผิดอันยอมความได้ ความผิดอาญาแผ่นดิน ความมุ่งหมาย ความยาว ความรู้ ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด ความรู้สึก ความหนาว ความหลัง ความเครียด ความเฉื่อย ความเร่ง ความเร็ว ความเรียง ความเห็น ความโน้มถ่วง เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

1) ทำเนียบภาษางานวิชาการ

ทำเนียบภาษากลุ่มนี้เป็นภาษาที่เน้นข้อเท็จจริงความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ งานเขียนทางวิชาการต้องนำเสนออย่างเป็นกลาง ปราศจากอารมณ์และตัวตน ซึ่งลักษณะเช่นนี้สามารถแสดงได้โดยการใช้นามวลีแปลงเพราะสื่อถึงความหมายทั่วไปของเหตุการณ์ โดยลดความเป็นปัจเจกด้วยลักษณะเด่นดังกล่าวจึงอาจทำให้ภาษาในเชิงวิชาการเลือกใช้นามวลีแปลง “การ-” และ “ความ-” ซึ่งเป็นนามวลีแปลงนั้นด้วยวัตถุประสงค์ทำให้เป็นนามธรรมหรือลดความเป็นปัจเจก

2) ทำเนียบภาษาการรายงานข่าว

ทำเนียบภาษากลุ่มนี้เป็นภาษาที่มุ่งเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่านและข้อจำกัดทางด้านเวลา จึงทำให้ผู้เขียนข่าวไม่เคร่งครัดในเรื่องของการเลือกใช้คำหรือแบบแผนของประโยค (ภาคภูมิ วรรณภา, 2561) และอาจมีการกล่าวถึงเหตุการณ์สังคมในแง่มุมต่าง ๆ จึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงการกล่าวถึงตัวบุคคลในทั้งแง่ดีและไม่ดีได้ ซึ่งการกล่าวถึงตัวบุคคลอาจส่งผลกระทบต่อทางใดทางหนึ่ง ด้วยลักษณะเช่นนี้จึงทำให้ทำเนียบภาษาการรายงานข่าวเลือกใช้นามวลีแปลง "การ-" และ "ความ-" ในวัตถุประสงค์ของการซ่อนเร้นผู้กระทำในเหตุการณ์ที่อ้างถึง

3) ทำเนียบภาษาการเขียนวิจารณ์

ทำเนียบภาษากลุ่มนี้เป็นภาษาที่เน้นการตีความอย่างมีเหตุผล ประเมินค่าและนำเสนออย่างสร้างสรรค์โดยไร้อคติ (ปริญญญา วิชัยรัตน์, สมมา เขียนนิล และวิภาวรรณ เอกวรรณัง, 2564) ลักษณะภาษามีการโต้กลับ และอาจจะส่งผลกระทบต่อความคิดหรืออารมณ์ความรู้สึกของอีกฝ่ายหนึ่งได้ และต้องอาศัยภาษาเชิงโน้มน้าวจึงทำให้ต้องดึงตัวเองออกมาจากงานเขียนเพื่อให้เกิดความเป็นกลาง ไม่ใช่ความคิดเห็นของตนเองหรือความรู้สึกส่วนตัวเข้ามาเพื่อให้เกิดความลำเอียง ดังนั้น ทำเนียบภาษาในลักษณะนี้จึงเลือกใช้นามวลีแปลง "การ-" และ "ความ-" ในวัตถุประสงค์เพื่อเลี่ยงที่จะกล่าวถึงผู้กระทำโดยการละประธาน ซึ่งทำให้ไม่ระบุตัวตนได้

เมื่อพิจารณาการสื่อความหมายเชิงนามธรรมและความหมายทั่วไปของเหตุการณ์หรือการละประธานไม่ระบุตัวตนของการแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทยที่อธิบายมาข้างต้นนี้ สอดคล้องกับข้อค้นพบในงานวิจัยของ วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์ (2537) อธิบายว่า “การเปลี่ยนฐานะประโยคให้เป็นนามวลีเป็นลักษณะใหม่ในภาษาไทย” ซึ่งเป็นสิ่งที่ “พาไปสู่ปรากฏการณ์ใหม่ในการสื่อความในภาษาไทย” เพราะก่อนที่ประโยคจะถูกเปลี่ยนฐานะเป็นนามวลี ประโยคสื่อความว่า “ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร” ซึ่งเป็นการกล่าวถึง “บุคคล” และ “กริยาที่บุคคลกระทำ” แต่เมื่อถูกเปลี่ยนเป็นนามวลี ความหมายทั้งสองประการนี้ก็ลดน้อยลงไปกลายเป็นการเน้นถึง “การกระทำ” ไม่ใช่บุคคลหรือสิ่งของหรือความคิดที่คำในภาษาอังกฤษอ้างถึง แต่เป็น “นามธรรมที่ถูกสร้างขึ้นจากกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ ความหมายของนามวลีที่เกิดในลักษณะนี้ไม่ได้อ้างอิงถึงสิ่งที่มีอยู่แล้วในโลก แต่เป็นความหมายที่เกิดจากการใช้กฎไวยากรณ์”

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. เสนอแนะให้ขยายการวิจัยไปสู่ข้อมูลในกลุ่มภาษาพูดที่ไม่เป็นทางการเพื่อวิเคราะห์โครงสร้างและวัตถุประสงค์ของการใช้นามวลีแปลง "การ-" และ "ความ-" ในทำเนียบภาษาที่หลากหลายขึ้น
2. เสนอแนะให้ศึกษาโครงสร้างและความซับซ้อนของชุดคำนามวลีแปลงชุดอื่น ๆ ในภาษาไทย

เอกสารอ้างอิง

- ธารทอง แจ่มไพบุลย์ และวิโรจน์ อรุณมานะกุล. (2559). ความซับซ้อนของนามวลีแปลงดัชนีบ่งชี้ความยากง่ายของตัวบท: กรณีศึกษาหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3. *วารสารมนุษยศาสตร์*, 23(2), 148-177.
- นพวรรณ พันธเมธา. (2549). *ไวยากรณ์ไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปริญญา วิชัยรัตน์, สุมมา เขียนนิล และวิภาวรรณ เอกวรรณัง. (2564). ผลการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการ 5 ขั้น (Five – Steps Process) เพื่อส่งเสริมความสามารถการวิจารณ์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วิจิตรวรรณสาร*, 5(2), 283-301.
- ภาคภูมิ ทรนภา. (2561). ความเข้าใจภาษาข่าว การจำเนื้อหาในข่าวอาชญากรรมและข่าวการศึกษาของผู้รับสาร. *วารสารภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม*, 7(1), 86-102.
- กัมพลสิทธิ์ เตชะราชันย์. (2558). กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง การ และ ความ ในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. (2537). *ลักษณะภาษาไทยที่ใช้ผ่านสื่อมวลชนโทรทัศน์: รายงานวิจัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2537). *กำเนิดและพัฒนาการของการแปลงให้เป็นนามวลีในภาษาไทย : หลักฐานแสดงการปรับเปลี่ยนให้เป็นนามวลีในภาษาไทย*. รายงานการวิจัย สถาบันไทยศึกษา ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2550). *ภาษาศาสตร์สังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การศึกษาคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนแคใน อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ตามแนวบรรพชนศาสตร์ชาติพันธุ์

นารีรัตน์ วัฒนเวฬุ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

nareerat.s@psu.ac.th

รับบทความ: 12 กุมภาพันธ์ 2567

แก้ไขบทความ: 11 เมษายน 2567

ตอบรับบทความ: 7 พฤษภาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์โครงสร้าง องค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีน และวัฒนธรรมการบริโภคที่สะท้อนผ่านคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนแคในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยวิเคราะห์โครงสร้างและองค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนที่ประยุกต์ตามแนวทางการศึกษาของ ชนกพร อังศิริวิริยะ (2555, 2557) และวิเคราะห์วัฒนธรรมการบริโภคที่สะท้อนผ่านคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนตามแนวบรรพชนศาสตร์ชาติพันธุ์ โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงคือชาวไทยเชื้อสายจีนแคในอำเภอเบตง จำนวน 6 คน รวมถึงข้อมูลจากเอกสารวิเคราะห์ข้อมูลคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีน จำนวน 368 คำ โดยการหาคำร้อยละและนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า (1) โครงสร้างของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีน ด้านพยางค์พบจำนวน 5 พยางค์มากที่สุด ด้านการสร้างคำพบคำประสมที่เป็นรูปแบบประธาน-ภาคแสดงมากที่สุด และด้านโครงสร้างพบกลุ่มวิเศษณ์ของอาหารมากที่สุด (2) องค์ประกอบทางความหมายในมิติอาหารจีนพบอรรถลักษณะ [ไทยจีน] มากที่สุด มิติวิธีการประกอบอาหาร จำนวน 15 อรรถลักษณะ พบอรรถลักษณะวิธีการประกอบอาหาร [ผัด] มากที่สุด และมีติวิเศษณ์ของอาหาร จำนวน 21 อรรถลักษณะ พบอรรถลักษณะ [หมู] มากที่สุด (3) วัฒนธรรมการบริโภคพบว่าคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนกำหนดจากเนื้อสัตว์เป็นหลัก มีความยืดหยุ่นในการใช้คำโดยให้ความสำคัญกับคำในตำแหน่งแรกที่ปรากฏ มีความเป็นอยู่เรียบง่ายจากการบริโภคสัตว์และพืชผักที่มีในท้องถิ่น เน้นอาหารที่ปรุงสุกโดยใช้ความร้อน รสไม่จัด นอกจากนี้ ยังพบคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนที่สะท้อนความเป็นมงคลและเลี่ยงใช้คำที่ไม่รื่นหู

คำสำคัญ : คำเรียกชื่ออาหารภาษาจีน, ชาวไทยเชื้อสายจีนแค, อำเภอเบตง, บรรพชนศาสตร์ชาติพันธุ์

An Ethnosemantic Study of Chinese Food Terms Used among Thai-Hakka Descendants in Betong District, Yala Province

Nareerat Watthanawelu

Assistant Professor, Ph.D., Lecturer

Faculty of Humanities and Social Sciences,

Prince of Songkla University, Pattani Campus

nareerat.s@psu.ac.th

Received: February 12, 2024

Revised: April 11, 2024

Accepted: May 7, 2024

Abstract

This study aimed to investigate the structure, semantics, and cultural reflections within Chinese food terms used by Thai-Hakka descendants in Betong District, Yala Province. Drawing upon the ethnosemantic framework established by Chanokporn Angsuwiriya (2012, 2014), the research analyzed the structure and semantic components of 368 Chinese food terms collected through purposive sampling and interviews with six Thai-Hakka participants. Descriptive statistics and percentages were employed for data analysis. The findings revealed a dominant five-syllable structure for Chinese food terms, with compound words and subject-predicate forms prevalent. The "food raw material" group emerged as the most frequent structural category. Semantically, the "Thai-Chinese" dimension held the highest representation, followed by the "cooking method" dimension ($n = 15$), where stir-frying was the most common method. "Pork" was the most frequently occurring semantic component within the "meat" category ($n = 21$). Culturally, the study suggested a focus on meat in Chinese food terms, with flexible wording emphasizing the first position. Food culture seems to prioritize simplicity, utilizing local ingredients and fire-based cooking methods that preserve natural flavors. Additionally, the use of auspicious terms and the avoidance of unfavorable words were identified as potential characteristics.

Keywords : Chinese Food Terms; Thai-Hakka Descendants; Betong District; Ethnosemantics

บทนำ

คำเรียกชื่ออาหารสามารถสะท้อนความเป็นอยู่ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของกลุ่มชนหรือกลุ่มชาติพันธุ์ได้ ดังที่ชนกพร อังศุวิริยะ (2555: 2) กล่าวว่า ภาษาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น เราพบว่าอาหารในหลายท้องถิ่นเหมือนกันเนื่องจากมีการส่งผ่านข้ามพื้นที่ แต่ด้วยวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันทำให้มีชื่อเรียกอาหารต่างกัน การศึกษาคำเรียกชื่ออาหารเพื่อทำความเข้าใจกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่งนิยมใช้แนวคิดด้านอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) ซึ่งเป็นแนวทางศึกษาที่เป็นวิทยาศาสตร์ที่เริ่มต้นขึ้นราวทศวรรษที่ 1950 โดยต้องการเข้าถึงระบบปริชาน (cognitive system) หรือความรู้สึนึกคิด ความเชื่อ และมโนทัศน์ของมนุษย์หรือแยกย่อยไปตามกลุ่มชาติพันธุ์ผ่านการวิเคราะห์ความหมายของคำในภาษาของกลุ่มชนหรือกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, 2555: 1, 4) กล่าวคือ คำหรือคำศัพท์ในภาษาเป็นตัวแทนของมโนทัศน์ ระบบความคิด ค่านิยมที่ทำให้เข้าใจระบบปริชาน (cognitive system) ของกลุ่มชนหรือกลุ่มชาติพันธุ์ หรืออีกนัยหนึ่งคือ ความหมายของคำในภาษาของกลุ่มชนหรือกลุ่มชาติพันธุ์มีความสัมพันธ์กับระบบมโนทัศน์ของพวกเขา โดย Frake เป็นบุคคลสำคัญที่ใช้วิธีการวิเคราะห์ภาษาที่นอกจากทำให้ทราบความหมายของคำในภาษานั้นแล้ว ยังสะท้อนวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ และมโนทัศน์ เป็นต้น ของผู้คนในสังคม ทำให้ทราบว่าคนในแต่ละวัฒนธรรมหรือกลุ่มชาติพันธุ์ให้ความสำคัญ มีหรือไม่สิ่งใด รวมถึงเข้าใจสรรพสิ่งรอบตัวอย่างไร ซึ่ง Frake ยังได้อธิบายเพิ่มเติมว่าการที่คนในแต่ละสังคมหรือชาติพันธุ์เข้าใจหรือจำแนกสรรพสิ่งไม่เหมือนกันเนื่องจากการจัดประเภทหรือหมวดหมู่สรรพสิ่งแตกต่างกัน (สุพัตรา จิรันทนาภรณ์ และอัญชลี สิงห์น้อย, 2552: 8)

การศึกษาระบบคำในภาษาของสังคมหรือกลุ่มชาติพันธุ์โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ (componential analysis) หรือความหมายของคำเป็นวิธีการหนึ่งที่ได้รับค่านิยมในการศึกษาแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, 2555: 14) ดังงานวิจัยชื่อผักของอุมาภรณ์ สังขมาน (2562) งานวิจัยชื่ออาหารของชนกพร อังศุวิริยะ (2555) งานวิจัยคำเรียกรสของสุพัตรา จิรันทนาภรณ์ และอัญชลี สิงห์น้อย (2552) และงานวิจัยคำเรียกการทำอาหารของโกสินทร์ ปัญญาอธิสิน (2552) นลินภัทร์ เมฆเกรียงไกร และมิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์ (2564) เป็นต้น ซึ่งวิธีการดังกล่าวเป็นการจัดประเภทหรือจำแนกแยกแยะข้อมูลโดยการระบุอรรถลักษณะ (semantic component/semantic feature) ในแต่ละมิติแห่งความแตกต่าง (diagnostic component/diagnostic features) ที่นอกจากทำให้เข้าใจระบบปริชานหรือระบบความคิดของมนุษย์แล้ว ชื่อเรียกเหล่านี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ รวมถึงประเพณี วัฒนธรรมของผู้คนหรือกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคม ตัวอย่างเช่น คำเรียกชื่ออาหาร แกงจืดเต้าหู้หมูสับ ซี่โครงหมูต้มเห็ดหอม เป็ดพะโล้ ปลาเค็มนึ่งซิง เลือดหมูผัดกุยช่าย ปลาทอด ไข่เจียว ฯลฯ คำเหล่านี้มีอรรถลักษณะร่วมกัน คือเป็นคำเรียกชื่ออาหารคาวที่เป็นอาหารจานหลักในแต่ละมื้ออาหาร ส่วนมิติแห่งความแตกต่างที่ทำให้คำเหล่านี้มีความหมายต่างกัน เช่น มิติวิธีการประกอบอาหาร ทำให้คำว่า “ต้ม” แตกต่างจากคำว่า “ผัด” มิติวัตถุดิบของอาหารทำให้คำว่า “เป็ดพะโล้” มีวัตถุดิบแตกต่างจากคำว่า “ปลาทอด” ส่วนสิ่งที่สะท้อนผ่านชื่อเรียกหรือคำเรียกชื่อ เช่น งานวิจัยของรัตนา จันทร์เทวี่ และเชิดชัย อุดมพันธ์ (2560: 65) พบว่าชื่ออาหารท้องถิ่นอีสานและภาคใต้สัมพันธ์กับวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของคนในพื้นที่ เช่น ในด้านอาชีพ คนอีสานมีอาชีพทำนาจึงเลี้ยงวัว ควายไว้ ทำให้นิยมรับประทานเนื้อวัวและควาย ส่วนคนใต้มีอาชีพประมงจึงนิยมรับประทานสัตว์น้ำ ในด้านสภาพภูมิอากาศ อีสานมีอากาศร้อนแห้งแล้งจึงนิยมผัดไว้รับประทานช่วงที่ไม่มีผักสด ส่วนภาคใต้มีอากาศร้อนชื้นจึงมีผักสดรับประทานตลอดทั้งปี

เมื่อกล่าวถึงอาหารจีนในไทยส่วนใหญ่เป็นอาหารที่สืบทอดจากทางตอนใต้ของจีนแถบมณฑล กวางตุ้ง ฮกเกี้ยน และไหหลำ เนื่องจากชาวจีนที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานในไทยโดยมากเป็นชาวจีนทางใต้ เช่น อาหารแต้จิ๋ว อาหารกวางตุ้ง และอาหารแคะ เป็นต้น ชาวไทยเชื้อสายจีนอาศัยทั่วทุกภูมิภาคของ ไทยอาหารไทยจึงได้รับอิทธิพลจากอาหารจีนจำนวนมาก เช่น เดิมคนไทยไม่นิยมอาหารที่มีไขมัน กินผัก ปลาที่ปรุงด้วยวิธีต้ม ย่าง ปิ้ง ภายหลังรับวิธีปรุงอาหารด้วยการผัด ทอด นึ่งด้วยซึ้งจากจีน อีกทั้งยืมคำจีนมา ใช้ เช่น เจียว เจียน (พลศรี คชาชีวะ และยศพิชา คชาชีวะ, 2553: 8-10) รวมถึงคำเรียกวัตถุดิบของอาหาร เช่น เป้าฮื้อ กุ่ยซ่าย ปวยเล้ง ซีนฉ่าย เต้าหู้ยี้ หรือคำเรียกชื่ออาหาร เช่น โจ๊ก เกี้ยว ก๋วยเตี๋ยว

ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ซึ่งเป็นพื้นที่พหุวัฒนธรรมดังเช่นอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ก็มีชาวไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่หลากหลายกลุ่มภาษา เช่น ชาวจีนกวางไส ชาวจีนแคะหรือฮากกา ชาวจีน กวางตุ้ง ชาวจีนแต้จิ๋ว และชาวจีนฮกเกี้ยน เป็นต้น โดยชาวไทยเชื้อสายจีนกวางไสและจีนแคะเป็นกลุ่มชน ที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด (วีระพันธ์ ไชยศิริ, 2542: 29) สำหรับชาวจีนแคะมักอาศัยอยู่หนาแน่นในบาง พื้นที่ เช่น หมู่บ้านบ่อน้ำร้อน หมู่บ้าน กม.4 หมู่บ้าน กม.7 และอยู่กระจัดกระจายตามพื้นที่อื่น ๆ อย่างไรก็ตาม การอยู่ร่วมกันของประชากรแต่ละเชื้อชาติย่อมมีการถ่ายโอนทางวัฒนธรรม รวมถึงวัฒนธรรม ด้านอาหารที่พบว่าชาวไทยในอำเภอเบตงไม่ว่าเชื้อชาติใดต่างรับประทานอาหารของผู้คนต่างเชื้อชาติ กล่าวคือ ต่างได้รับอิทธิพลซึ่งกันและกัน เช่น ชาวไทยเชื้อสายจีนรับประทานข้าวยา ไก่ผัดและ ที่เป็นอาหาร ของชาวไทยมุสลิม รับประทานแกงส้ม ส้มตำที่เป็นอาหารของชาวไทยพุทธ

ด้วยความเป็นพื้นที่พหุวัฒนธรรมของอำเภอเบตง จังหวัดยะลา อีกทั้งผู้วิจัยเป็นลูกหลานชาวไทย เชื้อสายจีนแคะรุ่นที่ 4 ของอำเภอเบตง ยังสามารถสื่อสารภาษาจีนแคะได้ ยังคงคุ้นเคยกับประเพณีวัฒนธรรม ต่าง ๆ รวมถึงอาหารที่รับประทานทั้งในชีวิตประจำวันและอาหารประจำเทศกาล รวมถึงยังไม่พบการศึกษา คำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนแคะในอำเภอเบตง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ว่าชาวไทยเชื้อสายจีนแคะในอำเภอเบตงมีวิถีด้านอาหารการกินและมีคำเรียกชื่ออาหารเป็นภาษาจีน ว่าอย่างไร โดยผู้วิจัยศึกษาคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนที่เป็นอาหารจานหลักในแต่ละมื้อที่มักใช้เนื้อสัตว์และ ผักเป็นวัตถุดิบหลักในการประกอบอาหารในด้านโครงสร้างและองค์ประกอบทางความหมายที่ประยุกต์ตาม แนวทางการศึกษาของชนกพร อังศุวิริยะ (2555, 2557) ในการวิเคราะห์อรรถลักษณะโดยการจำแนกข้อมูล หรือแยกความหมายย่อยของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของผู้ใช้ภาษา รวมทั้งวิเคราะห์วัฒนธรรมการบริโภค ที่สะท้อนผ่านคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ผลการศึกษาทำให้เห็นถึงการใช้ภาษา ในการเรียกชื่ออาหารภาษาจีนโดยผ่านการวิเคราะห์ “คำ” ที่ประกอบเป็นชื่อเรียกอาหาร ดังที่โกสินทร์ ปัญญาธิสิน (2552: 4) กล่าวว่า การศึกษาวิเคราะห์คำ สามารถทำให้เข้าใจมิติทัศน์ในระบบปริชาณอย่าง เป็นระบบของกลุ่มชนหรือมนุษย์ได้ รวมถึงสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงระบบความคิด มโนทัศน์ และวัฒนธรรม การบริโภคของชาวไทยเชื้อสายจีนแคะในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา นอกจากนี้ ยังสามารถนำไปเป็นเนื้อหา ส่วนหนึ่งในการเรียนการสอนภาษาจีนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาและวัฒนธรรมด้านอาหารของชาวจีน โพนทะเลในภาคใต้ของประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนแคะในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนแคในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

3. เพื่อวิเคราะห์วัฒนธรรมการบริโภคที่สะท้อนผ่านคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนแคในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบโครงสร้างของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนแคในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

2. ทำให้ทราบองค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนแคในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

3. ทำให้ทราบวัฒนธรรมการบริโภคที่สะท้อนผ่านคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนแคในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

4. สามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนภาษาจีนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาและวัฒนธรรมด้านอาหารของชาวจีนโพ้นทะเลในภาคใต้ของประเทศไทย

คำศัพท์เฉพาะ

คำเรียกชื่ออาหารภาษาจีน หมายถึง ชื่ออาหารที่ใช้ตัวอักษรจีนในการสื่อความหมาย และเป็นอาหารที่ใช้บริโภคในชีวิตประจำวัน เช่น ข้าวขาหมู ภาษาจีนใช้ว่า 猪脚饭 ผัดผักบุ้ง ภาษาจีนใช้ว่า 炒空心菜

ชาวไทยเชื้อสายจีนแคในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา หมายถึง ประชาชนที่มีสัญชาติไทย แต่มีบรรพบุรุษเป็นชาวจีนแคที่เกิดและมีภูมิลำเนาในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมข้อมูล ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกชื่ออาหารเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา และสำรวจชื่ออาหารภาษาจีนจากข้อมูลเอกสาร ข้อมูลออนไลน์ เช่น เมนูอาหารของร้านอาหารหรือภัตตาคาร ป้ายแนะนำอาหารตามร้านขายอาหารแผงลอยและรถเข็น และภาพถ่ายอาหาร จากนั้นนำมาจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์รายการคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีน

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม สัมภาษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนแคในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา จำนวน 6 คน ที่มีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยใช้แบบสัมภาษณ์รายการคำเรียกชื่ออาหารที่บ้านที่ด้วยอักษรจีนเป็นแบบสัมภาษณ์ต้นฉบับและภาพถ่ายอาหาร

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนที่มีการประกอบเป็นอาหารรับประทานในชีวิตประจำวันของชาวไทยเชื้อสายจีนแคในอำเภอเบตง จำนวน 368 คำ ได้แก่อาหารที่รับประทานกับข้าวสวยเป็นหลัก เช่น แกงจืดไข่ ผัดคะน้าหมูกรอบ รับประทานกับน้ำซากาแพในมือเช้า เช่น บ๊ะจ่าง ก๋วยเตี๋ยวขาว และอาหารจานเดียว เช่น ก๋วยเตี๋ยวดัดหน้า ข้าวผัดกุ้ง ทั้งนี้คำเรียกชื่ออาหาร

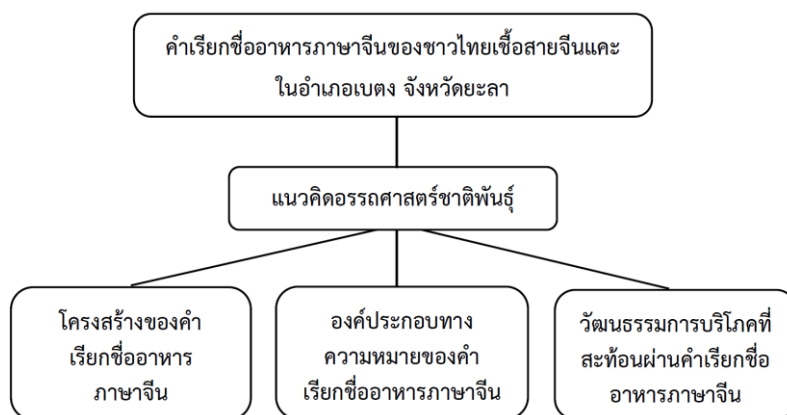
ภาษาจีนบางส่วนมีลักษณะร่วมกันกับอาหารของคนไทยเชื้อสายจีนอื่น ๆ อาหารไทยท้องถิ่น และอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่มีแพร่หลายและมีการบริโภคในพื้นที่ เช่น ผัดผักบุ้ง ไก่ทอด ต้มยำกุ้ง นอกจากนี้ ข้อมูลในบทความวิจัยนี้เป็นคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนแบบตรงเท่านั้น เช่น ผัดถั้วฝักยาว 炒长豆 โดย 炒 แปลว่า ผัด 长豆 แปลว่า ถั้วฝักยาว

ขอบเขตด้านการคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ คัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์แบบเฉพาะเจาะจง โดยกำหนดให้เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนแคะที่เกิดและมีภูมิลำเนาในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา อายุ 40 ปีขึ้นไป และอาศัยอยู่ในอำเภอเบตงไม่ต่ำกว่า 37 ปี เป็นพ่อบ้านหรือแม่บ้านที่ทำอาหารเป็น เชี่ยวชาญหรือคุ้นเคย เรื่องชื่อเรียกอาหาร วัตถุดิบ และวิธีการประกอบอาหาร เป็นต้น เพื่อให้รู้จักชื่ออาหารภาษาจีนในพื้นที่ที่เก็บข้อมูลโดยไม่กำหนดอาชีพ ทั้งนี้ก่อนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ชี้แจงชื่อโครงการ วัตถุประสงค์การวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น พิทักษ์สิทธิโดยไม่ระบุชื่อ-สกุล ที่อยู่ และข้อมูลอื่น ๆ ที่สามารถเชื่อมโยงไปยังผู้ให้สัมภาษณ์ได้ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เป็นเพียงภาพรวม และเมื่อเสร็จสิ้นการวิจัยจะทำลายข้อมูลโดยวิธีที่เหมาะสม นอกจากนี้ ระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้คำนึงถึงความพร้อมด้านสุขภาพ จิตใจ และเวลาของผู้ให้สัมภาษณ์ รวมถึงผู้ให้สัมภาษณ์สามารถยกเลิกหรือถอนตัวในการเข้าร่วมการวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ และไม่มีผลกระทบต่องานวิจัยในทุกด้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์รายการคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนที่เป็นแบบสัมภาษณ์ต้นฉบับ จำนวน 204 คำ และภาพถ่ายอาหาร จำนวน 126 ภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนโดยสัมภาษณ์แบบเฉพาะเจาะจงกับชาวไทยเชื้อสายจีนแคะที่เกิดและมีภูมิลำเนาในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา อายุ 40 ปี ขึ้นไป จำนวน 6 คน ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์รายการคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนและภาพถ่ายอาหาร โดยขอให้ผู้ให้สัมภาษณ์ออกเสียงชื่ออาหารทั้งหมดตามที่ผู้วิจัยเตรียมไว้เป็นภาษาจีนแคะ และทำเครื่องหมายเมื่อคำเรียกชื่ออาหารตรงกัน หรือเพิ่มเติมเมื่อมีคำเรียกชื่ออาหารต่างกันหรือมีเพิ่มเติมจากแบบรายการต้นฉบับที่เตรียมไว้ ทั้งนี้ การเก็บข้อมูลได้รับการยินยอมจากผู้ให้สัมภาษณ์ และผ่านกระบวนการพิจารณาเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี รหัสหนังสือรับรอง psu.pn.2-016/66

การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีน จำนวน 368 คำแล้ว ผู้วิจัยใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยนำมาวิเคราะห์โครงสร้างและองค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีน โดยประยุกต์ตามแนวทางการศึกษาของชนกพร อังศุวิริยะ (2555, 2557) ที่วิเคราะห์อรรถลักษณะโดยการจำแนกความหมายย่อยของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีน และวิเคราะห์วัฒนธรรมการบริโภคที่สะท้อนผ่านคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ โดยมีกรอบแนวความคิด (Conceptual Framework) ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากนั้นนำเสนอผลการวิจัยโดยใช้คำร้อยละและข้อมูลเชิงพรรณนา อย่างไรก็ตาม คำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนที่รวบรวมทั้งจากเอกสารและการสัมภาษณ์อาจไม่ครอบคลุมหรือครบถ้วน เนื่องจากปัจจุบันชาวไทยเชื้อสายจีนแคสามารถฟังพูดอ่านเขียนภาษาไทยได้ดี ดังนั้นอาหารบางชนิดที่ไม่ใช่อาหารจีน เช่น แกงมัสมั่น น้ำตก ไก่ทอด และ ข้าวยา เป็นต้น มักใช้ชื่อเรียกทับศัพท์เป็นภาษาไทย แต่อย่างไรก็ตาม คำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนแคในบทความวิจัยนี้ ยังสามารถทำให้เห็นโครงสร้าง องค์ประกอบทางความหมาย รวมถึงวัฒนธรรมการบริโภคที่สะท้อนผ่านคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนเหล่านี้ได้

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัย จำแนกออกเป็น 3 ตอน ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์โครงสร้างคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนแคในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

1.1 ด้านจำนวนพยางค์ของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีน

คำเรียกชื่ออาหารภาษาจีน จำนวน 368 คำ มีจำนวนพยางค์ทั้งหมด 9 รูปแบบ ตั้งแต่ 1 พยางค์ จนถึง 9 พยางค์ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนพยางค์และร้อยละของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนแคในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

จำนวนพยางค์	จำนวนคำ	ร้อยละ	จำนวนพยางค์	จำนวนคำ	ร้อยละ
1	2	0.54	6	38	10.33
2	45	12.23	7	3	0.81
3	91	24.73	8	4	1.09
4	86	23.37	9	1	0.27
5	98	26.63	รวม	368	100

จากตารางที่ 1 พบว่าคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนมีจำนวน 5 พยางค์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.63 เช่น 猪肉炒芹菜 หมูผัดขึ้นฉ่าย 韭菜炒豆腐 กุยช่ายผัดเต้าหู้ รองลงมาคือ 3 พยางค์ คิดเป็นร้อยละ 24.73 เช่น 炒豆芽 ผัดถั่วงอก 鸡蛋汤 แกงจืดไข่ และ 4 พยางค์ คิดเป็นร้อยละ 23.37 เช่น 腐竹煮汤 แกงจืดฟองเต้าหู้ 木瓜炒蛋 มะละกอผัดไข่ ตามลำดับ สามารถสรุปได้ว่าคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนแคในอำเภอเบตงส่วนใหญ่มีจำนวน 3-5 พยางค์

1.2 ด้านการสร้างคำของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีน

คำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนแคในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ส่วนใหญ่เป็นคำประสมมากกว่าคำเดี่ยว โดยคำเดี่ยวพบเพียง 2 คำ ได้แก่ 汤 แกงจืด 粥 โจ๊ก/ข้าวต้ม (ภาษาจีนแคเรียกข้าวต้มกับโจ๊กเป็นคำเดียวกัน) ส่วนคำประสมสามารถแบ่งได้ 5 ลักษณะ ดังนี้

1. คำประสมรูปแบบคู่ขนาน (并列式) หมายถึง แต่ละคำมีความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงกัน มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องหรือตรงข้ามกัน เช่น 糯米炸鸡 ข้าวเหนียวไก่ทอด (糯米 ข้าวเหนียว + 炸鸡 ไก่ทอด)

2. คำประสมรูปแบบขยายความ (偏正式) หมายถึง คำข้างหลังเป็นคำหลัก คำข้างหน้าเป็นคำขยายคำหลักที่อยู่ข้างหลัง เป็นโครงสร้างคำขยาย+คำหลัก เช่น 猪脚饭 ข้าวขาหมู (猪脚 ขาหมู + 饭 ข้าว)

3. คำประสมรูปแบบกริยา-กรรม (述宾式) หมายถึง คำข้างหน้าเป็นคำที่แสดงอาการ การกระทำของคำที่อยู่ข้างหลัง ส่วนใหญ่เป็นวิธีการประกอบอาหาร+วัตถุดิบของอาหาร เช่น 卤鸭 เป็ดพะโล้ (卤 พะโล้+鸭 เป็ด)

4. คำประสมรูปแบบประธาน-ภาคแสดง (主谓式) หมายถึง คำข้างหน้าเป็นประธาน คำข้างหลังเป็นภาคแสดง เช่น 猪骨煲莲藕花生 กระดูกหมูต้มรากบัวถั่วลิสง (猪骨 กระดูกหมู + 煲莲藕花生 ต้มรากบัวถั่วลิสง)

5. คำประสมรูปแบบเสริมเติม (附加式) แบบรากศัพท์+ปัจจัย (词根+后缀) เช่น 粽子 บ๊ะจ่าง (粽+子)

ตารางที่ 2 จำนวนคำและร้อยละของการสร้างคำของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนแคในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

การสร้างคำ	จำนวนคำ	ร้อยละ
1. คำเดี่ยว	2	0.54
2. คำประสม		
2.1 คำประสมรูปแบบประธาน-ภาคแสดง	210	57.06
2.2 คำประสมรูปแบบกริยา-กรรม	85	23.10
2.3 คำประสมรูปแบบขยายความ	67	18.22
2.4 คำประสมรูปแบบคู่ขนาน	2	0.54
2.5 คำประสมรูปแบบเสริมเติม	2	0.54
รวม	368	100

จากตารางที่ 2 พบว่าคำประสมของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนเป็นคำประสมรูปแบบประธาน-ภาคแสดงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.06 รองลงมาเป็นรูปแบบกริยา-กรรม คิดเป็นร้อยละ 23.10 และรูปแบบขยายความ คิดเป็นร้อยละ 18.22 ตามลำดับ

1.3 ด้านโครงสร้างของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีน

ผู้วิจัยได้นำวิธีการวิจัยของชนกพร อังศุวิริยะ (2555) มาเป็นแนวทางเพื่อปรับใช้ในการศึกษาโครงสร้างของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีน ทั้งนี้หากเป็นอาหารชนิดเดียวกันมีชื่อเรียกต่างกันจะนับเป็น 2 คำ เช่น 猪肉粥 และ 粥煲猪肉 ต่างมีความหมายว่า โจ๊กหมู โครงสร้างของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนส่วน

ใหญ่แบ่งเป็นคำหลักหรือส่วนหลัก โดยอาจปรากฏในตำแหน่งแรกหรือตำแหน่งท้ายของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีน (คำที่ขีดเส้นใต้) จากจำนวน 368 คำ แบ่งได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มประเภทของอาหาร หมายถึง คำที่บ่งบอกว่าเป็นอาหารประเภทใด เช่น 豆腐汤 แกงจืดเต้าหู้
2. กลุ่มวัตถุดิบของอาหาร หมายถึง คำที่บ่งบอกว่าอาหารชนิดนั้นใช้วัตถุดิบหลักหรือมีส่วนประกอบหลักอะไรมาประกอบเป็นอาหาร เช่น 五层肉炒盐 หมูสามชั้นผัดเกลือ
3. กลุ่มวิธีการประกอบอาหาร หมายถึง วิธีการที่ใช้ปรุงอาหาร เช่น ผัด ต้ม ทอด และนึ่ง เป็นต้น ตัวอย่างอาหาร 炒冬粉 ผัดวุ้นเส้น

ตารางที่ 3 จำนวนคำและร้อยละของกลุ่มโครงสร้างของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีน และในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ประเภทของ อาหาร 64 คำ (17.40%)	➢ ประเภทของอาหาร 11 คำ (2.99%) ➢ วัตถุดิบของอาหาร+ประเภทของอาหาร 34 คำ (9.24%) ➢ ลักษณะของอาหาร+ประเภทของอาหาร 7 คำ (1.91%) ➢ รสชาติของอาหาร+ประเภทของอาหาร 1 คำ (0.27%) ➢ สถานที่+ประเภทของอาหาร 1 คำ (0.27%) ➢ วัตถุดิบของอาหาร+วิธีการประกอบอาหาร+ประเภทของอาหาร 10 คำ (2.72%)
วัตถุดิบของ อาหาร 224 คำ (60.87%)	➢ วัตถุดิบของอาหาร 12 คำ (3.26%) ➢ วัตถุดิบของอาหาร+ลักษณะของอาหาร 7 คำ (1.91%) ➢ ลักษณะของอาหาร+วัตถุดิบของอาหาร 2 คำ (0.54%) ➢ รสชาติของอาหาร+วัตถุดิบของอาหาร 8 คำ (2.18%) ➢ วัตถุดิบของอาหาร+วิธีการประกอบอาหาร+วัตถุดิบของอาหาร 186 คำ (50.54%) ➢ วัตถุดิบของอาหาร+วิธีการประกอบอาหาร+รสชาติของอาหาร 6 คำ (1.63%) ➢ ลักษณะของอาหาร+วิธีการประกอบอาหาร+วัตถุดิบของอาหาร 1 คำ (0.27) ➢ วัตถุดิบของอาหาร+ลักษณะของอาหาร+วัตถุดิบของอาหาร 2 คำ (0.54%)
วิธีการประกอบ อาหาร 80 คำ (21.73%)	➢ วิธีการประกอบอาหาร+วัตถุดิบของอาหาร 67 คำ (18.20%) ➢ วิธีการประกอบอาหาร+รสชาติอาหาร 1 คำ (0.27%) ➢ วิธีการประกอบอาหาร+วัตถุดิบของอาหาร+ลักษณะของอาหาร 10 คำ (2.72%) ➢ วิธีการประกอบอาหาร+รสชาติของอาหาร+วัตถุดิบของอาหาร 2 คำ (0.54%)

จากตารางที่ 3 พบว่าโครงสร้างของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนทั้ง 3 กลุ่ม เป็นกลุ่มวัตถุดิบของอาหารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.87 รองลงมาเป็นกลุ่มวิธีการประกอบอาหาร คิดเป็นร้อยละ 21.73 และกลุ่มประเภทของอาหาร คิดเป็นร้อยละ 17.40 ตามลำดับ โดยพบโครงสร้าง [วัตถุดิบของอาหาร+วิธีการประกอบอาหาร+วัตถุดิบของอาหาร] มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.54 เช่น 猪肚煲淡菜仔 กระเพาะหมูต้มหอยแมลงภู่แห้ง [猪肚 กระเพาะหมู+煲 ต้ม+淡菜仔 หอยแมลงภู่แห้ง] 矮瓜炒猪肉 มะเขียวยาวผัดหมู [矮瓜 มะเขียวยาว+炒 ผัด+猪肉 หมู] 草鱼蒸酱油 ปลาจีนนึ่งซีอิ๊ว [草鱼 ปลาจีน+蒸 นึ่ง+酱油 ซีอิ๊ว] คำเรียกชื่ออาหารส่วนใหญ่ปรากฏคำบอกวัตถุดิบเพียง 2 ชนิด โดยอยู่ระหว่างคำแสดงวิธีการประกอบอาหาร แต่มีบางหน่วยย่อยปรากฏวัตถุดิบของอาหาร 3 ชนิด เช่น 三层肉煲苦瓜咸菜 หมูสามชั้นต้มมะระผักกาดดอง [三层肉 หมูสามชั้น+煲 ต้ม+苦瓜 มะระ+咸菜 ผักกาดดอง] 猪肚猪肠煲胡椒粉 กระเพาะหมูไส้อ่อนต้มพริกไทย (มักใช้พริกไทยขาวป่น) [猪肚 กระเพาะหมู+猪肠 ไส้หมู+煲 ต้ม+胡椒粉 พริกไทยป่น] 干竹笋煲三层肉鸡蛋 หน่อไม้แห้งต้มหมูสามชั้นไข่ไก่ [干竹笋 หน่อไม้แห้ง+煲 ต้ม+三层肉 หมูสามชั้น+鸡蛋 ไข่ไก่] รองลงมาเป็นโครงสร้าง [วิธีการประกอบอาหาร+วัตถุดิบของอาหาร] คิดเป็นร้อยละ 18.20 เช่น 炒包菜 ผัดกะหล่ำปลี [炒 ผัด+包菜 กะหล่ำปลี] 煲猪肚 ต้มกระเพาะหมู [煲 ต้ม+猪肚 กระเพาะหมู] 酿豆腐 เต้าหู้ยัดไส้ [酿 ยัดไส้+豆腐 เต้าหู้] จากโครงสร้างของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนพบว่าชาวไทยเชื้อสายจีนและความสำคัญกับวัตถุดิบของอาหารและวิธีการประกอบอาหาร

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนและในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ผู้วิจัยได้นำวิธีการวิจัยของชนกพร อังศุวิริยะ (2555) มาเป็นแนวทางเพื่อปรับใช้ในการศึกษาองค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีน โดยนับคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนที่หมายถึงอาหารชนิดเดียวกันเป็น 1 คำ เช่น 卤猪蹄/卤猪脚/卤猪腿 ต่างมีความหมายว่า ขาหมูพะโล้ เมื่อนำคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนและในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา จำนวน 348 คำ มาวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย สามารถจำแนกออกเป็นมิติแห่งความแตกต่าง (dimensions of contrast) ของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนได้ 3 มิติ ได้แก่ (1) มิติอาหารจีน (2) มิติวิธีการประกอบอาหาร และ (3) มิติวัตถุดิบของอาหาร ทั้งนี้การจำแนกออกโดยผู้วิจัยระบุเฉพาะลักษณะเด่นของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนที่แสดงค่าเป็นบวก ดังนั้นจึงไม่แสดงเครื่องหมาย + หน้าอรรถลักษณะ และแสดงเป็นคำร้อยละดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 มิติอาหารจีน

มิติอาหารจีน เป็นการจำแนกความแตกต่างของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีน จำนวน 348 คำ โดยพิจารณาจากวัตถุดิบและวิธีการประกอบอาหารเป็นสำคัญ ทั้งนี้พบว่าคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนหลายคำไม่สามารถระบุอรรถลักษณะได้ชัดเจน เช่น วิธีการประกอบอาหารประเภทผัด เจียว ไทยได้รับอิทธิพลจากจีน แต่ปัจจุบันมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงพิจารณาจากวัตถุดิบของอาหารร่วมด้วย จากการวิเคราะห์มิติอาหารจีน สามารถจำแนกได้ 4 อรรถลักษณะ ได้แก่ [ไทยจีน] (หมายถึงอาหารจีนในไทย) [ไทยถิ่นอื่นหรือทั่วไป] (ทั่วไป หมายถึงอาหารที่ไม่เฉพาะเจาะจงว่าเป็นอาหารของท้องถิ่นใด [ไทยท้องถิ่นภาคใต้] และ [ประเทศอื่น ๆ] ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 จำนวนคำและร้อยละของอรรถลักษณะมีติอาหารจีนของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนและในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

อรรถลักษณะ	จำนวนคำ	ร้อยละ
[ไทยจีน]	220	63.22
[ไทยถิ่นอื่นหรือทั่วไป]	123	35.34
[ไทยท้องถิ่นภาคใต้]	4	1.15
[ประเทศอื่น ๆ]	1	0.29
รวม	348	100

จากตารางที่ 4 พบอรรถลักษณะ [ไทยจีน] มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.22 เช่น 猪杂汤 เกาเหลา หมู 人參炖鸡 ไก่ตุ๋นโสม 鱼粥 ข้าวต้มปลา รองลงมาเป็นอรรถลักษณะ [ไทยถิ่นอื่นหรือทั่วไป] คิดเป็นร้อยละ 35.34 เช่น 炸虾饼 ทอดมันกุ้ง 鲈鱼炒辣 ผัดเผ็ดปลากะพง 臭菜煎蛋 ไข่เสียวชะอม

2.2 มิติวิธีการประกอบอาหาร

การจำแนกอรรถลักษณะในมิติวิธีการประกอบอาหารพบว่า คำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนบางคำสามารถจำแนกวิธีการประกอบอาหารได้มากกว่าหนึ่งวิธี ดังนั้นจึงปรากฏอยู่หลายมิติวิธีการประกอบอาหาร เช่น ข้าวเหนียวไก่ทอด ปรากฏอยู่ในมิติวิธีการประกอบอาหาร “นึ่ง” หมายถึง การนึ่งข้าวเหนียว และปรากฏอยู่ในมิติวิธีการประกอบอาหาร “ทอด” ที่หมายถึง ไก่ทอด มิติวิธีการประกอบอาหารของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนและในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา สามารถจำแนกได้ 15 อรรถลักษณะ ได้แก่ (1) [炒 ผัด] คือ การทำให้วัตถุดิบของอาหารสุกโดยใส่ลงกระทะที่มีน้ำมันเล็กน้อย ใช้ไฟแรง และใช้เวลาไม่มากนัก (2) [煲 ต้ม ตุ่น] คือ การทำให้วัตถุดิบของอาหารสุกนุ่มเปื่อยโดยใช้ไฟแรงในช่วงแรก เมื่อน้ำเดือดจึงปรับใช้ไฟอ่อนต้มประมาณ 2-3 ชั่วโมง (3) [煮 ต้ม] คือ การทำให้วัตถุดิบของอาหารสุกโดยใส่น้ำให้ท่วมวัตถุดิบแล้วตั้งไฟจนร้อน เดือด หรือสุก (4) [蒸 นึ่ง] คือ การทำให้วัตถุดิบของอาหารสุกโดยใช้ไอน้ำจากน้ำที่ต้มจนเดือด (5) [炸 ทอด] คือ การทำให้วัตถุดิบของอาหารสุกโดยใช้น้ำมันปริมาณมาก (6) [煲 ลวก] คือ การทำให้วัตถุดิบของอาหารสุกโดยนำวัตถุดิบใส่หรือแกงในน้ำต้มเดือด (7) [煎 ทอด เจียว] คือ การทำให้วัตถุดิบของอาหารสุกโดยใช้น้ำมันปริมาณน้อย (8) [焗 อบ] คือ การทำให้วัตถุดิบของอาหารสุกนุ่มเปื่อยด้วยการปิดฝาเคียวอบจนน้ำแห้งหรือมีน้ำขลุกขลิก หรือนำวัตถุดิบของอาหารมาผัดน้ำมันก่อนแล้วจึงใส่น้ำ ปิดฝาเคียวอบจนน้ำแห้งหรือมีน้ำขลุกขลิก (9) [炖 ตุ่น] คือ การทำให้วัตถุดิบของอาหารสุกด้วยไฟแรงก่อน จากนั้นใช้ไฟอ่อนตุ๋นจนเปื่อย ใช้เวลาประมาณ 4 ชั่วโมง หรืออีกวิธีคือใส่วัตถุดิบลงในภาชนะใบเล็ก จากนั้นนำภาชนะใบเล็กใส่ลงในภาชนะใบใหญ่ เติมน้ำระหว่างภาชนะ ปิดฝาและใช้ไฟอ่อนตุ๋นประมาณ 4 ชั่วโมง (10) [酿 ยัดไส้] คือ การนำวัตถุดิบของอาหารชนิดหนึ่งบรรจุหรือยัดใส่ข้างในวัตถุดิบของอาหารอีกชนิดหนึ่ง (11) [拌/凉拌 ยำ คลุก] คือ การนำวัตถุดิบของอาหาร เช่น เนื้อสัตว์ ผัก และเครื่องปรุง มาคลุกเคล้าเข้าด้วยกัน (12) [卤 พะโล้] คือ การนำเครื่องเทศและเครื่องปรุง เช่น ลูกป๊อปปี้ กัก อบเชย ซีอิ้วดำเคล้าคลุกกับวัตถุดิบของอาหาร เช่น เป็ด หมู ไข่ แล้วนำไปต้มจนสุกเปื่อย เคี้ยวจนน้ำแห้งหรือมีน้ำขลุกขลิก (13) [烤 อบ ย่าง] คือ การทำให้วัตถุดิบของอาหารที่ผ่านการหมักนำไปอบหรือย่างให้สุก กรอบ (14) [烧 ย่าง ปิ้ง] คือ การทำให้วัตถุดิบของอาหารที่ผ่านการหมักวางไว้ใกล้ไฟเพื่อให้วัตถุดิบสุกแห้ง กรอบหรือต้มวัตถุดิบให้สุกแล้วทอดในน้ำมัน และ (15) [包 แซ่] คือ การนำวัตถุดิบของอาหารใส่ลงในของเหลว เช่น น้ำปลา ชั่วระยะเวลาหนึ่ง ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ร้อยละของอรรถลักษณะวิธีการประกอบอาหารของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนและในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

อรรถลักษณะ	ร้อยละ	อรรถลักษณะ	ร้อยละ	อรรถลักษณะ	ร้อยละ
[炒 ผัด]	37.77	[烫 ลวก]	3.46	[拌/凉拌 ยำ คลุก]	1.60
[煲 ต้ม ตุ่น]	17.02	[煎 ทอด เจียว]	2.66	[卤 พะโล้]	1.06
[煮 ต้ม]	12.24	[焖 อบ]	2.39	[烤 อบ ย่าง]	1.06
[蒸 นึ่ง]	9.04	[炖 ตุ่น]	1.86	[烧 ย่าง ปิ้ง]	0.53
[炸 ทอด]	7.71	[酿 ยัดไส้]	1.33	[泡 แช่]	0.27

จากตารางที่ 5 พบอรรถลักษณะวิธีการประกอบอาหาร [炒 ผัด] มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.77 รองลงมาคือ [煲 ต้ม ตุ่น] คิดเป็นร้อยละ 17.02 [煮 ต้ม] คิดเป็นร้อยละ 12.24 และ [蒸 นึ่ง] คิดเป็นร้อยละ 9.04 ตามลำดับ นอกจากนี้ คำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนส่วนใหญ่ระบุวิธีการประกอบอาหารร่วมด้วย เช่น 咸菜炒蛋 ผักกาดดองผัดไข่ 排骨煲香菇 ซี่โครงหมูต้มเห็ดหอม 煮蛋 ไข่ต้ม 咸鱼蒸姜 ปลาเค็มนึ่งขิง 酿苦瓜 มะระยัดไส้ 猪肉焖豆腐乳 หมูอบเต้าหู้ยี้ ทั้งนี้พบว่าอรรถลักษณะวิธีการประกอบอาหาร [煮 ต้ม] ปรากฏในคำเรียกชื่ออาหารจำนวนไม่มากนัก แต่กลับพบการปรากฏของคำว่า 汤 แกงจืด ต้มจืด แทน เช่น 金针菜汤 แกงจืดดอกไม้อื่น 鱼丸汤 แกงจืดลูกชิ้นปลา

2.3 มิติวัตถุดิบของอาหาร

คำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนและในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ในมิติวัตถุดิบของอาหารสามารถจำแนกได้ 21 อรรถลักษณะ ได้แก่ [หมู] [ไก่] [วัว] [เป็ด] [ไข่] [ปลา] [ปลาหมึก] [กุ้ง] [ปู] [กบ] [หอย] [ปลิงทะเล] [นก] [ข้าวเจ้า] [ข้าวเหนียว] [พืชผัก] [พืชผักมีผล/หัวบนดิน] [พืชผักมีหัว/ผลใต้ดิน] [ทำมาจากพืช] [แป้ง] และ [เครื่องเทศ/เครื่องปรุง] ทั้งนี้การระบุวัตถุดิบของอาหาร ผู้วิจัยพิจารณาจากคำเรียกชื่ออาหารเป็นหลักว่าประกอบด้วยวัตถุดิบใดบ้าง เช่น ข้าวหมูทอด ระบุวัตถุดิบ ได้แก่ ข้าวและหมูทอด แต่หากคำเรียกชื่ออาหารใดที่ไม่ระบุวัตถุดิบ เช่น 粿条 ก๋วยเตี๋ยว ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ว่าเป็นก๋วยเตี๋ยวอะไร เช่น ก๋วยเตี๋ยวหมู วัตถุดิบหลักเป็นแป้งและหมู ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 ร้อยละของอรรถลักษณะมิติวัตถุดิบของอาหารของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนและในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

อรรถลักษณะ	ร้อยละ	อรรถลักษณะ	ร้อยละ	อรรถลักษณะ	ร้อยละ
[หมู]	23.93	[กุ้ง]	5.02	[ปู]	0.74
[พืชผัก]	16.99	[ไก่]	4.43	[เป็ด]	0.74
[ไข่]	7.83	[ทำมาจากพืช]	3.84	[วัว]	0.59
[เครื่องเทศ/เครื่องปรุง]	7.38	[แป้ง]	3.40	[ปลิงทะเล]	0.44
[พืชผักมีผล/หัวบนดิน]	6.94	[ข้าวเจ้า]	3.10	[กบ]	0.30
[ปลา]	5.76	[ปลาหมึก]	1.92	[ข้าวเหนียว]	0.30
[พืชผักมีหัว/ผลใต้ดิน]	5.17	[หอย]	1.03	[นก]	0.15

จากตารางที่ 6 พบอรรถลักษณะ [หมู] มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.93 เช่น 猪肉豆腐汤 แกงจืดเต้าหู้หมู 猪骨煲萝卜干 กระดูกหมูต้มหัวไชโป๊ รองลงมาเป็นอรรถลักษณะ [พืชผัก] คิดเป็นร้อยละ 16.99 เช่น 树仔菜汤 แกงจืดผักหวาน 南瓜叶炒虾米 ยอดฟักทองผัดกุ้งแห้ง อรรถลักษณะ [ไข่] คิดเป็นร้อยละ 7.83 เช่น 韭菜煎蛋 ไข่เจียวกุยช่าย 菠菜炒蛋 ปวยเล้งผัดไข่ และอรรถลักษณะ [เครื่องเทศ/

เครื่องปรุง] คิดเป็นร้อยละ 7.38 เช่น 鸡翅焖豆酱 ปีกไก่อบเต้าเจี้ยว 猪腿煲黑醋 ขาหมูต้ม น้ำส้มสายชูดำ ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์วัฒนธรรมการบริโภคที่สะท้อนผ่านคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีน ในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

คำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา พบคำเรียกชื่ออาหารที่ประกอบด้วยเนื้อสัตว์ รวมถึงไข่ที่เป็นผลิตภัณฑ์จากสัตว์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.88 ได้แก่ ธรรมดากรรม [หมู] [ไข่] [ปลา] [กุ้ง] [ไก่] [ปลาหมึก] [หอย] [ปู] [เป็ด] [วัว] [ปลิงทะเล] [กบ] และ [นก] โดยเฉพาะหมู เนื่องจากเป็นสัตว์ที่สามารถเลี้ยงได้ในพื้นที่และเลี้ยงง่าย อีกทั้งสามารถนำอวัยวะแทบทุกส่วนมาประกอบอาหารได้ รวมถึงมีปริมาณเนื้อมาก เช่น เนื้อ ลัน ซีโครง กระดูก หัวใจ ปอด ตับ กระเพาะ ลำไส้ และสมอง เป็นต้น ดังนั้นคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนที่ใช้หมูเป็นวัตถุดิบสำคัญ ส่วนใหญ่ระบุส่วนประกอบหรืออวัยวะของหมูที่นำมาใช้เป็นชื่อเรียก เช่น 三层肉煲咸鱼 หมูสามชั้นต้มปลาเค็ม 腰花炒韭菜 เขียงจี๊ดผัดกุยช่าย 猪肚炒咸菜 กระเพาะหมูผัดผักกาดดอง 猪肝炒蒜苗 ตับหมูผัดต้นกระเทียม 猪脑炖药材 สมองหมูตุ๋นยาจีน 排骨煲药材 ซีโครงหมูตุ๋นยาจีน 猪尾煲白萝卜 หางหมูต้ม หัวไชเท้า แต่มีคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนบางส่วนที่เป็นธรรมดากรรม [หมู] บางครั้งใช้คำว่า 肉 แปลว่า เนื้อ ที่หมายถึงเนื้อหมู เช่น 梅菜扣肉 หมูสามชั้นนึ่งผักกาดเค็มแห้ง (เคาหยกเหมยไซ) 肉碎煮汤 แกงจืดเนื้อ (หมู) สับ 肉丸裸条 กว๋ยเตี่ยวลูกชิ้นเนื้อ (หมู) หรือไม่ได้ระบุธรรมดากรรม [หมู] แต่มีส่วนประกอบของหมู เช่น 酿矮瓜 มะเขียวยาวัดไส้ 炸番薯圆 ลูกชิ้นมันสำปะหลังทอด 粿杂 กว๋ยจับ นอกจากนี้ยังพบวัตถุดิบที่มาจากกรณอมอาหารจำนวนมาก เช่น กุ้งแห้ง ปลาหมึกแห้ง หอยแมลงภู่แห้ง ปลิงทะเลแห้ง เห็ดหอมแห้ง ผักกาดดอง หัวไชโป๊ โดยพบวัตถุดิบที่เป็นเนื้อสัตว์แห้งที่นำมาประกอบอาหารมากที่สุด คือ กุ้งแห้ง เช่น 木瓜炒虾米 มะละกอผัดกุ้งแห้ง 豆腐炒虾米 เต้าหู้ผัดกุ้งแห้ง 长豆炒虾米 ถั่วฝักยาวผัดกุ้งแห้ง รองลงมาเป็นคำเรียกชื่ออาหารที่ประกอบด้วยพืชผัก ได้แก่ ธรรมดากรรม [พืชผัก] [พืชผักมีผล/หัวบนดิน] [พืชผักมีหัว/ผลใต้ดิน] [ทำมาจากพืช] [แป้ง] [ข้าวเจ้า] [ข้าวเหนียว] และบางส่วนของธรรมดากรรม [เครื่องเทศ/เครื่องปรุง] ซึ่งคิดเป็นประมาณร้อยละ 40 เช่น 白菜汤 แกงจืดผักกาดขาว 木瓜炒肉 มะละกอผัดหมู

คำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ให้ความสำคัญกับตำแหน่งของหน่วยธรรมดาที่ปรากฏ ซึ่งพบในโครงสร้าง [วัตถุดิบของอาหาร+วิธีการประกอบอาหาร+วัตถุดิบของอาหาร] กล่าวคือ คำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนที่ระบุวัตถุดิบของอาหาร 2 ชนิดหรือ 2 ชนิดขึ้นไปมีการสลับตำแหน่งกัน โดยเฉพาะวัตถุดิบของอาหารที่ระบุเป็นเนื้อสัตว์และพืชผัก นั่นคือ คำที่อยู่หน้าหรือหลัง คำแสดงวิธีการประกอบอาหาร การตั้งชื่ออาหารให้ความสำคัญกับวัตถุดิบที่ใช้ โดยวัตถุดิบที่วางไว้ตำแหน่งด้านหน้ามีความสำคัญมากกว่า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเนื้อสัตว์ หรือเป็นวัตถุดิบที่มีราคาแพงกว่าคำหลัง เช่น 海参焖香菇 ปลิงทะเลอบเห็ดหอม 鲍鱼炒香菇 ผัดเปาะฮื้อเห็ดหอม คำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนยังขึ้นอยู่กับปริมาณของวัตถุดิบ โดยวัตถุดิบที่ใช้ปริมาณมากมักวางไว้ตำแหน่งด้านหน้า เช่น 竹笋炒猪肉 หน่อไม้ผัดหมู 小玉米炒猪肉 ข้าวโพดอ่อนผัดหมู 猪脚煲海参 ขาหมูต้มปลิงทะเล นอกจากนี้ยังพบว่ามีการสลับตำแหน่งของหน่วยธรรมดาที่เป็นวัตถุดิบและเครื่องปรุงสำคัญ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับให้ความสำคัญกับวัตถุดิบหลักหรือเครื่องปรุงหลัก เช่น ปลาหนังซีอิ้ว สามารถเรียกว่า 鱼蒸酱油 ปลาหนังซีอิ้ว

หรือ 酱油蒸鱼 ซิวหนึ่งปลา จากที่กล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นในการตั้งชื่ออาหารของชาวไทยเชื้อสายจีนแคในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

คำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนสะท้อนความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ใช้สัตว์ที่เลี้ยงและพืชผักที่เพาะปลูกหรือหาได้ในท้องถิ่น เช่น ผักโขมเบตงหรือฟุหะ ผักน้ำ ใบมัน ผักเก๋ากี้ ผักกูด ปลาจีน กบภูเขา ไก่เบตง วัตถุดิบเหล่านี้นำไปประกอบเป็นอาหาร เช่น 炒苦麻菜 ผัดผักโขมเบตง/ผัดฟุหะ 炒番薯叶 ผัดใบมัน 枸杞菜汤 แกงจืดผักเก๋ากี้ 炒西洋菜 ผัดผักน้ำ 西洋菜煲猪骨 ผักน้ำต้มกระดูกหมู 炒芭菇菜 ผัดผักกูด 草鱼蒸酸梅 ปลาจีนนึ่งบ๊วย 田鸡炒姜 กบผัดขิง 白斩鸡 ไก่สับ นอกจากนี้ คำเรียกชื่ออาหารยังเน้นอาหารที่ปรุงสุกโดยใช้ความร้อน รสชาติไม่จัดจ้าน เน้นกลมกล่อม เช่น ผัด ต้ม ตุ่น โดยเฉพาะวิธีการประกอบอาหารด้วยการ “ผัด” เพราะรวดเร็ว ประหยัดเวลา ไม่สิ้นเปลืองเชื้อเพลิง อีกทั้งยังคงรสชาติเดิมของวัตถุดิบได้ดี ไม่นิยมอาหารดิบหรือผัดสด ส่วนการต้ม ตุ่น นั้นได้น้ำแกงบำรุงร่างกาย

ภาพที่ 1 炒苦麻菜
ผัดผักโขมเบตง/ผัดฟุหะ

ภาพที่ 2 西洋菜煲猪骨
ผักน้ำต้มกระดูกหมู

ภาพที่ 3 枸杞菜汤
แกงจืดผักเก๋ากี้

ภาพที่ 4 豆腐炒虾米
เต้าหู้ผัดกุ้งแห้ง

ภาพที่ 5 酿豆腐
เต้าหู้ยัดไส้

ภาพที่ 6 肉丸汤
แกงจืดลูกชิ้นหมู

ภาพที่ 7 鱼蒸酱油
ปลานึ่งซีอิ้ว

ภาพที่ 8 白斩鸡
ไก่สับ

ภาพที่ 9 咖喱米粉
หมี่แกง

ภาพที่ 1-9 อาหารที่รับประทานในชีวิตประจำวันของชาวไทยเชื้อสายจีนแคในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา
ที่มา: นาริรัตน์ วัฒนเวสุ (2567)

อาหารบางชนิดสะท้อนความเป็นมงคล แสดงให้เห็นถึงความปรารถนาของชาวไทยเชื้อสายจีนและในเรื่องความเป็นมงคล ความเจริญรุ่งเรือง และการได้อยู่พร้อมหน้าพร้อมตากันของครอบครัว เช่น 木瓜圆 ลูกชิ้นมะละกอ 萝卜圆 ลูกชิ้นหัวไชเท้า วิธีการประกอบอาหารใช้นึ่ง ส่วนลักษณะของอาหาร 圆 มีความหมายว่า กลม กล่าวคือ บั๊นเป็นก้อนกลมเหมือนลูกชิ้น อีกทั้งยังแฝงความเป็นมงคล คือ 团圆 หมายถึง การได้อยู่พร้อมหน้าพร้อมตากันของสมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้ คำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนยังพบการเลี่ยงใช้คำที่ไม่รื่นหู เช่น คำว่า 猪血 เลือดหมู โดย 猪 แปลว่า หมู 血 แปลว่า เลือด เปลี่ยนมาใช้คำว่า 猪红 แทน โดย 红 แปลว่า แดง ซึ่งเลือดมีสีแดง เช่น 猪红炒韭菜 เลือดหมูผัดกุยช่าย 猪红汤 ต้มเลือดหมู

จากมิติวัตถุดิบของอาหารพบอรรถลักษณะ [วัว] ที่ปรากฏในคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนน้อยมาก สะท้อนให้เห็นว่าอิทธิพลความเชื่อมโยงผลต่อการเลือกบริโภคอาหาร ตัวอย่างในครอบครัวผู้ให้สัมภาษณ์ 2 คน เดิมรับประทานเนื้อวัวและประกอบอาหารจากเนื้อวัวบริโภคในครอบครัว เมื่อแม่บ้านผู้ดูแลเรื่องอาหารนับถือเจ้าแม่กวนอิม และมีความเชื่อว่าบิดาของเจ้าแม่กวนอิมถึงแก่กรรมแล้วไปเกิดเป็นวัว ทำให้เลิกรับประทานเนื้อวัวและไม่ประกอบอาหารโดยใช้เนื้อวัวอีก หากสมาชิกในครอบครัวต้องการบริโภคอาหารที่มีเนื้อวัวเป็นวัตถุดิบต้องไปซื้อบริโภคนอกบ้าน ซึ่งชาวไทยเชื้อสายจีนและในอำเภอเบตงจำนวนมากนับถือเจ้าแม่กวนอิม ทำให้พบคำเรียกชื่ออาหารที่ใช้เนื้อวัวเป็นวัตถุดิบไม่มากนัก

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนและในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านโครงสร้างของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีน พบว่าคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนมีจำนวน 5 พยางค์มากที่สุด รองลงมาคือ 3 พยางค์ และ 4 พยางค์ ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Chen (2001: 15) ที่พบคำเรียกชื่ออาหารจีนประกอบด้วย 4 พยางค์มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าเป็นผลการศึกษาชื่ออาหารจีนทั้งแบบตรงและแบบเปรียบเทียบ อีกทั้งพบว่าคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนที่มี 5 พยางค์ ส่วนใหญ่เป็นโครงสร้าง [วัตถุดิบของอาหาร+วิธีการประกอบอาหาร+วัตถุดิบของอาหาร] วัตถุดิบมักมี 2 พยางค์ ส่วนคำเรียกชื่ออาหารจีนจากงานวิจัยของ Chen ลดทอนวิธีการประกอบอาหาร เช่น 干贝海参 ปลิงทะเลหอยเชลล์แห้ง 冬菇豆腐 เต้าหู้เห็ดหอม 皮蛋豆腐 เต้าหู้ไข่เยี่ยวม้า 冰糖燕窝 รังนกน้ำตาลกรวด ซึ่งหากไม่คุ้นเคยกับอาหารชนิดนั้น ๆ อาจทำให้ไม่ทราบวิธีการประกอบอาหาร หรือพบโครงสร้าง [วิธีการประกอบอาหาร+วัตถุดิบของอาหาร] ที่มี 4 พยางค์ โดยวิธีการประกอบอาหารมี 2 พยางค์ เนื่องจากการเพิ่มคำที่บ่งบอกลักษณะ เช่น 酥炸 ทอดกรอบ 爆炒 ผัดไฟแดง 干炒 ผัดแห้ง แต่ชาวไทยเชื้อสายจีนและในอำเภอเบตงส่วนใหญ่ระบุวิธีการประกอบอาหารหลักเพียงพยางค์เดียว เช่น 炒 ผัด 炸 ทอด 煎 เจียว ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเรียบง่ายและความชัดเจนในการใช้คำที่แสดงถึงวิธีการประกอบอาหาร ส่วนโครงสร้างของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีน สามารถแบ่งได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประเภทของอาหาร กลุ่มวัตถุดิบของอาหาร และกลุ่มวิธีการประกอบอาหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนกพร อังศุวิริยะ (2557: 21-25) ที่แบ่งกลุ่มคำเรียกชื่ออาหารควาได้ 3 กลุ่ม ที่ได้ตั้งต้นจากส่วนหลักของคำเรียกชื่ออาหาร แต่ทั้งนี้ไม่มีรายละเอียดของแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน ส่วนการปรากฏของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนพบคำหลักที่เป็นวัตถุดิบของอาหารมากที่สุด รองลงมาคือวิธีการประกอบอาหาร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนเน้นการระบุส่วนประกอบหรือองค์ประกอบของคำเรียกชื่ออาหารที่เป็นผลมาจาก

กระบวนการรับรู้ภาพของอาหารในระบบคิดของผู้ส่งสารหรือผู้ใช้ภาษาที่ต้องการสื่อไปยังผู้รับสารให้ทราบถึงรายละเอียดของอาหาร นั้น ๆ (อาภิสรา พลนรัตน์ และไกรสิทธิ์ จามรจันทร์สาขา, 2562: 24) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Chen (2001: 15) ที่พบว่าอาหารจีนส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบหลักในการตั้งชื่ออาหาร ดังนั้นเมื่อเห็นคำเรียกชื่ออาหารทำให้ทราบถึงวัตถุดิบหลักของอาหาร แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของชนกพร อังศุวิริยะ (2557: 27) ที่พบคำเรียกชื่ออาหารภาษาไทยท้องถิ่นภาคใต้ของกลุ่มชาติพันธุ์ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในส่วนของคำหลักในหมวดอาหารควาให้ความสำคัญกับประเภทของอาหารมากที่สุด และเน้นการจัดจำแนกประเภทมากกว่าการระบุองค์ประกอบของคำเรียกชื่ออาหาร

ด้านองค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีน ในมิติวัตถุดิบของอาหาร คำเรียกชื่ออาหารถูกกำหนดจากเนื้อสัตว์หรือผลิตภัณฑ์จากสัตว์คือไข่เป็นหลัก แสดงให้เห็นว่าชาวไทยเชื้อสายจีนและในอำเภอเบตงให้ความสำคัญกับเนื้อสัตว์ นิยมนำเนื้อสัตว์มาประกอบอาหาร สอดคล้องกับผลการวิจัยของโกสินทร์ ปัญญาอธิสิน (2552: 129) ที่พบว่าชาวล้านนาให้คุณค่าและความสำคัญกับเนื้อสัตว์ โดยปรากฏเป็นส่วนหนึ่งในคำเรียกชื่ออาหารจำนวนมาก โดยเฉพาะอรรถลักษณะ [หมู] เนื่องจากพื้นที่อำเภอเบตงสามารถเลี้ยงหมูและหาซื้อได้ง่าย ทำให้พบคำเรียกชื่ออาหารที่ประกอบด้วยอรรถลักษณะ [หมู] มากที่สุด สอดคล้องกับที่ชนกพร อังศุวิริยะ (2557: 19) กล่าวว่าชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดภาคใต้ของไทยนิยมรับประทานหมู ไก่ และเป็ด เป็นต้น

ด้านวัฒนธรรมการบริโภค คำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนสะท้อนให้เห็นถึงระบบโน้ตชนพื้นบ้านและภูมิปัญญาของชาวไทยเชื้อสายจีนและในอำเภอเบตง ในด้านการนำวัตถุดิบมาประกอบอาหารทั้งสัตว์ พืชผักที่มีตามธรรมชาติและเลี้ยงหรือเพาะปลูกได้ในท้องถิ่นที่มีสภาพแวดล้อมเป็นพื้นที่หุบเขา มีแหล่งน้ำธรรมชาติมากมาย เช่น ไก่เบตง กบภูเขา ปลาจีน ผักน้ำ ใบมัน ผักเก๊ก และผักกูด เป็นต้น สอดคล้องกับที่นันทนา วงษ์ไทย (2559: 89) กล่าวว่าน้ำพริกของคนไทยนับเป็นความหลากหลายของภูมิปัญญาไทยที่รู้จักนำสัตว์และพืชผักรอบตัวมาประกอบอาหาร งานวิจัยของรัตน จันทรเทว และเชิดชัย อุดมพันธ์ (2560: 84-85) ที่พบว่าการให้คุณค่าหรือการเลือกวัตถุดิบของคนอีสานและได้สัมพันธ์กับแหล่งที่มาของวัตถุดิบของอาหาร โดยคนอีสานให้ความสำคัญกับอาหารที่ปรุงจากสัตว์ที่เลี้ยงไว้ เนื่องจากพื้นที่อีสานค่อนข้างแห้งแล้ง เช่น วัว ควาย เป็ด ไก่ รวมถึงแมลง นก หู ตามไรนา ส่วนคนใต้ให้ความสำคัญกับปลาและไก่ เนื่องจากในด้านภูมิศาสตร์ที่มีแหล่งน้ำจืดและน้ำเค็มจำนวนมาก ทำให้มีสัตว์น้ำมากมายหลายชนิด นอกจากนี้ ด้วยสภาพพื้นที่ของอำเภอเบตงที่ไม่ติดทะเลและเป็นภูเขาสูง รวมถึงการคมนาคมไม่สะดวกเหมือนปัจจุบัน จึงใช้อาหารทะเลแห้ง อาหารทะเลกระป๋อง รวมถึงพืชผักเค็มแห้งและดองมาเป็นวัตถุดิบประกอบอาหารจำนวนมาก ดังที่กฤตวิทย์ กฤตมโนรธ และศุภกรณ์ ดิษฐพันธุ์ (2562: 148, 150) กล่าวว่าอาหารมีความเชื่อมโยงกับภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมของท้องถิ่น ดังนั้นการตั้งชื่ออาหารจึงมีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ของพื้นที่หรือภูมิภาคนั้น ๆ ด้วย

คำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนสะท้อนให้เห็นถึงความยืดหยุ่นในการใช้คำ โดยวัตถุดิบของอาหาร 2 ชนิดหรือ 2 ชนิดขึ้นไปมีการสลับตำแหน่งกัน ทั้งนี้พิจารณาจากความสำคัญ ราคา หรือปริมาณของวัตถุดิบของอาหาร โดยวัตถุดิบที่วางไว้ตำแหน่งด้านหน้ามีความสำคัญกว่า ราคาแพงกว่า หรือมีปริมาณมากกว่า ซึ่งการสลับตำแหน่งของคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีน สอดคล้องกับที่ชนกพร อังศุวิริยะ (2555: 34) พบว่าคำเรียกชื่ออาหารอาจมีการสลับตำแหน่งของคำ แต่ไม่ได้ระบุรายละเอียดว่ามีสาเหตุมาจากปัจจัยใด นอกจากนี้ชาวไทยเชื้อสายจีนและนิยมรับประทานอาหารปรุงสุก สอดคล้องกับผลการวิจัยของนลินภัทร เมฆเกรียงไกร และมิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์ (2564: 64) ที่พบว่าคนไทยภาคกลางนิยมนทานอาหารปรุงสุกมากกว่าอาหารดิบ

กล่าวคือ ให้ความสำคัญกับการใช้ความร้อนในการประกอบอาหาร เนื่องจากอาหารส่วนใหญ่ต้องผ่านความร้อนที่สอดคล้องกับมิติระดับความสุขของอาหาร ทั้งยังพบว่าอาหารที่ปรุงสุกส่วนใหญ่ใช้วิธีการประกอบอาหารธรรมดา [ผัด] มากที่สุด เนื่องจากประหยัดเชื้อเพลิง ปรุงง่าย และใช้เวลาไม่มาก ทำให้วัตถุดิบยังคงความสดกรอบ

นอกจากนี้ คำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนยังสะท้อนให้เห็นถึงความปลอดภัยในเรื่องความเป็นมงคลในการได้อยู่พร้อมหน้าพร้อมตาของสมาชิกในครอบครัว รวมถึงการเลี่ยงใช้คำที่ไม่รื่นหูที่สะท้อนความปลอดภัยด้านจิตใจและความรู้สึกในการใช้คำสื่อสารเพื่อลดความรุนแรงของคำเรียกชื่ออาหารที่มีอยู่เดิม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Li (2565: 89, 101) ที่กล่าวว่า การใช้คำรื่นหูแทนคำที่ไม่รื่นหูเพื่อต้องการลดความรุนแรงของคำเดิมและทำให้เข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้ใช้ภาษาซึ่งส่งผลให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อสาร

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนและในอำเภอเบตงยังคงรักษารากเหง้าของวัฒนธรรมจีนในด้านอาหารไว้ค่อนข้างมาก ในอดีตนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวจีนมาเลเซียเชื้อสายจีน แต่ปัจจุบันอำเภอเบตงเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของภาคใต้ โดยเฉพาะหลังจากการเปิดสนามบินเบตง มีการประชาสัมพันธ์และรณรงค์วัฒนธรรมอาหารของชนชาติอื่นเข้ามามากขึ้น โดยเฉพาะอาหารตะวันตก แต่อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยว รวมถึงลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนและที่ไปศึกษาหรือประกอบอาชีพต่างพื้นที่เมื่อกลับเข้ามาในพื้นที่ยังคงต้องการบริโภคอาหารท้องถิ่นของอำเภอเบตง จึงเป็นผลทำให้เกิดความขัดแย้งด้านวัฒนธรรมการบริโภค

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ควรศึกษาคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนในเมนูอาหารของร้านอาหารหรืองานมงคลสมรสที่ใช้ภาษาแบบเปรียบเทียบ ทั้งที่เป็นคำเรียกชื่ออาหารแบบเปรียบเทียบสมบูรณ์ เช่น 乱棍打猪八戒 กระบองฟาดตีต๋อโป้วกาย (ผัดถั่วงอกยาว) โดย 乱棍 แปลว่า กระบองที่ใช้ฟาดตีไปทั่ว กระบองมีรูปร่างเป็นท่อนยาวเหมือนถั่วงอกยาว 打 แปลว่า ทบ ฟาด ตี ในที่นี้หมายถึง ผัด ส่วน 猪八戒 ต๋อโป้วกาย เป็นตัวละครในนวนิยายเรื่องไซอิ๋ว ที่มีหน้าตาเหมือนหมู ในที่นี้หมายถึง หมู เนื้อหมู และคำเรียกชื่ออาหารแบบเปรียบเทียบบางส่วน เช่น 排骨王 ซีโครงสวรรค์ โดย 排骨 แปลว่า ซีโครง (หมู) ส่วน 王 แปลว่า ราชา

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาคำเรียกชื่ออาหารภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนและในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ตามแนววรรณคดีชาตินิพนธ์ โดยได้รับทุนวิจัยจากกองทุนวิจัยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ประจำปีงบประมาณ 2567 รหัสโครงการวิจัย HUM6604093S-1

เอกสารอ้างอิง

- กฤตวิทย์ กฤตมโนรณ และศุภกรณ์ ดิษฐพันธุ์. (2562). การท่องเที่ยวเชิงอาหารผ่านอัตลักษณ์อาหารทั้ง 4 ภูมิภาค. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 20(2), 139-151.
- โกสินทร์ ปัญญาอิลิน. (2552). การศึกษาคำเรียกการทำอาหารในภาษาไทยถิ่นเหนือตามแนว *อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนกพร อังศุวิริยะ. (2555). *การศึกษาชื่ออาหารในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ชนกพร อังศุวิริยะ. (2557). การวิเคราะห์โครงสร้างคำเรียกชื่ออาหารภาษาไทยท้องถิ่นภาคใต้ของกลุ่มชาติพันธุ์ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 6(1), 17-30.
- นลินภัทร์ เมฆเกรียงไกร และมิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์. (2564). คำเรียกการทำอาหารในภาษาไทยถิ่นกลาง: การศึกษาตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 4(2), 51-66.
- นันทนา วงษ์ไทย. (2559). การศึกษาชื่อน้ำพริกใน 4 ภาค: ภาพสะท้อนความเป็นอยู่และวัฒนธรรมไทย. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 8(16), 88-100.
- พลศรี คชาชีวะ และยศพิชา คชาชีวะ. (2553). *อาหารจีนยอดนิยม*. กรุงเทพมหานคร: แม่บ้านทันสมัย.
- รัตนา จันทรเทวี่ และเชิดชัย อุดมพันธ์. (2560). ชื่ออาหารท้องถิ่นอีสานและภาคใต้: มุมมองด้านอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่*, 9(1), 63-89.
- วีระพันธ์ ไชยศิริ. (2542). *เบตง: ใต้สุดสยามเมืองงามชายแดน*. กรุงเทพฯ: ปรับโป๊ส.
- สุพัตรา จิรนนทนาภรณ์ และอัญชลี สิงห์น้อย. (2552). คำเรียกรสของกลุ่มชาติพันธุ์ไทในเขตภาคเหนือตอนล่าง: กรณีศึกษาในแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, กัณทิมา รักษวงษ์วาน, มนสิการ เสงสุวรรณ, และสิริวิมล ศุภคร. (2555). *บุคคลสำคัญและความคิดหลักในอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์: การเข้าถึงวัฒนธรรมโดยผ่านภาษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาภิสรา พลนรัตน์ และไกรสิทธิ์ จามรจันทร์สาขา. (2562). การตั้งชื่ออาหารพื้นบ้านล้านนาในจังหวัดเชียงราย. *วารสารมังรายสาร*, 7(1), 13-26.
- อุมาภรณ์ สังขมาน. (2562). การจำแนกทางความหมายของชื่อผักพื้นบ้านในภาษาไทยถิ่นอีสาน. *วารสารจีนศึกษา*, 12(1), 91-112.
- Li, G. Y. (2565). *ความหมายและค่านิยมของคำรื้อในภาษาจ้วงถิ่นรื้อ*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Chen, J. B. (2001). Study on Chinese Dishes Naming. *Cuisine Journal of Yangzhou University*, 28(3), 13-17.

การศึกษาความแตกต่างเชิงความหมายของคำว่า “神(shén)” และ “仙(xiān)”

วาริ ว่องวโรปกรณ์

อาจารย์ ดร.,

สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

wari44653@gmail.com

ศิริพร นวมอารีย์

สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

siriporn.nu2544@gmail.com

รับบทความ: 12 กุมภาพันธ์ 2567

แก้ไขบทความ: 13 มีนาคม 2567

ตอบรับบทความ: 7 พฤษภาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหลากหลายทางความหมายของคำว่า “神” และ “仙” โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร พจนานุกรมจีน-ไทยฉบับใหม่ 《现代汉泰词典》 ฉบับปี พ.ศ. 2563 โดยเอื้อรัชชัย เอี่ยมวรเมธ มาวิเคราะห์ความหมายคำภายใต้ทฤษฎีของ 张道新 (2014) จากกระบวนการสร้างคำประสมบนพื้นฐานแนวคิดของ Jerome L. Packard (2000) ผลการวิจัยพบว่า 1) คำประสมที่มีคำว่า “神” เป็นคำขึ้นต้น จำนวน 95 คำ 101 ความหมาย และคำประสมที่มีคำว่า “仙” เป็นคำขึ้นต้น จำนวน 15 คำ 17 ความหมาย โดยคำว่า “神” มีความหมายไม่ใกล้เคียงความหมายแรกเริ่ม รวม 56 คำ 60 ความหมาย ร้อยละ 59.4 และคำว่า “仙” มีความหมายใกล้เคียงความหมายแรกเริ่ม รวม 7 คำ 8 ความหมาย ร้อยละ 47.05 2) คำศัพท์และสำนวนที่มี “神” เป็นอักษรนำประกอบไปด้วย ความหมายพื้นฐาน 1 ความหมาย ความหมายขยายใกล้ (近引申义 jìn yīnshēn yì) 6 ความหมาย ความหมายขยายไกล (远引申义 yuǎn yīnshēn yì) 6 ความหมาย และความหมายอุปลักษณ์ 4 วงมโนทัศน์ ส่วนคำศัพท์และสำนวนที่มี “仙” เป็นอักษรนำประกอบไปด้วย ความหมายพื้นฐาน 1 ความหมาย ความหมายขยายใกล้ 3 ความหมาย ความหมายขยายไกล 1 ความหมายและความหมายอุปลักษณ์ 1 วงมโนทัศน์

คำสำคัญ : 神, เทพเจ้า, 仙, เซียน, ความหมายอุปลักษณ์

A Study of the Semantic Distinctions between the Terms “shén” and “xiān”

Wari Wongwaropakorn

Ph.D., Lecturer

School of Liberal Arts, Walailak University

wari44653@gmail.com

Siriporn Nuamaree

School of Liberal Arts, Walailak University

siriporn.nu2544@gmail.com

Received: February 12, 2024

Revised: March 13, 2024

Accepted: May 7, 2024

Abstract

This research article aims to investigate the nuanced meanings of the words “神” and “仙” through an analysis of data extracted from the Chinese-Thai Dictionary 《现代汉泰词典》 (2020) by Tianchai Eiamworammat. Employing the theoretical framework proposed by Zhang Daoxin (2014), from Jerome L. Packard's (2000) framework of compound word formation, this study delves into the semantic analysis of word meanings. 1) The study identified 95 compound words initiated by the character “神”, and 15 compound words initiated by the character “仙”. Among these, 56 word 60 compound words with “神” (59.4%) are not closely related to their original meanings, while 7 word 8 compound words with “仙” (47.05%) are closely related to their original meanings. 2) For words with “神” as the leading character, the analysis revealed one basic meaning, six closely extended meanings (进引申义 jìn yǐnshēn yì), six distance extended meanings (远引申义 yuǎn yǐnshēn yì), and four target domains. Conversely, words with “仙” as the leading character exhibited one basic meaning, three closely extended meanings, one distance extended meaning, and one target domain.

Keywords : shén, god, xiān, immortal, Metaphor

บทนำ

ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานถึง 5000 ปี จึงเป็นแหล่งอารยธรรมที่ยิ่งใหญ่นับเป็นหนึ่งในแปดแหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก ระบบภาษาเพื่อการสื่อสารของผู้คนในแหล่งอารยธรรมนี้จึงมีความโดดเด่นและมีวิวัฒนาการมายาวนานหลายพันปีเช่นกัน ตามประวัติความเป็นมา ภาษาจีนแต่เดิมจะสื่อสารเป็นคำโดดหรืออักษรเดี่ยว คำหนึ่งคำอาจมีความหมายหลากหลายและกินความลึกซึ้ง ต่อเมื่อกาลเวลาผ่านไป คำศัพท์ที่ใช้เพื่อการสื่อสารจึงมีจำนวนมากขึ้น มีการประสมคำ ทำให้เกิดคำศัพท์ที่มี 2 พยางค์หรือ 2 คำขึ้นไป (นริศ วศินานนท์, 2564)

การใช้ภาษาเพื่อถ่ายทอดความเชื่อเกี่ยวกับเทพและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของจีน ปรากฏหลักฐานชัดเจนในสมัยราชวงศ์ซาง ซึ่งเป็นราชวงศ์ลำดับที่สองในประวัติศาสตร์จีน สังคมจีนในสมัยนั้นนับถือดวงวิญญาณบรรพบุรุษ และวิญญาณที่เกี่ยวข้องธรรมชาติ การค้นพบวัตถุโบราณบ่งชี้ว่ามีการใช้กระดูกสัตว์และเปลือกหอย เป็นเครื่องมือสำหรับการพยากรณ์

การค้นพบกระดูกสัตว์ทำนายนับเป็นการค้นพบที่ยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ นักวิชาการเรียกตัวอักษรที่ปรากฏบนกระดูกสัตว์เหล่านั้นว่า “เจียกู่เหวิน” (甲骨文 Jiǎgǔwén) เจียกู่เหวินเป็นอักษรภาพที่ถอดแบบรูปร่างมาจากลักษณะจริง เช่น ตัวอักษร 山 (shān) ที่แปลว่าภูเขา ถอดแบบมาจากภูเขา และตัวอักษร 女 (nǚ) ที่แปลว่าผู้หญิง ถอดแบบมาจากภาพผู้หญิงคุกเข่าเป็นต้น (โชติช่วง นาดอน, 2548)

ภาษาจีนมีวิวัฒนาการตลอดเวลาเช่นเดียวกับทุกภาษาในโลก ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน ตัวอักษรจีนมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอักษร และอาจจำแนกได้โดยยุคสมัย อภิญา ศิริวรรณ (2559) เปรียบว่าอักษรจีนเป็นอักษรที่มีลุ่มหลวยและไม่ตายไปจากโลกนี้ การเปลี่ยนแปลงของอักษรจีนนั้นเป็นไปอย่างมีระบบแบบแผน มีหลักเกณฑ์ และเกิดขึ้นโดยคงลักษณะเด่นของภาษาไว้ และเติมเต็มส่วนที่ขาดด้อยเพื่อเสริมให้ภาษาสมบูรณ์ขึ้น

งานวิจัยชิ้นนี้มีโจทย์การศึกษาคำศัพท์ที่มีวิวัฒนาการมาจากสมัยราชวงศ์ซาง และปรากฏอยู่บนกระดูกสัตว์ คืออักษร 神 อันมีอิทธิพลต่อการประสมคำในยุคสมัยต่อ ๆ มา คือคำว่า “神仙” (shénxiān) มีความหมายว่าเทพเจ้าซึ่งถือว่าเป็นคำประสม (合成词 héchéng cí) ที่มีการรวมกันของคำศัพท์ 2 ตัวอักษร ซึ่งคำว่า “神仙” นี้มีรูปแบบโครงสร้างคู่ขนาน (并列式 bìngliè shì) เป็นการสร้างคำใหม่ที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน กล่าวคือ คำว่า “神仙” ประกอบด้วย “神” มีที่ความหมายพื้นฐานว่าเทพเจ้า คำว่า “仙” มีที่ความหมายพื้นฐานว่าเซียน

จากการศึกษางานวิจัยไม่พบบางงานวิจัยที่ทำการศึกษาและวิเคราะห์หาประเภทของความหมายของคำประสมที่มีคำว่า “神” และ “仙” นำหน้า พบเพียงงานที่ใกล้เคียง เช่น งานของเกรียงไกร กองแสง (2010) จะศึกษาเรื่อง “ผี” ในสำนวนจีน : โลกทัศน์ของชาวจีนต่อมนุษย์และธรรมชาติ ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นว่าวิเคราะห์หาประเภทของความหมายของคำประสมที่มีคำว่า “神” และ “仙” นำหน้าจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนภาษาจีนได้เข้าใจความหมายคำว่า “神” และ “仙” หรือสามารถนำผลการวิจัยมาต่อยอดในการวิเคราะห์หาคำอื่น ๆ เช่น คำว่า “佛” “魔” หรือ “妖” เป็นต้น

ด้วยความซับซ้อนของคำศัพท์ในภาษาจีนและการสื่อสารความหมายหลากหลายของคำ ผู้เรียนภาษาจีนโดยเฉพาะผู้ที่เรียนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ จะต้องรู้คำศัพท์ให้ได้มากที่สุดเพื่อเพิ่มศักยภาพในการสื่อสาร และเข้าใจความหมาย หนึ่งในกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาจีนที่สำคัญคือ การวิเคราะห์คำเพื่อพิจารณาความสัมพันธ์กับคำแวดล้อม ผู้เรียนภาษาจีนจะสามารถอนุมานความหมายของคำใหม่ได้

หากได้ศึกษาวิวัฒนาการของการสร้างคำ และการประสมคำ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเลือกใช้คำเพื่อสื่อสารได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความหมายของคำว่า “神” และ “仙” ในภาษาจีน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีกรอบแนวความคิดการศึกษาคือ ความหมายแรกเริ่มของคำว่า “神” และ “仙” ความหมายพื้นฐาน ความหมายขยายใกล้ ความหมายขยายไกลของคำประสมที่มีคำว่า “神” และ “仙” เป็นอักษรนำในภาษาจีน ความหมายอุปลักษณะของที่มีคำว่า “神” และ “仙” เป็นอักษรนำในภาษาจีน โดยกำหนดขอบเขตการวิจัยออกเป็นขอบเขตด้านข้อมูล และขอบเขตด้านเนื้อหาดังนี้

1. ขอบเขตด้านข้อมูล ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ พจนานุกรมจีน-ไทยฉบับใหม่ 《现代汉泰词典》 ฉบับปี พ.ศ. 2563 โดยเจียร์ชัย เอี่ยมวร ที่แปลจากพจนานุกรมจีน 《现代汉语词典》 โดย Dictionary Editorial Office of the Institute of Linguistics, Chinese Academy of Social Sciences ซึ่งเป็นพจนานุกรมที่เป็นมาตรฐานของจีน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา คำประสมที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “神” จำนวน 92 คำและขึ้นต้นด้วยคำว่า “仙” จำนวน 15 คำ

การศึกษครั้งนี้ มีวิธีการดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ ความหลากหลายทางความหมายของคำศัพท์ในภาษาจีน ได้แก่ วิวัฒนาการของตัวอักษรจีน จากคัมภีร์อักษรานุกรมชั่วเหวินเจี๋ยจือ 《说文解字》 (2001.2) การสร้างคำประสมในภาษาจีนของ Jerome L. Packard (2000) และประเภทความหมายในภาษาจีน 《现代汉语词义范畴论》 (2014)

2. เก็บข้อมูลคำประสมที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “神” และ “仙” จากพจนานุกรมจีน-ไทยฉบับใหม่ 《现代汉泰词典》 ฉบับปี พ.ศ. 2563 โดยเจียร์ชัย เอี่ยมวร ที่แปลจากพจนานุกรมจีน 《现代汉语词典》 โดย Dictionary Editorial Office of the Institute of Linguistics, Chinese Academy of Social Sciences ซึ่งเป็นพจนานุกรมที่เป็นมาตรฐานของจีน ซึ่งคำประสมที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “神” จำนวน 95 คำและขึ้นต้นด้วยคำว่า “仙” จำนวน 15 คำ

3. ศึกษาคำว่า “神” และ “仙” ด้านอักษร การสร้างคำ และการประสมคำที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “神” และ “仙”

4. จำแนกความหมายคำว่า “神” และ “仙” โดยใช้เกณฑ์การแบ่งความหมายคำในภาษาจีน 《现代汉语词义范畴论》 (2014)

5.วิเคราะห์ประเภทความหมายของคำว่า “神” และ “仙”

6.นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าและการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

7.สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาคำว่า “神” และ “仙” พบว่า

คำว่า “神” ที่เกิดขึ้นในสมัยช่วงกลางราชวงศ์ซาง (1600-1046 ปีกคริสตศักราช) เป็นอักษรสำริด (金文 jīn wén) และเป็นที่นิยมในสมัยราชวงศ์โจว (1046-256 ปีกคริสตศักราช) (อาศรมสยาม-วิทยา, 2563) ความหมายแรกเริ่ม (本义 běn yì) ของคำว่า “神” คือ เทพเจ้า ผู้สร้างสรรพสิ่งบนโลก (漢典, n.d.) ความหมายในภาษาไทยว่า เทพเจ้าบนสรวงสวรรค์ เป็นผู้บรรดาให้สรรพสิ่งบนโลกเกิดขึ้น 《说文解字 shuō wén jiě zì》

คำว่า “仙” ในคัมภีร์อักษรानุกรมซัวเหวินเจียจื่อ 《说文解字 shuō wén jiě zì》 มีการเปลี่ยนรูปอักษรถึง 3 ครั้ง แบบที่ 1 อยู่ในรูปแบบ 僊 แบบที่ 2 คือ “僊” และแบบที่ 3 คือ “仙” เป็นรูปแบบอักษรที่ใช้กันในปัจจุบัน ความหมายแรกเริ่ม (本义 běn yì) ของคำว่า “仙” คือเซียนหรือคนที่เป็นอมตะ(漢典, n.d.)

ความหมายแรกเริ่มของคำว่า “神” และ “仙” แล้วนำคำประสมที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “神” และ “仙” มาวิเคราะห์เกี่ยวกับความหมาย สรุปการศึกษาได้ประเด็นดังต่อไปนี้

1. ความหมายแรกเริ่มของคำว่า “神” และ “仙”
2. ความหมายคำประสมที่มีคำว่า “神” และ “仙” เป็นอักษรนำในภาษาจีน
3. ความหมายอุปลักษณของที่มีคำว่า “神” และ “仙” เป็นอักษรนำในภาษาจีน

ความหมายของคำว่า “神” และ “仙” ในภาษาจีน คำว่า “神” ใน 现代汉语词典 (2012) หมายถึง 1) ผู้สร้างและผู้ปกครองสรรพสิ่งบนโลก คนที่เชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติ เทพเจ้า ความสามารถ และวิญญาณหลังความตาย 2) บุคคลในเทพนิยายจีน ที่มีความสามารถเหนือมนุษย์ 3) ความมหัศจรรย์ 4) จิตใจ กำลังวังชา 5) สีสหน้า ลักษณะท่าทาง 6) ฉลาด ฉลาดเฉียบขาด 7) แซ่หรือนามสกุล 漢典 (n.d.) ได้อธิบายคำว่า “神” หมายถึง 1) เป็นคำที่คนมีเชื่อในเรื่องผีसानางเจ้าหรือเรื่องเหนือธรรมชาติ ใช้เรียกแทนผู้สร้างสรรพสิ่งบนโลกและเป็นคำสำหรับคนที่เคารพนับถือวิญญาณหลังความตาย 2) เรื่องที่เป็นปฎิหาริย์ แปลกเป็นพิเศษ 3) ไม่ธรรมดา ยอดเยี่ยมมาก 4) จิตใจ ความคิด ความสนใจ 5) การแสดงออกทางอารมณ์ 6) สภาพจิตใจ 7) แซ่หรือนามสกุล 闫德亮 (2021) ได้กล่าวว่า 神 เป็นต้นกำเนิดและยังเป็นที่มาของสรรพสิ่งบนโลกนี้

ส่วนคำว่า “仙” ใน 现代汉语词典 (2012) มีความหมายในภาษาจีนหลายความหมายเช่น 1) เซียนหรือเทพเจ้า 2) คำที่ใช้อุปมาคนที่มีความสามารถเก่งกาจหรือชำนาญในด้านใดด้านหนึ่ง 3) แซ่หรือนามสกุล 漢典 (n.d.) ได้มีการอธิบายคำว่า “仙” หมายถึง 1) คำที่ในเทพนิยายจีนใช้เรียกคนที่มีความสามารถพิเศษและเป็นอมตะ 2) ผู้มีพรสวรรค์หรือความสามารถอันล้ำเลิศ 3) คำที่มีความหมายเกี่ยวกับการเสียชีวิต 闫德亮 (2021) ได้กล่าวว่า การเป็นเซียน “仙” คือ หลังจากที่มีมนุษย์มาเกิดแล้วและต้องบำเพ็ญเพียรถึงจะสามารถเป็นสำเร็จเซียนได้ 武当山道教协会 (2019) ได้กล่าวไว้ใน 道教神仙分类 ว่า “仙” ในลัทธิเต๋า คือ คำที่เรียกรวมทั้งเซียนและเต๋าทิณ ที่บรรลุมรรคผล ซึ่งเป็นบุคคลที่บำเพ็ญเพียรหรือบำเพ็ญตบะจนสำเร็จเป็นอมตะ

กล่าวโดยสรุปคำว่า “神” หรือเทพเจ้า มีความหมายพื้นฐานว่าเทพเจ้าผู้สร้างสรรพสิ่งบนโลก และวิญญาณหลังความตาย นอกจากนี้คำว่า “神” ยังมีความหมายอื่น ๆ เช่น ความมหัศจรรย์ ฉลาด จิตใจ การแสดงออกทางอารมณ์ “仙” มีความหมายพื้นฐาน คือ ผู้ที่บำเพ็ญเพียรสำเร็จจนได้เป็นอมตะ ในลัทธิเต๋า

นอกจากนี้คำว่า “仙” ยังมีความหมายอื่น ๆ อีกด้วย ได้แก่ คำที่ใช้อุปมาหรือเปรียบผู้ที่มีพรสวรรค์ คำที่เกี่ยวกับความตายและแช่หรือนามสกุล

1. ความหมายแรกเริ่มของคำว่า “神” และ “仙”

ภาพที่ 1 รูปอักษรสำริดของคำว่า “神”

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ถึงวิวัฒนาการของรูปแบบอักษรรูปแบบแรกของ “神” เป็นอักษรสำริด (金文 jīn wén) ที่เกิดขึ้นในสมัยช่วงกลางราชวงศ์ซาง (1600-1046 ปีคริสต์ศักราช) และเป็นที่นิยมในสมัยราชวงศ์โจว (1046-256 ปีคริสต์ศักราช)

ภาพที่ 2 รูปอักษร “神” ในคัมภีร์อักขรานุกรมซัวเหวินเจียจื้อ 《说文解字》

ภาพที่ 3 รูปอักษร “仙” ในคัมภีร์อักขรานุกรมซัวเหวินเจียจื้อ 《说文解字》

ความหมายแรกเริ่ม (本义 bēn yì) จากคัมภีร์อักขรานุกรมซัวเหวินเจียจื้อ 《说文解字》อธิบายคำว่า “神” ไว้ว่า “天神，引出萬物者也。从示申。食鄰切” (tiānshén yīnchū wànwù zhě yě cóng shì shēn shí lín qiè) มีความหมายในภาษาไทยว่า เทพเจ้าบนสวรรค์ เป็นผู้บรรดาลให้สรรพสิ่งบนโลกเกิดขึ้น “神” เป็นอักษรจีนที่จัดอยู่ในประเภท 会意字 (huìyì zì) คือ ตัวอักษรแบบผสมผสานความ ที่เกิดจากการนำตัวอักษรที่มีอยู่เดิมตั้งแต่

2 ตัวขึ้นไป มารวมกัน เกิดเป็นตัวอักษรใหม่หนึ่งตัวที่มีความหมายประจำตัวอักษรตัวใหม่ในความหมายใหม่ หรืออาจจะยังมีเค้าโครงความหมายจากตัวอักษรเดิมอยู่ 邵敬敏 (2007) ได้แก่ 示 (shì) ซึ่งความหมายว่าแท่นบูชา และ 申 (shēn) ที่มีความหมายว่าสายฟ้า ฟาร้อง และได้อธิบายคำว่า “仙” ว่ามีการเปลี่ยนรูปอักษรถึง 3 ครั้ง ครั้งที่ 1 อยู่ในรูปแบบ 僊 อธิบายไว้ว่า “長生僊去。从人从𠂔，𠂔亦聲。” (chángshēng xiān qù cóng rén cóng qiān qiān yì shēng) โดยมีความหมายในภาษาไทยว่าเป็น อมตะ “僊” (xiān) เป็นการรวมกันของตัวอักษร 2 ตัว ได้แก่ 人 (rén) ซึ่งความหมายว่าคน 𠂔 (qiān) ที่มีความหมายว่าการย้าย โยกย้าย เปลี่ยนแปลง ครั้งที่ 2 ได้มีการเปลี่ยนรูปแบบตัวอักษรมาเป็น 𡵓 (xiān) อธิบายไว้ว่า “人在山上。从人从山。呼堅切” (rén zài shān shàng cóng rén cóng shān hū jiān qiè) ซึ่งมีความหมายในภาษาไทยว่าเป็นคนที่อาศัยอยู่ในภูเขา 𡵓 เป็นการรวมกันของตัวอักษร 2 ตัว ได้แก่ 人 (rén) ซึ่งมีความหมายว่าคน 山 (shān) ที่มีความหมายว่าภูเขา และการเปลี่ยนรูปอักษรครั้งสุดท้ายมาเป็นตัว “仙” ที่ใช้กันในปัจจุบัน ดังนั้นความหมายแรกเริ่ม (本义) ของคำว่า “神” คือ เทพเจ้า ผู้สร้างสรรพสิ่งบนโลก และความหมายแรกเริ่ม (本义) ของคำว่า “仙” คือ เขียนหรือคนที่เขียนอมตะ

2. ความหมายคำประสมที่มีคำว่า “神” และ “仙” เป็นอักษรนำในภาษาจีน

ระบบคำจีน ประกอบไปด้วยหน่วยคำและคำ หน่วยคำ คือ หน่วยที่เล็กที่สุดและมีความหมาย ไม่สามารถแยกให้เล็กลงได้อีก มีตั้งแต่ 1 พยางค์จนถึงหลายพยางค์ คำ คือ รูปรวมของเสียงและความหมาย ที่มีอิสระ ประกอบด้วยคำเดี่ยวและคำประสม (พรหมทิพย์ เดชตระกูลวงศ์ 2566) คำประสม คือ การนำหน่วยคำตั้งแต่ 2 คำมารวมกันเป็นคำใหม่ (หน่วยคำ 1 + หน่วยคำ 2 = คำประสม)

กระบวนการสร้างคำประสมภาษาจีนบนพื้นฐานแนวคิดของ Jerome L. Packard ประกอบด้วย 1) การสร้างคำแบบประโยคหรือวลี เกิดการคงรูป (Well-formed) 2) การสร้างคำโดยอุปมา 3) การสร้างคำโดยการเปลี่ยนความหมาย 4) การสร้างคำโดยการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ 5) การสร้างคำโดยสัมผัส หน่วยคำจะเสียความหมายเดิมไป (สันติ อ้ายเจริญ, 2560)

王力 (2012) แบ่งความหมายคำออกเป็นความหมายแรกเริ่ม (本义 běnyì) และความหมายขยาย (引申义 yǐnshēn yì)

อภิวัฒน์ คุ้มภัย (2549) ได้สรุปการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของอักษรจีนมี 5 ลักษณะ ได้แก่ ความหมายของคำกว้างขึ้น ความหมายของคำแคบลง ความหมายของคำดีขึ้น ความหมายเสื่อมลงและความหมายเคลื่อนย้าย

舒蕾和其他人 (2021) ได้แบ่งความหมายคำออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1.ความหมายแรกเริ่ม (本义 běnyì) 2.ความหมายขยายใกล้ (近引申义 jìn yǐnshēn yì) 3.ความหมายขยายไกล (远引申义 yuǎn yǐnshēn yì) 黄伯荣和其他人 (2013) และ 郭锐和其他人 (2022) แบ่งความหมายออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ความหมายพื้นฐาน ความหมายขยายออก และความหมายเชิงเปรียบเทียบ จากการศึกษาพบว่า คำประสมที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “神” และ “仙” มีความหมาย ดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายพื้นฐาน (基本义 jīběn yì) คือ คำที่ใช้กันบ่อยในปัจจุบันและยังอยู่ในวงความหมายแรกเริ่ม (本义 běnyì) คำประสมที่มีคำว่า “神” เป็นอักษรนำมีความหมายพื้นฐานว่าเทพเจ้าหรือเทวดา รวม 16 คำ คิดเป็นร้อยละ 16.32 คำประสมที่มีคำว่า “仙” เป็นอักษรนำมีความหมายว่าเขียนหรือเทพเจ้า รวม 4 คำ คิดเป็นร้อยละ 26.66 ดังตารางตัวอย่าง

ตารางที่ 1 ตัวอย่างคำประสมที่มีคำว่า “神” และ “仙” มีความหมายพื้นฐาน

ประเภท	ลำดับ	คำอธิบาย	ตัวอย่างคำศัพท์	จำนวน	ร้อยละ
		ความหมาย		ความหมาย	
ความหมายพื้นฐาน (基本义)	神 0	เทพเจ้า หรือ เทวดา	神话 (shénhuà) เทพนิยายจีน 神怪 (shénguài) เทพเจ้าและภูติผีปิศาจ	16	15.84
ความหมายพื้นฐาน (基本义)	仙 0	เซียนหรือผู้วิเศษ	仙姑 (xiāngū) 1. เทพธิดา นางฟ้า 2. หญิงที่มีอาชีพพยากรณ์หรือสะเดาะเคราะห์ 仙女 (xiānnǚ) นางฟ้า เทพธิดา	4	23.52

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่า เป็นกระบวนการสร้างคำประสมบนพื้นฐานแนวคิดของ Jerome L. Packard ตรงตามรูปแบบที่ 1 การสร้างคำแบบประโยคหรือวลี เกิดการคงรูป (Well-formed) ความหมายแรกเริ่ม (本义 bēnyì) ไม่เปลี่ยนแปลง ยกตัวอย่างเช่น

神 (เทพเจ้า) + 灵 (วิญญาณ) = 神灵 (shénlíng) หมายถึง เทพ

神 (เทพเจ้า) + 怪 (怪物 guàiwù ภูติผีปิศาจ) = 神怪 (shénguài) หมายถึง เทพเจ้าและภูติผีปิศาจเป็นต้น

仙 (เซียน) + 姑 (姑娘 gūniáng หญิงสาว) = 仙姑 (xiāngū) หมายถึง เทพธิดา นางฟ้า

仙 (เซียน) + 女 (ผู้หญิง) = 仙女 (xiānnǚ) หมายถึง นางฟ้า เทพธิดา

นอกจากนี้ยังสำนวนจีนที่มีคำว่า “神” นำหน้าอีก 1 สำนวน คือ 神道设教 (shéndào shèjiào) หมายถึง การตั้งศาสนาตามหลักเทพมีความหมายในความหมายแรกเริ่ม (本义 bēnyì)

2.2. ความหมายขยาย (引申义 yǐnshēn yì) คือ ความหมายที่มีการขยายหรือแผลงออกมาจากความหมายแรกเริ่มหรือความหมายเดิม ความหมายขยาย มี 2 ประเภทได้แก่

2.2.1 ความหมายขยายใกล้ (近引申义 jìn yǐnshēn yì) คือ ความหมายขยายที่มีความเกี่ยวข้องกับ 神 ที่มีความหมายใกล้เคียงกับความหมายพื้นฐาน (近引申义 jìn yǐnshēn yì) แต่ไม่ชัดเจน คำว่า “神” ในความหมายคำขยายใกล้แบ่งออกเป็น 4 หมวด รวมทั้งสิ้น 14 คำ 15 ความหมาย คิดเป็นร้อยละ 13.86 คำว่า “仙” ในความหมายคำขยายใกล้แบ่งออกเป็น 3 หมวด รวม 7 คำ 8 ความหมาย คิดเป็นร้อยละ 41.16 ดังตารางตัวอย่าง

ตารางที่ 2 ตัวอย่างคำประสมที่มีคำว่า “神” และ “仙” มีความหมายขยายใกล้

ประเภท	ลำดับ	คำอธิบาย	ตัวอย่างคำศัพท์	จำนวน	ร้อยละ
		ความหมาย		ความหมาย	
ความหมายขยายใกล้ (近引申义)	神 A1	เกี่ยวกับศาสนา โรมันคาทอลิก	神圣同盟 (shénshèngtóngméng) สันนิบาตอันศักดิ์สิทธิ์	3	2.97
	神 A2	สุสาน การเสียชีวิต	神道 (shéndào) สุสาน 神像 (shénxiàng) ภาพของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้ว	7	5.94
	神 A3	พอมด แม่มด	神汉 (shénhàn) พอมด 神婆 (shénpó) [พื้น] แม่มด	3	2.97
	神 A4	อื่น ๆ	神农 (shénnóng) เณรหนง 神学 (shénxué) เทววิทยา	2	1.98

ประเภท	ลำดับ	คำอธิบาย ความหมาย	ตัวอย่างคำศัพท์	จำนวน ความหมาย	ร้อยละ
ความหมาย ขยายไกล (近引申义)	仙 A1	ชื่อสัตว์ชนิด หนึ่ง	仙鹤 (xiānhè) 1.นกกระสา หัวแดง 2.ในเทพนิยาย หมายถึง นกกระสาที่ เขียนเป็นผู้เลี้ยง	2	5.88
	仙 A2	ชื่อยาชนิดหนึ่ง	仙丹 (xiāndān) ยาวิเศษที่ สามารถชุบชีวิตคนให้ฟื้นจากความตาย ได้	1	5.88
	仙 A3	ชื่อพืชชนิด หนึ่ง	仙鹤草 (xiānhè cǎo) หญ้านก กระสา หญ้าพันธุมังกร	5	29.4

จากตารางที่ 2 คำประสมที่มีคำว่า “神” และ “仙” มีความหมายขยายไกลเป็นกระบวนการสร้างคำประสมบนพื้นฐานแนวคิดของ Jerome L. Packard ตรงตามรูปแบบที่ 2 การสร้างคำโดยการอุปมา ดังจะเห็นว่าคำประสมที่มีคำว่า “神” ตั้งแต่ลำดับ 神 A1 ถึง 神 A4 มีคำศัพท์ทั้งที่เป็นคำศัพท์ทั่วไปและคำศัพท์เฉพาะด้าน ซึ่งแต่ละลำดับก็เป็นความหมายขยายที่มีความเกี่ยวข้องกับ “神 (เทพเจ้า)” ที่เป็นความหมายแรกเริ่ม (本义 bēnyì) แต่ความเกี่ยวข้องนั้นไม่ได้เห็นได้ชัดเจน ยกตัวอย่างเช่น 神 (เทพเจ้า) + 甫 (คำใช้เรียกต่อท้ายชายในสมัยโบราณ เพื่อแสดงการยกย่อง) = 神甫 (shénfǔ) หมายถึง บาทหลวงของศาสนาโรมันคาทอลิก บาทหลวงในศาสนาโรมันคาทอลิกนั้น คือ ศาสนบริกร ผู้ได้รับเจิมจากองค์พระผู้เป็นเจ้า มีหน้าที่ทำพิธีกรรมต่าง ๆ หรือเรียกง่าย ๆ ว่าเป็นผู้แทนขององค์พระผู้เป็นเจ้า (ปติสร เพ็ญสุด, 2563)

神 (เทพเจ้า) + 学 (ศึกษา) = 神学 (shénxué) หมายถึง (เทววิทยา) เทววิทยาหรือในภาษาอังกฤษเรียกว่า Theology คือ การศึกษาค้นคว้าเรื่องเกี่ยวกับเทพเจ้า (วัชร งามจิตจรเจริญ, 2560)

คำประสมที่มีคำว่า “仙 (เซียน)” ลำดับ 仙 A1 - A3 จะเป็นคำเฉพาะทั้งหมด ซึ่งแต่ละลำดับก็เป็นความหมายขยายที่มีความเกี่ยวข้องกับ “仙 (เซียน)” ที่เป็นความหมายแรกเริ่ม (本义 bēnyì) ยกตัวอย่างเช่น

仙 (เซียน) + 鹤 (นกกระสา) = 仙鹤 (xiānhè) ในเทพนิยาย หมายถึง นกกระสาที่เขียนเป็นผู้เลี้ยง และ นกกระสาหัวแดง

仙 (เซียน) + 丹 (ยาเม็ดหรือยาผงที่ปรุงตามตำราพวกเต๋าหยินในสมัยโบราณในศาสนาเต๋า) = 仙丹 (xiāndān) หมายถึง ยาวิเศษที่สามารถชุบชีวิตคนให้ฟื้นจากความตายได้ ศาสนาเต๋าลงหลังจากที่เปลี่ยนมาเป็นศาสนาอย่างเป็นทางการแล้ว ได้มีความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นอมตะ วิธีที่จะมนุษย์จะเป็นอมตะได้มีมากมายหลายวิธี หนึ่งในนั้น คือ ยาอายุวัฒนะหรือยาวิเศษที่สามารถทำให้มนุษย์หนีพ้นจากความตายได้

仙 (เซียน) + 鹤 (นกกระสา) + 草 (หญ้า) = 仙鹤草 (xiānhè cǎo) หมายถึง หญ้านกกระสา หญ้าพันธุมังกร ซึ่งหญ้าชนิดนี้ถือว่าเป็นสมุนไพร มีตำนานเล่ากันว่ามิถุนายน 2 คนกำลังเดินทางเข้าเมืองหลวงเพื่อไปสอบเข้าราชการ หนึ่งในนั้นเกิดเลือดกำเดาไหลอย่างกระทันหัน เพื่อนอีกคนพยายามทุกวิถีทางเพื่อช่วยเหลือเพื่อนของตนแต่ก็ไม่ได้ผล อยู่ ๆ ก็มีนกกระเรียนตัวหนึ่งมาช่วยเหลือโดยนกกระเรียนตัวนั้นคาบสมุนไพรวิเศษมามอบให้ เมื่อรับประทานสมุนไพรวิเศษนั้นเลือดกำเดาก็หยุดไหลทันทีเพื่อรำลึกถึงนกกระเรียนตัวนั้น จึงตั้งชื่อสมุนไพรวิเศษนั้นว่า “หญ้านกกระสา หญ้าพันธุมังกร (仙鹤草)”

医道学术传承 (2021)

2.2.2 ความหมายขยายไกล (远引申义 yuǎn yīnshēn yì) คือ ความหมายขยายที่ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับความหมายแรกเริ่ม คำที่มี “神” ประสมในความหมายคำขยายไกลแบ่งออกเป็น 6 หมวด รวมทั้งสิ้น 56 คำ 60 ความหมาย คิดเป็นร้อยละ 59.4 และคำว่า “仙” ในความหมายคำขยายไกลมี 2 คำ 2 ความหมาย คิดเป็นร้อยละ 11.76 คือ คำว่า 仙逝 (xiānshì) หมายถึง ถึงแก่กรรม การปรกฏตัวของคำว่า 仙逝 เป็นการใช้คำให้รื่นหูขึ้น คำว่า 死 หมายถึง ตาย ซึ่งเป็นคำที่ค่อนข้างรุนแรง จึงมีคำอื่นมาแทนเช่น 去世 (qùshì ถึงแก่กรรม) 离开世界 (líkāi shìjiè ลาจากโลก) (อภิวัฒน์ คุ่มภัย, 2549) ลำดับ 仙 B2 เป็นชื่อกลุ่มดาว

ตารางที่ 3 ตัวอย่างคำประสมที่มีคำว่า “神” และ “仙” มีความหมายขยายไกล

ประเภท	ลำดับ	คำอธิบายความหมาย	ตัวอย่างคำศัพท์	จำนวนความหมาย	ร้อยละ
ความหมายขยายไกล (远引申义)	神 B1	ความมหัศจรรย์ ความลึกลับ เหนือธรรมชาติ	神奥 (shéndào) ลึกลับ ลึกลับ ลึกลับซับซ้อน 神道 (shéndào) พรหมลิขิต 神奇 (shénqí)ปาฏิหาริย์	10	9.9
	神 B2	จิตใจ กำลังวังชา	神魂 (shénhún) จิตใจ 神思 (shénsī) สภาพของจิตใจ	8	7.92
	神 B3	รูปลักษณ์ ลักษณะ หน้าตา	神情 (shénqíng) สีหน้า ลักษณะท่าทาง 神色 (shénsè) สีหน้า ลักษณะท่าทาง	11	10.89
	神 B4	ความยอดเยี่ยม ความเก่งกาจ ความสามารถ	神妙 (shénmiào) ยอดเยี่ยม 神童 (shéntóng) เด็กที่มีความเฉลียวฉลาดอย่างมหัศจรรย์	10	9.9
	神 B5	ชื่อโรค เซลล์และ อาการที่ เกี่ยวข้องกับ ระบบประสาท	神经 (shénjīng) ประสาท 神经病 (shénjīngbìng) 1.โรคประสาท 2.โรคจิต	16	15.84
	神 B6	อื่น ๆ	神聊 (shénqí) คุยกันเรื่อยเปื่อยอย่างไม่ มีขอบเขต	5	4.95
	仙 B1	การตาย การเสียชีวิต	仙逝 (xiānshì) ถึงแก่กรรม	1	5.88
	仙 B2	ชื่อกลุ่มดาว	仙后座 (xiān hòu zuò) กลุ่มดาวแคสซิโอเปีย	1	5.88

จากตารางที่ 3 คำประสมที่มีคำว่า “神” และ “仙” มีความหมายขยายไกลเป็นกระบวนการสร้างคำประสมบนพื้นฐานแนวคิดของ Jerome L. Packard ตรงตามรูปแบบที่ 2 การสร้างคำโดยการอุปมา ดังจะเห็นได้ว่าคำประสมที่มีคำว่า “神” ตั้งแต่ลำดับ 神 B1 ถึง 神 B5 เป็นความหมายขยายที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับ 神 ในความหมายแรกเริ่ม (本义 běnyì) เช่น

神 (เทพเจ้า) + 奥 (奥秘 ลึกลับ) = 神奥 (shén ào) หมายถึง ลึกลับ ลึกลับ ลึกลับซับซ้อน

神 (เทพเจ้า) + 魂 (จิตใจ) = 神魂 (shénhún) หมายถึง จิตใจ

神 (เทพเจ้า) + 童 (เด็ก) = 神童 (shéntóng) หมายถึง เด็กที่มีความเฉลียวฉลาดอย่างมหัศจรรย์

คำประสมที่มีคำว่า “仙” ลำดับ 仙 B1 มีเพียงคำเดียว คือ 仙 (เซียน) + 逝 (ตาย) = 仙逝 (xiānshì) หมายถึง ถึงแก่กรรมการที่ปรากฏตัวของคำว่า 仙逝 เป็นการใช้คำในรีนหูขึ้น คำว่า 死 หมายถึง ตาย ซึ่งเป็นคำที่ค่อนข้างรุนแรง จึงมีคำอื่นมาแทนเช่น 去世 (qùshì ถึงแก่กรรม) 离开世界 (líkāi shìjiè ลาจากโลก) (อภิวัฒน์ คุ่มภัย, 2549) ลำดับ 仙 B2 เป็นชื่อกลุ่มดาว สำนักจิน 2 สำนักที่มีคำว่า “神” นำหน้า 2 สำนัก มีความหมายขยายไกล (远引申义 yuǎn yīnshēn yì) คือ 神乎其神 (shénhūqíshén) หมายถึง ประณีตอย่างยิ่ง เฉียบแหลมอย่างยิ่ง ปาฏิหาริย์เลิศลอยฟ้า และ 神机妙算 (shénjīmìsuàn) หมายถึง ญาณทัศนะที่รู้เหตุการณ์ล่วงหน้า คำว่า “神” ที่ปรากฏนั้นมีความหมายว่า 神妙 (shénmiào มหัศจรรย์)

2.3. ความหมายอุปลักษณ์ของคำที่มีคำว่า “神” และ “仙” เป็นอักษรนำในภาษาจีน

อุปลักษณ์ หมายถึง การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง (A เป็น B) นักอรรถศาสตร์ปรีชา มีความเชื่อว่าการอุปลักษณ์ไม่จำเป็นที่จะต้องอยู่ในรูปแบบการเปรียบเทียบเสมอไป มนุษย์เราจะเรียนรู้จากสิ่งที่เข้าใจอยู่แล้วเชื่อมโยงความเข้าใจนั้นไปยังสิ่งใหม่ ทำให้เกิดเป็นอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ที่ประกอบไปด้วยวงมนทัศน์ 2 วง ได้แก่ วงมนทัศน์ที่ต้องเข้าใจ เรียกว่า “วงมนทัศน์ปลายทาง (Target domain)” และวงมนทัศน์ที่นำมาใช้ “วงมนทัศน์ต้นทาง (Source domain)” (Geeraerts, 2010; Landau, Zhong & Swanson, 2017; Callies, 2017; ขจิตา ศรีพุ่ม, 2565)

2.3.1 ความหมายอุปลักษณ์ (比喻义 bǐyù yì) ของคำว่า “神” ในภาษาจีน

1) มนุษย์ คือ เทพเจ้า ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 1 神仙 (shénxiān)

หมายถึง 1. คนที่รู้ล่วงหน้าได้เหมือนกับพระเจ้า

2. คนที่มีชีวิตสบายเหมือนกับพระเจ้า

ตัวอย่างที่ 2 神工鬼斧 (shén gōng guǐ fǔ)

หมายถึง เหมือนเทพเจ้าหรือภูตผีปีศาจทำออกมาอภิปรายงานศิลปะอันสวยงาม ล้ำเลิศ

ไม่เหมือนความสามารถของคน

ตารางที่ 4 วงมนทัศน์ความหมายอุปลักษณ์

วงมนทัศน์ต้นทาง	วงมนทัศน์ปลายทาง
เทพเจ้า	ความสามารถของมนุษย์
	ความเป็นอยู่ของมนุษย์

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าวงมนทัศน์ต้นทางของคำว่า “神” ยังคงความหมายเดิมที่แปลว่า เทพเจ้าไว้ ในวงมนทัศน์ปลายทางนั้นจะแสดงโลกทัศน์ต่อมนุษย์ที่มี 2 ความหมาย คือ 1. โลกทัศน์ต่อความสามารถของมนุษย์ ชาวจีนเชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้ที่มีความสามารถล้ำเลิศ เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่าง ๆ ในการประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ มากมาย (เกรียงไกร กองแสง, 2561) ซึ่งความสามารถของมนุษย์นั้นเหมือนดังความสามารถของเทพเจ้า เพราะคนจีนมีความเชื่อว่าเทพเจ้าเป็นผู้สร้างสรรค์พลโลกนี้ 2. โลกทัศน์ต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ มนุษย์ที่ใช้ชีวิตอย่างสุขสบาย ก็เหมือนพระเจ้าเทวดาที่อาศัยบนสวรรค์

2) สิ่งที่เกิดขึ้น คือ สิ่งที่เทพเจ้าดลบันดาล เช่น

ตัวอย่าง 神差鬼使 (shén chāi guǐ shǐ) อธิบายสิ่งที่ไม่คาดฝันว่าจะเกิดขึ้น ราวกับมีเทพเจ้าหรือภูตผีปีศาจดลบันดาลให้เกิดขึ้น

ตารางที่ 5 วงมโนทัศน์ของความหมายอุปลักษณ์

วงมโนทัศน์ต้นทาง	วงมโนทัศน์ปลายทาง
สิ่งที่เทพเจ้าดลบันดาล	สิ่งที่ไม่คาดฝันว่าจะเกิดขึ้น

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าในวงมโนทัศน์ต้นทางของคำว่า “神” ที่แปลว่าเทพเจ้ายังอยู่ในวงความหมายเดิม ส่วนวงมโนทัศน์ปลายทางนั้นแสดงถึงโลกทัศน์เกี่ยวกับสิ่งที่ไม่คาดฝันหรือเรื่องที่มีเหนือธรรมชาติว่าเกิดขึ้นโดยมีเทพเจ้าเป็นผู้ดลบันดาลให้เกิดขึ้น ความเชื่อเรื่องเทวดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์ มีการวิงวอนเทวดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยประทานพรต่าง ๆ (ถาวร สิกขโกศล, 2561)

3) ความไร้สาระหรือความเหลวไหล คือ เทพนิยาย

ตัวอย่าง 神话 (shénhuà) เหมือนเทพนิยาย ไร้สาระ เหลวไหล

ตารางที่ 6 วงมโนทัศน์ของความหมายอุปลักษณ์

วงมโนทัศน์ต้นทาง	วงมโนทัศน์ปลายทาง
เทพนิยาย	ความไร้สาระหรือความเหลวไหล

จากตารางตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าวงมโนทัศน์ต้นทางของคำว่า 神话 ที่มีความหมายว่าเทพนิยาย ซึ่งรวมไปถึงตำนานปรัมปราและเรื่องเล่าเกี่ยวกับการกำเนิดของโลก ส่วนวงมโนทัศน์ปลายทางนั้นแสดงถึงโลกทัศน์ของจีนในปัจจุบันที่ขับเคลื่อนโดยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งอาจจะเป็นผลให้มีคนส่วนหนึ่งหรือคนที่เกิดมาในยุคสมัยใหม่ไม่มีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเหนือธรรมชาติ

จีนมีตำนานจำพวกนี้มากมายมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน 神话 คือ ผลผลิตในยุคแรกเริ่มของสังคมมนุษย์และถือว่าหนึ่งในรูปแบบศิลปะที่เก่าแก่ที่สุดในยุคสังคมบรรพกาล เป็นสิ่งที่ความเข้าใจและจินตนาการของมนุษย์ในสมัยบรรพกาลที่มีต่อสังคมและธรรมชาติ (金麦田, 2004) การปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์เกิดขึ้นในทวีปยุโรประหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 16 - 18 ซึ่งการปฏิวัติวิทยาศาสตร์ในครั้งนี้ทำให้มนุษย์สามารถค้นพบวิทยาศาสตร์และเอาชนะธรรมชาติได้ (ศรุตฯ ทิพย์แสง, 2563)

4) จิตใจหรือสติ คือ วิญญาณ ได้แก่

ตัวอย่าง 神不守舍 (shénbùshǒushè) วิญญาณไม่ได้อยู่กับเนื้อกับตัว

ตารางที่ 7 วงมโนทัศน์ของความหมายอุปลักษณ์

วงมโนทัศน์ต้นทาง	วงมโนทัศน์ปลายทาง
วิญญาณ	จิตใจหรือสติ

จากตารางตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าในวงมโนทัศน์ต้นทาง “神” หมายถึง วิญญาณ ซึ่งไม่ใช่ความหมายเดิม ส่วนวงมโนทัศน์ปลายทางนั้นแสดงให้เห็นว่าเมื่อไร้สติ จิตใจล่องลอยก็เหมือนกับร่างไร้วิญญาณ วิญญาณก็จากร่างไปแล้ว

2.3.2 ความหมายอุปลักษณ์ (比喻义 bǐyù yì) ของคำว่า “仙” ในภาษาจีน

1) สถานที่ที่สวยงามงดงาม คือ สวรรค์

ตัวอย่างที่ 1 仙境 (xiānjìng) ใช้อุปมา สถานที่ที่มีทัศนียภาพสวยงาม

ตัวอย่างที่ 2 仙山琼阁 (xiānshān qióng gé) ใช้อุปมาดินแดนงดงามอันมหัศจรรย์
ดินแดนแห่งความมหัศจรรย์

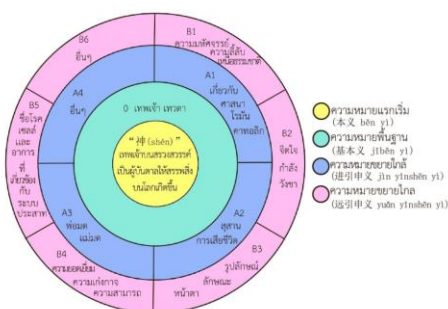
ตารางที่ 8 วงมโนทัศน์ของความหมายอุปลักษณ์

วงมโนทัศน์ต้นทาง	วงมโนทัศน์ปลายทาง
สวรรณค์	สถานที่ที่พึ่งดงาม

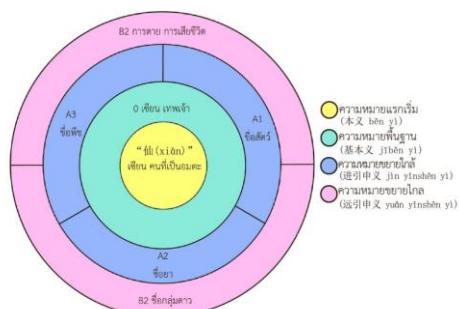
จากตารางตัวอย่างข้างต้นจะแสดงให้เห็นว่า วงมโนทัศน์ต้นทาง “仙” ที่มีความหมายว่าสวรรณค์ ส่วนวงมโนทัศน์ปลายทางแสดงถึงโลกทัศน์ที่ว่าสวรรณค์เป็นสถานที่ที่พึ่งดงาม เต็มไปด้วยความสุข ในศาสนาเต๋าของจีนก็มีความเชื่อเกี่ยวกับสวรรณค์ ซึ่งหลักเกี่ยวกับ ชีวิตหลังความตายที่ว่าสวรรณค์เป็นที่สำหรับคนดีและนรก เป็นที่สำหรับคนกระทำความชั่ว นักวิชาการเชื่อว่าความคิดเรื่องสวรรณค์และนรก ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา (ทวีวัฒน์ ปุณฺทริกวิวัฒน์, 2545)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความหมายคำว่า “神” และ “仙” ในภาษาจีน พบว่า สามารถแบ่งความหมายคำออกเป็น 1.ความหมายแรกเริ่ม (本义 běnyì) 2.ความหมายพื้นฐาน (基本义 jīběn yì) 3.ความหมายขยายใกล้ (近引申义 jìn yīnshēn yì) 4.ความหมายขยายไกล (远引申义 yuǎn yīnshēn yì) 5.ความหมายอุปลักษณ์ (比喻义 bǐyù yì)

ภาพที่ 1 การแบ่งวงความหมายคำว่า “神”

ภาพที่ 2 การแบ่งวงความหมายคำว่า “仙”

จากภาพที่ 1 การแบ่งวงความหมายคำว่า “神” และ ภาพที่ 2 การแบ่งวงความหมายคำว่า “仙” แบ่งวงความหมายคำศัพท์ออกได้ดังนี้

1. ความหมายแรกเริ่มของคำว่า “神” และ “仙” ในภาษาจีน

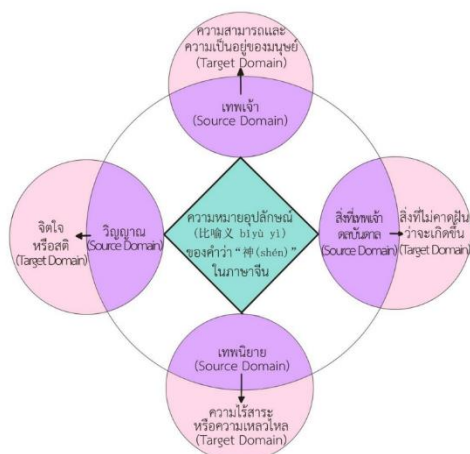
ความหมายแรกเริ่มของคำว่า “神” คือ เทพเจ้าผู้สร้างสรรพสิ่งบนโลก ปรากฏตัวอย่างเป็นทางการในรูปแบบอักษรสำริด (金文 jīn wén) ที่เกิดขึ้นในสมัยช่วงกลางราชวงศ์ซาง (1600-1046 ปีคริสตศักราช) และเป็นที่ยอมรับในสมัยราชวงศ์โจว (1046-256 ปีคริสตศักราช) รูปแบบอักษรไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมาก รูปอักษรแต่ช่วงยุคสมัยยังโครงสร้างที่เหมือนรูปอักษร “神” ในปัจจุบัน ส่วนความหมายแรกเริ่มของคำว่า “仙” คือ คนที่อาศัยอยู่ในป่าหรือในภูเขา ซึ่งหมายถึง เขียนผู้วิเศษ ปรากฏตัวอย่างเป็นทางการในคัมภีร์อักษรานุกรมซัวเหวินเจียจื่อ 《说文解字》 คัมภีร์อักษรจีนเล่มแรก ในประวัติศาสตร์จีนที่เขียนโดยสวีเซิน (许慎 Xǔ Shèn) มีการเปลี่ยนแปลงถึง 3 รูปแบบได้แก่ รูปแบบแรกคือ “僊 (xiān)” รูปแบบที่ 2 คือ “𪚩 (xiān)” รูปแบบที่ 3 (รูปแบบที่ใช้ในปัจจุบัน) คือ “仙 (xiān)”

2. คำประสมที่มีคำว่า “神” และ “仙” ในภาษาจีน

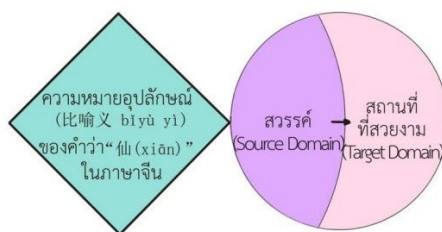
2.1. คำประสมที่อยู่ในวงความหมายพื้นฐาน (基本义 jīběn yì) คือคำยังคงใช้บ่อยในปัจจุบันเป็นกระบวนการสร้างคำประสมบนพื้นฐานแนวคิดของ Jerome L. Packard ตรงตามรูปแบบที่ 1 การสร้างคำแบบประโยคหรือวลี เกิดการคงรูป (Well-formed) ความหมายแรกเริ่ม (本义 běnyì) ไม่เปลี่ยนแปลง

2.2. คำประสมวงความหมายขยาย (引申义 jìn yǐnshēn yì) แบ่งออกเป็นวงความหมายขยายใกล้ (近引申义 jìn yǐnshēn yì) และวงความหมายขยายไกล (远引申义 yuǎn yǐnshēn yì) มีวิธีการสร้างคำที่เหมือนกัน โดยตามกระบวนการสร้างคำประสมบนพื้นฐานแนวคิดของ Jerome L. Packard ซึ่งคำประสมส่วนมากจะตรงตามรูปแบบที่ 2 คือการสร้างคำโดยอุปมา

2.3. ความหมายอุปลักษณ์ (比喻义 bǐyù yì) ของคำว่า “神” และ “仙” ในภาษาจีน จากการวิเคราะห์ข้อมูล กระบวนการสร้างคำประสมภาษาจีนบนพื้นฐานแนวคิดของ Jerome L. Packard มีทั้งการสร้างคำแบบประโยคหรือวลี เกิดการคงรูป (Well-formed) การสร้างคำโดยอุปมา และการสร้างคำโดยการเปลี่ยนความหมาย สังเกตได้จากภาพที่ 3 และ ภาพที่ 4

ภาพที่ 3 วงความหมายอุปลักษณ์คำว่า “神”

ภาพที่ 4 วงความหมายอุปลักษณ์คำว่า “仙”

ข้อสังเกตจากผลการวิจัย พบว่า เมื่อเปรียบเทียบภาพที่ 1 ถึงภาพที่ 4 จะเห็นว่าวงความหมายขยายและความหมายอุปลักษณ์ของคำว่า “神” มีวงความหมายมากกว่าคำว่า “仙”

นอกจากนี้ยังพบว่าคำว่า “神” และ “仙” ในความหมายขยาย (引申义 yǐnshēn yì) จะมีความหมายในเชิงบวก แต่คำที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “神” ในความหมายขยายไกล (远引申义 yuǎn yǐnshēn yì) รวมถึงความหมายอุปลักษณ์ (比喻义 bǐyù yì) พบว่ามีความหมายทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ เช่น 神经错乱 (shénjīng cuòluàn) สติฟั่นเฟือน วิกลจริต 神经过敏 (shénjīng guòmǐn) -[แพทย์] ประสาทเกินไป ชี้อะไรจะ กระจายตื่นตูม ตกใจง่าย แต่คำว่า “仙” จะไม่ปรากฏความในเชิงลบ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย “ความแตกต่างเชิงความหมายของคำว่า “申 (shén)” และ “仙 (xiān)” ในภาษาจีน” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาเปรียบเทียบคำว่า “申” และ “仙” ในมุมมองวัฒนธรรม ความเชื่อของคนไทยและคนจีน
2. การศึกษาความหมายของคำศัพท์คำอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อให้สามารถเข้าใจการสร้างคำและความหมายคำในภาษาจีนมากยิ่งขึ้น จะช่วยให้ผู้เรียนหรือผู้ที่สนใจภาษาจีนสามารถเข้าใจคำศัพท์ที่มีความหมายใกล้เคียง ตลอดจนจะช่วยให้สามารถใช้คำภาษาจีนได้ถูกต้องตามความหมายที่ต้องการ

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงไกร กองแสง. (2561). “ผี” ในสำนวนจีน: โลกทัศน์ ของชาวจีนต่อมนุษย์และธรรมชาติ. *วารสารม้งรายสาร*, 6(2), 1-15.
- ขจิตา ศรีพุ่ม. (2565). มโนอุปลักษณ์และหน้าที่ของมโนอุปลักษณ์พระเจ้าในคัมภีร์ไบเบิล ภาคพันธสัญญาเดิม. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 10(2). 127-146.
- โชติช่วง นาดอน. (2548). วัฒนธรรมจีน(7) ตัวอักษรจีน. <https://mgronline.com/china/detail/9480000103484>
- ถาวร ลิกโกทศ. (2561). เทพและสิ่งศักดิ์และภูติผีของจีน. *ศิลปวัฒนธรรม*, 39(3). 134-141.
- ทวีวัฒน์ ปุณทริกวินวัฒน์. (2545). *ศาสนาและปรัชญาในจีน ทิเบต และญี่ปุ่น*. สุขภาพใจ.
- เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ. (2563). *พจนานุกรมจีน-ไทยฉบับใหม่ 《现代汉泰词典》*. (พิมพ์ครั้งที่ 38). รวมสาส์น.
- นริศ วศินานนท์. (2564). การเปรียบเทียบระบบความหมายของคำในภาษาจีนและภาษาไทยจากคำกริยาพยางค์เดียวที่มีความหมายเกี่ยวกับการมองดู. *วารสารวิชาการภาษาและวัฒนธรรมจีน*, 8(1). 27-40.
- ปติสร เพ็ญสุต. (2563). พิธีบวชพระของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกด้วยวิธีแบบไทย ๆ , 31 สิงหาคม 2563. <https://readthecloud.co/ordination-roman-catholic/?fbclid=IwAR3HSQZ9u711T1RRxg2gQ6nwAjiA0gwZIP2zxMtYC>
- พรณทิพย์ เดชตระกูลวงศ์. (2566). ความสัมพันธ์ของอักษรจีนและคำภาษาจีน. *วารสารศิลปศาสตร์ มทร.กรุงเทพ*, 5(1). 14-49.
- ศรุตดา ทิพย์แสง. (2563). มาทำความรู้จักกับการปฏิวัติวิทยาศาสตร์, 25 ธันวาคม 2566. <https://uatscimath.ipst.ac.th/2021/article-science/item/11479-2020-04-21-07-25-03>
- สันติ อ้ายเจริญ. (2560). กระบวนการสร้างคำประสมในภาษาไทย-จีนบนพื้นฐานแนวคิดของ Jerome L. Packard. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 8(2). 119-128.
- อภิญา ศิริวรรณ. (2559). กระบวนการสื่อสารและผสมผสานความหมายผ่านอักษรเลียนธรรมชาติ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(2). 293-324.
- อภิวัฒน์ คุ่มภัย. (2549). การเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำในภาษาจีน. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 27(1). 7-26.
- อาศรมสยาม-วิทยา. (2563). *พัฒนาการตัวอักษรจีน*. <https://www.arsomsiam.com/evolution-of-chinese-characters/>

- 邵敬敏. (2007). *现代汉语通论*. 上海出版社.
- 金麦田. (2004). *中国古代神话故事全集*. 京华出版社.
- 郭锐和其他人. (2022). *现代汉语 (重印)*. 北京. 商务印书馆.
- 黄伯荣、廖序东. (2017). *现代汉语*. 北京. 高等教育出版社.
- 汉典. (n.d.). *神的意思*. <https://www.zdic.net/hans/%E7%A5%9E>.
- 舒蕾和其他人. (2021). *古代汉语词义标注语料库的构建及应用研究*. 第二十届中国计算语言学大会论文集, 第 549 页-第 563 页, 呼和浩特, 中国.
- 王力. (2012). *现代汉语*. 北京. 中国书局.
- 武当山道教协会. (2019). *道教神仙分类*.
<http://wdsdjxh.com/detail.php?id=51>
- 许慎. (1963). *说文解字*. 北京. 中华书局.
- 闫德亮. (2021). *试论中国古代神话仙话化*. 第 10 期总等 298 第).
中州学刊. 139-144.
- 医道学术传承. (2021). *重要传说故事-仙鹅草的故事*.
<https://mp.weixin.qq.com>
- 张道新. (2014). *现代汉语词义范畴论*. 北京. 中国社会科学出版社.
- 中国社会科学院语言研究所词典编辑室编. (2012). *现代汉语词典*. (第 6 版). 商务印书馆.
- Callies, M. "Idioms in the Making and Variation in Conceptual Metaphor." *Cognitive Linguistic Studies* 4.1 (2017): 63-81. doi:10.1075/cogls. Print.
- Geeraerts, A. *Theories of Lexical Semantics*. New York: Oxford UP, 2010. Print.
- Landau, M.J., C. B. Zhong, and T. J. Swanson. "Conceptual Metaphors Shape Consumer Psychology." *Consumer Psychology Review* 1.1 (2017): 54-71. doi:10.1002/arcp.1002. Print.
- Packard, J. L. (2000). *The morphology of Chinese: A Linguistic and Cognitive Approach*. New York: Cambridge University Press.

พฤติกรรมสารสนเทศของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนเพื่อเสริมสร้าง พฤติพล้งในตนเองล่ำหรับประชากรผู้สูงอายุนในจังหวัดกำแพงเพชร

โชคธำรงค์ จงจอหอ

อาจารย์ ดร.,

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

chokthamrong@g.swu.ac.th

สุวิทย์ วงษ์บุญมาก

รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

suwit199@yahoo.com

รับบทความ: 5 มีนาคม 2567

แก้ไขบทความ: 22 เมษายน 2567

ตอบรับบทความ: 7 พฤษภาคม 2567

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงคุณภาพครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน ใน 3 ประเด็น ได้แก่ (1) ความต้องการสารสนเทศ (2) การแสวงหาสารสนเทศ และ (3) การใช้สารสนเทศและปัญหาในการใช้สารสนเทศ เพื่อเสริมสร้างพฤติพล้งในตนเองให้กับประชากรผู้สูงอายุนในจังหวัดกำแพงเพชร เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์ เนื้อหาและตีความข้อสรุปแบบอุปนัย สำหรับกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัย คือ ทฤษฎีพฤติกรรมสารสนเทศซึ่งเป็นแนวคิดที่ศึกษาพฤติกรรมทั้งมวลของผู้ใช้สารสนเทศ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน จำนวนทั้งสิ้น 18 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 30-39 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกำแพงเพชร และมีประสบการณ์ในการให้บริการผู้สูงอายุนมาแล้วไม่ต่ำกว่า 11 ปี สำหรับผลการศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศ พบว่า (1) ผู้ให้ข้อมูลหลักต้องการสารสนเทศเพื่อเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับการให้บริการเข้าถึงสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุนมากที่สุด (2) การแสวงหาสารสนเทศผู้ให้ข้อมูลหลักได้ใช้หลากหลายช่องทาง ได้แก่ หนังสือวารสาร เว็บไซต์ คลิปวิดีโอ แพลตฟอร์มดิจิทัลที่ให้สารสนเทศเกี่ยวกับผู้สูงอายุน รวมไปถึงสอบถามตัวผู้สูงอายุนเองเพื่อให้สามารถออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้พฤติพล้งและกิจกรรมการพัฒนาอาชีพเสริมให้กับตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุนมากที่สุด (3) การใช้สารสนเทศ ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ใช้สารสนเทศตาม

3 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้บริการสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และด้านการสนับสนุนอาชีพเสริมสำหรับผู้สูงอายุ

คำสำคัญ : บรรณารักษ์, พฤติกรรมสารสนเทศ, พฤติพลัง, ห้องสมุดประชาชน

Information behavior of public librarians to enhance self-active aging for the elderly population in Kamphaeng Phet Province

Chokthamrong Chongchorhor

Ph.D., Lecturer

Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University

wari44653@gmail.com

Suwit Wongbunmark

Associate Professor, Ph.D., Lecturer

Faculty of Humanities and Social Sciences,

Kamphaeng Phet Rajabhat University

siriporn.nu2544@gmail.com

Received: March 5, 2024

Revised: April 22, 2024

Accepted: May 7, 2024

Abstract

The purpose of this qualitative study was to examine the informational behavior of public librarians in enhancing the self-active aging of the elderly population in Kamphaeng Phet Province. There are three sub-research issues: (1) information needs; (2) information seeking; and (3) Information usage and challenges. Data were collected using in-depth interviews. The research tool was a semi-structured interview form. The selection of key informants used purposive sampling. Data analysis used content analysis and inductive analysis. The study found a total of 18 public librarians, most of whom were female and aged between 30 and 39 years, with bachelor's degrees. They reside in the province and have at least 11 years of experience in providing services to the elderly. The theoretical framework utilized in this study is the Information Behavior theory, which explores the comprehensive behaviors of information users. The results of the study revealed that (1) key informants require information to enhance their understanding of service provision, with access to information for the elderly being crucial. (2) In seeking information, key informants utilize various channels, including books, journals, websites, video clips, and digital platforms providing information about the elderly. They also consult the elderly themselves to design

activities promoting learning and additional career development to better cater to their needs. (3) Key informants employ information in three main areas: providing information services for the elderly, organizing lifelong learning activities, and supporting additional careers for the elderly.

Keywords : Librarian, Information behavior, public library, self-active aging

บทนำ

ปัญหาประชากรกลุ่มผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในหลายประเทศทั่วโลกเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากร หากทำการเปรียบเทียบกับโครงสร้างประชากรในอดีตจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าในช่วงทศวรรษ 1950 ที่มีอายุเฉลี่ยเพียง 46 ปี เมื่อเทียบกับ ค.ศ. 2009 มีอายุเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 69 ปี และคาดว่าจะเพิ่มเป็น 75 ปี ใน ค.ศ. 2050 การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความก้าวหน้าทางการแพทย์ นโยบายการคุมกำเนิดของรัฐ แรงกดดันทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งทำให้มีการแต่งงานช้าลง บางครอบครัวเลือกที่จะมีลูกน้อยลงหรือมีลูกช้า และมีจำนวนคนที่เลือกที่จะเป็นโสดเพิ่มขึ้น จนทำให้อัตราการเกิดลดลงและกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุในที่สุด (Saiyarod, 2018)

สำหรับประเทศไทย ได้เริ่มเข้าสู่สังคมที่มีประชากรสูงอายุตั้งแต่ พ.ศ. 2548 และคาดว่าจะกลายเป็น สังคมที่มีประชากรสูงอายุอย่างสมบูรณ์ใน พ.ศ. 2564 โดยที่มีการลดลงของจำนวนประชากรในกลุ่มวัยทำงาน (15-59 ปี) และมีการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในกลุ่มวัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) จนกลายเป็นสังคมที่มีประชากรสูงอายุระดับสุดยอดใน พ.ศ. 2574 (Prasartkul, 2014) รัฐบาลไทยได้ลงทุนพัฒนานวัตกรรมเพื่อบริการประชากรผู้สูงอายุให้ได้รับความสะดวกสบายจากบริการและสวัสดิการต่าง ๆ ซึ่งห้องสมุดถือเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญซึ่งได้รับการจัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ห้องสมุดจึงต้องปรับตัวเพื่อให้บริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการสารสนเทศ รวมไปถึงข้อจำกัดของสังคมผู้สูงอายุ โดยเฉพาะสถานการณ์ผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชร ประจำเดือนมกราคม พ.ศ. 2565 พบว่ามีผู้สูงอายุ 137,514 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 710,364 คน คิดเป็นร้อยละ 19.35 ซึ่งสะท้อนว่าจังหวัดกำแพงเพชรก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ ดังนั้น การเตรียมความพร้อมของหน่วยงานราชการเพื่อให้บริการผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชร จึงเป็นสิ่งที่ควรกำหนดแนวทางไว้อย่างครอบคลุม

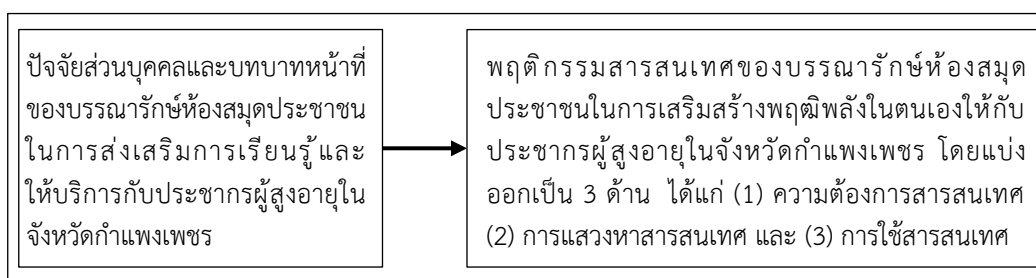
วิชาชีพบรรณารักษะมีบทบาทหน้าที่อันสำคัญต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับประชากรผู้สูงอายุ โดยใช้ทรัพยากรสารสนเทศและการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนจังหวัดกำแพงเพชรที่มีความตื่นตัวโดยจัดโครงการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและบูรณาการกับหน่วยงานราชการอื่น ๆ อาทิ โรงพยาบาล องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และสถาบันการศึกษา เป็นต้น (Chongchorhor and Wongboonmak, 2023) การศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนจึงสร้างคุณูปการต่อการจัดบริการสารสนเทศและจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้ตรงกับความต้องการของประชากรผู้สูงอายุ รวมไปถึงคุณูปการต่อการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนและการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีตามพันธกิจสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ที่มุ่งผลิตบัณฑิตให้มีผลลัพธ์การเรียนรู้และทักษะวิชาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยซึ่งก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างเต็มตัว (Cheunwattana, 2021) จากที่ได้กล่าวมาโดยลำดับนั้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนที่ใช้ในการเสริมสร้างพฤติกรรมในตนเองให้กับประชากรผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งเป็นหัวข้อวิจัยที่สำคัญของบทความฉบับนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน ใน 3 ประเด็น ได้แก่ (1) ความต้องการสารสนเทศ (2) การแสวงหาสารสนเทศ และ (3) การใช้สารสนเทศและปัญหาในการใช้สารสนเทศ เพื่อเสริมสร้างพลังในตนเองให้กับประชากรผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทฤษฎีพฤติกรรมสารสนเทศ (Information behavior) เป็นแนวคิดที่ศึกษาพฤติกรรมทั้งหมดของผู้ใช้สารสนเทศ (Wilson, 2000) ซึ่งพัฒนาจากการที่บุคคลต้องการสารสนเทศ เริ่มค้นหาสารสนเทศ และนำสารสนเทศที่ได้มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ (Fisher and Julien, 2009) ทฤษฎีพฤติกรรมสารสนเทศช่วยให้เข้าใจบริบททางสารสนเทศที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล (Savolainen, 2009) และช่วยอธิบายปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์กับสารสนเทศ (Bates, 2010) พฤติกรรมสารสนเทศยังครอบคลุมไปถึงพฤติกรรมที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับสารสนเทศโดยไม่ได้ตั้งใจ การเลิบบ้างเห็นโดยบังเอิญ หรือการหลีกเลี่ยงไม่รับสารสนเทศ ตลอดจนปัจจัยทางบริบทอื่น ๆ ได้แก่ สถานการณ์ เวลา วัฒนธรรม และภูมิศาสตร์ เป็นต้น ทั้งนี้ Case and Given (2016) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบสำคัญของพฤติกรรมสารสนเทศ 3 ประการ ได้แก่ (1) ความต้องการสารสนเทศ (information need) เป็นภาวะทางจิตที่ต้องการแสวงหาคำตอบ ต้องการลดทอนความคลุมเครือ และต้องการทำความเข้าใจด้วยเหตุผล โดยเชื่อมโยงกับแรงจูงใจ ความเชื่อ และค่านิยม ซึ่งมีผลต่อความต้องการสารสนเทศที่แปรเปลี่ยนอย่างเป็นพลวัตด้วย (2) การแสวงหาสารสนเทศ (Information seeking) เป็นแนวคิดที่ครอบคลุมการค้นหาสารสนเทศ (Information search) ซึ่งสะท้อนความพยายามของบุคคลที่เสาะหาสารสนเทศเพื่อตอบสนองอาชีพและภาระงานของตน (Leckie, Pettigrew, and Sylvain, 1996) (3) การใช้สารสนเทศ (Information use) เป็นแนวคิดที่ครอบคลุมพฤติกรรมของบุคคลที่ได้ทำความเข้าใจสารสนเทศ วิเคราะห์สารสนเทศ ปรับเปลี่ยนสารสนเทศให้เข้ากับความรู้อื่นๆ ผลิตรายการสารสนเทศขึ้นใหม่ และนำสารสนเทศไปใช้ รวมถึงผลกระทบที่เกิดจากการใช้สารสนเทศ (Cheunwattana, 2021) สำหรับบทความวิจัยนี้ได้ใช้กรอบแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมสารสนเทศดังกล่าว โดยแสดงรายละเอียดไว้ในภาพที่ 1 ด้านล่างนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1) การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนในการเสริมสร้างพลีพลังในตนเองให้กับประชากรผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชร ในเขตพื้นที่ 11 อำเภอ ของจังหวัดกำแพงเพชร

2) ขอบเขตการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

(2.1) ขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย โดยผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยในเขตพื้นที่ 11 อำเภอ ของจังหวัดกำแพงเพชร ได้แก่ (1) อำเภอเมืองกำแพงเพชร (2) อำเภอลองลาน (3) อำเภอทรายทองวัฒนา (4) อำเภอไทรงาม (5) อำเภอขามเฒ่า (6) อำเภอเบ็ญจมราชูทิศ (7) อำเภอลานกระบือ (8) อำเภอโกสัมพีนคร (9) อำเภอลองชุล (10) อำเภอปางศิลาทอง และ (11) อำเภอพรานกระต่าย

(2.2) ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้อาศัยกรอบทฤษฎีพฤติกรรมสารสนเทศเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วย 4 ประเด็นสำคัญ คือ (1) สภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) (2) ความต้องการสารสนเทศ (3) การแสวงหาสารสนเทศ และ (4) การใช้สารสนเทศและปัญหาในการใช้สารสนเทศเพื่อเสริมสร้างพลีพลังในตนเองให้กับประชากรผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชร โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนที่ปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดกำแพงเพชรไม่ต่ำกว่า 3 ปี และยินดีให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย ทั้งนี้สามารถสอบถามข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้จำนวนทั้งสิ้น 18 คน

3) กลุ่มประชากร ที่ใช้ในการวิจัยได้คัดเลือกแบบเจาะจง ด้วยการสุ่มแบบบอกต่อ (snowball technique) โดยผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์ประกอบการพิจารณา จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ (1) เป็นผู้ที่มีจิตกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้สูงอายุ (2) เป็นผู้รับผิดชอบแหล่งศึกษาค้นคว้าให้กับผู้สูงอายุ และ (3) เป็นผู้ให้บริการสารสนเทศเพื่อพัฒนาอาชีพเสริมให้กับผู้สูงอายุ ทั้งนี้พบว่ากลุ่มประชากรที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ดังกล่าว คือ บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 18 คน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1) บรรณารักษ์ของห้องสมุดประชาชน อำเภอเมืองกำแพงเพชร	จำนวน 2 คน
3.2) บรรณารักษ์ของห้องสมุดประชาชน อำเภอลองลาน	จำนวน 2 คน
3.3) บรรณารักษ์ของห้องสมุดประชาชน อำเภอทรายทองวัฒนา	จำนวน 2 คน
3.4) บรรณารักษ์ของห้องสมุดประชาชน อำเภอไทรงาม	จำนวน 2 คน
3.5) บรรณารักษ์ของห้องสมุดประชาชน อำเภอขามเฒ่า	จำนวน 2 คน
3.6) บรรณารักษ์ของห้องสมุดประชาชน อำเภอเบ็ญจมราชูทิศ	จำนวน 2 คน
3.7) บรรณารักษ์ของห้องสมุดประชาชน อำเภอลานกระบือ	จำนวน 2 คน
3.8) บรรณารักษ์ของห้องสมุดประชาชน อำเภอโกสัมพีนคร	จำนวน 1 คน
3.9) บรรณารักษ์ของห้องสมุดประชาชน อำเภอลองชุล	จำนวน 1 คน
3.10) บรรณารักษ์ของห้องสมุดประชาชน อำเภอปางศิลาทอง	จำนวน 1 คน
3.11) บรรณารักษ์ของห้องสมุดประชาชน อำเภอพรานกระต่าย	จำนวน 1 คน

4) เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview guide) โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ ผู้เชี่ยวชาญด้านสารสนเทศ และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย พบว่าทุกข้อมีความถูกต้องเชิงเนื้อหา และมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งอยู่ในระดับที่ใช้ได้ทุกข้อ ทั้งนี้แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยแนวคำถาม ดังนี้

(1) สภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก (2) ความต้องการสารสนเทศ (3) การแสวงหาสารสนเทศ และ (4) การใช้สารสนเทศและปัญหาในการใช้สารสนเทศเพื่อเสริมสร้างพหุพลังในตนเองให้กับประชากรผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชร

5) การเก็บรวบรวมข้อมูล เริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูลของห้องสมุดประชาชนในจังหวัดกำแพงเพชร และทำการคัดเลือกตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นจึงเริ่มประสานงานขอลงพื้นที่เพื่อแนะนำให้กรอบแนวคิดของการวิจัยในครั้งนี้ แล้วจึงดำเนินการสัมภาษณ์โดยเริ่มต้นในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2565 และยุติการเก็บข้อมูลในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2566 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมด้วยตนเอง โดยเฉลี่ยใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 60 นาที/คน ทั้งนี้ได้ยุติการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเมื่อถึงจุดอิ่มตัว (Theoretical Saturation) เนื่องจากว่าแม้จะเก็บข้อมูลต่อไปแต่ข้อมูลที่ได้ก็จะเป็นคำตอบที่คล้ายกันหรือซ้ำกัน

6) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ร่วมกับการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Data Triangulation) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งเป็นค่าสถิติพื้นฐานได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ความถี่ และค่าร้อยละ หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลมาตีความและจัดกลุ่มข้อมูลเพื่อสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive Analysis) พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลด้วยการบรรยาย (Qualitative description)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1. สภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

1.1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และภูมิลำเนา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน จำนวนทั้งสิ้น 18 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 83.33 มีอายุอยู่ระหว่าง 30-39 ปี ร้อยละ 55.56 การศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 100.00 โดยมีอาชีพเป็นข้าราชการและพนักงานของรัฐ สังกัดศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดกำแพงเพชร ร้อยละ 100.00 มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกำแพงเพชร จำนวนสูงสุด 14 คน ร้อยละ 77.78 ส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ในการให้บริการผู้สูงอายุมาแล้วไม่ต่ำกว่า 11 ปีขึ้นไป ร้อยละ 55.56 ดังแสดงรายละเอียดไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	15	83.33
ชาย	3	16.67
อายุ (ปี)		
20 – 29 ปี	5	27.78
30 – 39 ปี	10	55.56

40 – 49 ปี	2	11.11
50 – 59 ปี	1	5.56
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	18	100.00
อาชีพ		
บรรณารักษ์ (ข้าราชการ)	18	100.00
ภูมิลำเนา		
จังหวัดกำแพงเพชร	14	77.78
จังหวัดพิษณุโลก	1	5.56
จังหวัดพิจิตร	1	5.56
จังหวัดเพชรบูรณ์	1	5.56
จังหวัดอุบลราชธานี	1	5.56
ประสบการณ์ในการให้บริการผู้สูงอายุ		
น้อยกว่า 1 ปี	1	5.56
1 – 5 ปี	4	22.22
6 – 10 ปี	3	16.67
11 ปี ขึ้นไป	10	55.56
รวมทั้งสิ้น (คน)	18	100.00

1.2 บทบาทหน้าที่ของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ซึ่งเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนของจังหวัดกำแพงเพชรได้มีบทบาทหน้าที่ในการให้บริการผู้สูงอายุ 3 ประการ ได้แก่ (1) การช่วยเหลือผู้สูงอายุให้เข้าถึงสารสนเทศ (2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ (3) การสนับสนุนอาชีพเสริมสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

(1) การช่วยเหลือผู้สูงอายุให้เข้าถึงสารสนเทศ ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้คำแนะนำในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดให้กับผู้สูงอายุ เช่น การอำนวยความสะดวกในการใช้งานเครื่องมือค้นหาหนังสือ การอธิบายเกี่ยวกับวิธีการใช้งานระบบอินเทอร์เน็ต การสอนใช้สมาร์ตโฟนเพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้ต่าง ๆ ในโลกออนไลน์ การช่วยเหลือผู้สูงอายุให้เข้าถึงหนังสือธรรมะและบทสวดมนตร์ เป็นต้น นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักยังมีหน้าที่สนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ เช่น หนังสือธรรมะออนไลน์ เอกสารเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ เป็นต้น ดังเช่นตัวอย่างของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนแห่งหนึ่งได้แนะนำโปรแกรมอ่านหนังสือเสียงผ่านคลิปวิดีโอยูทูป (YouTube) ที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากท่านเหล่านั้นมีระดับการมองเห็นลดลง โดยบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนได้คัดเลือกคลิปหนังสือเสียงที่น่าสนใจในปัจจุบันหรือเป็นคลิปหนังสือเสียงที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชร

(2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ ผู้ให้ข้อมูลหลักระบุว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนได้ปฏิบัติงานร่วมกันกับนักวิชาการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือเจ้าหน้าที่พัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลต่าง ๆ โดยช่วยออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมและน่าสนใจสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การจัดอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุ กิจกรรมอ่านหนังสือเสียงสำหรับผู้สูงอายุ หรือการอบรมเกี่ยวกับการใช้งานอินเทอร์เน็ตและสมาร์ทโฟน นอกจากนี้ยังได้จัดกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ เช่น การจัดกิจกรรมออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ การจัดกิจกรรมร้องเพลงเพื่อความบันเทิง การจัดกิจกรรมนวดแผนไทยสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น ทั้งนี้บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนแห่งหนึ่ง ระบุว่าได้เคยเป็นวิทยากรให้กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล โดยร่วมกันกับนักวิชาการสาธารณสุขประจำอำเภอในการให้ความรู้ด้านการอ่านและสร้างความบันเทิงให้กับผู้สูงอายุผ่านสื่อการเรียนรู้ และทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดประชาชน เช่น การสอนสำนวนไทย การคิดเลขเร็ว การให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่สำคัญ การจัดกิจกรรมเล่าเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และเรื่องราวเชิงวัฒนธรรมที่น่าสนใจของจังหวัดกำแพงเพชร โดยเน้นไปที่เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความรู้และประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่สามารถเสริมสร้างความทรงจำในอดีตผสมผสานกับอารมณ์ขันของผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในเรื่องที่เล่าดังกล่าวควบคู่กันไป เป็นต้น รวมไปถึงบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนอีกท่านหนึ่งที่เคยมีแนะนำแหล่งสารสนเทศเพื่อจัดกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างสุขภาพจิตให้กับผู้สูงอายุ เช่น การจัดกิจกรรมอบรมธรรมะครูสมาธิ การจัดกิจกรรมการประดิษฐ์บายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีผลต่อการเสริมสร้างความผูกพันกันระหว่างห้องสมุดประชาชนกับผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชร

(3) การสนับสนุนอาชีพเสริมสำหรับผู้สูงอายุ ผู้ให้ข้อมูลหลักได้สนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การจัดอบรมด้านแบบบรรจุภัณฑ์สินค้า การออกแบบเครื่องประดับตกแต่ง การเรียนรู้เรื่องเทคนิคการทอผ้าและการสร้างลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น การสอนด้านอาหารพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ของภูมิภาคที่เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน การเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการตลาดสินค้าและการบริการออนไลน์ ที่สามารถช่วยเสริมรายได้และเพิ่มความเข้าถึงตลาดสำหรับผู้สูงอายุที่มีศักยภาพในการผลิตสินค้าหรือบริการ เป็นต้น นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักยังมีส่วนร่วมในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อผู้สูงอายุสามารถใช้ห้องสมุดเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันได้อย่างน่าสนใจ โดยเชื่อมโยงกิจกรรมการฝึกอบรมและการเรียนรู้เพื่ออาชีพไปสู่ช่วงวัยอื่น ๆ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักระบุว่าผู้สูงอายุสามารถนำบุตรหลานมาร่วมเรียนรู้ในห้องสมุดได้ด้วย ทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสที่จะเรียนรู้ร่วมกันกับบุตรหลาน ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีส่วนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้นอย่างยืดหยุ่นและเหมาะสมกับข้อจำกัดของผู้สูงอายุแต่ละท่าน

ตอนที่ 2. พฤติกรรมสารสนเทศ

2.1 ความต้องการสารสนเทศ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ต้องการสารสนเทศเพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุในประเด็นต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ การแก้ไขปัญหาการฉ้อโกงผ่านสมาร์ทโฟนที่อาจเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องการสารสนเทศด้านศิลปวัฒนธรรมและงานฝีมือ สารสนเทศเกี่ยวกับงานที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้สูงอายุ สารสนเทศเพื่อการปฏิบัติธรรมสำหรับผู้สูงอายุ สารสนเทศในการออกกำลังกายและเกมสันทนาการของผู้สูงอายุ เป็นต้น

2.2 การแสวงหาสารสนเทศ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่แสวงหาสารสนเทศด้วยตนเอง สำหรับการแสวงหาสารสนเทศจากสิ่งพิมพ์นั้น พบว่า ใช้หนังสือและวารสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

โดยมุ่งเน้นเอกสารราชการที่มีความน่าเชื่อถือและมีความทันสมัย พร้อมทั้งได้แสวงหาสารสนเทศผ่านหลักสูตรฝึกอบรมซึ่งจัดโดยต้นสังกัด คือ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดกำแพงเพชร สำหรับการแสวงหาสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ได้เข้าร่วมสัมมนาออนไลน์เกี่ยวกับผู้สูงอายุโดยใช้แอปพลิเคชันซูม (Zoom) แอปพลิเคชันไมโครซอฟต์ทีม (Microsoft Teams) และแอปพลิเคชันกูเกิลมีต (Google Meet) รวมทั้งค้นหาสารสนเทศจากเว็บไซต์ของกรมกิจการผู้สูงอายุ เว็บไซต์ของโรงพยาบาลประจำจังหวัดกำแพงเพชร และเว็บไซต์ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) รวมไปถึงการค้นหาคลิปความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุในแพลตฟอร์มยูทูบ (YouTube) ทั้งนี้บรรณารักษ์นำคำสำคัญที่เป็นหลักไปใช้สืบค้นผ่านระบบสารสนเทศ ได้แก่ “ผู้สูงอายุ” “สูงวัย” โดยผสมผสานกับคำสำคัญที่เป็นคำรองร่วมกันหลายคำ ได้แก่ “กิจกรรม” “เกม” “กีฬา” “การคิดเลขเร็ว” “งานฝีมือ” “นันทนาการ” “บทสวดมนตร์” “เพลง” “สุขภาพ” “หลักสูตร” “อาชีพเสริม” “อาหาร” “อักษรไทย” เป็นต้น สำหรับแหล่งสารสนเทศบุคคล บรรณารักษ์ได้แสวงหาโดยสอบถามผู้สูงอายุในพื้นที่เพื่อให้สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพฤติกรรมและพัฒนาอาชีพเสริมได้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ

ตอนที่ 3. การใช้สารสนเทศและปัญหาในการใช้สารสนเทศ

3.1 การใช้สารสนเทศ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักใช้สารสนเทศทุกวัน โดยส่วนใหญ่ใช้สารสนเทศจากหน่วยงานต้นสังกัด คือ ศูนย์การศึกษาอิสระและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งเป็นสารสนเทศเชิงนโยบายที่กำหนดกรอบการปฏิบัติงานสำหรับห้องสมุดประชาชนเพื่อสนับสนุนแนวคิดในการเสริมสร้างพฤติกรรมในตนเองให้กับประชากรผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชร หลังจากนั้นผู้ให้ข้อมูลหลักจึงใช้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศในท้องถิ่น เช่น เครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุในระดับตำบล เป็นต้น รวมทั้งใช้สารสนเทศจากผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการอื่น ๆ ซึ่งเคยมีประสบการณ์ร่วมกันในการจัดกิจกรรมเพื่อให้บริการผู้สูงอายุ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล สำนักงานพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้หรือกิจกรรมฝึกอาชีพเสริมได้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับแนวทางการทำงานของหน่วยงานในพื้นที่ตามนโยบายการปฏิบัติการการแบบบูรณาการ รวมไปถึงการใช้สารสนเทศเพื่อจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมอย่างเหมาะสมกับข้อจำกัดของผู้สูงอายุแต่ละท่าน

3.2 ปัญหาอุปสรรคในการใช้สารสนเทศ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 คน ประสบปัญหาเกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการใช้คำค้นเพื่อเข้าถึงสารสนเทศด้านการสอนผู้สูงอายุผ่านกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ โดยเฉพาะการสอนผู้สูงอายุที่ไม่เคยใช้เทคโนโลยีหรือคอมพิวเตอร์มาก่อน นอกจากนั้นแล้วผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 3 คน ประสบปัญหาในการเข้าถึงสารสนเทศเกี่ยวกับเทคนิคการให้บริการผู้สูงอายุที่มีปัญหาเรื่องการเคลื่อนไหวหรือการรับรู้ ทำให้ขาดเทคนิคที่ดีในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และการจัดบริการสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุ

3.3 ข้อเสนอแนะต่อการใช้สารสนเทศ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 12 คน ได้ให้ข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับการเชิญผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชน เข้ามาร่วมจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อฝึกฝนทักษะให้กับบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนของจังหวัดกำแพงเพชร ในการให้บริการสารสนเทศที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมพฤติกรรมในตนเองให้กับประชากรผู้สูงอายุ รองลงมานั้นเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 3 คน ให้ข้อเสนอแนะสอดคล้องกันว่าควรจัดหาเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม

ต่อการส่งเสริมพัฒนาพลังให้กับผู้สูงอายุ เช่น การใช้งานแอปพลิเคชันห้องสมุดที่มีขนาดตัวอักษรเหมาะสมกับผู้สูงอายุ การเลือกปัญญาประดิษฐ์ในการค้นหาข้อมูลผ่านสมาร์ทโฟนที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ และการพัฒนาสื่อดิจิทัลสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุที่สามารถเข้าใจได้ง่ายและเข้าถึงได้อย่างสะดวก เป็นต้น และลำดับสุดท้ายเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 2 คน ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในทิศทางเดียวกันว่า ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในห้องสมุดให้ได้มาตรฐาน โดยออกแบบให้สามารถเอื้ออำนวยความสะดวกแก่ประชากรผู้สูงอายุในการเข้าใช้บริการสารสนเทศหรือร่วมอบรมผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในห้องสมุดประชาชนได้อย่างปลอดภัยที่สุด ทั้งนี้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาพัฒนาพลังในตนเองของผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

1. ความต้องการสารสนเทศ

จากการที่บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนส่วนใหญ่มีความต้องการสารสนเทศเพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุ โดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์บทบาทของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนที่เคยให้บริการสารสนเทศแก่ผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาพัฒนาพลังในตนเอง โดยเน้นการให้ข้อมูลที่เหมาะสมและเข้าใจง่ายต่อผู้สูงอายุ และเน้นให้บริการผู้สูงอายุโดยใช้สื่อและทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดประชาชน โดยมีเนื้อหาที่ตรงกับความต้องการและความสนใจของกลุ่มผู้สูงอายุเหล่านี้มากที่สุด รวมทั้งใช้สารสนเทศเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เน้นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และความสนุกสนานสำหรับผู้สูงอายุ เช่น กิจกรรมหนังสือสวดมนต์ หรือการเข้าร่วมฝึกอาชีพเสริมให้กับเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นต้น สอดคล้องกับ Srisakda and Boonchaui (2017) ที่ศึกษาพบว่าห้องสมุดประชาชนควรพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่เอื้อต่อผู้สูงอายุอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง เช่น กิจกรรมตามเทศกาลวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมฝึกทักษะอาชีพพระยาสัน หรือกิจกรรมตามความสนใจของผู้สูงอายุ เป็นต้น และยังสอดคล้องกับ Sukkharom (2019) ที่ศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุต้องการให้ห้องสมุดนำหนังสือธรรมะมาบริการที่วัดหรือชมรมผู้สูงอายุ โดยวิธีการแจกฟรี หรือให้บริการฟังจากเสียงของผู้ที่มีความสามารถในการอ่านหนังสือธรรมะแล้วบันทึกเสียงอ่านให้ฟัง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Upatum (2020) ที่ศึกษาพบว่าผู้สูงอายุต้องการกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นการพัฒนาศักยภาพทางสุขภาพกาย สุขภาพจิต เทคโนโลยี และกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

สำหรับความต้องการสารสนเทศเพื่อเสริมสร้างพัฒนาพลังในตนเองให้กับประชากรผู้สูงอายุ พบว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนต้องการสารสนเทศเพื่อจัดกิจกรรมเสริมสร้างสุขภาวะให้กับผู้สูงอายุ เช่น การออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ การนวดแผนไทยสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น เนื่องจากสารสนเทศสุขภาพที่ต้องการความถูกต้องทางวิชาการเป็นอย่างยิ่ง ประกอบกับอาชีพหลักซึ่งเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนซึ่งถือเป็นนักวิชาการทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดังนั้นจึงต้องการสารสนเทศที่มีความถูกต้องและมีความเชื่อถือสูงที่สุดจากผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ สอดคล้อง Luo and Park (2013) พบว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนต้องการสารสนเทศสุขภาพที่ครอบคลุมหัวข้อต่าง ๆ ได้แก่ ร่างกายมนุษย์ สภาวะทางการแพทย์ สุขภาพ โรค แนวคิดทางการแพทย์ และการออกกำลังกาย การควบคุมอาหารหลักโภชนาการ แต่เมื่อต้องให้บริการแก่ผู้ใช้ซึ่งเสี่ยงจะเกิดปัญหาในการตีความคำถามจากผู้ใช้ และการขาดความรู้เกี่ยวกับแหล่งสารสนเทศทางสุขภาพที่น่าเชื่อถือและเหมาะสมต่อข้อคำถามจากผู้ใช้ และสอดคล้องกับ Wareesa-ard and Warunyanugrai (2018) พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนที่เชี่ยวชาญในการระบุ

ความต้องการสารสนเทศสุขภาพจะประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งสารสนเทศอย่างละเอียดเพื่อใช้ในการสอนทักษะการรู้สารสนเทศ โดยนำสารสนเทศสุขภาพมาลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้ตนเองมีสุขภาพที่ดีได้จนเป็นที่ยอมรับแก่สังคม ซึ่งจะส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีของวิชาชีพอย่างยั่งยืน

2. การแสวงหาสารสนเทศ

สำหรับการแสวงหาสารสนเทศของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนเพื่อส่งเสริมพัฒนาตนเองให้กับประชากรผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า โดยส่วนใหญ่แสวงหาสารสนเทศจากแหล่งสื่อสิ่งพิมพ์มากที่สุด โดยเน้นเนื้อหาเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุโดยเน้นความน่าเชื่อถือและความทันสมัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสื่อสิ่งพิมพ์เป็นแหล่งสารสนเทศที่อยู่ใกล้ตัว เนื่องจากในห้องสมุดประชาชนส่วนมากมีสื่อสิ่งพิมพ์เป็นแหล่งสารสนเทศหลักในการให้บริการ สอดคล้องกับทฤษฎีการแสวงหาสารสนเทศที่ผู้ใช้บริการสารสนเทศมักแสวงหาสารสนเทศจากแหล่งที่คุ้นเคยและใกล้ตัวก่อน เป็นต้น (Puttapithakporn, 2011) สำหรับแสวงหาสารสนเทศในช่องทางอื่น ๆ เช่น การค้นหาหลักสูตรฝึกอบรมงานฝีมือที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ รวมไปถึงการค้นหางานสัมมนาออนไลน์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ การค้นหาสารสนเทศจากเว็บไซต์ของกรมกิจการผู้สูงอายุ เว็บไซต์ของโรงพยาบาลกำแพงเพชร และเว็บไซต์ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สอดคล้องกับ Leckie, Pettigrew, and Sylvain (1996) ซึ่งระบุว่าบุคคลแสวงหาสารสนเทศเพื่อตอบสนองอาชีพและภาระงานของตน นอกจากนี้ยังได้แสวงหาสารสนเทศจากการสอบถามผู้สูงอายุในพื้นที่เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมได้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ Srisakda and Boonchaay (2017) ที่พบว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนควรพัฒนาจัดบริการและกิจกรรมเชิงรุกที่หลากหลายและตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ เช่น บริการจัดส่งทรัพยากรสารสนเทศถึงบ้าน การจัดกิจกรรมเสวนาเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนโดยผู้สูงอายุ เป็นต้น และยังสอดคล้องกับ Upatum (2020) ที่ศึกษาพบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนควรจัดบริการสารสนเทศที่เข้าถึงผู้สูงอายุในลักษณะบริการห้องสมุดเชิงรุก เช่น บริการเยี่ยมตามบ้าน (Home visits) เนื่องจากผู้สูงอายุบางคนไม่สะดวกในการเดินทางมาห้องสมุด ดังนั้นบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนจึงควรจัดให้บริการเพื่อให้สารสนเทศที่เสริมสร้างพัฒนาตนเองให้กับประชากรผู้สูงอายุ เป็นต้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Butler (2019) ที่ศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศสุขภาพแบบออนไลน์ พบว่า ผู้ใช้ต้องการคำแนะนำที่มาจากความร่วมมือกันระหว่างบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนและผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ เพื่อให้ได้รับความรู้ด้านสุขภาพในสภาพแวดล้อมดิจิทัลที่ตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ สำหรับพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ คือ บรรณารักษ์นำคำสำคัญที่เป็นหลักไปใช้สืบค้นผ่านระบบสารสนเทศ ได้แก่ “ผู้สูงอายุ” “สูงวัย” โดยผสมผสานกับคำสำคัญที่เป็นคำรองอีกหลากหลายคำ เช่น “กิจกรรม” “เกม” “กีฬา” “งานฝีมือ” “บทสวดมนตร์” เป็นต้น นอกจากนี้บรรณารักษ์ได้แสวงหาสารสนเทศโดยสอบถามผู้สูงอายุในพื้นที่เพื่อให้สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพัฒนาตนเองและพัฒนาอาชีพเสริมได้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับข้อค้นพบของ Bates (2010) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าโดยธรรมชาติของมนุษย์ได้รับสารสนเทศจากสิ่งแวดล้อมและจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม แต่ถ้าหากมนุษย์ต้องการค้นหาสารสนเทศในระบบสารสนเทศที่ทันสมัยและซับซ้อน มนุษย์ต้องอาศัยทักษะขั้นสูงในการใช้ระบบอย่างตั้งใจและมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ต้องการ

3. การใช้สารสนเทศ

ในการใช้สารสนเทศของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน ซึ่งเป็นสารสนเทศเชิงนโยบายที่รับจากหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อใช้เป็นกรอบการปฏิบัติงานสำหรับห้องสมุดประชาชนเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมในตนเองให้กับประชากรผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชร หลังจากนั้นจึงใช้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศในท้องถิ่น รวมทั้งใช้สารสนเทศจากผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการอื่น ๆ ซึ่งเคยมีประสบการณ์ร่วมกันในการจัดกิจกรรมเพื่อให้บริการผู้สูงอายุ เพื่อให้บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้หรือกิจกรรมฝึกอาชีพเสริมได้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุอย่างครอบคลุมและเหมาะสมกับข้อจำกัดของผู้สูงอายุแต่ละท่าน สอดคล้องกับ Srisakda and Boonchaay (2017) ที่เสนอว่าหน่วยงานของรัฐทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นควรมีบทบาทในการสนับสนุนห้องสมุดประชาชนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้สูงอายุอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับ Upatum (2020) ที่ศึกษาพบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนต้องคำนึงถึงบริบททางสังคมและนโยบายของหน่วยงานเพื่อให้มั่นใจว่าผู้ใช้สูงอายุได้รับสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันเพื่อเพิ่มศักยภาพให้แก่ตนเองและดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษาในครั้งนี้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดกำแพงเพชร ควรจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนในการเสริมสร้างพฤติกรรมในตนเองให้กับประชากรผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชร โดยบูรณาการกับผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการอื่น ๆ ซึ่งเคยมีประสบการณ์ร่วมกันในการจัดกิจกรรมเพื่อให้บริการผู้สูงอายุ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล สำนักงานพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เป็นต้น รวมไปถึงเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดกำแพงเพชรเพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และให้บริการสารสนเทศได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในอนาคต ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และให้บริการสารสนเทศเพื่อพัฒนาศักยภาพบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนในการเสริมสร้างพฤติกรรมในตนเองให้กับประชากรผู้สูงอายุให้ครอบคลุมจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร ตาก พิจิตร พิษณุโลก และนครสวรรค์ เพื่อให้เครือข่ายพฤติกรรมสำหรับห้องสมุดประชาชนเข้มแข็งยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยฉบับนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณแผ่นดินจากทุนสนับสนุนงานวิจัยมูลฐาน (Fundamental Fund) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สังกัด สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ร่วมกับ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร คณะผู้วิจัยจึงใคร่ขอขอบพระคุณหน่วยงานดังกล่าวทั้ง 2 แห่ง ที่กรุณาให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- Bates, M. J. (2010). Information behavior. In M. J. Bates and M. N. Maack (Eds.), *Encyclopedia of Library and Information Sciences* (3rd ed.). New York: CRC Press.
- Butler, R. (2019). Health information seeking behaviour: the librarian's role in supporting digital and health literacy. *Health information and libraries journal*, 36(3), 278-282.
- Case, D. O. and Given, L. M. (2016). *Looking for information: A survey of research on information seeking, needs, and behavior* (4th ed.). UK: Emerald.
- Cheunwattana, A. (2021). *Information Behavior and Services*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. [In Thai]
- Chongchorhor, C., and Wongboonmak, S. (2023). A Current Condition and Approaches of Public Libraries for Promoting Active Aging of Senior Population in Kamphaeng Phet Province. *TLA Bulletin (Thai Library Association)*, 67(1), 40–60. [In Thai]
- Fisher, K. E. and Julien, H. (2009). Information Behavior. In *Annual Review of Information Science and Technology*. Medford, NJ: Information Today.
- Leckie, G. J., Pettigrew, K. E., and Sylvain, C. (1996). Modeling the information seeking of professionals: a general model derived from research on engineers, health care professionals, and lawyers. *Library Quarterly*, 66(2), 161-193.
- Luo, L. and Park, V.T. (2013). Preparing public librarians for consumer health information service: A nationwide study, *Library and Information Science Research*, 35(4): 310-317.
- Prasartkul, P. (2014). *Situation of Thai Elderly 2013*. Bangkok: Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute. [In Thai]
- Puttaphithakorn, S. (2011). *Information Behavior in Information Organization and Retrieval*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. [In Thai]
- Saiyarod, P. (2018). Aging Society. In Panyakaew, W. (Eds.), *Introduction to Sociology* (4th ed.). Chiang Mai: Chiang Mai University. [In Thai]
- Savolainen, R. (2009). Information use and information processing: *Comparison of conceptualization*. *Journal of Documentation*, 66(2), 187-207.
- Srisakda, R. and Boonchaay, K. (2017). The Operations of Songkhla Provincial Public Library Based on Governmental Measures to Be Ready for the Era of Aging Society. *Journal of Humanities and Social Sciences, Thaksin University*, 12(1), 165–179. [In Thai]
- Sukkharon, T. (2019). The Development of Dhamma Books Service Usage of Elderlies in Mueang District, Surat Thani Province. *Narkbhutparitat Nakhon Si Thammarat Rajabhat University*, 11(1): 63-70. [In Thai]
- Upatum, P. (2020). Information Service for Empowering the Elderly. *Suthiparithat journal*, 36(96): 223-232. [In Thai]

- Von Hoerde, P. (2023). Factors affecting elderly people to participate “Careers future book promotion activity” at Phuket Knowledge Park. *TLA Bulletin (Thai Library Association)*, 67(1), 141–156. [In Thai]
- Wareesa-ard, A. and Warunyanugrai, S. (2018). Health Information Illiteracy: Problems of Library Staffs and Role of Librarians in Health Information Literacy Instruction. *TLA Bulletin (Thai Library Association)*, 62(1), 16–29. [In Thai]
- Wilson, T. D. (2000). Human information behaviour. *Informing Science*, 3(2), 49-55.

โครงสร้างของคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมคำวซอ

อนาวิล โอภาประกาศิต
ศูนย์ล่านนาศึกษา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
pinganawinst45@gmail.com

ภคภต เทียมทัน
อาจารย์ ดร.,
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
pakapot.th@cmu.ac.th

รับบทความ: 12 กุมภาพันธ์ 2567
แก้ไขบทความ: 22 มีนาคม 2567
ตอบรับบทความ: 21 พฤษภาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างของคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมคำวซอ เก็บข้อมูลจากวรรณกรรมคำวซอ ฉบับร้านประเทืองวิทยา พ.ศ. 2511 จำนวน 10 เรื่อง โดยใช้แนวคิดภาษาวรรณคดีและแนวคิดการวิเคราะห์ส่วนประชิดในการวิเคราะห์โครงสร้างและจำแนกประเภทของคำเรียกผู้ชาย ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างของคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมคำวซอ มีองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนหลักและส่วนขยาย โดยส่วนหลักมีองค์ประกอบสำคัญคือ คำหลัก ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ต้องปรากฏในโครงสร้างของคำเรียกผู้ชายเสมอ ส่วนส่วนขยายนั้น มีองค์ประกอบสำคัญ คือ คำขยายประกอบหน้า และคำขยายประกอบหลัง ซึ่งทำหน้าที่แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับเพศ สถานภาพ ยศและศักดิ์ของตัวละครผู้ชาย ทั้งนี้ ส่วนขยายจะปรากฏในโครงสร้างของคำเรียกผู้ชายหรือไม่ก็ได้ เมื่อพิจารณาคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมคำวซอจำนวน 10 เรื่องแล้ว ปรากฏคำหลักจำนวน 306 คำ จากการปรากฏของคำเรียกผู้ชายจำนวน 1,727 ตำแหน่ง สามารถจำแนกโครงสร้างของคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมคำวซอได้ 4 โครงสร้าง ได้แก่ โครงสร้างแบบส่วนหลักปรากฏจำนวน 458 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 26.52 โครงสร้างแบบส่วนหลัก ส่วนหลักปรากฏจำนวน 231 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 13.38 โครงสร้างแบบส่วนหลัก ส่วนขยายปรากฏจำนวน 71 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 4.11 และโครงสร้างแบบส่วนขยาย ส่วนหลักปรากฏจำนวน 967 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 55.99 โครงสร้างของคำเรียกผู้ชายที่แตกต่างกันและสามารถจำแนกได้หลายโครงสร้างดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงกลวิธีในการสร้างคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมคำวซอ

คำสำคัญ : โครงสร้างของคำเรียกผู้ชาย, คำเรียกผู้ชาย, วรรณกรรมคำวซอ

The Structures of Men Terms in Khaosaw Literature

Anawin Opaprasit

Lanna studies center, Faculty of Humanities,
Chaing Mai University
pinganawinst45@gmail.com

Pakapot Thiamthan

Ph.D., Lecturer
Faculty of Humanities, Chiang Mai University
pakapot.th@cmu.ac.th

Received: February 12, 2024

Revised: March 22, 2024

Accepted: May 21, 2024

Abstract

This article aims to study the structure of men's terms in Khaosaw Literature and collect data from ten stories from the Pratueng Wittaya Shop edition, 1968. The study employs the concepts of language, literature and immediate constituent analysis for studying and classification of men's terms. The study results indicate that men's terms in Khaosow literature have two main components: the main part and the extension. The main part includes a crucial element, which is the main term that must consistently appear in the structure of men's terms. In terms of extensions, an essential element is the Attributive Adjectives and Postpositive Adjectives, which indicate the male character's gender, status, and rank. The adjectives may or may not appear in the structure of men's terms. When considering the men's terms from ten stories in Khaosow literature, 306 main words appeared from 1,727 positions of men's names. Four structures of men's terms in Khaosow literature can be classified, namely the main part structure, with 458 positions accounting for 26.52 percent. The main part structure appeared in 231 positions, accounting for 13.38 percent. Additionally, main part structures with adjectives appeared in 71 positions, accounting for 4.11 percent of the total. The adjective part structure, the main part, shows 967 positions, representing 55.99 percent of the total. The diverse structures of men's terms and the various classifications show the strategic approach to creating men's terms in Khaosaw literature.

Keywords : The Structures of men terms, men terms, Khaosaw literature

บทนำ

“คำว” หรือ “คร่าว”¹ หมายถึง ลักษณะคำประพันธ์ที่เรียบเรียงถ้อยคำอย่างเป็นระเบียบเพื่อให้เกิดสัมผัสที่คล้องจองกันลักษณะของฉันทลักษณ์คล้ายกับกลอนสุภาพของอาณาจักรกลาง (ลมูล จันทน์หอม, 2538, น. 162-167) คำวเป็นวรรณกรรมล้านนาที่มีลักษณะการแต่งค่อนข้างง่าย อ่านง่าย มีสัมผัสไม่เคร่งครัด มักพบได้ทั่วไปจากโวหารรักหนุ่มสาว สุภาษิตคำพังเพย ปริศนาคำทาย โดยคำวสามารถจำแนกได้หลายประเภทตามลักษณะการประพันธ์ ทั้งนี้ สามารถจำแนกประเภทของคำวได้ 5 ประเภท ได้แก่ คำวก้อม คำวเรื่องหรือ คำวขอ คำวใช้ คำวรำ และคำวจ้อย

คำวขอเป็นวรรณกรรมที่มีเค้าโครงเดิมสืบเนื่องมาจากธรรมคำวหรือนิทานธรรมชาดก โดยคำวขอและธรรมคำวต่างมีที่มาจากนิทานธรรมหรือชาดกเหมือนกัน แต่จะแตกต่างกันในด้านความละเอียดในการพรรณนาเนื้อเรื่องและลักษณะคำประพันธ์ กล่าวคือ คำวขอกับธรรมคำวให้รายละเอียดการพรรณนาเนื้อเรื่องเหมือนกัน แต่มีความละเอียดต่างกันในด้านลักษณะคำประพันธ์ โดยคำวขอจะนิยมแต่งเป็นร้อยกรอง มีการบังคับสัมผัส และการบังคับเสียงวรรณยุกต์ (เสนหา บุญริศ, 2519, น. 14) ในขณะที่ธรรมคำวจะแต่งเป็นร้อยแก้วหรือร้อยยาว คำวขอถือเป็นวรรณกรรมที่เข้ามามีบทบาทแทนที่กิจกรรมการเทศน์โดยใช้ธรรมคำว เนื่องจากมีเนื้อเรื่องไม่ยาว มีลักษณะคำประพันธ์สามารถขับเป็นบทเพลงได้ ด้วยเหตุนี้ คำวขอจึงได้รับความนิยมในการสร้างความบันเทิงและความเพลิดเพลินให้แก่ผู้ฟัง (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2546, น. 264) องค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งในวรรณกรรมคำวขอ คือ “ตัวละคร” เพราะพฤติกรรม คำพูด และความคิดของตัวละครเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินเรื่อง ตัวละครจึงมีบทบาทและหน้าที่ต่อโครงเรื่อง ช่วยให้เนื้อเรื่องเกิดสีสัน ช่วยสร้างความบันเทิง ทำให้เนื้อเรื่องเกิดความต่อเนื่อง และเพิ่มความสมจริงให้กับเรื่อง (เถกิง พันธุ์เถกิงอมร, 2541, น. 627) เมื่อพิจารณาวรรณกรรมคำวขอในเบื้องต้นแล้ว ตัวละครประเภทหนึ่งที่มีความน่าสนใจ คือ “ตัวละครผู้ชาย” ซึ่งมักจะได้รับการสร้างสรรค์บทบาทและหน้าที่ให้มีลักษณะที่หลากหลายดังปรากฏรูปร่างภาษาที่ใช้อ้างอิงถึงตัวละครผู้ชายในวรรณกรรมคำวขอหลากหลายรูปร่าง ตัวอย่างเช่น

- (1) *หน่อโพธิสัตว์ วาดมือกล่าวจี๋ บอกย้ายักษ์เฝ้าสามาน*
ว่ามึงอย่านับ จักได้กินหวาน ใช้อาหารมึง อย่ามาฟูโกล์
 (หงส์หิน:17)

ตัวอย่าง (1) ข้างต้น ปรากฏคำเรียกผู้ชายคือ คำว่า “หน่อโพธิสัตว์” เป็นคำที่ใช้อ้างอิงเจ้าทศกัณฐ์ คำว่า “หน่อโพธิสัตว์” ปรากฏคำว่า “โพธิสัตว์” เป็นส่วนหลัก ซึ่งทำหน้าที่เป็นคำหลัก และปรากฏคำว่า “หน่อ” เป็นส่วนขยาย โดยทำหน้าที่เป็นคำขยายประกอบหน้า

- เขาลอบหลีกลี ตื่นเต้นถอยหนี ซ้ำกลั้วฤทธิ อันยักษ์ตัวเฝ้า*
ไหลก้นมาหา โพธิสัตว์เจ้า มาเปิงฉัตรเงาหน่อฟ้า
 (จันต๊ะฆา: 181)

¹ คำว่า “คำว” หรือ “คร่าว” หมายถึง “เป็นเส้นติดต่อกันไปในแนวยาวหรือแนวเดียวกันอย่างเป็นระเบียบเหมือนเชือกคร่าว หรือลักษณะคำประพันธ์ประเภทหนึ่ง นิยมเขียนหลายแบบ เช่น คำว คำว คร่าว” (สถาบันราชภัฏเชียงใหม่, 2539, น. 117) ทั้งนี้ บทความฉบับนี้พิจารณาใช้คำว่า “คำว”

ตัวอย่าง (2) ปรากฏคำเรียกผู้ชายคือ คำว่า “โพธิสัตว์เจ้า” เป็นคำที่ใช้อ้างถึงเจ้าจันทะมา คำว่า “โพธิสัตว์เจ้า” ปรากฏคำว่า “โพธิสัตว์” เป็นส่วนหลัก ซึ่งทำหน้าที่เป็นคำหลัก และปรากฏคำว่า “เจ้า” เป็นส่วนขยาย โดยทำหน้าที่เป็นคำขยายประกอบหลัง

ตัวอย่าง (1) และ (2) ข้างต้น ปรากฏคำเรียกผู้ชาย 2 คำ คือ คำว่า “หน่อโพธิสัตว์” และคำว่า “โพธิสัตว์เจ้า” ซึ่งเป็นคำที่ใช้อ้างถึงเจ้าทุกคตขัตติวงศ์และเจ้าจันทะมา เมื่อพิจารณาคำเรียกผู้ชายจากตัวอย่าง (1) และ (2) แล้ว พบว่าปรากฏถ้อยคำเหมือนกันแต่มีลักษณะการประกอบกันที่ต่างกัน กล่าวคือ คำว่า “หน่อโพธิสัตว์” แสดงโครงสร้างแบบส่วนขยาย ส่วนหลัก โดยส่วนหลักมีคำหลักคือคำว่า “โพธิสัตว์” และส่วนขยายมีคำขยายประกอบหน้าคือ คำว่า “หน่อ” ส่วนคำว่า “โพธิสัตว์เจ้า” แสดงโครงสร้างแบบส่วนหลัก ส่วนขยาย โดยส่วนหลักมีคำหลักคำว่า “โพธิสัตว์” และส่วนขยายที่มีคำขยายประกอบหลังคือ คำว่า “เจ้า” นอกจากนี้ การปรากฏของคำขยายคือคำว่า “หน่อ” และคำว่า “เจ้า” ยังสะท้อนให้เห็นถึงสถานภาพของตัวละคร คือ การมีเชื้อสายของสมมุติเทพ

เมื่อพิจารณางานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการอ้างถึงตัวละครในวรรณกรรมไทย ส่วนใหญ่ปรากฏการศึกษาเกี่ยวกับคำเรียกผู้หญิง เช่น วิทยานิพนธ์ เรื่อง “คำเรียกผู้หญิงในวรรณคดีไทยสมัยอยุธยา” ของ ปรีศนา พิมพ์ (2547) ซึ่งศึกษาการสร้างคำเรียกผู้หญิง ความหมายของคำเรียกผู้หญิง รวมถึงด้านคำนิยามที่มีต่อผู้หญิงโดยเก็บข้อมูลจากวรรณคดีราชสำนักและวรรณคดีภาคกลาง วิทยานิพนธ์ เรื่อง “คำเรียกผู้หญิงในวรรณกรรมกลอนสวด” ของ ภคภต เทียมทัน (2556) ซึ่งศึกษาวิเคราะห์คำเรียกผู้หญิงในด้านโครงสร้างของคำเรียกผู้หญิง ด้านความหมายประจำรูปของคำเรียกผู้หญิง และความหมายในบริบทการสื่อสาร วิทยานิพนธ์ เรื่อง “คำเรียกผู้หญิงในบทเพลงของครูไพบูลย์ บุตรขัน” ของ สุพัตรา มาลัย (2564) ซึ่งศึกษาวิเคราะห์ลักษณะโครงสร้างและความหมายของคำเรียกผู้หญิง รวมไปถึงศึกษามุมมองของผู้คนที่มีความหมายสำหรับงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมนั้น ปรากฏค่อนข้างน้อย เช่น วิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปร่างถึงพระพุทเจ้าในวรรณกรรมพุทธประวัติ” ของ ธัชชัย กรภูมิ (2554) ซึ่งศึกษาวิเคราะห์คำเรียกผู้ชายในด้านโครงสร้างของคำเรียกพระพุทเจ้า และด้านความหมายของคำเรียกพระพุทเจ้า โดยเก็บข้อมูลจากวรรณกรรมพุทธประวัติ วิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาพลักษณ์เจ้าเมืองในวรรณกรรมคำขอม” ของ ภคพล คำน้อย (2561) ซึ่งศึกษาวิเคราะห์ภาพลักษณ์และปัจจัยการสร้างภาพลักษณ์ของตัวละครในวรรณกรรมคำขอม

เมื่อพิจารณางานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการอ้างถึงตัวละครในงานวรรณกรรมที่ผ่านมาส่วนใหญ่ ปรากฏการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างคำเรียกผู้หญิงในวรรณกรรม อีกทั้งยังปรากฏการศึกษาในด้านกลวิธีการสร้างคำหรือด้านโครงสร้างของคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมไม่มากนัก นอกจากนี้ ยังไม่ปรากฏการศึกษาโครงสร้างของคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมคำขอม ช่วยแสดงการสร้างคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมคำขอมได้ ผู้วิจัยจึงสนใจว่าโครงสร้างของคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมคำขอม ช่วยให้เข้าใจลักษณะโครงสร้างของคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมคำขอม เข้าใจกลวิธีการสร้างคำเรียกผู้ชายมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจจะศึกษาคำเรียกตัวละครในงานวรรณกรรมล้านนาประเภทอื่น ๆ รวมไปถึงวรรณกรรมของท้องถิ่นภาคอื่น ๆ ได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาโครงสร้างของคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมคำขอม

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ้างอิงตัวละครในงานวรรณกรรม
2. เก็บรวบรวมข้อมูลคำเรียกผู้ขายจากวรรณกรรมคำขอ ฉบับโรงพิมพ์ร้านประเทืองวิทยา พ.ศ. 2511 จำนวน 10 เรื่อง ได้แก่ วรรณกรรมคำขอ เรื่อง จันทะมา (2511) เจ้าสุวัตร (2511) ช้างโพง นางพม่อม (2511) ชิวหาลิ้นคำ (2511) นกกระจาบ (2511) บั้วระวงศ์หงส์อำมาตย์ (2511) วรรณภาพราหม (2511) สุวรรณหอยสังข์ (2511) หงส์หิน (2511) และอ้ายร้อยชอด (2511)
3. ศึกษาลักษณะโครงสร้างของคำเรียกผู้ขาย โดยใช้แนวคิดภาษาวรรณคดี (literary language) และแนวคิดการวิเคราะห์ส่วนประชิด (immediate constituent analysis) โดยพิจารณาภาษาหรือถ้อยคำที่อ้างอิงคำเรียกผู้ขายเพื่อจัดประเภทโครงสร้างของคำเรียกผู้ขาย
4. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวคิดภาษาวรรณคดี (literary language) และแนวคิดการวิเคราะห์ส่วนประชิด (immediate constituent analysis) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดภาษาวรรณคดี (literary language)

แนวคิดภาษาวรรณคดีเป็นแนวคิดที่อธิบายถึงถ้อยคำที่ปรากฏในงานวรรณคดี อาจเรียกว่า ภาษาทวิ ซึ่งมีลักษณะเป็นภาษาแต่งสร้าง (artificial language) (ประสิทธิ์ กาพย์กลอน, 2523, น. 1-5) ภาษาวรรณคดีเป็นภาษาที่มีความแตกต่างไปจากภาษาร้อยแก้ว มีความไพเราะ ใช้ภาษาสละสลวย ปรากฏสัมผัสและจังหวะ มุ่งทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการ เกิดอารมณ์สะเทือนใจ (ประทีป วาทิกทินกร, 2542, น. 81) อีกทั้งยังมีลักษณะเป็นภาษาสัญลักษณ์ มีส่วนการใช้อย่างเฉพาะ ภาษาที่ปรากฏจะมีการประดับภาษาให้มีลักษณะพิเศษกว่าภาษาร้อยแก้ว ผู้อ่านต้องอาศัยการตีความหมายอย่างถูกต้องและลึกซึ้ง ภาษาวรรณคดียังปรากฏการสร้างคำที่มีความหมายเหมือนกันแต่ใช้ถ้อยคำต่างกัน เรียกว่า การหลกคำ (ศักดิ์ศรี แยมันดดา, 2545, น. 40-42) นอกจากนี้ ภาษาวรรณคดียังปรากฏการเรียบเรียงถ้อยคำที่ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ (เศรษฐ พลอินทร์, 2524, น. 31)

เมื่อพิจารณาแนวคิดภาษาวรรณคดีแล้ว แนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดที่อธิบายถึงภาษาที่ปรากฏในงานวรรณคดีที่มีความแตกต่างไปจากภาษาร้อยแก้วในด้านต่าง ๆ เช่น ภาษา สัมผัสและจังหวะ ความหมาย และการสื่ออารมณ์ การเรียบเรียงถ้อยคำได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์อีกด้วย

2. แนวคิดการวิเคราะห์ส่วนประชิด (immediate constituent analysis)

แนวคิดการวิเคราะห์ส่วนประชิดเป็นแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์ภาษาเพื่อแยกส่วนต่าง ๆ ของภาษาโดยพิจารณาจากส่วนประกอบใหญ่ไปจนถึงส่วนประกอบเล็ก คือ ประโยค วลี คำ และหน่วยคำตามลำดับซึ่งจะช่วยให้ทราบความสัมพันธ์ของหน่วยภาษาได้ การวิเคราะห์ส่วนประชิดเป็นการแยกโครงสร้างทางภาษา โดยการแยกส่วนภาษาออกเป็นส่วนต่าง ๆ ส่วนที่แยกออกมานั้น อาจจะแยก

เป็นส่วนที่เล็กกว่าได้ (อุดม วโรตม์สิขิตต์, 2535, น. 141-144)² นอกจากนี้ การวิเคราะห์ส่วนประชิดในระดับวลียังเป็นการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ของคำต่าง ๆ ที่มาเป็นส่วนประกอบของวลี โดยการวิเคราะห์คำขยายที่ทำหน้าขยายคำหลัก (เรื่องเดช ปันเขื่อนขันธ์, 2550, น. 45)

เมื่อพิจารณาแนวคิดการวิเคราะห์ส่วนประชิดแล้ว แนวคิดดังกล่าวสามารถประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์คำเรียกผู้ชายเพื่อแสดงลักษณะโครงสร้างในระดับคำของคำเรียกผู้ชายได้ แนวคิดนี้จึงเป็นประโยชน์ในการศึกษาและการจัดประเภทของโครงสร้างคำเรียกผู้ชายในลำดับต่อไป

ผลการศึกษา

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลคำเรียกผู้ชายจากวรรณกรรมคำขอทั้ง 10 เรื่องแล้ว ปรากฏคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมคำขอจำนวน 1,727 ตำแหน่ง โดยปรากฏคำหลักของคำเรียกผู้ชายจำนวน 306 คำ ทั้งนี้สามารถจำแนกองค์ประกอบของคำเรียกผู้ชายได้ 2 ส่วน ได้แก่ “ส่วนหลัก” และ “ส่วนขยาย” โดยส่วนหลักมีองค์ประกอบสำคัญคือ “คำหลัก” ซึ่งเป็นโครงสร้างที่ต้องปรากฏในคำเรียกผู้ชายเสมอ ในขณะที่ส่วนขยายมีองค์ประกอบสำคัญคือ “คำขยาย” ซึ่งสามารถจำแนกได้ 2 ลักษณะคือ “คำขยายประกอบหน้า” ซึ่งจะปรากฏหน้าตำแหน่งคำหลัก และ “คำขยายประกอบหลัง” ซึ่งจะปรากฏหลังตำแหน่งคำหลัก จากการศึกษาองค์ประกอบของคำเรียกผู้ชายสามารถจำแนกโครงสร้างของคำเรียกผู้ชายได้ 4 โครงสร้าง ดังนี้

1. โครงสร้างแบบส่วนหลัก

โครงสร้างแบบส่วนหลัก หมายถึง โครงสร้างของคำเรียกผู้ชายที่ปรากฏเพียงส่วนหลักส่วนเดียวเท่านั้น มีองค์ประกอบสำคัญคือ “คำหลัก” ไม่ปรากฏคำขยายประกอบหน้าและคำขยายประกอบหลัง ทั้งนี้โครงสร้างของคำเรียกผู้ชายแบบส่วนหลักปรากฏจำนวน 458 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 26.52 สามารถแสดงตัวอย่างโครงสร้างแบบส่วนหลักได้ ดังนี้

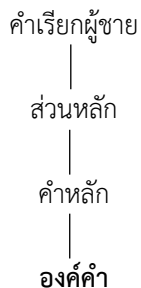
1.1 ตัวอย่างคำเรียกผู้ชาย “องค์คำ” จากเนื้อความ

เมื่อพี่เป็นกวาง	ปีกมาเซาะไซ้	ก็หันแต่อันกองไฟ	
เจ้าจึงเล่าแก้ว	บอกเมียเต็มใจ	ตั้งแต่ยามไป	จนเป็นนกแก้ว
ส่วนนางไกรสร	นารีผ่องแผ้ว	รู้ไป <u>องค์คำ</u> แน่แท้	

(นกกกระजाบ: 81)

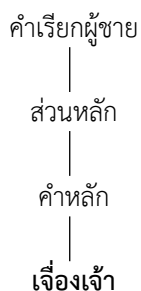
ตัวอย่างข้างต้น คำว่า “องค์คำ” เป็นคำที่นางสุวรรณเกสรใช้กล่าวถึงเจ้าสรพลสิทธิุมาร คำเรียกผู้ชาย “องค์คำ” เป็นคำหลักในส่วนหลัก ไม่ปรากฏส่วนขยายประกอบหน้าหรือส่วนขยายประกอบหลัง ทั้งนี้สามารถแสดงโครงสร้างของคำว่า “องค์คำ” ได้ ดังนี้

² แนวคิดการวิเคราะห์ส่วนประชิด เป็นแนวคิดที่ใช้ในการจำแนกโครงสร้างทางภาษาจากโครงสร้างใหญ่ออกเป็นโครงสร้างย่อย ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดดังกล่าวจาก อุดม วโรตม์สิขิตต์ (2535, น.141 -144) เพื่อวิเคราะห์จำแนกโครงสร้างทางภาษาในระดับคำ โดยพิจารณาจำแนกโครงสร้างและจัดประเภทของคำเรียกผู้ชายจากวรรณกรรมคำขอทั้ง 10 เรื่อง

- 1.2 ตัวอย่างคำเรียกผู้ชาย “เจื่องเจ้า” จากเนื้อความ
 ทรงยศศักดิ์ อ่อนน้อมเยือกเย็น ผายผาบด้าวอาณา
 ร้อยเอ็ดตัว น่องน้าวไหลหา นำของบันณา มาถวายเจื่องเจ้า
 เมืองไหน ๆ ย่อมไหลมาเฝ้า ถวายเงินค่าจ้างม้า
 (เจ้าสุวัตร : 133)

ตัวอย่างข้างต้น คำว่า “เจื่องเจ้า” เป็นคำที่ใช้กล่าวถึงพญาอาทิตย์ คำเรียกผู้ชาย “เจื่องเจ้า” เป็นคำหลักในส่วนหลัก ไม่ปรากฏส่วนขยายประกอบหน้าหรือส่วนขยายประกอบหลัง ทั้งนี้ สามารถแสดงโครงสร้างของคำว่า “เจื่องเจ้า”³ ได้ ดังนี้

2. โครงสร้างแบบส่วนหลัก ส่วนหลัก

โครงสร้างแบบส่วนหลัก ส่วนหลัก หมายถึง โครงสร้างของคำเรียกผู้ชายที่มีลักษณะการประกอบกันของส่วนหลัก 2 ส่วน⁴ โดยส่วนหลักแต่ละส่วน มีองค์ประกอบสำคัญคือ “คำหลัก” โครงสร้างคำเรียกผู้ชายแบบส่วนหลัก ส่วนหลัก จึงปรากฏองค์ประกอบสำคัญในลักษณะ “คำหลัก” และ “คำหลัก” ทั้งนี้

³ เจื่องเจ้า หมายถึง สืบเชื้อสายสกุลจากขุนเจือง, มีอานุภาพดุจขุนเจือง” (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2547, น. 202)

⁴ โครงสร้างแบบส่วนหลัก ส่วนหลัก เป็นการพิจารณาโครงสร้างของคำเรียกผู้ชายจากกลุ่มความหมาย เช่น คำเรียกผู้ชายคำว่า “องค์คำร่างก้อม” ปรากฏกลุ่มความหมาย 2 กลุ่มความหมาย คือ คำหลักคำว่า “องค์คำ” แสดงกลุ่มความหมายการเป็นผู้มีค่า และคำหลักคำว่า “ร่างก้อม” แสดงกลุ่มความหมายการเป็นผู้มีรูปลักษณะงดงาม ในบทความนี้จึงพิจารณาให้คำเรียกผู้ชายในแต่ละกลุ่มความหมายเป็น “คำหลัก” ทั้งนี้ คำว่า “องค์คำร่างก้อม” จึงปรากฏคำหลัก 2 คำ คือ คำว่า “องค์คำ” และคำว่า “ร่างก้อม” แสดงให้เห็นถึงการประกอบกันของ “คำหลัก” และ “คำหลัก” จึงพิจารณาให้คำเรียกผู้ชายดังกล่าวเป็นโครงสร้างแบบส่วนหลัก ส่วนหลัก

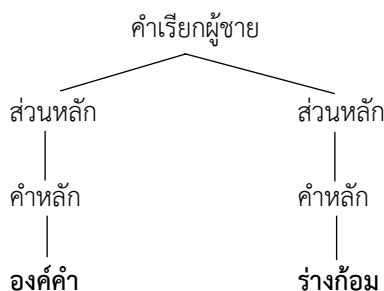
โครงสร้างของคำเรียกผู้ชายแบบส่วนหลัก ส่วนหลัก ปรากฏจำนวน 231 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 13.38 สามารถแสดงตัวอย่างโครงสร้างแบบส่วนหลัก ส่วนหลักได้ ดังนี้

2.1 ตัวอย่างคำเรียกผู้ชาย “องค์คำร่างก้อม” จากเนื้อความ

หวังได้มาเห็น	<u>องค์คำร่างก้อม</u>	ที่ยังท่าห้องศาลา
มากอยผ่อรับ	ใครู้เจียนจำ	หันเจ้าวันวา ฟูกันบถ้วน
มาย้าวเสียใจ	เวลาจั่วจ้วน	บ่บวระมวลเรื่องรัก

(บวระวงศ์หงส์อำมาตย์: 51)

ตัวอย่างข้างต้น คำว่า “องค์คำร่างก้อม” เป็นคำที่ใช้กล่าวถึงเจ้าบวระวงศ์ คำเรียกผู้ชาย “องค์คำร่างก้อม” ประกอบด้วยโครงสร้างส่วนหลัก 2 ส่วน คือ ส่วนหลัก “องค์คำ” มีคำหลัก คือ คำว่า “องค์คำ” และส่วนหลัก “ร่างก้อม” มีคำหลัก คือ คำว่า “ร่างก้อม” สามารถแสดงโครงสร้างของคำว่า “องค์คำร่างก้อม” ได้ ดังนี้

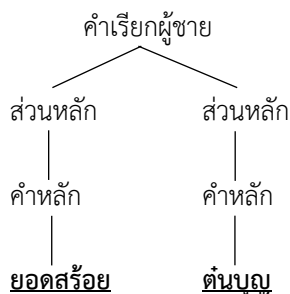

2.2 ตัวอย่างคำเรียกผู้ชาย “ยอดสร้อยต้นบุญ” จากเนื้อความ

นางนิกในใจ	บ่ใจผู้้น้อย	คงเป็น <u>ยอดสร้อยต้นบุญ</u>
ผ่อห่นอะเลื้อ	บ่ต่ำบ่สูง	เจือจืดต้นบุญ โฟธายอดสร้อย
ระเบียบกัดี	วาทีก้าวถ้อย	ดั่งเหมือนปนกอยปาดก้อง

(อ้ายร้อยขอ: 121)

จากเนื้อความข้างต้น คำว่า “ยอดสร้อยต้นบุญ” เป็นคำที่นางแก้วรัตนไธอ้างถึงเจ้าทุกคตะกุมาร ร้อยขอคำเรียกผู้ชาย “ยอดสร้อยต้นบุญ” ประกอบด้วยโครงสร้างส่วนหลัก 2 ส่วน คือ ส่วนหลัก “ยอดสร้อย” มีคำหลัก คือ คำว่า “ยอดสร้อย” และส่วนหลัก “ต้นบุญ” มีคำหลัก คือ คำว่า “ต้นบุญ” สามารถแสดงโครงสร้างของคำว่า “ยอดสร้อยต้นบุญ” ได้ ดังนี้

3. โครงสร้างแบบส่วนหลัก ส่วนขยาย

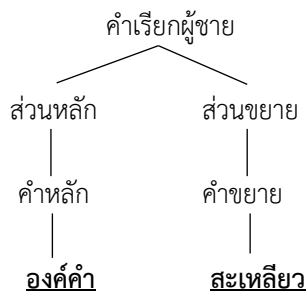
โครงสร้างแบบส่วนหลัก ส่วนขยาย หมายถึง โครงสร้างของคำเรียกผู้ชายที่มีลักษณะการประกอบกันโดยปรากฏโครงสร้าง 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนหลัก ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญคือ “คำหลัก” และส่วนขยาย ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญคือ “คำขยาย” โดยคำขยายในโครงสร้างแบบส่วนหลัก ส่วนขยายนี้ ส่วนขยายจะปรากฏในตำแหน่งด้านหลังของคำหลัก ทั้งนี้ โครงสร้างของคำเรียกผู้ชายแบบส่วนหลัก ส่วนขยาย ปรากฏจำนวน 71 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 4.11 สามารถแสดงตัวอย่างโครงสร้างแบบส่วนหลัก ส่วนขยายได้ ดังนี้

3.1 ตัวอย่างคำเรียกผู้ชาย “องค์คำสะเหลียว” จากเนื้อความ

เอาผ้าสะไบ	ตั้งไว้บ่จ้าว	เชิงอยู่ถ้ายามเดียว
ส่วนเจ้าหน่อเนื้อ	<u>องค์คำสะเหลียว</u>	ก็พึ่งรีบเร็ว
วรรณะคำฟู	แม่จันกาบอ้า	มีใจดีมาจิ้นย้าว

(ชีวหาลิ้นคำ: 104)

ตัวอย่างข้างต้น คำว่า “องค์คำสะเหลียว” เป็นคำที่ใช้อ้างถึงเจ้าทุกคตร้อยขอดกumar คำเรียกผู้ชาย “องค์คำสะเหลียว” มีคำว่า “องค์คำ” เป็นคำหลักในส่วนหลัก และมีคำว่า “สะเหลียว”⁵ เป็นส่วนขยายโดยปรากฏเป็นคำขยายประกอบหลัง สามารถแสดงโครงสร้างของคำว่า “องค์คำสะเหลียว” ได้ ดังนี้

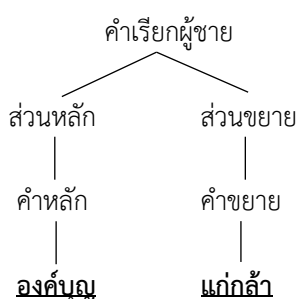

⁵ สะเหลียว มาจากคำว่า “เหลียว” หมายถึง ปัญญาดี, เหลียวฉลาด (อุตม รุ่งเรืองศรี, 2547, น. 207)

3.2 ตัวอย่างคำเรียกผู้ชาย “องค์บุญแก่กล้า” จากเนื้อความ
 ว่าต้นกุนาง กับองค์ท่านให้ ได้รักชอบสูกันเมื่อนั้น
 มึงอย่าได้นับ ปากบอนเหลือเกิน อย่าหื้อผะเอน เพื่อนรู้ทั่วหน้า
 กันวรรณาพราหม องค์บุญแก่กล้า มาหากุนางดังนี้

(วรรณาพราหม: 15)

ตัวอย่างข้างต้น คำว่า “องค์บุญแก่กล้า” เป็นคำที่ใช้อ้างถึงเจ้าวรรณาพราหม คำเรียกผู้ชาย “องค์บุญแก่กล้า” มีคำว่า “องค์บุญ” เป็นคำหลักในส่วนหลัก และมีคำว่า “แก่กล้า” เป็นส่วนขยายโดยปรากฏเป็นคำขยายประกอบหลัง สามารถแสดงโครงสร้างของคำว่า “องค์บุญแก่กล้า” ได้ ดังนี้

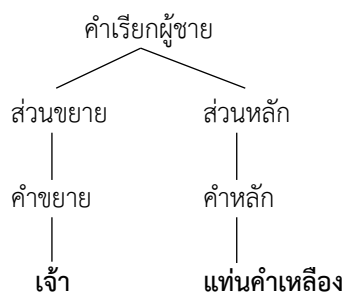
4. โครงสร้างแบบส่วนขยาย ส่วนหลัก

โครงสร้างแบบส่วนขยาย ส่วนหลัก หมายถึง โครงสร้างของคำเรียกผู้ชายที่มีลักษณะการประกอบกันโดยปรากฏโครงสร้าง 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนหลัก ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญคือ “คำหลัก” และส่วนขยาย ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญคือ “คำขยาย” โดยคำขยายในโครงสร้างแบบส่วนขยาย ส่วนหลักนี้ ส่วนขยายจะปรากฏในตำแหน่งด้านหน้าของคำหลัก ทั้งนี้ โครงสร้างของคำเรียกผู้ชายแบบส่วนขยาย ส่วนหลักพบจำนวน 967 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 55.99 สามารถแสดงตัวอย่างโครงสร้างแบบส่วนขยาย ส่วนหลักได้ดังนี้

4.1 ตัวอย่างคำเรียกผู้ชาย “เจ้าแท่นคำเหลือ” จากเนื้อความ
 เากลับคืนมา อยู่ในสำนัก หื้อหายเผ็ดหน้าอายเมือง
 ที่นี้ท่านท้าว เจ้าแท่นคำเหลือ บ่หายคิดเคื่อง เงาะป่าบ้าใบ้
 คิดหาอุบาย เล่ห์หลายออกได้ ยังดวงพระทัยบ่จ้ำ

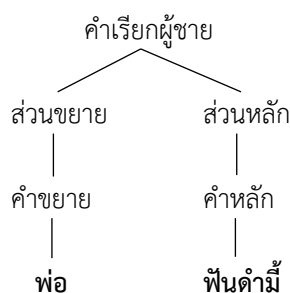
(สุวรรณหอยสังข์ : 52)

ตัวอย่างข้างต้น คำว่า “เจ้าแท่นคำเหลือ” เป็นคำที่ใช้อ้างถึงท้าวสามล คำเรียกผู้ชาย “เจ้าแท่นคำเหลือ” มีคำว่า “แท่นคำเหลือ” เป็นคำหลักในส่วนหลัก และมีคำว่า “เจ้า” เป็นส่วนขยายโดยปรากฏเป็นคำขยายประกอบหน้า สามารถแสดงโครงสร้างของคำว่า “เจ้าแท่นคำเหลือ” ได้ ดังนี้

4.2 ตัวอย่างคำเรียกผู้ชาย “พ่อพันด้าม” จากเนื้อความ
 ไปลักเอาตัว พ่อพันด้าม หนีจากหั้นมาซง
 บ่ใจข้าน้อง ลักด้วยเองต้น พ่อแสงเดือนมน มาแฝงซ่อนผ้า
 อย่าชะโทษกำ ว่าเปนแต่ข้า ลักเอาจายมาซ่อนลี้
 (ชีวหาลิ้นคำ: 54)

ตัวอย่างข้างต้นคำว่า “พ่อพันด้าม” เป็นคำที่ใช้อ้างถึงเจ้าสุวรรณหงษา คำเรียกผู้ชาย “พ่อพันด้าม” มีคำว่า “พันด้าม” เป็นคำหลักในส่วนหลัก และมีคำว่า “พ่อ” เป็นส่วนขยายโดยปรากฏเป็นคำขยายประกอบหน้า สามารถแสดงโครงสร้างของคำว่า “พ่อพันด้าม” ได้ ดังนี้

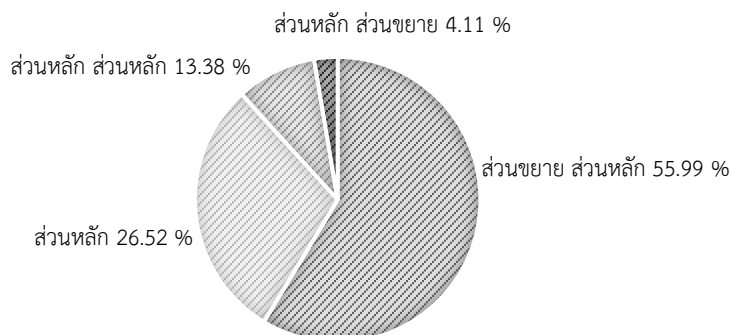

ทั้งนี้ สามารถแสดงตารางแสดงความถี่ของคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมคำขอที่ปรากฏในโครงสร้างต่าง ๆ จากโครงสร้างที่ปรากฏมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 โครงสร้างของคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมคำขอ

ลำดับ	โครงสร้างของคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมคำขอ	จำนวน (ตำแหน่ง)	ร้อยละ
1.	โครงสร้างแบบส่วนขยาย ส่วนหลัก	967	55.99
2.	โครงสร้างแบบส่วนหลัก	458	26.52
3.	โครงสร้างแบบส่วนหลัก ส่วนหลัก	231	13.38
4.	โครงสร้างแบบส่วนหลัก ส่วนขยาย	71	4.11
รวม		1,727	100

อนึ่ง สามารถแสดงสัดส่วนของโครงสร้างของคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมคำขอได้ดังแผนภูมิ 1

แผนภูมิ 1 สัดส่วนสรุปความถี่โครงสร้างของคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมคำขอ

เมื่อพิจารณาโครงสร้างของคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมคำขอทั้ง 10 เรื่อง สามารถจำแนกโครงสร้างของคำเรียกผู้ชายได้ 4 โครงสร้าง โดยโครงสร้างแบบส่วนขยาย ส่วนหลัก ปรากฏมากที่สุด 967 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 55.99 ลำดับต่อมา คือ โครงสร้างแบบส่วนหลักปรากฏจำนวน 458 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 26.52 โครงสร้างแบบส่วนหลัก ส่วนหลักปรากฏจำนวน 231 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 13.38 และโครงสร้างแบบส่วนหลัก ส่วนขยาย ปรากฏน้อยที่สุดจำนวน 71 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 4.11

อภิปรายผลการวิจัย

เมื่อพิจารณาโครงสร้างของคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมคำขอทั้ง 10 เรื่องแล้วพบว่า คำเรียกผู้ชายต่อมืองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน ได้แก่ “ส่วนหลัก” และ “ส่วนขยาย” โดยส่วนหลักมืองค์ประกอบสำคัญคือ “คำหลัก” ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ต้องปรากฏในคำเรียกผู้ชายเสมอ ในขณะที่ส่วนขยายมืองค์ประกอบสำคัญคือ “คำขยาย” ซึ่งปรากฏหรือไม่ก็ได้ จำแนกได้ 2 ประเภท ได้แก่ คำขยายประกอบหน้าซึ่งจะปรากฏในตำแหน่งด้านหน้าของคำหลัก และคำขยายประกอบหลัง ซึ่งจะปรากฏในตำแหน่งด้านหลังของคำหลัก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของคำเรียกผู้ชายแล้วปรากฏตำแหน่งการปรากฏคำหลักของคำเรียกผู้ชายทั้งหมด 306 คำ จำนวน 1,727 ตำแหน่ง สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของกวีในการสร้างคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมคำขอโดยการใช้รูปภาษาหลากหลาย ทั้งในรูปแบบของการใช้คำเดียวและในรูปแบบของการประสมคำหรือการนำคำต่าง ๆ มาประกอบกัน ทำให้เกิดการหลกคำในวรรณกรรมคำขอซึ่งสอดคล้องกับศักดิ์ศรี แยมันดดา (2545, น. 40-42) ที่ได้กล่าวถึงภาษาวรรณคดีว่าเป็นภาษาสัญลักษณ์มีความงาม และปรากฏการสร้างคำโดยการใช้รูปคำศัพท์ที่หลากหลาย การสร้างคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมคำขอให้มีความหลากหลายของกวีแสดงให้เห็นถึงการสรรคำเพื่อให้สอดคล้องกับฉันทลักษณ์ของวรรณกรรมคำขอ อีกทั้งยังสอดคล้องกับบริบทในเนื้อเรื่องขอตัวละครฝ่ายชาย นอกจากนี้ การหลกคำยังช่วยให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านเกิดความเพลิดเพลินในการฟังหรือการอ่านวรรณกรรมคำขออีกด้วย

เมื่อพิจารณาคำเรียกผู้ชายโดยการจำแนกรูปภาษาออกเป็นส่วนต่าง ๆ ตามแนวคิดการวิเคราะห์ส่วนประชิด (อุดม วโรตม์สิกขิตต์, 2535, น. 141-144) แล้วพบว่า คำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมคำขอสามารถจำแนกเป็นส่วนย่อยได้ โดยสามารถจำแนกโครงสร้างของคำเรียกผู้ชายได้ 4 โครงสร้าง ได้แก่ โครงสร้างแบบส่วนหลัก โครงสร้างแบบส่วนหลัก ส่วนหลัก โครงสร้างแบบส่วนหลัก ส่วนขยาย

และโครงสร้างแบบส่วนขยาย ส่วนหลัก โดยโครงสร้างแบบส่วนขยาย ส่วนหลัก ปรากฏมากที่สุด 967 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 55.99 ในขณะที่โครงสร้างแบบส่วนหลัก ส่วนขยาย ปรากฏน้อยที่สุด 71 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 4.11 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกวีอาจนิยมใช้คำขยายประกอบหน้ามากกว่า การใช้คำขยายประกอบหลัง เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะคำประพันธ์และบริบทในเนื้อเรื่องของตัวละคร ฝ่ายชาย การศึกษาโครงสร้างของคำเรียกผู้ชายจึงช่วยแสดงให้เห็นถึงกลวิธีการสร้างคำเรียกตัวละคร ในอีกลักษณะหนึ่ง อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาด้านการสร้างคำและด้านลักษณะโครงสร้างของคำเรียกตัวละครในวรรณกรรมล้านนาประเภทอื่น ๆ รวมถึงวรรณกรรมท้องถิ่นภาคอื่น ๆ ได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. วรรณกรรมคำขอเป็นวรรณกรรมล้านนาประเภทหนึ่ง ควรมีการศึกษาคำเรียกผู้ชาย ในวรรณกรรมล้านนาประเภทอื่น เช่น วรรณกรรมยอพระเกียรติ วรรณกรรมพรรณนาอารมณ์ วรรณกรรม พระพุทธศาสนา ซึ่งจะช่วยให้เห็นรายละเอียดของโครงสร้างคำเรียกผู้ชายหรือคำเรียกตัวละครได้ชัดเจน มากยิ่งขึ้น

2. ดินแดนล้านนาเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายของกลุ่มชนชาติไท เช่น ไทลื้อ ไทขิ่นการศึกษา โครงสร้างของคำเรียกผู้ชายในวรรณกรรมกลุ่มชนชาติไทกลุ่มอื่น ๆ สามารถช่วยให้เห็นลักษณะการสร้าง คำเรียกผู้ชายได้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมกลุ่มไทในอีกทางหนึ่งด้วย

เอกสารอ้างอิง

เถกิง พันธุ์เถกิงอมร. (2541). *นวนิยายและเรื่องสั้น: การศึกษาเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์*.

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.

ธัชชัย กรภูมิ. (2554). *รูปอังก์ถึงพระพุทธเจ้าในวรรณกรรมพุทธประวัติ* (วิทยานิพนธ์

ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ประทีป วาทิกทินกร. (2542). *ลักษณะและการใช้ภาษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ:

ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประเทือง เภาวิฒนาสุข. (2511). *คำขอเรื่อง สุวรรณหอยสังข์* (จากธรรมคำชาดกพื้นเมือง). เชียงใหม่:

โรงพิมพ์ร้านประเทืองวิทยา.

ประเทือง เภาวิฒนาสุข. (2511). *คำขอเรื่อง หงส์หิน*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ร้านประเทืองวิทยา.

ประเทือง เภาวิฒนาสุข. (2511). *คำขอเรื่องธรรม ขิวหาสิ้นคำ*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ร้านประเทืองวิทยา.

ประเทือง เภาวิฒนาสุข. (2511). *คำขอเรื่องธรรม อ้ายร้อยขอ*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ร้านประเทืองวิทยา.

ประเทือง เภาวิฒนาสุข. (2511). *หนังสือคำขอจากธรรมชาดกเรื่อง ข้างโพรงนางผมหมอม*. เชียงใหม่:

บริษัทคนเมืองเหนือ จำกัด.

ประเทือง เภาวิฒนาสุข. (2511). *หนังสือคำขอเรื่อง นกกระจาบ*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ร้านประเทืองวิทยา.

ประเทือง เภาวิฒนาสุข. (2511). *หนังสือคำขอเรื่องธรรม จันตะขมา*. เชียงใหม่: บริษัทคนเมืองเหนือ จำกัด.

ประเทือง เภาวิฒนาสุข. (2511). *หนังสือคำขอเรื่องธรรม บัระวงค์หงส์อำมาตย์*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ร้าน

ประเทืองวิทยา.

ประเทือง เภาวิฒนาสุข. (2511). *หนังสือคำขอเรื่องธรรม วรรณภาพราหม*. เชียงใหม่:

โรงพิมพ์ร้านประเทืองวิทยา.

- ประเทือง เภาวัฒนาสุข. (2511). *หนังสือคำวขอเรื่องธรรมเรื่อง เจ้าสุวัตร*. เชียงใหม่: บริษัทคนเมืองเหนือ จำกัด.
- ประสิทธิ์ ภาพยกลอน. (2523). *ภาษาทวิ การวิจักษ์และการวิจารณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ไทโยวัฒนาพานิชย์ จำกัด.
- ปริศนา พิมพ์ดี. (2547). *คำเรียกผู้หญิงในวรรณคดีไทยสมัยอยุธยา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภคภท เทียมทัน. (2556). *คำเรียกผู้หญิงในวรรณกรรมกลอนสวด* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภักพล คำน้อย. (2561). *ภาพลักษณ์เจ้าเมืองในวรรณกรรมคำวขอ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เรืองเดช ปันเชื่อนชิตย์. (2550). การวิเคราะห์ประโยคในภาษาไทย. *สารภาษาไทยและวัฒนธรรม* 43, 1(1), 42-57.
- ลมูล จันทน์หอม. (2538). *วรรณกรรมท้องถิ่นล้านนา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ตรีสวิน.
- ศักดิ์ศรี แยมันดดา. (2545). *ภาษารรณคดี. วิทยารัตนากร*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นเตอร์แอนด์ปลัซซิง.
- เศรษฐ พลอินทร์. (2524). *ลักษณะคำประพันธ์ไทย*. กรุงเทพฯ: ศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- สถาบันราชภัฏเชียงใหม่. (2539). *พจนานุกรมภาษาถิ่นภาคเหนือ*. เชียงใหม่: ส.ทรัพย์การพิมพ์.
- สุพัตรา มาลัย. (2564). *คำเรียกผู้หญิงในบทเพลงของครูไพบูลย์ บุตรขัน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เสนหา บุญรัตน์. (2519). *วรรณกรรมคำวของภาคเหนือ*. เชียงใหม่: ศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- อุดม รุ่งเรืองศรี. (2546). *วรรณกรรมล้านนา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.
- อุดม รุ่งเรืองศรี. (2547). *พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์มิ่งเมือง.
- อุดม วโรตม์ลิขิตดี. (2535). *ภาษาศาสตร์เบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่16). กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาอังกฤษและภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เลือดข้นคนจาง : การวิเคราะห์ผลกระทบที่เพศชายได้รับจากสังคมชายเป็นใหญ่

พันวัสสา แก้วกำเนิด

นักศึกษา

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

panvassa.k@ku.th

ลิธธานุช พูลผล

นักศึกษา

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

sitthanuch.p@ku.th

จตุวิทย์ แก้วสุวรรณ

รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

chatuwit.k@ku.th

รับบทความ: 12 กุมภาพันธ์ 2567

แก้ไขบทความ: 21 มีนาคม 2567

ตอบรับบทความ: 4 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบที่เพศชายได้รับ จากสังคมชายเป็นใหญ่ ผ่านบทละครโทรทัศน์เรื่อง เลือดข้นคนจาง (2561) โดยวิเคราะห์ตัวละครชาย 4 ตัว ได้แก่ ประเสริฐ เมธ พิท และ กว๋ยเตี่ยว ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ที่วิเคราะห์บทละครตามทฤษฎีชายเป็นใหญ่ และแนวคิดจิตวิเคราะห์ พบว่า ผลกระทบที่เพศชายได้รับจากสังคมชายเป็นใหญ่ แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ แบ่งตามความอาวุโส และแบ่งตามเพศสภาพ ซึ่งผลกระทบที่ได้รับโดยแบ่งตามความอาวุโส ปรากฏในด้านของเพศชายที่มีอายุมากกว่า เช่น ตัวซุง จะมีความอาวุโสมากกว่าพี่น้องเพศชายในรุ่นเดียวกัน รวมถึงการส่งต่อความคาดหวังอันเป็นผลมาจากการเลี้ยงดู โดยครอบครัวของลูกชายคนโตมักตั้งความคาดหวังในการดำเนินชีวิตมากกว่าครอบครัวของลูกชายคนเล็ก และผลกระทบที่ได้รับโดยแบ่งตามเพศสภาพ มีทั้งผลกระทบที่เพศชายมีต่อเพศชายด้วยตนเอง ผลกระทบที่เพศชายได้รับจากเพศหญิงที่มีความอาวุโสกว่า และผลกระทบที่มาจากความสนใจในครอบครัว ซึ่งผลกระทบทั้งหมดเกิดจากแนวคิดปิตาธิปไตย

ในครอบครัวที่กดทับกันมารุ่นสู่รุ่น และการกดทับนี้ก็เพื่อกระตุ้นให้อีกฝ่ายพัฒนาตนเองไปในทางที่ดีขึ้น
หรือในทางกลับกัน ก็กดทับเพื่อให้อีกฝ่ายอยู่ต่ำกว่านั่นเอง

คำสำคัญ : เลือดข้นคนจาง, ปีศาจปิตุ, ชายเป็นใหญ่, คนไทยเชื้อสายจีน

In Family We Trust : The analysis of the impact that men receive from a Patriarchy society

Panvassa Kawkhumnard

Student

Faculty of Humanities, Kasetsart University

panvassa.k@ku.th

Sitthanuch Poolphol

Student

Faculty of Humanities, Kasetsart University

sitthanuch.p@ku.th

Chatuwit Keawsuwan

Associate Professor, Ph.D., Lecturer

Faculty of Humanities, Kasetsart University

chatuwit.k@ku.th

Received: February 12, 2024

Revised: March 21, 2024

Accepted: June 4, 2024

Abstract

This research aims to study the impact that men receive from a patriarchal society through television dramas and characters in the TV series "In Family We Trust" (2018). The analysis focuses on four male characters, namely Prasert, Meth, Pete, and Kway Teow. Prasert and Meth represent second-generation characters (sons), while Pete and Kway Teow represent third-generation characters (grandsons). The research is conducted using a qualitative methodology approach that analyzes the male characters in the TV series "In Family We Trust" based on the theory of male dominance and psychoanalytic concepts. The study found that the impact men receive from a Patriarchy society can be divided into two groups: based on age and based on gender roles. The impact based on age is evident in the fact that individuals who are born earlier or are older, especially older males like the firstborn sons of the family or the first grandsons of the eldest son, tend to have greater age influence compared to siblings in the same generation. This is also influenced

by the transmission of expectations that result from family upbringing. Families of older males often pass on higher expectations for life success than families of younger males.

The impact based on gender roles includes the impact of men on other men, the impact of older females on younger males, and the impact that comes from family dynamics. All of these impacts are a result of the patriarchal tradition within families that pass down and exert pressure from generation to generation. This pressure is intended to stimulate the other party to develop themselves for the better or to achieve higher goals.

Keywords : In Family We Trust, Patriarchy, Male dominance, Thai people of Chinese descent

บทนำ

ปิตาธิปไตย (patriarchy) หรือแนวคิดชายเป็นใหญ่กำหนดบรรทัดฐานว่าผู้ชาย คือศูนย์กลางของสังคมมนุษย์และแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างชายหญิงเป็นสองขั้ว โดยระบุว่าผู้ชายเป็นเพศที่เข้มแข็ง มีเหตุผล เป็นผู้นำ ส่วนผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอไร้อารมณ์ การเลี้ยงลูกเป็นหน้าที่เฉพาะของผู้หญิง จึงต้องตกเป็นรองและถูกจำกัดบทบาทเอาไว้ตามที่ผู้ชายต้องการ (พลากร เจียมธีระนาถ, 2554: 1) ซึ่งแนวคิดชายเป็นใหญ่พบในหลายวัฒนธรรม โดยเฉพาะฝั่งตะวันออก อาทิ วัฒนธรรมจีนที่มีระบบกงสีที่มีเพียงแต่ลูกชายที่สืบสกุลเท่านั้นที่จะสามารถมีส่วนแบ่งในกงสี ส่วนลูกสาวจะได้รับสมบัติเท่าที่ได้รับจัดสรรให้ในวันแต่งงานเท่านั้น (เกษม ปรานีธยาชัย, 2544: 148)

นอกจากวัฒนธรรมจีนที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ประเทศไทยก็มีวัฒนธรรมประเพณีที่มองได้ว่ามีแนวคิดชายเป็นใหญ่แฝงอยู่ด้วยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น ในอดีตมีการแฝงแนวคิดชายเป็นใหญ่ผ่านสุภาษิตสอนหญิง ที่ประพันธ์โดยสุนทรภู่ โดยจะเห็นได้ว่าเป็นคำสอนที่ใช้อบรมเพศหญิงแต่กลับถูกเขียนขึ้นโดยเพศชาย

“แม่นเขารักอย่าถือทำถือจิตต์	เร่งกลัวผิดเกรงภัยใหญ่หมั่น
ค่านับบอสามมีทุกวัน	อย่าคุดันคือดั่งตะบึงตะบอน
ครั้นสิ้นแสงสุริยาอย่าไปไหน	จุดด้ายไฟเข้าไปส่องในท้องก่อน
ระวังคูปัดสลัดที่นอน	ทั้งผูกหมอนอย่าให้มีรูลึง
ถ้าแม่นว่าภัสตาเข้าไสยาสน์	จงกราบบาททุกครั้งอย่าพลั้งหลง
แม่นเมื่อเย็นเก็บปวดในทรวง	ช่วยบรรจงนวดพันให้บรรเทา”

(สุนทรภู่, 2511, น. 33)

จากสุภาษิตที่ยกมาข้างต้น สะท้อนแนวคิดชายเป็นใหญ่ให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจน โดยเนื้อหาสุภาษิตสอนหญิงมีทั้งข้อห้ามและข้อปฏิบัติ เช่น เป็นผู้หญิงอย่าทอดทิ้งพ่อแม่ ห้ามดื่มสุรา ห้ามเล่นชู้ อย่าเล่นการพนัน ส่วนข้อปฏิบัติคือต้องเป็นกุลสตรี รักนวลสงวนตัว ประณีตสามี ดูแลบ้านเรือนไม่ให้ขาดตกบกพร่อง และต้องเคารพสามี ดังคำกล่าวที่ว่า “แม่นว่าภัสตาเข้าไสยาสน์ จงกราบบาททุกครั้งอย่าพลั้งหลง” ที่แปลว่าแม้ว่าสามีเข้านอนก็ต้องกราบเท้าเพื่อแสดงความเคารพอย่าได้ขาด (พาฝัน หน่อแก้ว, 2565) และในปัจจุบันประเทศไทยก็ยังคงมีการสร้างสื่อที่แฝงแนวคิดชายเป็นใหญ่ให้พบเห็นอยู่ เช่น ละครโทรทัศน์ เพลง วรรณกรรม ฯลฯ

ละครโทรทัศน์เรื่อง *เลือดข้นคนจาง* เป็นบทละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศเมื่อปี พ.ศ.2561 โดยเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนตระกูลใหญ่ ที่เกิดความบาดหมางกันในตระกูลจากเรื่องระบบกงสีและการลำดับญาติ จนนำไปสู่ปัญหาร้ายแรงภายในครอบครัว ผ่านโครงสร้างครอบครัวที่ยึดหลักแนวคิดตามวัฒนธรรมจีน แสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงในครอบครัว สะท้อนปัญหาที่เกิดจากสังคมชายเป็นใหญ่ออกมาผ่านสถาบันครอบครัวที่เป็นสถาบันที่เล็กที่สุดในการบ่มเพาะมนุษย์ออกมาสู่สังคม ซึ่งหลายฉากในละครเรื่องนี้มีการแสดงให้เห็นถึงความเจ็บปวดที่ตัวละครได้รับ ไม่เพียงแต่ตัวละครหญิงแต่ยังมีการแสดงให้เห็นถึงความเจ็บปวดที่ตัวละครชายได้รับจากแนวคิดชายเป็นใหญ่อีกด้วย และละครโทรทัศน์เรื่อง *เลือดข้นคนจาง* ได้รับกระแสตอบรับเป็นอย่างดี ส่งผลให้มีการนำบทละครโทรทัศน์มาตีพิมพ์เป็นนวนิยายในปี พ.ศ.2562 (ธนสิน ชุตินธราพันธ์, 2564: 162) ยกตัวอย่างตอนหนึ่งในเรื่อง เลือดข้นคนจาง ดังนี้

ก้วยเตี๋ย : “ต้องเป็นตัวซุงหรืออาม่า ถึงจะได้เป็นลูกชายอากงนะ
อากงนะ อากงเลี้ยงผมมาตั้งแต่เด็ก ๆ ยังไม่ถือว่าผมเป็นลูกอากงอีกหรือ”
อาม่า : “มันเป็นธรรมเนียม จะมาบ่นอะไรอี ยังไงอากงก็รักลือเหมือนลูกในไส้อยู่แล้ว”
(ละครโทรทัศน์เรื่อง เลือดข้นคนจาง ตอนที่ 1 นาทีที่ 48.29)

เหตุการณ์ในละครโทรทัศน์เรื่อง เลือดข้นคนจาง ได้มีการถกเถียงกันระหว่าง ก้วยเตี๋ย กับ อาม่าปราง ในพิธีแต่งงานของอากงสุกิจ จิระอนันต์ ซึ่งในพิธีวันนั้น หลานคนที่ได้อยู่แถวหน้า คือ พิท ผู้เป็นหลานชายคนโต มีศักดิ์เป็นตัวซุง และนับเป็นลูกชายคนสุดท้องของอากง ทำให้ก้วยเตี๋ยที่เป็นหลานที่สดใสไร้เร้นที่สุด แสดงอาการน้อยใจออกมาหลังจบพิธี ทำให้อาม่าปรางมองว่าก้วยเตี๋ยนั้นอแง ไม่รู้จักเวลา และถึงแม้ว่าอาม่าปรางจะปลอบใจด้วยประโยคที่ว่า “ยังไม่ว่างก็รักลือเหมือนลูกในไส้อยู่แล้ว” (ละครโทรทัศน์เรื่อง เลือดข้นคนจาง ตอนที่ 1 นาทีที่ 49.00) ก็ไม่ได้ทำให้ก้วยเตี๋ยหายน้อยใจแต่อย่างใดเลย

การระเบิดอารมณ์ของก้วยเตี๋ยในครั้งนี้ มาจากลำดับพิธีการเดินข้ามสะพานงูเด็ก โดยอ้างอิงจากฉากในละคร ตอนที่ 1 นาทีที่ 45.15 ที่อาม่าปรางเรียกลูกหลานมาเรียงแถวกัน เริ่มจากประเสริฐลูกชายคนโต ตามมาด้วยลูกชายคนรองลงมา จากนั้นตามด้วยลูกสะใภ้ และลูกสาว แล้วตามด้วยหลานในและหลานนอก โดยเรียงตามลำดับอายุ ซึ่งพิธีในวันนี้มีพิทผู้เป็นตัวซุงร่วมด้วย จึงได้เรียงแถวต่อจากกรกันต์ ลูกชายคนสุดท้องของอากงสุกิจ ทำให้ก้วยเตี๋ยไม่เข้าใจ เพราะตั้งแต่เล็กจนโตก้วยเตี๋ยก็ถูกเลี้ยงดูมาโดยอากงกับอาม่า เนื่องจากพ่อแม่ของเขาประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตตั้งแต่เขายังเล็ก ไม่แปลกที่จะทำให้เขาคิดว่าตนเองเป็นลูกชายอีกคนของอากง แต่ในพิธีแต่งงานของอากงสุกิจ เขากลับถูกนับเป็นหลานนอก ต้องไปอยู่ท้ายขบวนเพียงเพราะเขาเกิดจากมนฤดี ที่เป็นลูกสาวของอากงกับอาม่า ทำให้ก้วยเตี๋ยแสดงออกมาด้วยความไม่เข้าใจ และน้อยใจ แต่ไม่มีใครมองเลยว่าเขากำลังเสียใจจากการที่เสียคนที่เปรียบเสมือนพ่อไป มีหน้าซำยังโดนกดให้อยู่ต่ำกว่าพี่น้อง ด้วยอำนาจความเป็นชายที่ไม่เท่าเทียมกันในครอบครัว

จากการค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่อง “ชายเป็นใหญ่” พบว่างานวิจัยโดยส่วนมากกล่าวถึงมุมมองและผลกระทบที่เพศหญิงได้รับจากการกดขี่ของเพศชาย เช่นในงานวิจัยของ เพ็ญประภา ภัทรานุกรม (2559) และของ ดิฐพงศ์ ประเสริฐไพฑูรย์ (2563) ที่กล่าวถึงการถูกลดทอนคุณค่าและการใช้ความรุนแรงกับเพศหญิง โดยมีผลมาจากแนวคิดชายเป็นใหญ่ และในงานวิจัยของ รุจษ์สวัสดิ์ ครองภูมินทร์ (2564) พบว่าเพศหญิงมักมีอำนาจการต่อรองในครอบครัวที่น้อยกว่าเพศชายเสมอ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาในอีกมุมมอง ได้แก่ ผลกระทบที่เพศชายได้รับจากสังคมชายเป็นใหญ่ ผ่านตัวละครโทรทัศน์และตัวละครเรื่อง เลือดข้นคนจาง ซึ่งเป็นบทละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมของครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีน ที่มีการนำเสนอเรื่องความไม่เท่าเทียมทางเพศได้อย่างเด่นชัด รวมถึงศึกษาบทความ งานวิจัยและเอกสารที่มีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีปิตาธิปไตย อันจะนำไปสู่ความเข้าใจในสาเหตุ มุมมอง และความรู้สึกของเพศชายที่มีต่อแนวคิดชายเป็นใหญ่ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลกระทบที่เพศชายได้รับจากสังคมชายเป็นใหญ่ ผ่านบทละครโทรทัศน์และตัวละครเรื่อง เลือดข้นคนจาง

วิธีดำเนินการวิจัย

เพื่อให้วิธีการวิจัยดำเนินไปอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยโดยแบ่งแยกออกเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากละครโทรทัศน์เรื่อง “เลือดข้นคนจาง” จากเว็บไซต์ยูทูบ จำนวน 18 ตอน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบทสนทนาของตัวละคร

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ศึกษาบทละครโทรทัศน์เรื่อง เลือดข้นคนจาง ซึ่งมีการนำเสนอถึงความไม่เท่าเทียมทางเพศในครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีน

2.2 ศึกษาพฤติกรรมตัวละครในเรื่อง เลือดข้นคนจาง โดยมุ่งเน้นไปที่ตัวละครชายที่ได้รับผลกระทบจากสังคมชายเป็นใหญ่ ผ่านบทละครโทรทัศน์ เรื่อง เลือดข้นคนจาง

2.2.1 ประเสริฐ ลูกชายคนโตของอากง (ตัวละครชายรุ่นที่ 2 ของตระกูลจิระอนันต์)

2.2.2 เมธ ลูกชายคนรองของอากง (ตัวละครชายรุ่นที่ 2 ของตระกูลจิระอนันต์)

2.2.3 พิท ลูกชายของประเสริฐ มีศักดิ์เป็นหลานชายคนแรกของตระกูลจิระอนันต์ หรือ ตัวซุง (ตัวละครชายรุ่นที่ 3 ของตระกูลจิระอนันต์)

2.2.4 ก้วยเตี่ยว ลูกชายของมนฤดี ลูกสาวคนรองของอากง ที่เสียชีวิตไปแล้ว ก้วยเตี่ยวจึงถูกเลี้ยงดูมาโดยอากงและอาม่า (ตัวละครชายรุ่นที่ 2 ของตระกูลจิระอนันต์)

2.3 ศึกษาบทความ งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีปิตาธิปไตย เพื่อนำมาวิเคราะห์ประกอบกับบทละครโทรทัศน์เรื่อง เลือดข้นคนจาง

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ละครโทรทัศน์เรื่อง “เลือดข้นคนจาง” จำนวน 18 ตอน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง วัน 31 ระหว่างวันที่ 14 กันยายน ถึง 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 และเผยแพร่ซ้ำผ่านเว็บไซต์ยูทูบ วันที่ 14 กันยายน ถึง 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (The concept, theory, and related research)

แนวคิดปิตาธิปไตย

Kamla Bhasil (1993) นักเคลื่อนไหวสิทธิสตรีชาวอินเดียให้ความหมายคำว่า ปิตาธิปไตย หรือ Patriarchy ไว้ว่า เป็นการปกครองภายใต้ระบบของบิดา หรือ หัวหน้าครอบครัว แต่เดิมใช้เป็นคำเรียกเฉพาะของ “ครอบครัวที่ปกครองโดยผู้ชาย” ในครอบครัวจะประกอบด้วยผู้หญิง ผู้ชายที่อาวุโสรองลงมา เด็ก และข้าทาสบริวาร ซึ่งทั้งหมดจะอยู่ภายใต้การปกครองของผู้ชายที่มีอำนาจสูงสุด ในปัจจุบันมีการนำคำนี้มาใช้กันแพร่หลายมากขึ้นเพื่ออ้างถึงการครอบงำของผู้ชาย ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ผู้ชายใช้ครอบงำผู้หญิง และใช้เพื่อกำหนดลักษณะของผู้หญิงที่ถูกกดให้อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของเพศชาย ตัวอย่างเช่น คำว่า ปิตราซัตตา (Pitrasatta) ในภาษาฮินดี, ปิดาร์ฮาชิ (Pidashahi) ในภาษาอูรดู และ ปิตราตอนโตร (Pitratontro) ในภาษาบังกลา โดยไม่ว่าจะอยู่ในชนชั้นใดก็สามารถพบเจอการถูกกดขี่ได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเพิกเฉย การดูหมิ่น การควบคุม การกดขี่ รวมถึงการใช้ความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นในครอบครัวที่ทำงาน หรือสังคม ซึ่งจะมีการใช้ความรุนแรงไม่เหมือนกัน แต่มีแกนหลักเป็นการกดขี่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ต่ำกว่าเหมือนกัน

เช่นเดียวกันกับ **เสนาะ เจริญพร (2548)** กล่าวว่า **ปิตาธิปไตย (Patriarchy)** หมายถึง วิธีคิดและแบบแผนปฏิบัติอันมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับคุณค่า และอภิสิทธิ์แก่ผู้ชายเหนือกว่าผู้หญิง อย่างเป็นระบบ เดิมทีคำนี้สื่อความหมายถึง ‘อำนาจของบิดา’ ต่อมาค่อย ๆ กลายนัยยะมาสู่ ‘ระบบชายเป็นใหญ่’ โดยอาศัยอำนาจของบิดาเป็นฐานแก่อำนาจของเพศชายโดยรวม ปิตาธิปไตยเป็นอำนาจในลักษณะ แผงเร้นกว่าอำนาจประเภทอื่น ๆ เช่น อำนาจรัฐ อำนาจทุน ซึ่งปรากฏอย่างเปิดเผยในรูปของกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ฯลฯ เพราะคติแบบปิตาธิปไตยแทรกซึมอยู่ในอณูต่าง ๆ ของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ในชีวิตประจำวันและมีลักษณะเป็นโครงสร้างครอบคลุมบทบาท พฤติกรรม วิธีคิด ทั้งของเพศหญิง เพศชาย และเพศอื่น ๆ ระบบปิตาธิปไตยนี้อาจเรียกอย่างล้าลองได้ว่า ระบบชายเป็นใหญ่

แนวคิดจิตวิเคราะห์

Sigmund Freud (1921) จิตแพทย์ชาวออสเตรียน ให้แนวคิดการพัฒนามนุษย์ของบุคคลไว้ว่า บุคลิกภาพของบุคคลประกอบด้วย 3 ประการ คือ อิด (id) อีโก้ (ego) และซูเปอร์อีโก้ (superego)

เดโซ สวานานนท์ (2519:113) กล่าวถึงทฤษฎีบุคลิกภาพของ Sigmund Freud ว่า

อิด (id) คือ ความเป็นตัวตนแท้ ๆ ของมนุษย์หรือสัญชาตญาณที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด

อีโก้ (ego) คือ ความอยาก ความต้องการ ความฝัน จะทำในกิจกรรมเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนต้องการ

ซูเปอร์อีโก้ (superego) คือ ความพยายามที่ปรับอีโก้ให้เข้ากับเกณฑ์ของสังคม หรือให้เข้ากับโลกความเป็นจริง โดยจะกระทำในสิ่งที่ควรกระทำ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากละครโทรทัศน์เรื่อง “เลือดข้นคนจาง” เข้าฉายเมื่อ พ.ศ. 2561 จึงยังไม่พบงานวิจัยที่พูดถึงผลกระทบที่เพศชายได้รับจากสังคมชายเป็นใหญ่ และพบว่างานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับภาพยนตร์โดยใช้หลักทฤษฎีแนวคิดจิตวิเคราะห์ของ Sigmund Freud (1921) จำนวน 4 ชิ้นได้แก่

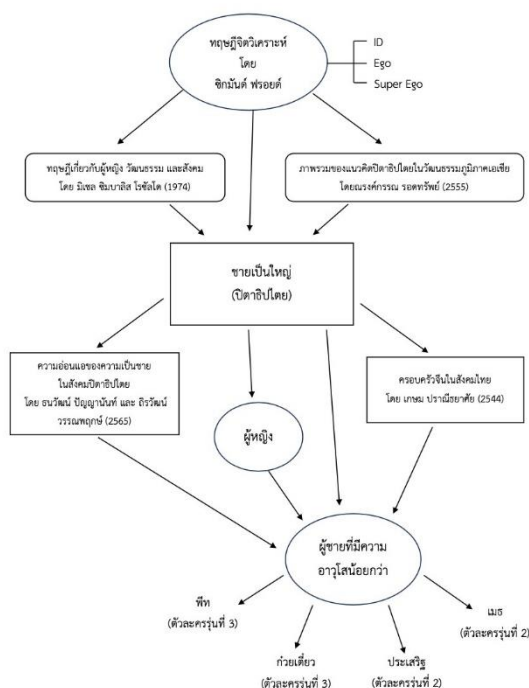
มิเชล ซิมบาลิส โรซัลโด (1974) นำเสนอทฤษฎีเกี่ยวกับผู้หญิง วัฒนธรรม และสังคม โดยโรซัลโดเชื่อว่า สถานภาพความเป็นหญิงเป็นสิ่งที่ได้มาโดยกำเนิด ผู้หญิงสามารถเลียนแบบการเป็นหญิงได้จากแม่ของตนเอง ต้องผ่านการอบรมเลี้ยงดูที่มักเกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้หญิงในบ้านเพียงไม่กี่ช่วงอายุคน ในขณะที่ความหมายเกิดจากความพยายามแสวงหา เด็กผู้ชายต้องถูกกีดกันออกจากกิจกรรมในบ้าน โดยผ่านพิธีการต่าง ๆ ที่สอนให้เด็กชายไม่ไว้วางใจและไม่ยอมรับโลกของผู้หญิง ผู้ชายต้องพิสูจน์ตัวเองว่ามีความเป็นผู้ชายในหมู่เพื่อนของตัวเอง เพื่อให้เกิดการยอมรับจากสังคม กล่าวโดยรวมว่า โรซัลโดเชื่อว่าโลกของผู้ชาย เป็นโลกแห่งวัฒนธรรม ซึ่งตรงข้ามกับผู้หญิงที่ได้สถานภาพมาจากวิถีตามธรรมชาติ

เกษม ปราณียาศัย (2544) ได้ศึกษาเกี่ยวกับครอบครัวจีนในสังคมไทย มีกรณีศึกษาเป็นครอบครัวคนจีนแต่จิวใน ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยอธิบายไว้ว่า แม้ผู้หญิงจะถูกกำหนดให้มีสถานภาพเป็นรองผู้ชาย ในขณะที่ผู้ชายถูกให้คุณค่าและความสำคัญ แต่ในทางกลับกันภายใต้โครงสร้างครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีน ผู้ชายเองก็มีความกดดันจากความคาดหวังของครอบครัวไม่น้อยกว่าผู้หญิง โดยเก็บตัวอย่างจากครอบครัวกรณีศึกษาจำนวน 20 ครอบครัว พบว่าผู้ชายในครอบครัวจีนเองต้องแบกรับภาระสำคัญมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการดำรงชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล การดูแลกิจการ รวมถึงการเป็น

ตัวกลางการไกล่เกลี่ยปัญหาในครอบครัว ทำให้ผู้ชายไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างที่ใจต้องการ เพราะถูกความคาดหวังจากครอบครัวกดทับ

ณรงค์ธรณ รอดทรัพย์ (2555) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาพรวมของแนวคิดปิตาธิปไตยในวัฒนธรรมภูมิภาคเอเชีย โดยมุ่งเน้นไปที่วัฒนธรรมจีน อินเดีย และไทย พบว่าแนวคิดปิตาธิปไตยตั้งแต่อดีตยังดำรงอยู่ จนถึงปัจจุบันทั้งสามวัฒนธรรม โดยปรากฏอยู่ทั้งในระบบเครือญาติ ความเชื่อ เศรษฐกิจ ศาสนา นิทาน ตำนาน และวิถีการดำเนินชีวิต ที่มักจะกดขี่ผู้ชายให้อยู่เหนือกว่าผู้หญิงในหลายด้าน ซึ่งผู้ศึกษาพบว่า แนวคิดดังกล่าวลดน้อยลงไปในวัฒนธรรมและสังคมไทยในปัจจุบัน ขณะที่สังคมวัฒนธรรมจีนและอินเดียนั้น แนวคิดนี้ยังดำรงอยู่ และสะท้อนภาพความไม่เสมอภาคระหว่างชายหญิงอยู่เสมอมา

ธนวัฒน์ ปัญญานันท์ และ ธีรวัฒน์ วรรณพฤกษ์ (2565) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความอ่อนแอของความเป็นชายในสังคมปิตาธิปไตยไทย มีกรณีศึกษาจากภาพยนตร์เรื่องโรงแรมผี (2545) เดอะเลตเตอร์ (2549) และผีไม้จิ้มฟัน (2550) โดยผู้ศึกษาพบว่ารูปแบบสำคัญของความเป็นชายในสังคมไทยคือ ความเป็นสุภาพบุรุษ แม้เงื่อนไขดังกล่าวนี้จะสร้างให้ผู้ชายมีอัตลักษณ์สู่ความเป็นสมัยใหม่ แต่ในขณะเดียวกันก็แสดงให้เห็นถึงภาวะอ่อนแอและความเปราะบางของความเป็นชายไทย ความเป็นสุภาพบุรุษถูกผู้ชายกลับกลายเป็นสิ่งเหนียวรั้งให้พวกเขายึดติดกับอัตลักษณ์บางประการ เช่น การวางตัวในสังคม ต้องเป็นผู้นำ เป็นผู้ปกป้อง ฯลฯ จนเกิดความอึดอัด สภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก เหล่านี้สะท้อนให้เห็นความอ่อนแอและความทุกข์ทรมานของผู้ชายผ่านการเป็นผีที่ไม่สามารถไปผุดเกิดได้ พวกเขาต้องคลี่คลายปมปัญหาอันเกี่ยวโยงกับความเป็นชาย อาทิ สัจจะถูกผู้ชาย ศักดิ์ศรีความเป็นชายได้สำเร็จ เป็นต้น นอกจากนี้การกลายเป็นผีของผู้ชายยังสะท้อนให้เห็นว่าตัวละครชายที่อยู่ภายใต้ในสังคมปิตาธิปไตยถูกกดขี่กลั่นแกล้งทั้งจากผู้ชายด้วยกันเอง และผู้หญิง จนต้องหิบบิหมิ่นอำนาจของผีเข้ามาใช้ในการต่อสู้เพื่อแก้แค้น

แผนภาพที่ 1 แผนภาพแสดงความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีปิตาธิปไตยและงานวิจัยต่าง ๆ อันนำมาสู่พฤติกรรมของตัวละคร (ผู้วิจัย)

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ Sigmund Freud ได้กล่าวไว้ว่า ซุปเปอร์อีโก้ (superego) คือความต้องการในการทำกิจกรรมเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนต้องการ ให้เข้ากับเกณฑ์ของสังคม หรือให้เข้ากับโลกความเป็นจริง โดยทฤษฎีนี้ได้ปรากฏอยู่ในงานวิจัยของ มิเชล ซิมบาลิส โรซัลโด (1974) ที่กล่าวว่า ความเป็นชายเกิดจากความแสวงหา ผู้ชายต้องพิสูจน์ตัวเองเพื่อแสดงความเป็นชายในหมู่เพื่อน เพื่อให้เกิดการยอมรับจากสังคม และปรากฏในงานวิจัยของ ณรงค์วรรณ รอดทรัพย์ (2555) ที่กล่าวว่า แนวคิดปิตาธิปไตยที่ปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมจีน อินเดีย และไทย มีอยู่ทั้งในระบบเครือญาติ ความเชื่อ ศาสนา นิทานตำนาน และวิถีการดำเนินชีวิต จึงทำให้เกิดความไม่เสมอภาคระหว่างชายหญิงเสมอมา ซึ่งจากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความเป็นชายหรือปิตาธิปไตย และความเป็นชายหรือปิตาธิปไตยนี้ก็ได้เป็นเหตุให้เกิดความอ่อนแอของความเป็นชายในสังคมปิตาธิปไตยไทย ที่กล่าวไว้ในงานวิจัยของ ธนวัฒน์ ปัญญานันท์ และ ธีรวัฒน์ วรรณพฤกษ์ (2565) และทำให้ผู้ชายเกิดความกดดันจากความคาดหวังของครอบครัวจีนในสังคมไทย ที่กล่าวไว้ในเกษม ปราณีธยาศัย (2544) อีกทั้งความเป็นชายนี้เองก็ได้ส่งผลถึงผู้หญิงในครอบครัว และแรงกดดันจากความเป็นชายตามงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นได้ส่งผลมาถึงผู้ชายที่มีความอาวุโสน้อยกว่าในครอบครัว ซึ่งตรงกับตัวละครเมธ (ตัวละครรุ่น 2) ประเสริฐ (ตัวละครรุ่นที่ 2) พีท (ตัวละครรุ่นที่ 3) และก๊วยเตี้ยว (ตัวละครรุ่น 3) ในละครในเรื่อง *เลือดข้นคนจาง*

ผลการวิจัย

จากการศึกษาผลกระทบที่เพศชายได้รับจากสังคมชายเป็นใหญ่ ผ่านบทละครโทรทัศน์ และตัวละครเรื่อง *เลือดข้นคนจาง* ได้วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการศึกษา แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ผลกระทบที่เพศชายได้รับจากสังคมชายเป็นใหญ่ โดยแบ่งตามความอาวุโส

1.1 การเรียงลำดับความสำคัญในครอบครัว ผู้ที่มีอายุมากกว่า โดยเฉพาะเพศชาย เช่น ลูกชายคนแรกของตระกูล หรือหลานชายคนแรกของลูกชายคนโต (ตัวซุง) จะมีความอาวุโสมากกว่าพี่น้องในรุ่นเดียวกัน เช่น

ตอนที่ 1 นาทีที่ 45.21 ฉากงานงเด็กของอากงสุกิจ ที่มีการเรียงลำดับจากลูกชายคนโตไล่ไปจนถึงลูกชายคนสุดท้อง ตามมาด้วยหลานชายคนโต (ตัวซุง) จากนั้นตามด้วยสะใภ้ลูกสาว หลานใน (หลานที่เกิดจากลูกชาย) แล้วถึงจะตามมาด้วยหลานนอก (หลานที่เกิดจากลูกสาว) อยู่เป็นลำดับสุดท้าย และในฉากนี้ พิท ที่มีศักดิ์เป็น ตัวซุง ถูกเรียกให้มายืนในลำดับต้น ๆ ของแถว อยู่หน้าหลานชายทุกคน โดยไม่ได้สนใจว่าพิทจะเกิดก่อนใครหรือไม่ ซึ่งฉากนี้แสดงให้เห็นถึงการจัดลำดับความอาวุโสของครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนได้อย่างชัดเจน ที่ไม่ได้คำนึงว่าใครจะเกิดก่อนใคร แต่ลำดับความอาวุโสจะได้มาจากการเป็นลูก หรือหลานชายเท่านั้น (YouTube, 2561)

อาม่า : มา ๆ เข้าแถว ประเสริฐอยู่ข้างหน้า เมธ กรกันต์ เออ ๆ อาพิทมาหรือยัง (หันมองหาพิท)

คริส : กำลังมาค่ะ

อาม่า : เออ ๆ เว้นที่ไว้ให้อาพิท มา สะใภ้มาก่อน คริสมา น้ำผึ้งมา มา ๆ ถอย ๆ ลูกสาวตามหลังไป ถอย ๆ (ใช้มือกันภัสสรให้ถอยหลังไป)

อาม่า : มา ๆ วิเชียรมา หลาน ๆ อากงมา หลานนอกถอยไป หลานในมาอยู่ตรงนี้มา (ปิดมือให้ลูกชายของภัสสรถอยหลังไป)

เต่า : หลานนอกหลานในคืออะไรหรือครับอาม่า

อาม่า : หลานในคือลูกของลูกชายอากง หลานนอกคือลูกของลูกสาวอากง ถอยไป (ให้ลูกชายของภัสสรถอยหลังไป)

เต่า : เขาแบ่งแบบนี้กันทำไมหรือครับ

อาม่า : ก็มาลื้อไปแต่งงานกับสกุลอื่นแล้วใช่ไหม แล้วลื้อกับมาลื้อก็ไปใช้นามสกุลอื่นแล้ว ก็เป็นหลานนอกสิ ไข่ปาว มาถามอะไรเยอะแยะ ถอยไป มานี่ เวกัส มาเก็บมา เหม่เหม่ลูก หนูต้องต่อท้ายผู้ชาย หลานนอกเรียงกันตามอายุ (จับหลาน ๆ เรียงกันตามอายุ)

ก๊วยเตี่ยว : ต้องเป็นตัวซุงหรืออาม่า ถึงจะได้เป็นลูกชายอากงนะอากงนะอากงเลี้ยงผมมาตั้งแต่เด็ก ๆ ยังไม่ถือว่าผมเป็นลูกอากงอีกหรือ

อาม่า : มันเป็นเรื่องนิยม จะมาบ่นอะไรอี ยังไงอากงก็รักลื้อเหมือนลูกในไส้อยู่แล้ว

จากตัวอย่างฉากดังกล่าว จะเห็นได้ว่าผู้ที่ได้รับผลกระทบทางจิตใจจากเหตุการณ์นี้คือ ก๊วยเตี่ยว เพราะก๊วยเตี่ยวรู้สึกว่าคุณเองมีความสนิทสนมกับอากงสุกิจ ถูกเลี้ยงดูมาโดยอากงตั้งแต่เด็ก แล้วเหตุใดจึงต้องมายืนเรียงท้ายแถว ในทางตรงกันข้าม พิท ที่ไม่ได้สนิทกับอากงเท่า ก๊วยเตี่ยว กลับได้ยืนอยู่ด้านหน้าด้วยศักดิ์ ตัวซุง ที่เปรียบเสมือนลูกชายคนสุดท้องของอากง

1.2 การเป็นตัวขงทำให้ได้รับมรดกมากกว่าหลานชายคนอื่น ๆ

จากเหตุการณ์ตอนที่ 2 นาทีที่ 6.56 ฉากที่ พิต เข้าไปคุยกับ อี เรื่อง การแบ่งมรดกของอากงมีความไม่ยุติธรรม เนื่องจาก ภัสสร เป็นผู้ดูแลโรงแรมจิระอนันต์มาโดยตลอด แต่ส่วนแบ่งหุ้นของโรงแรมกลับมายุที่ พิต ทั้งที่ พิต ไม่เคยเข้ามาช่วยดูแลอะไรเลย แต่ที่ พิต ได้มรดกส่วนนี้ไปเป็นเพราะ พิต มีศักดิ์เป็นตัวขง ซึ่งมีความอาวุโสมากกว่า ภัสสร ผู้เป็นลูกสาวที่แต่งงานออกไปจากระบบกงสีแล้ว (YouTube, 2561)

พิต : เฮีย เรื่องพินัยกรรม ผมไม่สบายใจเลย อาจจะเป็นเพราะมันไม่ค่อยแฟร์กับโกสรมั้ง

อี : เฮียก็ว่ามันไม่แฟร์ แต่ทำได้อากงตัดสินใจแบบนี้

พิต : อากงไม่ได้ให้ผม เพราะผมเป็นผมหรือเฮีย ผมว่าอากงยกให้ผม เพราะว่าผมเป็นตัวขง สิ่งที่ผมได้มามันทำให้โกสรไม่สบายใจ และทำให้ผมไม่สบายใจ ถ้าทุกคนเข้าใจเรื่องอากงได้เมื่อไหร่ ผมว่าผมจะหาจังหวะคุยกับป้า ว่าจะคืนหุ้นให้โกสร

อี : เอาจริงกูเข้าใจมีเงะเว้ย แต่มึงทำได้จริงหรือวะ มึงคิดว่าป้ามามึงจะยอมหรือ

ซึ่งฉากนี้แสดงให้เห็นว่าการแบ่งมรดกไม่ได้ใช้หลักความยุติธรรม ว่าใครดูแลมากกว่าได้รับไป แต่ใช้ความอาวุโสทางลำดับศักดิ์มาแบ่งแทน โดยผู้ที่ได้รับผลกระทบนั้นนอกจากภัสสรแล้วยังมี อี เอิร์น เต่า และเต้ย ที่เป็นหลานชายเหมือนกัน แต่กลับไม่ได้รับมรดกส่วนนี้ เพราะมีลำดับศักดิ์ต่ำกว่าพิต

1.3 การส่งต่อความคาดหวังจากรุ่นสู่รุ่น อันเป็นผลจากการเลี้ยงดู โดยเปรียบเทียบกับจากการเลี้ยงดูที่แตกต่างกันของครอบครัวลูกชายคนโต และลูกชายคนเล็ก

1.3.1 ครอบครัวของประเสริฐ ผู้เป็นลูกชายคนโตของตระกูล แบกรับความคาดหวังของอากงอามาไว ทั้งตำแหน่งบริหารสูงสุดในกิจการของครอบครัว และการต้องเลือกสะใภ้ที่เหมาะสม เช่น ตอนที่ 7 นาทีที่ 41.25 เป็นฉากครอบครัวของกรกันต์พูดถึงการโดนบังคับแต่งงานของประเสริฐ (YouTube, 2561)

มาเก๊า : ป้า ทำไมอากงกับอามาเขาถึงไม่ให้ตัวแปเลือกแฟนเอง

กรกันต์ : คือคนจีนเขาถือว่าสะใภ้เป็นคนที่แต่งงานเข้ามาในครอบครัว ดังนั้นพ่อแม่ก็เลยต้องช่วยเลือก

มาเก๊า : นี่ หมายความว่า มีผ่านการคัดเลือกของอากงอามาหรือเนี่ย (หัวเราะและตบมือให้กรกันต์กับน้ำผึ้ง)

น้ำผึ้ง : ถ้าป้าแกเป็นลูกชายคนโตนะ นี่แกคิดหรือว่ามีกับป้าจะได้แต่งงานกัน นี่อากงอามาเขาคงปล่อยไปแล้วละ ไม่งั้นแกก็ไม่ได้เกิดหรือไอเก๊า

ความคาดหวังนี้ก็ได้ออกส่งต่อมาถึงรุ่นหลานอย่าง พิต เช่น ในตอนที่ 1 นาทีที่ 8.45 เป็นฉากที่ ประเสริฐโทรศัพท์หาพิต เพื่อถามถึงเรื่องการเรียนของพิต และประเสริฐเองก็มีความคาดหวังให้ พิต ต้องมารับช่วงกิจการของครอบครัวต่อ (YouTube, 2561)

ประเสริฐ : เรียนเป็นอย่างไรบ้าง ยังตามแพลนเดิมอยู่หรือเปล่า จบปีหน้าใช่ไหม

พิต : ป้า นี่ผมมาเรียนปริญญาโทนะ (สายหัว)

ประเสริฐ : ก็ป้าใจร้อน อยากให้ลูกกลับมาช่วยงานที่โรงแรมเร็ว ๆ

1.3.2. ครอบครัวของกรกันต์ ผู้เป็นลูกชายคนสุดท้องของอากงอามา ที่ถูกเลี้ยงดูมาแบบไม่ได้แบกรับความคาดหวังมากเท่าพี่ชาย ทำให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระมากกว่า สามารถเลือกที่

จะแต่งงานกับใครก็ได้ แต่ประเสริฐไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ เพราะความคาดหวังของพ่อและแม่ไปอยู่ที่ลูกชายคนโตหมดแล้ว เช่น

ตอนที่ 7 นาที่ที่ 41.38 เป็นฉากเดียวกันกับที่ยกตัวอย่างในข้อ 1.3.1. ที่ครอบครัวของกรกันต์พูดถึงการเลือกคู่แต่งงานของประเสริฐ (YouTube, 2561)

มาเก๊า : นี่ หมายความว่า มีผ่านการคัดเลือกของอากงอาม่าหรือเนี่ย (หัวเราะและตบมือให้กรกันต์กับน้ำผึ้ง)

น้ำผึ้ง : ถ้าป้าแก็ปเป็นลูกชายคนโตนะ นี่แก็คคิดหรือว่ามีกับป้าจะได้แต่งงานกัน นี่อากงอาม่าเขาคงปล่อยไปแล้วละ ไม่งั้นแก็ปไม่ได้เกิดหรอกไอเก๊า

จากการไม่ได้รับการคาดหวังจากอากงและอาม่า จึงทำให้ความคาดหวังที่ส่งมาที่รุ่นหลานมีไม่มากเท่ากับครอบครัวของประเสริฐ เช่น ตอนที่ 12 นาที่ที่ 34.22 ฉากที่ครอบครัวของกรกันต์พูดถึงเรื่องผลการเรียนของลูก แสดงให้เห็นว่าครอบครัวของกรกันต์ไม่ต้องการให้ลูกต้องแบกรับความคาดหวังอะไร แค่อใช้ชีวิตให้สนุกก็เพียงพอแล้ว (YouTube, 2561)

น้ำผึ้ง : นี่เธอ รู้มัยว่าก็เป็นอะไร เดียวนี้ไม่ค่อยพูดไม่ค่อยจาเลย

กรกันต์ : คงเครียดเรื่องเรียนละมั้ง ฉันทบอให้มันออกไปข้างนอกบ้าง เรื่องเรียนเอาให้สบาย ๆ เอาแค่ผ่านก็พอ

จากตัวอย่างฉากข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบความคาดหวังในการใช้ชีวิตของสองครอบครัว ซึ่งความคาดหวังนี้ ได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อ ประเสริฐ เพราะถึงจะเป็นพี่น้องกัน แต่ประเสริฐ ผู้เป็นลูกชายคนโตกลับได้รับความคาดหวังในการใช้ชีวิตมากกว่า กรกันต์ ที่เป็นลูกชายคนเล็กของตระกูล และความคาดหวังนี้ถูกส่งต่อรุ่นสู่รุ่น ทำให้ พี่ท ลูกชายคนเดียวของประเสริฐได้รับผลกระทบในการถูกตั้งความหวังไปด้วย เทียบกับ เวกัส ที่เป็นลูกชายจากบ้านกรกันต์ กลับไม่ได้ต้องแบกรับความคาดหวังอะไรมาก แค่อใช้ชีวิตให้ดีก็พอ

2. ผลกระทบที่เพศชายได้รับจากสังคมชายเป็นใหญ่ โดยแบ่งตามเพศสภาพ (เพศชาย)

2.1. ผลกระทบที่เพศชายที่อาวุโสกว่ามีต่อเพศชายที่อาวุโสน้อยกว่า จุดประสงค์ของการกตัญญู เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้อีกฝ่ายพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น หรือไปอยู่ในจุดที่สูงขึ้น เช่น ตอนที่ 16 นาที่ที่ 36.37 ฉากที่ประเสริฐคุยกับเมธ เรื่องภรรยาคนแรกของเมธที่เสียชีวิตไปแล้ว ซึ่งจุดประสงค์ของประเสริฐคือต้องการให้น้องชายมีชีวิตที่ดีขึ้น แต่ผลที่ออกมากลับตรงกันข้าม เพราะคำพูดของประเสริฐเป็นคำพูดจากมุมมองของคนที่ไม่ได้สูญเสีย และคำพูดนี้ได้ไปสะกิดแผลในใจของเมธ ทำให้เมธขาดสติ ยิ่งพี่ชายตนเอง (YouTube, 2561)

(เมธมีปากเสียงกับประเสริฐเรื่องที่ทุกคนปิดบังความลับเรื่องที่ภรรยาของเมธถูกวางยา)

ประเสริฐ : ทุกคนหวังดีกับแก็

เมธ : ทำไม ทำไมทุกคนทำอย่างนี้กับผม เฮียดูเมื่อยเฮีย ยังเดินลอยหน้าอยู่เลย

ประเสริฐ : เมธ แก็เลิกบ้าแบบนี้ได้แล้ว ถึงแก็เจอคริสแล้วแก็จะทำอะไร ถึงยังงี้เมื่อยแก็ก็ไม่มีวันกลับมา เรื่องมันผ่านมา 20 กว่าปีแล้ว มันผ่านไปแล้ว แก็กลับไปทำอะไรไม่ได้

(เมธตะโกน) หยุดพูด!!!

ประเสริฐ : เมธชีวิตแก็เดินไปข้างหน้า จนตอนนี้แก็มีลูกสาวโตขนาดนี้แล้ว เรื่องในอดีตแก็ปล่อยให้มันผ่านไปได้ไหม เพราะแก็ไม่ยอมลืม พิมพึ้ง แม่เห่เม่เห่ถึงได้ทิ้ง

แก ทำให้ลูกสาวแกต้องขาดแม่แบบนี้ แกเคยดีกว่านี้นะ แกเคยทำอะไรได้ตั้งมากมาย แกต้องผ่านเรื่องนี้ไปได้ แกต้องเริ่มต้นชีวิตใหม่

เมธ : บอกให้หยุดพูด!! (ยิงประเสริฐ)

จากฉากข้างต้น จะเห็นว่า ประเสริฐ ได้พูดถึงเรื่องอดีตภรรยาของ เมธ ว่าได้เสียชีวิตไปนานแล้ว เพื่อให้ เมธ มีสติ แล้วกลับมาใช้ชีวิตให้ดี แต่คำพูดของพี่ชายในครั้งนี้ได้ส่งผลกระทบต่อ เมธ ในด้านจิตใจ เพราะการพูดเตือนสติให้เมธทำตัวให้ดี หมายถึง การถูกตั้งความหวังให้ เมธ ใช้ชีวิตแบบที่คนรอบข้างต้องการ คือการลูกมาทำงานบริหารโรงแรมเหมือนเดิม และยังเป็นการจัดปมในใจ ทำให้ เมธ ขาดสติ และยิ่งพี่ชายของตัวเอง จนนำมาซึ่งความสูญเสียในที่สุด

2.2 ผลกระทบที่เพศชายได้รับจากเพศหญิงที่มีความอาวุโสมากกว่า ซึ่งสาเหตุของการกดทับนี้มาจากการที่เพศหญิงเองก็โดนเพศชายที่อาวุโสกว่า รวมถึงชนบธรรมเนียมมิตาธิปไตยในครอบครัว กดทับมารุ่นสู่รุ่น แต่จุดประสงค์ของการกดทับก็เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้อีกฝ่ายพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น หรือไปอยู่ในจุดที่สูงขึ้นเช่นเดียวกับข้อ 2.1. และในทางกลับกัน ในบทละครก็ยังปรากฏการกดทับเพื่อกดให้อีกฝ่ายแย่ลง หรืออยู่ต่ำกว่าตัวเอง

2.2.1. การกดทับก็เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้อีกฝ่ายพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น เช่น ตอนที่ 6 นาทีที่ 32.05 ฉากที่คริสมีปากเสียงกับพี่ที่เรื่องที่ คริสตามสืบเรื่องบ้านที่ 2 ของประเสริฐ และมีการใช้ปืนข่มขู่ นิภา (บ้านที่ 2 ของประเสริฐ) แล้วพี่หมาทราบเข้า จึงเกิดปากเสียงระหว่างแม่และลูก โดยคริสให้เหตุผลที่ตนเองทำลงไปเพราะต้องการให้พี่ที่เป็นที่ 1 โดยสาเหตุของการฝากความคาดหวังนี้เป็นผลมาจากการที่คริสเองก็โดนอากงสุกิกและอาม่าปรามกีดทับในบทบาทการเป็นสะใภ้ของลูกชายคนโต (YouTube, 2561)

(คริสซ่อนรูปที่ตามถ่ายประเสริฐกับนิภามาตลอด 10 ปี)

พี่ : ม้าบอกว่าไม่รู้จักบ้านนั้น แต่ส่งคนไปตามสืบเขามาหลายปี ม้าทำทำไม

คริส : ม้ามีเหตุผล

พี่ : เหตุผลอะไรม้า

คริส : เหตุผลเดียวของม้า ก็พี่ไง ม้ารู้มาตั้งนานแล้วว่าป้ามียกบ้านหนึ่ง แต่ที่ม้ายอมอยู่กับป้าจนทุกวันนี้ ก็เพราะต้องการอยู่กับพี่ที่นี้ ม้าต้องการให้พี่เป็นที่หนึ่ง ต้องการให้เป็นหลานชายคนโตของบ้านนี้ ถึงป้าจะไม่รักม้าแล้ว ม้าก็ทนได้ ม้าไม่ไวใจผู้หญิงคนนั้น ไม่รู้ว่าเขาต้องการมาหลอกป้าเพื่อหวังผลประโยชน์หรือปาว (ม้าจับมือพี่) พี่ ม้าทำทุกอย่างเพื่อปกป้องสิ่งที่ควรเป็นของพี่ทะเลลูก

จากตัวอย่างฉากข้างต้น ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำของ คริส ก็คือ พี่ที่ ซึ่งคริสได้ตามสืบ และข่มขู่ผู้อื่น เพราะต้องการให้ พี่ที่ เป็นลูกชายเพียงคนเดียวของ ประเสริฐ และอยู่เหนือกว่าลูกหลานของอากงอาม่าทุกคน ซึ่งการกระทำนี้ ส่งผลให้ พี่ที่ ต้องแบกรับทั้งความกดดันที่ต้องสมบูรณ์แบบตลอดเวลา และเป็นสาเหตุให้แม่ต้องไประรานผู้อื่น แต่หากวิเคราะห์ในมุมมองของ คริส ที่เธอตัดสินใจทำเช่นนี้ ก็เป็นเพราะตัว คริส เองก็ถูกระบบชายเป็นใหญ่ จากอากงอาม่ากดทับมาผ่านบทบาทสะใภ้ใหญ่ ที่จะต้องมีลูกชาย และลูกชายจะต้องเป็น ตัวซุง ที่สมบูรณ์แบบนั่นเอง

2.2.2. การกดทับเพื่อกดให้อีกฝ่ายแย่ลง เช่น ตอนที่ 13 นาทีที่ 40.00 เป็นฉากที่ พี่ที่ รู้ความจริงว่า คริส ได้แอบทำพิธีกรรมปลอมของ ประเสริฐ ขึ้นมา จากที่ต้องมีการแบ่งมรดก

ให้กับบ้านที่ 2 (นิภา) และลูกชายอีกคนของ ประเสริฐ (ฉี) แก๊ไขเป็นยมรดกทุกอย่างเป็นของ พิท แต่เพียงผู้เดียว (Youtube ,2561)

พิท: พิทรู้เรื่องพินัยกรรมปลอมหมดแล้วมา ทนายสุรชาติยอมรับกับพิทหมดแล้ว

คริส: พินัยกรรมปลอมอะไร นี่พิทเป็นอะไรไปจ๊ะ

พิท: พิทรู้เรื่องหมดแล้วมา พิทได้ยื่นที่มั่วๆกับทนาย

คริส: พิทเป็นอะไร คุณกับทนายอะไร

(พิททุบโต๊ะ)

พิท : ม้าหยุดได้ป่าว เลิกทำแบบนี้สักที เมื่อไหร่จะมาจะพูดความจริง ตั้งแต่เกิดเรื่องกับป้า พิทก็เห็นอะไรมากขึ้นเรื่อย ๆ ว่ามั่วไม่ใช่คนที่พิทรู้จักเลย ตกลงมาเป็นคนยังงั้นแน่

จากตัวอย่างฉากข้างต้น ผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงคือ ลูกชายอีกคนของ ประเสริฐ หรือ ฉี เพราะแท้จริงแล้ว ฉี ต้องได้รับมรดกจาก ประเสริฐ ด้วย แต่ถูก คริส ใช้ความอาวุโสในการเป็นสะใภ้ใหญ่ บอกทนายให้เปลี่ยนพินัยกรรมตามที่ คริส ต้องการ เพื่อกดให้ ฉี และ นิภา อยู่ต่ำกว่าตนเองและพิท

2.3. ผลกระทบที่มาจากทำให้ความสนใจในครอบครัว โดยตัวละครที่ได้รับความสนใจจากทุกคนในครอบครัวมากที่สุดคือ พิท ที่มักจะได้รับความรัก ความสนใจ และมรดก เพียงเพราะพิทเป็นลูกชายคนแรกของลูกชายคนโต หรือ ตัวชุนนั่นเอง เช่น ตอนที่ 18 นาทีที่ 7.22 ฉากที่ภัสสรเล่าให้พิทฟังเรื่องทองรับขวัญแรกเกิดจากอาม่า พิทได้รับทองเส้นใหญ่กว่าของอ้อ แม้ว่าอ้อจะเกิดก่อน และเป็นหลานชายคนแรก แต่อ้อ เป็นหลานที่เกิดจากลูกสาว จึงทำให้ไม่ได้รับความสำคัญเท่ากับ พิท ที่แม้จะเกิดทีหลังก็ตาม (YouTube, 2561)

(ภัสสรเล่าย้อนไปถึงตอนที่พิทและอ้อเพิ่งเกิด)

อาม่า : มาไปซื้อทองมารับขวัญหลาน ๆ อันนี้ของคริสนะ (ยื่นทองให้คริส) ไม่ลืมอาสรหอก นี่ของอาสร (ยื่นทองให้ภัสสร) เปิดเลย ๆ ลองเปิดดู

(คริสและภัสสรเปิดดูทอง)

(ภัสสรคิดในใจ) ยิ่งรู้ว่าลูกในท้องเป็นลูกของประเสริฐ พี่ชายคนโตของบ้านด้วยแล้ว ฉันรู้เลยว่าคงสู้อะไรไม่ได้

(ภัสสรเห็นว่าทองที่ตนเองได้เส้นเล็กกว่าทองที่คริสได้)

นอกจากนี้ ในตอนที่ 1 นาทีที่ 52.50 เป็นฉากการแบ่งมรดกของอากงสุกิจ พิทเองก็ได้รับหุ้นโรงแรมของตระกูล เท่ากันกับลูกชายของอากงทุกคน เพราะพิทมีศักดิ์เป็นตัวชุน แต่หลานชายคนอื่น ๆ ไม่ได้รับมรดกอะไรจากอากงสุกิจเลย (YouTube, 2561)

ทนาย : ลำดับที่ 3 หุ้นของจิรณันตราโฮเทลจำกัด จำนวน 25% ให้ตกแก่นายเมฆ จิระอนันต์ ลูกชายของข้าพเจ้า ลำดับที่ 4 หุ้นของจิรณันตราโฮเทลจำกัด จำนวน 25% ให้ตกแก่นาย กรกันต์ จิระอนันต์ ลูกชายของข้าพเจ้า ลำดับที่ 5 หุ้นของจิรณันตราโฮเทลจำกัด จำนวน 25% ให้ตกแก่ ภูมิภัทร จิระอนันต์ หลานชายของข้าพเจ้า

เอิร์น : ทำไมไม่เสียพิทได้หุ้นละป้า (เอิร์นถามวิเชียร)

ทนาย : ลำดับ 6 เงินสดในบัญชีเงินฝากส่วนตัวของข้าพเจ้าจำนวน 200 ล้านบาท ให้ตกแก่ นางภัสสร สุริยะไพโรจน์ ลูกสาวของข้าพเจ้า ในขณะที่ข้าพเจ้าทำพินัยกรรมฉบับนี้ ข้าพเจ้านายสุกิจ จิระอนันต์มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง ตลอดจนมีสติสัมปชัญญะดี และไม่มีผู้ใดบังคับ ชูเชิญ หรือหลอกลวงให้ข้าพเจ้าทำพินัยกรรมฉบับนี้ อีกทั้งมีทนายความของข้าพเจ้า พร้อมกับบุคคลผู้มีนามข้างท้ายนี้รู้เห็นเป็นพยาน

อ : ข้าพเจ้าบริหารโรงแรมมาตั้ง 20 กว่าปี ทำมาถึงไม่ได้หุ่นเลยละครับ

ทนาย : เรื่องนี้เป็นการตัดสินใจของคุณสุกิจครับ ผมเองก็ไม่อาจทราบความคิดของท่านได้

จากสองตัวอย่างฉากข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การเป็น ตัวชูง ทำให้ พิต มักได้รับความรัก ความสนใจ รวมถึงทรัพย์สิน มากกว่าคนอื่น ๆ ส่งผลกระทบต่อหลานชายคนอื่นในรุ่นเดียวกันที่ไม่ได้รับความสนใจมากเท่าพิต และไม่ได้รับมรดกอะไรเลยจากอากง อย่าง ก่วยเตี้ยว ที่เป็นหลานชายเหมือนกัน มีความสนิทสนมกับอากงสุกิจมากกว่า พิต แต่ ก่วยเตี้ยว ก็ไม่ได้รับมรดกอะไรเลย เพียงเพราะก่วยเตี้ยว มีศักดิ์เป็นหลานนอก

และจากผลการวิจัยทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าบทละครโทรทัศน์เรื่อง เลือดข้นคนจาง มีการสะท้อนให้เห็นภาพของแนวคิดปิตาธิปไตยที่ฝังรากลึกในครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนทำให้เกิดการกดทับกันเองภายในครอบครัว โดยมักจะให้ความสำคัญและความอาวุโสตามลำดับศักดิ์ต่อเพศชายมากกว่าเพศหญิงเสมอ เช่น ตอนที่ 1 ที่มีการเรียงลำดับพิธีรดน้ำศพ อาม่าก็จัดลำดับให้ลูกชายและตัวชูงมาก่อนลูกสาว โดยให้เหตุผลว่า “มันเป็นขนบธรรมเนียม” หรือในฉากการแบ่งมรดกของอากง ลูกชายและหลานชายก็ได้รับมรดกมากกว่าลูกสาวอย่างภัสสร แม้ว่าภัสสรจะเป็นผู้ที่ช่วยอากงดูแลธุรกิจมานานหลาย 10 ปี ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคกันในครอบครัว และการกดทับกันเองภายในครอบครัวจิระอนันต์ ก็ได้มีเพียงแค่เพศหญิงเท่านั้นที่ได้รับผลกระทบนี้ แต่ตัวละครเพศชายอย่าง ประเสริฐ เมธ พิต และก่วยเตี้ยว ก็ได้รับผลกระทบจากแนวคิดปิตาธิปไตยในครอบครัวเช่นเดียวกัน มีทั้งผลกระทบที่เพศชายมีต่อเพศชายด้วยกันเอง ผลกระทบที่เพศชายได้รับจากเพศหญิงที่มีความอาวุโสมากกว่า และผลกระทบที่มาจากความสนใจในครอบครัว ซึ่งผลกระทบทั้งหมดเกิดจากแนวคิดปิตาธิปไตยในครอบครัวที่กดทับกันมารุ่นสู่รุ่นและการกดทับนี้ก็เพื่อกระตุ้นให้อีกฝ่ายพัฒนาตนเองไปในทางที่ดีขึ้น เช่น ด้านการเรียน การทำงาน การใช้ชีวิต เพื่อให้สมกับการเป็นทายาทชายของตระกูล

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาบทละครโทรทัศน์เรื่อง เลือดข้นคนจาง พบว่าสอดคล้องกับแนวคิด ปิตาธิปไตยของ Kamla Bhasil (1993) และ เสนาะ เจริญพร (2548) ที่ว่าด้วยแผนปฏิบัติอันมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับคุณค่า และอภิสถิที่แก่เพศชายเหนือกว่าเพศหญิงอย่างเป็นระบบ ซึ่งในละครโทรทัศน์เรื่อง เลือดข้นคนจาง ก็ได้มีการนำเสนอภาพของเพศหญิงที่ถูกกดทับโดยเพศชาย อีกทั้งยังมีการนำเสนอภาพของการกดทับกันเองในเพศชายแฝงอยู่ และการกดทับนี้ก็นำไปสู่ผลกระทบที่เพศชายได้รับในด้านต่าง ๆ สามารถแบ่งออกมาได้ทั้งหมด 2 กลุ่ม ได้แก่ ผลกระทบที่เพศชายได้รับจากสังคมชายเป็นใหญ่ โดยแบ่งตามความอาวุโส และ ผลกระทบที่เพศชายได้รับจากสังคมชายเป็นใหญ่ โดยแบ่งตามเพศสภาพ (เพศชาย)

และเมื่อวิเคราะห์ผ่านแนวคิด จิตวิเคราะห์ ของ Sigmund Freud พบว่า พฤติกรรมของตัวละคร **เมธ** มีความขัดแย้งกันระหว่าง ทฤษฎีบุคลิกภาพด้าน **อิด** (ความเป็นตัวตนแท้ ๆ ของมนุษย์หรือสัญชาตญาณที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด) **อีโก้** (ความอยาก ความต้องการ ความฝัน จะทำในกิจกรรมเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนต้องการ) และ **ซูเปอร์อีโก้** (ความพยายามที่ปรับอีโก้ให้เข้ากับเกณฑ์ของสังคม หรือให้เข้ากับโลกความจริง โดยจะกระทำในสิ่งที่ควรกระทำ) และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาเกี่ยวกับความอ่อนแอของ **ความเป็นชายในสังคมปิตาธิปไตยไทย** ของ ธนวัฒน์ ปัญญานันท์ และ ถิรวัฒน์ วรรณพฤษ (2565) ที่กล่าวว่า ความเปราะบางของความเป็นชายไทย ความเป็นสุภาพบุรุษถูกผู้ชายกลับกลายเป็นวีนัยร้าย ทำให้พวกเขายึดติดกับอัตลักษณ์บางประการ เช่น การวางตัวในสังคม การเป็นผู้นำ เป็นผู้ปกป้อง ฯลฯ จนทำให้เกิดความอึดอัด และผลการศึกษาอย่างสอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับผู้หญิง **วัฒนธรรม และสังคม ของมิเชล ซิมบาลิส โรซัลโด (1974)** โดยโรซัลโดเชื่อว่า สถานภาพความเป็นหญิงเป็นสิ่งที่ได้มาโดยกำเนิด และจากการอบรมเลี้ยงดูที่มักเกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้หญิงในบ้านเพียงไม่กี่ชั่วอายุคน ในขณะที่ความเป็นชายเกิดจากความพยายามแสวงหา ผู้ชายต้องพิสูจน์ตัวเองว่ามีความเป็นชายในหมู่เพื่อนของตนเอง เพื่อให้เกิดการยอมรับจากสังคม

อิด ของ เมธ คือความเศร้าและเสียใจจากอดีตที่ตัวเองประสบมา แต่ซูเปอร์อีโก้ของ เมธ ต้องการให้ตัวเองกลับมาเข้มแข็ง ทำงาน หรือใช้ชีวิตได้ตามปกติ ตามที่สังคมและคนรอบตัวต้องการ ซึ่งเมื่อทั้ง 2 ทฤษฎีบุคลิกภาพนี้ขัดแย้งกัน จึงทำให้ เมธ มีการแสดงออกทางอารมณ์ที่รุนแรง มีความสับสน และรู้สึก ว่าตัวเองไม่สามารถทำตามสิ่งสังคมต้องการได้ ทำให้เมธถูก ประเสริฐ และคนรอบตัวตำหนิอยู่ตลอดเวลา ไม่ได้ได้รับการยอมรับ เพียงเพราะการกระทำของ เมธ ไม่ตรงตามมาตรฐานที่ผู้ชายควรจะเป็นในสังคม และเมื่อเมธได้ฟังคำพูดที่จีบในใจจากประเสริฐ แล้วไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตัวเองได้ จนนำมาสู่ความสูญเสียในที่สุด

เมื่อพิจารณาจากการศึกษาเกี่ยวกับครอบครัวในสังคมไทย โดยมีกรณีศึกษาเป็นครอบครัวคนจีน แต่จิวใน ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ของเกษม ปราณีธยาศัย (2544) อธิบายไว้ว่า แม้ผู้หญิงจะถูกกำหนดให้มีสถานภาพเป็นรองผู้ชาย ในขณะที่ผู้ชายถูกให้คุณค่าและความสำคัญ แต่ในทางกลับกันภายใต้โครงสร้างครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีน ผู้ชายเองก็มีความกดดันจากความคาดหวังของครอบครัวไม่น้อยกว่าผู้หญิง ผู้ศึกษาพบว่า **ตัวละครชายในละครโทรทัศน์เรื่อง เลือดข้นคนจาง มีความสอดคล้องกับการศึกษานี้ เพราะจากบทละคร มีการนำเสนอภาพของตัวละครชายที่ต้องแบกรับความคาดหวังของครอบครัวหลายตัวละครด้วยกัน ได้แก่**

1. **ประเสริฐ** ผู้เป็นลูกชายคนโตของอากงสุกิจ ทำให้ต้องแบกรับความคาดหวังทั้งหมดของอากงและอาม่า ไม่ว่าจะเป็นการต้องดำรงชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล และการดูแลกิจการ จนส่งผลมาถึงการเลือกคู่ครองของตนเอง และการแบกรับความคาดหวังนี้ ทำให้ประเสริฐไม่สามารถแต่งงานกับผู้หญิงที่ตนรักได้ ต้องแต่งงานกับผู้หญิงที่อากง และอาม่าคิดว่าเหมาะสม จนนำมาสู่ปัญหาการมีบ้านที่ 2 ตามมาในที่สุด

2. **เมธ** ที่ถูกคาดหวังให้ก้าวผ่านความสูญเสียในอดีต แล้วกลับมาทำงานให้กับครอบครัวเหมือนเดิม แต่เมื่อ เมธ ทำไม่ได้ จึงถูกมองว่าเป็นคนไม่เอาไหน ไม่เอาการเอางาน

3. **พีท** ที่ถูกคาดหวังให้มาดำเนินกิจการของครอบครัวต่อจากประเสริฐ (พ่อของพีท) โดยจะเห็นได้จากฉากที่ประเสริฐโทรศัพท์ถามพีทว่า เมื่อไหร่พีทจะเรียนจบ จะได้มารับช่วงกิจการต่อจากพ่อ และถูกคริสคาดหวังให้เป็นที่ 1 ในตระกูล เพียงเพราะพีทเป็นตัวซุง ซึ่งการที่คริสต้องมากดดันลูกแบบนี้ เป็นผลมาจาก

การที่คริสเองก็โดนระบบปีตาธิปไตยกดทับมาอีกที จากการเป็นเพศหญิง และสถานะของคนไทยเชื้อสายจีน

4. ก้วยเตี่ยว อาจไม่ได้ถูกคาดหวังในด้านหน้าที่การงาน หรือการรับช่วงต่อธุรกิจของครอบครัว แต่ ก้วยเตี่ยว ถูกคาดหวังให้ยอมรับในขนบธรรมเนียมของครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีน ว่าจะต้องมีการลำดับศักดิ์หลานในหลานนอก ต้องยอมรับว่าตัวเองอยู่ในศักดิ์ที่ต่ำกว่าญาติที่รุ่นราวคราวเดียวกัน โดยไม่ได้สนใจว่า ก้วยเตี่ยว จะรู้สึกอย่างไร ที่ตนเองเป็นหลานที่อาจอามาเลี้ยงดูใกล้ชิดที่สุด แต่กลับได้ยื่นมือไปก่อกวนในพิธีกรรมต่าง ทำให้ ก้วยเตี่ยว ได้รับผลกระทบทางความรู้สึก

เมื่อนำทั้ง 4 ตัวละคร ที่แบกรับความคาดหวังจากครอบครัว มาเทียบกับอีก 2 ตัวละครอย่าง เวกัส และ มาเก๊า จากฝั่งบ้านของกรกันต์ ผู้เป็นลูกชายคนเล็กของอาองและอามา ที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบไม่ต้องแบกรับความคาดหวังเท่าพี่ชายคนโต เห็นได้จากฉากที่น้ำผึ้งบอกกับลูก ๆ ว่า “ถ้าป้าแก็งเป็นลูกชายคนโตนะ แก็งคิดหรือว่ามีกับป้า จะได้แต่งงานกัน” ทำให้ส่งผลมาถึงการเลี้ยงดูลูกของกรกันต์และน้ำผึ้ง ที่เลี้ยงดูลูกแบบให้อิสระทางความคิดและไม่กดดันลูก เห็นได้จากฉากที่ กรกันต์ บอกกับ เวกัส ว่า “ลูกไม่จำเป็นต้องเรียนเก่งก็ได้ เอาแค่ผ่านก็พอ” ที่สามารถเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างเรื่องความคาดหวังทางการเรียนระหว่างบ้านของประเสริฐ (ลูกชายคนโต) และบ้านของกรกันต์ (ลูกชายคนเล็ก) ได้เป็นอย่างดี

เมื่อพิจารณาผ่านแนวคิดปีตาธิปไตยในวัฒนธรรมภูมิภาคเอเชีย โดยมุ่งเน้นที่วัฒนธรรมจีน อินเดีย และไทย ของ ณรงค์ธรณ รอดทรัพย์ (2555) ที่กล่าวไว้ว่าแนวคิดปีตาธิปไตยยังคงดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน ทั้งสามวัฒนธรรม โดยปรากฏอยู่ในระบบเครือญาติ ความเชื่อ เศรษฐกิจ ศาสนา นิทานตำนานและวิถีการดำเนินชีวิต ที่มักเกิดทุนผู้ชายให้อยู่เหนือผู้หญิงในหลายด้าน ถึงแม้ว่าผลการศึกษาจะพบว่าแนวคิดดังกล่าวได้ลดน้อยลงไปจากสังคมไทยในปัจจุบันแล้ว แต่ละครโทรทัศน์เรื่อง เลือดข้นคนจาง ยังคงมีภาพที่ตอกย้ำความชายเป็นใหญ่ในครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนในด้านของเครือญาติ ว่ายังคงปรากฏอยู่อย่างชัดเจน เห็นได้จากการดำเนินเรื่องตั้งแต่ตอนแรกจนถึงตอนสุดท้าย ว่ามีการเกิดทุนผู้ชายให้อยู่เหนือกว่าผู้หญิงจริง และยังมีการเกิดทุนผู้ชายที่อาวุโสกว่า ให้อยู่เหนือผู้ชายที่อาวุโสน้อยกว่า ซึ่งความอาวุโสไม่ได้ขึ้นอยู่กับอายุเพียงเท่านั้น แต่ยังมาจากการลำดับญาติของครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนอีกด้วย เช่น การที่อามาปารณิและคนอื่น ๆ ในครอบครัว ยกให้พิท อยู่เหนือกว่า อี้ ถึงแม้ว่า อี้ จะเกิดก่อน พิท แต่เมื่อ พิท เป็นลูกชายของลูกชายคนโต (ตัวซุง) ก็ทำให้ พิท มีศักดิ์ในครอบครัวสูงกว่า อี้ ที่เป็นหลานนอกไปโดยปริยาย และการลำดับญาติเช่นนี้ ยังนำมาสู่การปฏิบัติต่อลูกหลานอย่างไม่เท่าเทียม เช่นในฉากที่มีการรับขวัญแรกเกิด และฉากการให้เงินอั่งเปาในวันตรุษจีน พิท จะได้เงินและสิ่งของมากกว่า อี้ เสมอ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านของการทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมของครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีน และเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับระบบชายเป็นใหญ่ภายในครอบครัว

2. การศึกษาในครั้งนี้มุ่งเน้นแค่เพียงการศึกษาผลกระทบที่เพศชายได้รับจากสังคมชายเป็นใหญ่ผ่านบทละครโทรทัศน์เรื่อง เลือดข้นคนจาง (2561) เท่านั้น มิได้ศึกษาเปรียบเทียบกับบทละครโทรทัศน์เรื่องอื่น และกลุ่มตัวอย่างอื่นในชีวิตจริง ผู้ที่สนใจศึกษาผลกระทบที่เพศชายได้รับจากสังคมชายเป็นใหญ่ต่อไป ควรศึกษาให้ครอบคลุมถึงบทละครโทรทัศน์เรื่องอื่น ๆ และศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเพศชายด้วย เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและแม่นยำมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เกษม ปราณีธยาชัย. (2544). *ผู้ชายในครอบครัวจีน กรณีศึกษา : ครอบครัวคนจีนแต่จิวใน ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์. (2555). ปีตาธิปไตย : ภาพสะท้อนแห่งความไม่เสมอภาคระหว่างชายหญิงในสังคมเอเชีย. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 4(2), 30-46.
- เดโช สนวนานนท์. (2519). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ธนวัฒน์ ปัญญานันท์ และ ถิรวัฒน์ วรรณพฤกษ์. (2565). ผู้ชายกับความอ่อนแอของความเป็นชาย ในสังคมปีตาธิปไตยไทย กรณีศึกษา ภาพยนตร์เรื่องโรงแรมผี (2545) เดอะเลตเตอร์ เขียนเป็นส่งตาย (2549) และผีไม้จิ้มฟัน (2550). *วารสารการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 10(1), 325-354.
- ธนสิน ชูตินธรรานนท์. (2564). บทราฟิงในนวนิยายไทยเรื่องเลือดข้นคนจาง. *วารสารศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 9(2), 160-175.
- พลากร เจียมธีระนาถ. (2554). วาทกรรมชายเป็นใหญ่ในภาพยนตร์ไทยที่ให้ความสำคัญแก่สตรี. *ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- พาฝัน หน่อแก้ว. (2565). 'มายาคติ' และ 'ความเชื่อ' ในโลกชายเป็นใหญ่ ที่ยังคงตีตราอคติความเท่าเทียม ทางเพศ. สืบค้น กุมภาพันธ์ 22, 2565 จาก <https://themomentum.co/feature-myths-of-gender-equality/>
- มิเชล ซิมบาลิส โรซัลโด. (1974). *ทฤษฎีเกี่ยวกับ ผู้หญิงวัฒนธรรมและสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม.
- เสนาะ เจริญพร. (2548). *ผู้หญิงกับสังคมในวรรณกรรมไทยยุคทอง*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- Bhasin, Kamla. (1993). *What is Patriarchy*. New Delhi.
- Freud, Sigmund. (1921). *Group Psychology and The Analysis of the Ego* Sigmund Freud. New York: Bantam Books.

มังรายสาร

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์